

DIALOGORVM

SACRORVM LI-

BRATVOR

AVTORE SEBASTIANO CA-

stalioue, qui nunc postremo Opus recognouit: Argumentis

singulis Dialogis preposuit, & Sententias subiicit:

ex quibus pueri discant officium, hoc est,

quid imitandum sit, aut de-

clinandum.

LONDIN.

Apud Thomam Marsh,

Anno. 1573.

Cum priuilegio Regiæ Maiestatis.

MANUSCRIPT
SAC OF OLV. J.
1870

OF RESEARCH
AND
THE
OF THE
OF THE
OF THE

Johnson Coll

K200
C392

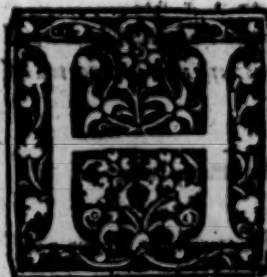
UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
OF THE
OF THE

SEBASTIANVS

CASTALIO CHRI-

STIANIS LECTO-

ribus S.

OS dialogos, fratres
charissimi, cōposui-
mus, vt pueri habe-
rent, vnde eadē ope-
ra & mores Christia-
nos, & orationē La-
tinam discerēt. Ita-
que eorum ruditati in primo libro ser-
uiuimus, sermone facillimo, eoq; minus
eleganti, & tamen latino vtentes, & pue-
ris quasi prēmansum cibum in os inse-
rentes. In ceteris iam elegantius loqui
coepimus. Quod autem Dei nomen
IOVA Hebraeum vsurpauimus, quod
nullum Dei proprium nomen latine ex-
tat (nisi forte Iupiter: sed id, vt polluta
omittamus) id etsi principio videbitur
fortasse durius, tamen vsu mollescet: &
quod insuetum aures cadet, idem vsita-
tum demulcebit. Valete.

A 2

DIA.

DIALOGORVM SA-

CRORVM SEBASTIA-

NI CASTALIONIS

Liber Primus.

ADAMVS. *Gen. 3.*

ARGVMENTVM.

*Serpens Euam, & Eua porro Adamum impellit ad
vescendum fructu vetito. Deus vero ipsos tres ad todie
pœnas damnat.*

Serpens, Eua, Adamus, Ioua.

VR vetuit vos Deus vesci
omnibus arboribus poma-
rij? E. Licet nobis vesci fru-
ctibus arborum pomarij:
tantum Deus nobis inter-
dixit ea arbore, quæ est in
medio pomario, ne vescere-
mur fructu eius, neue etiã attingeremus, nisi vel-
lemus mori. S. Nequaquam moriemini propte-
rea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tũ oculos
vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam
Deos, scientes boni atque mali. E. Ita planè vi-
detur, & fructus ipse est Pulcher sanè visu: nescio
an sit ita dulcis gustatu, veruntamen experiar.
Vah, quàm dulcis est! impertiendum est etiam
marito. Mi vir, si scires quàm sapidus sit hic fru-
ctus,

ctus, iam dudum comedisses. Accipe. A. Quando ita vis, faciā. Ah flagitium fecimus. E. Quid est? A. Nonne vides misera nos esse nudos? E. Video & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex folijs, quibus regamus pudenda. E. Benè mones: & est hic fons folijs magnis, & aptis huic rei. A. Sed o nos infelices: videor mihi audire vocem. E. Ioua est. Miseram me, vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. I. Heus heus Adame, vbi es? A. Audita voce tua in pomario, territus sum: & quia nudus eram, abscondi me. I. Vnde didicisti esse te nudum? Numquā comedisti de arbore, de qua praeceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidē sed praebuit mulier, quam tu adiunxisti mihi. I. Quid nam fecisti mulier? E. Decepta à serpente comedi. I. Quoniam istud fecisti serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus, & vorabis puluere quamdiu viues. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & eius, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque foemina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu Adame, quoniam morem gerens vxori tuæ, comedisti de arbore, cuius esu interdixeram tibi, habebis terram infecundam tua culpa, & ex ea quæres victum laboriosè dum viues, cum interim ipsa procreabit

DIALOG. SACRORVM.

creabit tibi carduos & sentes. Tu vesceris herbis
terra nascentibus, & cum sudore vultus tolera-
bis victum donec redeas in terram, ex qua ortus
es, nam pulvis es, & in puluerem redibis.

SENTENTIA.

*Ob ynius hominis inobedientiam mors intravit in
mundum, Disce, puer, obedientiam.*

CAINVS. Gen. 4.

ARGVMENTVM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Ioua, Cainus.

CAine, vbi est Abel frater tuus? C. Nescio,
nunquid ego sum custos fratris mei Io.
Quid fecisti? ipse sanguis fratris tui ædit
ad me clamorem de terra. Quamobrem vteris
terra infesta: vt quæ aperto ore hauserit sanguinẽ
fratris tui, de tua manu, ea non præbeat amplius
vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbẽ
terrarum. C. Mea culpa est maior, quàm vt pos-
sit remitti. En ego hodiẽ exterminatus à te, ex
ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem ter-
rarum fugiens tuum conspectum: ita vt qui pro-
ximus inuenerit, me interficiat. I. Imò verò qui-
cunque interfecerit Cainum, subibit pœnam sep-
tupli. quare apponam tibi hanc notam, ne si quis
inciderit in te, perimat te.

SENTENTIA.

*Iniusti nequeunt ferre iustos. Quæ clam perpetrantur,
palam punientur.*

ARGVMENTVM.

Abrahamus excipit Genijs hospitio, & Ioua ei prolem promittit, cōsiliūq; suū de Sodoma emersione patefacit, idē facit deinde Lotus, & à Genijs eripitur ex periculo.

Abrahamus, Ioua, Genij duo, puer, Sara,
Hagar, Lotus, Vxor Loti, Sodomitani.

V Ideo tres homines aduersum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto æstu, quare curram eis obviam, vt retineam eos apud me, Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potius diuertere quam ad me. Lauabitis pedes paucula aqua adhibita, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandū panē, vt recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa diuertēdi ad me. G. Sic faciemus. A. Iam pperō in casam. Sara, sume properè tria sata farinæ siliginæ, ex qua dep̄sita facias panes subcineritios. Nam aduentant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; iam curro ad bouile: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem oppipare: tu interea cura, vt nihil desit eis quod opus sit hospitibus. S. A. Fiet. propera Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad dep̄sendum, dū ego promo farinam. Age iam, dum aqua tepefit, para mactram. Subige farinam: expediamus omnia quæ iussit herus. A. Macta eū expedite puer. Deus Sara. S. Quid vis mi vir? A. Cura nobis lu-

DIALOG. SACRORVM.

culentum focum. S. Iam accensus est. A. Impon-
ne ahenum: Volo ego hospites meos, curari dili-
gentissimè atque humanissimè. Est ne adhuc de-
tracta pellis isti vitulo puer? P. Imò iam disse-
ctus est. A. Conijciamus hæc frustra in ahenum:
Subijce tu plura ligna vt coquantur celerius. De
spuma ius. Hagar, instrue mensam: sed foris in
vmbraculo, sub arbore. Nihil libentius quam via-
torib⁹ benefacio: & certè eos negligere, in hu-
manum est. Hospites, omnia sunt parata, accum-
bite, & vescimini læto animo. Habetis butyrum,
habetis & lac. Boni consulite quod adest quod-
que Deus largitur in præsentia. Puer, appone
eis vitulinam. I. Vbi est Sara, vxor tua? A. Adest
in tabernaculo. I. Cùm reuisam te eadem tem-
pestate anni quæ nunc est, habebit Sara vxor
tua filium. S. Ha ha he, ridiculum. Ego iam
vieta sum, & indulgebo voluptati scilicet, cùm
meus quoque dominus cōsenuerit. I. Cur tandē
ridet Sara, negans se posse parere, quia conse-
nuit? Estne aliquid, quod loua non possit effi-
cere? Cùm reuisam te, inquam anno ver-
tente, habebit Sara filium. S. Ego non risi. IO.
Imò verò risisti. Ied iam pergamus conficere iter
reliquum. A. Ego comitabor vos, nisi molestum
est. I. Egone vt celem Abrahamum, de eo quod
sum factururus, ex quo profectura sit gens maxima
& potentissima, per quem omnes gentes orbis
terrarum sint consecuturæ felicitàtem? nam cer-
tò scio eum præcepturum esse suis liberis, & por-
rò suæ

rō suæ in posterum stirpi vt viuant ex meo præ-
 scripto, & colant iustitiam atq; ius, vt ego præstem
 Abrahamo quæ promisi ei: profectō non celabo
 Abrahamæ, volo tibi indicare qui sim, & quo eā.
 Ego sum Ioua. Cum viderem dissipatos esse ru-
 mores, de tot tantisque flagitijs Sodomitanorū
 & Gomorræorum, statui deuenire huc, & explo-
 rare, vtrum sint planè profligati, quemadmodum
 accepi fama & auditione, an non sint. G. Nos
 quidem antecedamus. A. Sed quid? perdēsne e-
 tiam bonos vnā cum improbis? Si erunt quin-
 quaginta viri boni in vrbe, an etiam perdes? ne-
 que ignoscēs illi loco, propter illos quinquagin-
 ta bonos, qui erunt in eo? Absit vt tu sis facias, vt
 interficias bonos cum malis, sitque eadem condi-
 tio proborum & improborum. Absit vt tu, qui
 moderaris totum orbem terrarum, non facias æ-
 quum. I. Si inuenero in vrbe Sodoma quinqu-
 aginta viros bonos, ignoscā toti loco propter
 eos. A B. Facio fortasse audacter, qui audeam
 alloqui te Dominum meum, ipse puluis & cinis:
 sed tamen si fortē defuerint quinque de quinqu-
 aginta bonis, an propter quinque excindēs totam
 urbem. I O. Non euertam, si inuenero ibi qua-
 draginta quinque viros bonos. A B R. Quid si
 quadraginta? I O V A. Etiam propter qua-
 draginta abstinebo. A B. Quæso ne ægrè feras
 Domine, si pergo quærere. Quid si triginta?
 I O V. Etiam sic abstinebo. A B R. Possim vi-
 deri audacior, qui alloquar Dominum meum,
 Quid

DIALOG. SACRORVM.

Quid si viginti? L. Etiam eorum causa non peruertam. A. Interrogabo te hoc postremū, si tibi grauis non sum: quid si decem? L. Propter decē non euertam. G. Iam aduersperascit, & nos appinquamus vrbi. L. Video huc aduentare duos hospites. Ibo eis obuiam, vt eos deducam ad me. Saluete viri pręstantissimi. G. Salue & tu vir humanissime. L. Peto à vobis, vt diuertamini in domum meam, vt ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imò pernoctabimus in foro. L. At ego non patiar, diuertimini ad me: accipiam vos si non lautē, at certē hilarē, G. Fortasse erimus tibi graues. L. Iucundi potius: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quam esset accipi à vobis, si istic essem. G. Postquā tantōpere vis, nolumus esse pertinaces. L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus. Intrate: quod bonum sit, Vxor cura calefaciendam aquam, ad lauandos pedes horum hospitem: & simul confice panes coquendos in foco. Vxor interea hic requiescite, dum paratur cœna. Age iam vxor, construe mensam: fac vt omnia sint nitidissima, ne quid offendant animos horum. Hospites accūbite, vtimini læto animo his, quę suppeditant nobis in pręsentia diuina benignitate. Sed quid? quem tumultum audio vxor? quis est iste clamor? quę turbę excitantur? V. X. O R. Loti, Hei mihi perijmus mi vir, L. Quid tandem est mali? V. Tota ciuitas, mi vir, obsidet ædes nostras. Iuuenes, senes, deniq; vniuersi circumfident

LIBER I.

cumfident nos. L. Valdè vereor, quò hæc euasura sint. Sed audio clamantes. SO. Heus heus Lote, vbi sunt homines isti, qui venerunt ad te sub noctem? Produce eos nobis, vt eos cognoscamus.

L. O flagitium, Sed ne trepdate hospites, exhibeo eos, & obserabo post me ianuam. Adsum. Quid clamatis? SO. Volumus videre hospites, qui diuersantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei,

ne tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiae, adhuc à viris integræ: eas malo dedere vestræ libidini, quàm sinere, vt quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei tecti.

SO. Recede paulisper isthuc, vt consultemus de ista re. Quid facimus populares? accipiemusne puellas ea conditione, vt dimittamus iuvenes?

AL. Non est opus longa deliberatione. Iste vnus peregrinatur in nostra ciuitate, & nos reget, si dijs placet. SO. Iam te Lote peius multabimus, quàm ipsos: ne tu putes nos velle subijci peregrinis. Agite, inuadamus eum. GE. Recipe te confestim

ad nos Lote. L. O facinus audax, ô profligatam & perditam nationem. Obseremus fores firmissimè. S. Effringamus fores: occidamus istos aduenas, qui cum nusquam possint habitare, veniunt

ad nos. GE. Ne trepida hospes, nunquam irrumpent nobis inuitis. IO. O inauditam nequitiam. Siccine hic violari hospites & peregrinos, quorum

ius debet esse sanctissimum? GE. Seda te ipsum. Iam videbis vltionem præsentem. S. Quid est hoc, ô ciues? sum ne ego cæcus, an oborta sunt

tenebrae

DIALOG. SACRORVM.

tenebræ densissimæ? AL. Nescio quid accidat alijs: sed ego non magis dispicio oculis, quàm calcibus. Vbi est ianua? AL. Caue ne incidas in me. Hei mihi, fregi frontem ad parietem. AL. At ego nescio vbi terrarum sim, neq; possum inuenire exitum ex hoc loco, neq; ingressum ad aliũ. GE. Lote, si quos habes præterea generos, aut filios, aut filias, denique quoscunq; habes in vrbe, educ ex hoc loco. Nam nos quidẽ iam delebimus hunc locũ. Huc enim ad hoc ipsum missi sumus à Iona, apud quem increbuit tanta importunitas horũ. L. Habeo vobis gratiã, qui habeatis rationem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Iam adeo eos. VX. Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo: ita cõsceleratus est hic totus populus. Metuo ne quid grauius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem. L. Iam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum iocari eis, quorum saluti providebam. AL. Homines sunt desperati. Pereãt, quoniam nolunt seruari. Sed iam diluculum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agendum, adiunge tibi vxorem tuam, & duas filias, ne aggregeris ad interritum tam perditæ ciuitatis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis maturè vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum tam manè. G. Atqui nos nõ sinemus te perire, quin potius manu educemus & te & tuã coniugem, & filias. Agite, exeamus ex vrbe. Sed caue, si tuam vitam amas, ne respicias post tergum, nèue

neue usquam moreris in planicie. Euade in montes, ne pereas. L. Peto à te Domine, vt remittas hoc mihi, postquam tu pro tua benignitate deuincis me tanto beneficio, vt custodias mihi vitā. Certè non potero euadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum oppidulum ad confugiendum, in quo quæso vt liceat mihi euadere, & ita consulere vitæ meæ, est sanè perparuum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, vt non euertam istud oppidū. Confer te illò, neq; enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perueneris.

SENTENTIA.

Deus versatur cum pijs, eisq; satisfaciens arcana sua, & eis remuneratur. & tuetur Maauile Deus vt innumera- biles impij viuāt, quā vt vel vnus pius vnā cū illis pereat. Maior est Dei in vnū piū amor, quā in omnes impios edium, quem quidē eius amorem debent imitare pijs.

ABRAHAMVS. Gen. 20.

ARGVMENTVM.

Abrahamus, iussu Dei filium suum Isaacum vult immolare. Deinde prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

IAm tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio, vos hic operimini vnā cum asino, dū ego & puerimus illuc, vt adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu Isaace portabis hæc ligna ad cōburendam hostiam, ego feram ignem & cultrum, Eamus. ISA. Mi pater. AB. Quid vis fili mi? ISA. Hic

DIALOG. SACRORVM.

Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus iam immolādus? A. Deus prouidebit ipse sibi agnū in sacrificium, fili, nos interea pergamus. Ecce venimus in locum, quē Deus dicebat mihi. Construamus hic aram. Rectē est, disponamus lignū. Nunc mi fili oportet ut te colligem, mactemq;: quando ita visum est Deo optimo maximo, cuius voluntati resistere nefas est. IS. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei, tibiq; parere in rebus omnibus. AB. Pater omnipotens, cuius est imperare, obsequor tuis iussis, tibi que macto hanc hostiam, hoc cultro, mea ipsius dextra. G. Abrahamē, Abrahamē. A. Quis me vocat? G. Caue ne offeras manum puero, caue ne ledas. Iam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, etque vnico. A. Hē quid hoc rei est? Sed videbne arietē in dano hārentem cornibus? Salua res est: viuēt Isaacus: hūc mactabitur grātiō Deo victima.

SENTENTIA.

Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit, qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON Gen. 23.

ARGVMENTVM.

Abrahamus mercatur ab Hetiis fundum ad sepulcrum Sarā uxoris suā.

Abrahamus, Heti, Ephron.

Ego sum peregrinus & aduenia inter vos Heti. Quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliā Sarā coni-

coniugem meam, quæ mortua est, ut scitis. Attende nos Domine, Tu es quidem princeps diuinus in nobis: tuum est eligere è nostris sepulchretis, ubi inhumes tuum mortuū. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quo minus sepelias in eo. A. Ago vobis gratias, pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est ut sepeliam meum defunctum & auferam è conspectu meo: concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cauernam duplicem, quā habet in extremo sui agri: & attribuat iusto argento, in vestra præsentia, in usum sepulchri. E. Ausculta mihi potius Domine. Ego tibi dono & agrum, & cauernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium. Sepeli tuum mortuum. A. Imò tu potius ausculta mihi. Ego solam tibi pecuniam pro agro: eam tu accipe à me. E. Domine attende. Hic fundus, de quo agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti. Et iam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Hettæi estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem, quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici cauerna, qui iuger est è regione Mambræ, id est Hebronis, vñ cum ipsa cauerna, & omnibus arboribus, quæ sunt vndique in toto spacio eius. L. Addico. H. Testes erimus.

SENTENTIA.

*In sicca commendat hominem apud eos qui non sunt
minime peridi.*

RE-

DIALOG. SACRORVM.

REBECCA. Gen. 24.

ARGVMENTVM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Laban Mesopotamij in matrimonium, Isaaco herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Barhuel.

HEus heus puella, da mihi bibere paulum
aquæ ex tuâ urna. REB. Imò verò perli-
bet, vir optime. Hem, bibe. Quinetiam
adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. D. At
ego te pro isto beneficio, dono hac inaure, atque
his duab. armillis. Sed age fac sciam, cuius sit fi-
lia: & an sit in ædib. tui patris locus, ubi possu-
mus pernoctare. R. Equidem sum filia Bathue-
lis, quem Melca peperit ex Nachore. Strazminis
autem & pabuli apud nos affatim est, nec non lo-
cus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum
ut nunciem hæc omnia domi, ita ut habent. D.
Ago tibi gratias. Ioua, quòd non destituiſti tua
bonitate, & fide, Abrahamum herum meum, tui
cultorem, qui me deduxeris per eam viam, qua
venirem domum cognatorum domini mei. L.
Ain, tu? R. Ita est. L. Et dono dedit tibi istam
inaurem, & armillas? R. etiam: L. Vbi reliqui-
ſti? REB. Ad fontem, & ecce cum tibi apud ca-
melos. L. Precor tibi Iouam propitium homo.
D. Et ego te vicissim, vir humanissime: L. Nar-

ratio

LIBER I.

rauit nobis hæc soror mea Rebecca, qui nam sis
 & vnde venias. Quod cum primum audiui, statim
 curauim parari tibi diuersorium, & tuis camelis sta-
 bulum, ne foris maneas. Quamobrem sequere
 me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & di-
 ligentia. Sequor. L. Eamus hic. Hic sunt ædes
 nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pa-
 bulo. Vos afferte aquam lauandis pedibus huius,
 & comitû. Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi
 veniã. Non capiam cibû, quin prius dixerò, cuius
 causa huc venerim. L. dic ergo. D. Ego sum ser-
 uus Abrahami, hominis, quem Deus ditauit mi-
 rum in modum, oue, capra, boue, argento, auro,
 seruis, ancillis, camelis atque asinis: cui etiam
 iam seni Sara vxor peperit filium, quem ipse cõ-
 stituit hæredem ex asse, meque etiam iureiuran-
 do astrinxit, ne locarem ei nuptum quæ esset ex
 Cananeis in quorum terra habitaret ipse: sed
 irem domum paternam, ibique eligerem vxorem
 gentilem: Cui cum ego dicerem, Quid si mulier
 noller me sequi? Deus, inquit ille, cui ego per
 omnem vitam parui, tecû mittet nuncium suû,
 qui tibi secundabit hoc iter: ita sumes filio meo
 vxorem mihi gentilem, ortamque ex domo pa-
 terna, hæc re exolueris te religione iurisiurandi,
 quo te astringo: si fortè non impetraueris vt mu-
 lier te sequatur. Ita persuasum est mihi vt veni-
 rem. Cumque hodie venissem ad fontem, ita co-
 gitabam mecum: Ioua Deus heri mei Abrahami,
 si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi vt me nûc

B

hic

DIALOG. SACRORVM

hic stante ad fontem, veniat puella hauistura, quæ mihi roganti det aquam ex vna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, vt intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitaram, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens vnam in humeris, descendit ad fontem atque haurit. Et cum petiuisset potum ex ea, confestim deposita vna offert & dicit etiam sese adequaturam camelos, quod et fecit, adequauitq; me, & camelos. Ego quæsiui ex ea, cuius esset filia? Respondit, Bathuelis filij Nachoris, ex Melca. Tum ego accommodaui fratri eius inaurum, & manibus armillas: & summisse adorans Iouam Deum heri mei Abrahami gratias egi, quod deduxisset me in rectam viam, ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo si certum est vobis facere hoc beneficium domino meo, facite vt sciam: sin minus, nihilo secius, vt insistam aliam viam. L. Hæc res planè ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebecca tuam arbitrati eamq; ducito nupturam hero tuo, sicut visum est Iouæ. D. Gratiam habeo Deo primum, qui ita voluerit, deinde vobis, qui non repugnaueritis. Tu verò Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quâtuâcunque dona, quæ atruli iussu mei domini.

SENTENTIA.

Deus dirigit pios in viam, eorumq; actiones secundat.

EDV MVS. Gen. 25.

ARGVMENTVM.

Esaus vendidit Iacobo fratri prerogatiuam ætatis.

Esaus, Iacobus.

Imperti mihi de riuo isto, nam tedeo rure exanimatus lassitudine. **IA.** Vende mihi in presentia prerogatiuam tuæ ætatis. **ES.** En ego iam iamque emborior: quod mihi istam prerogatiuam? **I.** Ergo cõfirma mihi iam nunc venditionem iureiurâdo. **E.** Cõfirmo, quid vis? iuro, addico, nihili facio ius istud ætatis, præ edulio.

SENTENTIA.

Brenissima voluptas homines priuas perpetuas mis. Idem usu ueniet impijs, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona celestia.

VENATOR. Gen. 27.

ARGVMENTVM.

Iacobus arte materna præuertit à patre felicitatem

Esaus. Esaus serius veniens, frustra lachrymatur.

Rebecca, Iacobus, Isaacus, Esaus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esauum ine audiente, vt afferat ferinam: ex qua confectum pulpamentũ ipse edat, eiq; bene precetur à Ioua, anteq moritur. Nunc audi fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, & inde afferto mihi duos hædos optimos, ex quibus cõficiam patri tuo eduliũ, quali maxime delectatur: quod offerres ei, vt tibi bene precetur, proutquam excedat vita. **I.** Sed frater villosus est, ego depilis.

B a. Quod

61 DIALOGUS SACROBYM

Quod si forte pater me attrectauerit, putabit se mihi esse ludibrio, itaque mihi malè, non benè precabitur. R. Istam imprecationem ego præstabo nate: tu modò gerè mihi morem. I A. Si ita iubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, vt agam hanc rem callidè & prudenter, ne meus maritus deprehendat fallaciam. Nam vt amat rusticum illum Esauum, nūquam eum postponet Iacobo, nisi fraudè inductus. Ego verò Iacobum plus amo, & studeo eum obrepere infelicitatem quam cōciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. I A. Redeo mater: affero hœdos. R. Factum bene: agedum patrem cupediam patri tuo cuiusmodi scio suauè esse eius palato. Rectè est, parata sunt omnia. Nunc age, induam te vestimenta pretiosa Esai, quæ habeo penes me. Hic ornatus te condecet. I A. Quid manus & collum, quod pilis caret? R. Vestientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci: Abi, vidè vt agas prudenter. I A. Dabo operam. Pater. I S. quis tu es fili? I A. Esauus primogenitus. Exequutus sum mandatum tuum. Surge vescere ferina, vt mihi bene preceris. I S. Quid sibi vult, quod tam citò nactus es, fili? I A. Ioua, Deus ille quem colis obiecit mihi. I S. Accede huc, vt te attrectem fili, sciamque vtrum sis ipse Esauus, nec ne. Quid hoc? vox quidem Iacobi est, sed manus Esai. Tunc ergo es ipse natus meus Esauus? I A. Planissimè. I S. Accede ad me, vt
vescar

vescar tua ferina, fili, tibi que bene precer. Suavis
 esca sanè, funde vinum. I A. Hem tibi. I S. Nunc
 age, amplectere me. Quàm suavis odor venit ad
 nares meas? Fragas fili mi, non aliter quàm so-
 let ager latus munere Iouis. Fecit Deus ut terra
 pinguis, irrigata rore celesti, affunderet tibi magna
 copia, segetes & vvas. Tibi insuunt nationes, re-
 colant populi, dominus sis fratrum tuorum, teque
 reuerentur ex eadem matre nati, qui tibi impre-
 cabitur esto execrabilis, & infelix, qui tibi bene
 voler, & oprabit esto fortunatus. I A. Bene gessi
 meum negocium mater. Non agnouit me, & ex
 attestatione putauit me esse Esauum, R E. Bene
 est, sed Esauus iam reuersus parat ferinam, quam
 offerat patri. Videamus quid agat: nam multum
 fallit eum spes. E. Attolle te mi pater, & vesterò
 mea ferina, ut mihi bene preceria. I S. Nam quis
 tu es? E. Rogas? primogenitus tuus Esauus. I A.
 Totus obstupesco, horreo que. Quis ergo is est,
 qui modò attulit mihi ferinam? Nunc ex me pror-
 sus comedi ante tuum aduentum, & quæ fausta
 omnia sum præcatus: quæ res rata erit. E. Heu
 mihi nunquid causæ est, quin ego peccatum de-
 rierim? Attamen mihi quoque bene precare pa-
 ter. I S. Frater tuus remissus & adauis, abstulitq;
 faustitatem tuam. E. Nam ille probè responderet
 suo nomini, qui me iam distinxit & uenerit. Pri-
 mum enim fraudauit me prærogatiua ætatis de-
 inde nunc interceptit bonam præcationem mihi
 debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo

DIALOG. SACRORVM.

mihi faustum aliquid precere? IS. Profecto feci
eum dominum tuum, statuique vt fratres ei ser-
uirent, cumque muniui frumento & vino. Quid
vis tibi iam faciam fili? E. Solūmne id habebas?
Imperti etiam me aliqua felicitate? Heu quid a-
gam miser? IS. Habebis quidem domiciliū mi-
nus bonum & a pinguitudine soli, & a sup̄ero ro-
re celi, & yiuons gladio seruias fratri: verū tamē
erit templū illud, cum vicissim vinces excutiesq;
iugum eis de collo tuo. E. Non procul abest lu-
ctus a patre meo. Nam certum est mihi, interfici-
ere Iacobum fratrem.

SENTENTIA.

*Properandum est, & arripienda occasio. Sero plorat
Esau, sero venit ad colligendum Manna post ortum
solem: aut die Sabbathi Sero afferuntur falces post mes-
sum, cum iam nihil superest nisi spicilegium. Sero pul-
sant fores satue virgines, Sero conabuntur intrare pigri
per portam iam clausam.*

JACOBI S. PROFUGI S. Gen. 29.

ARGVMENTVM.

*Jacobi profugi congressio cum Rebecca sobrina sua,
Iacobus, Pastores, Rachel.*

Fratres, vnde estis? P. Ex Charra. I. Ecquid
nostis Labanem filium Nachoris? P. Ma-
ximò. I. Valeret? P. Valet: atque ecce ibi
Rachel.

Rachelem filiam eius, huc venientem cum pecu-
dibus. I. Hem diei multum adhuc est, necdum
tempus est cogendi pecoris: quin adequatis pe-
cudes, deinde iturę pastum? P. Non possumus, donec
conuenerint omnes greges, quod auoluamus
saxum ab ore putei, atque ita adequemur. I. Sed
venit Rachel agens pecus: quid cesso auoluere
saxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc primum
ab ea incam gratiam? O mea Rachel, ample-
tere me. R. Abstine tu manum, quis tu es? I.
Ego sum Iacobus patruelus tuus, filius Rebec-
cæ, non contineo lachrimas præ gaudio. R. O
foelicem aduētum. Sed ego cesso ire in urbem, ve-
nunciem hæc meo patri.

SENTENTIA.

*Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem
pij omnes inter sese diuina consanguinitate coniuncti.*

LABAN. Gen. 3.

ARGUMENTVM.

*Laban fugientem Iacobum assequutus eo iurgatur.
Deinde fit inter eos fœdus.*

Laban, Iacobus, Rachel.

Quæ ratio impulit te, ut in scio me abduceres
meas filias, tanquam ferro partas? Cur
clam & nesciēte me aufugisti, neque fecisti me

DIALOG. SACRORVM.

centiorem vt prosequeretur te voluptatē carminū,
 tympanorum, cithararum? neque permisisti mihi
 vt oscularer meos natos & natas? Stultē sanē fe-
 cisti. Et erat mihi in manu nocere vobis. Sed
 Deus vester patrius heri monuit me, vt cauerem
 ne te offenderem vlla re. Verum esto profectus
 sis sanē prae desiderio, quod capiebas ē domo pa-
 terna: deos verō meos cur furatus es? I A C. Il-
 lud feci adduct⁹ metu, veritus ne tu eriperes mihi
 tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, si
 quem penes inueneris eos, per me quidem plecta-
 tur capite. Noscit à præsens necessarius nostris
 si quid tui est apud me. L. Rectē dicis. Perscruta-
 bor vestra tabernacula. I. Non recusō quo minus
 vestiges omnia. R A. Video me esse in magno pe-
 riculo. Num Laban pater meus cōquirat per om-
 nia tentoria suos deos penates, quos ego furata
 sum, meo viro nesciente. Quod si factum depre-
 henderetur, concitauero magnas turbas. Commi-
 niscenda aliqua fallacia est, & quidem subitō,
 nam meus pater iam aderit hīc. Probē inueni-
 viam: obruam eos in hoc stercore camelino, dein-
 de sedebo super: faciliē eum fallam. L. Rimatus
 sum accerrimē tabernaculum Iacobi, tum Lix,
 tum duarum ancillarum. nusquam inueni. Re-
 stat tabernaculum Rachelis: in quo si non erūt,
 mirabor. Hæc omnia sunt mihi perscrutanda.
 Hic quidem non sunt, neque hīc. Quid sub hac
 culcitra? tantundem. At in hoc angulo erunt, at
 non sunt. R. Noli ægrē ferre, domine, quod non
 possum

possum assurgere tibi: nam sum in menstruis. L. Perquisiui omnia diligentissime: sed nusquam comperi meos deos penetrales. I. Quòd nam concepi tantū scelus, aut quòd facinus admisi in te, vt tu me sic persequerere? Scrutatus es oīa mea vtfilia: ecquid inuenisti de vlla suppellectile tuæ domus? Prome huc coram necessarijs vtriusque nostrū, vt ipsi iudicent de vtroque nostrū. Iam viginti annos egi apud te, tuæ oues & capræ nunquam fuerunt infœcundæ: non comedi arietes tuæ ouiariz; nihil ad te retuli ereptum feris: ipsis semper præstiti damnum: tu mihi semper impuisti: si quid per furtum amissum est tam interdū quàm noctū, meo periculo amissum est. Denique ea fuit mea conditio, vt & de die conficerer æstu, & de nocte gelu: & intereā somnus abesset ab oculis meis. Iam hic mihi vigesimus annus agitur, cum sum domi tuæ. Seruiui tibi quatuordecim annos, pro tuis duabus filiabus, sex autem pro omnibus & capris, cum tu intereā mutauisti mihi mercedem decies. Quod nisi Deus Patrius videlicet DEVS Abrahami, & terror Isaici, affuisset mihi, tu quidem dimisisses in vacuum. Sed respexit ille miserrias & labores quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. L. Meæ sunt hæ filiz, mei filij, meum pecus: denique quidquid hîc vides meum est. Et nunc quo pacto optimè consulam meis his filiabus, & filijs quos pepererunt? Opipor si ego & tu feriemus fœdus, quod sit testimonio ytriue nostrum. I. Optimè. Ego hîc erigam cippum

DIALOG. SACRORVM

pum ex hoc saxo. vos mei propinqui accumulato lapides, capiamus cibum sub hoc tumulo. L. Hic hodie tumulus erit medius testis inter me & te. I. Perplacet. Atq; ex hac ro vocetur Galaadus. L. Aut etiam Maspha, vt significet, Deum aspectu- rû quid fiat à me & te, cum discesserimus alter ab altero. Quodd si tu eris durus meis filiis, aut si du- ces alias in matrimoniû præter eas, tû hæc pacta perinde sunt, atq; si nulla facta sint. Atq; huius quidem rei testis esto Deus vtrique. Vides hunc tumulû, vides & hunc cippum, quem extruxi in- ter me & te? Hic tumulus, & hic cippus testes sunt, neq; me aduersum te, neque te aduersum me transiturum eis ad nocendum. Deus Abra- hami & Deus Isacharis, vtriusque patrius, sunt nostri vindices. Atque coniuo per terrorem mei patris Isaac. Atque vt hæc sint gratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cuius epulas vos omnes inuito. L. Condecimus.

SENTENTIA.

Deus suos tuetur ab aduersarijs.

IACOBVS REDVX.

Gen. 33.

ARGVMENTVM.

Iacobus ex Mesopotamia rediens, Esau fratre suo donis placat.

Esau.

Esaus, Iacobus.

O Salue multū mi frater charissime. I. Salue tu plurimum germane mihi opratissime. E. Vt te libenter amplector post longum spacium temporis? I. Et mihi profectō iam diu nihil fuit iucundius, quā nunc videre te incolūmem. Itaque prae gaudeo nō teneo lachrymas. E. Nec ego possum non flere, ita totus lachrya gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? I. A. C. Vxores sunt & liberi, quibus me Deus, quae sua est liberalitas, ditauit. E. Quid autem sibi vult totus ille grex, quem offendi veniens? I. Volui te eo dono mihi placare. E. Satis multa habeo frater, habe tibi tua. I. Ne repudia me quæso, si te mihi propitiū habeo, accipies à me munusculum: nam quod vidi faciem tuam, videor mihi vidisse nūmen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso vt accipias à me munusculū, quod ad te adductum est, postq̃ Deus pro sua benignitate tam multis bonis me cumulauit: vt nulla re caream. E. Quando vrget tantopere, accipio, etsi nihil opus erat, age eamus, ego ibo vnā tecum. I. Scis pueros esse teneros, ouesq; & capras & boves pręgnantes: quod si fatigentur vel vnum diem, actum est de ouibus & capris omnibus, interibunt. Sed amābo i prae, ego pergā clementer & placidē, prout vt postulant ea quae prae me duco, ipsiq; pueri donec veniā ad te in Seir. E. Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus.

I. Quid

DIALOG. SACRORVM

Quid opus ? gere obsecro mihi morem.

SENTENTIA.

*Potentiorum ira comitate & submissione est lo-
menda.*

IOSEPHVS VENDITVS.

Gen. 37.

ARGVMENTVM.

*Iosephum ob inuidiam vendunt fratres mercatori-
bus Ismaëlitis,*

Simeon, Lxui, Ruben, Iosephus,
Iuda, Mercatores.

ECce vobis somniator ille. Agite, occida-
mus eum, dei ciamusque corpus eius in ali-
quam specum. L. Sed quid renunciabimus
patri de eo ? S. Deuoratum esse ab aliqua fera.
Videbimus quorsum euadant eius somnia R V.
Impium sit, maculare manus sanguine pueri, idq;
fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis
gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum.
SI. Vnde tibi incessit ista noua religio ? Vis er-
go sinamus etiam viuere, qui suis insomnijs por-
tendit, nos omnes, ipsosque ad eum parentes, fore
sibi supplices ? An non dignus est, qui eat som-
niatum apud inferos ? R. Frater, si ita futurum
est, qui caueas ? sin minus, quid times ? Vtique a-
deone indignum tibi videtur, si puer imperitus som-

somniauit? quid potest esse culpæ in somnijs?
 Postremò si adeò obfirmastis animum, neque po-
 testis auocari ab isto consilio, est hic puteus sine
 aqua: saltem abstinete manus, demittite in pu-
 teum, culpa erit aliquanto minor. S. Ruben, tu
 videris. Nobis certum est, perdere puerum. I O.
 Plurima salute vos impertio fratres amantissimi.
 S I M. At nos te malo maximo impertimus, qui
 somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam
 blandè. Agite, discindamus vestem hanc versico-
 lorem, qua pater eum ornauit, delicatulum puel-
 lum. IO. Hei mihi, quid cogitatis mihi facere?
 L. Necabimus. I O. Ah ne facite. S I. Stat sen-
 tentia. IO. O fratres charissimi, per Deum, op-
 timum maximum per communem nostrum pa-
 rentem, qui conficietur mœrore, obsecro, obse-
 stor, quid feci? quod est meum scelus? quæ mala
 mens vos agit? S I. Frustra rogas. IO. Fratrem
 vestrum? S. Certum est. IO. Ah vester sum, ve-
 ster sum frater. S. Surdo canis: dimitte. R V. At
 ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam
 tristi spectaculo. IO. Heu me miserum, quò de-
 trudor? nimirum ad manes. O pater, pater, quàm
 tristem nuncium accipies de filio? in quanto lu-
 stu trahes vitam? Iuda obsecro tuam fidem, mi-
 serere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hic
 meridiaturi. IV. Video mercatores quosdam ve-
 nientes: vultis auscultare mihi? Quid profuerit
 nobis cruenta cædes fratris nostri? Vendamus
 eum potius Ismaëlitis, quos videtis venientes.

Neas-

DIALOG. SACRORVM.

Ne afferamus hostiles manus fratri:abstineamus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agite, finite vos exorari. L. Rectè ait. S. Sed ne fortè. IV. Frater ne metue, amittes eum venditione, non minùs quàm necè. L. Ita est. accedit etiàm quæstus ex venditione: quem quæstum amittemus, si eum nō tauerimus. Si. Simo, fiat. IV. He? mercatores, vultis ne emere puerum quendam elegantem? M. Fortasse, fac videamus. IV. Extrahite eum è puteo: empturi sunt. IO. Nunc quidem mihi pereundum est, video, extrahor ad eundem. IV. Ne trepidæ, non ne- taberis, sed venderis. En vobis puerū lepida forma. M. Herclè bellum, & ingenuum. Quanti e- tim iudicatis? Triginta argéteis. M. Accipimus, Accipite pecuniam.

SENTENTIA.

Invidia homines impellit ad quoduis facinus. Et Deus suos non equidem deserit, sed vt exploret, in ex- tremos angores venire patitur.

IOSEPHVS CAPTIVVS.

Gen. 49.

ARGVMENTVM.

*Iosephus captivus interpretatur somnia prægustator-
is & pistoris Pharaonis.*

Iosephus, Prægustator Pharaonis,
Pistor.

Quid

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mæsto? P. R. Somniauimus vterq; & caremus coniectore. I O. At habet Deus coniectores: Agite, narrate mihi. P. R. Videbar mihi in somnis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orirentur quæ deinde, quasi germinaret, produxit florem, vnde vix plenæ racemis maturescebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis, itaque cæpi vvas, easq; in id expressi, deinde tradidi ei in manum. I O. Hæc est interpretatio: Tres palmites, tres dies sunt: hinc ad triduum Pharaon iubebit te produci e carcere, restituetq; in locum muneris pristini, stabisq; ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstesq; mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meq; extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum: neque quidquam feci, quamobrem compingerer in carcerem. P. I. Rectè sanè interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo interant Pharaonis omnis generis tibi pistorij, quos inde aues comedebant. I O. Accipe toniecturâ. Tria canistra, tres dies sunt. Ab hinc tres dies iussu Pharaonis securi serieris, atque in crucem tolleris, ubi alites vorabunt tuum cadauer.

SENTENTIA.

Deus

DIALOG. SACRORVM.

Deus pijs arcana reteggit, idemq; viam ad eorum salutem saepe longè antè preparat.

IOSEPHVS CONIECTOR,

Gen. 41.

ARGVMENTVM.

Iosephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamq; causam Pharaon praeficit eum toti Aegypto.

Pharaon, Iosephus.

S Omniaui quiddā, quod nemo mihi potest interpretatione explicare. Te autem audio esse coniectorem somniorum, ideoq; te accersiui. I. Equidem is sum, per quem Deus interpretetur somnium tuum Pharaon. Itaq; narra. P. Videbar mihi astare ripae fluminis atq; ex ea exierunt septem vaccae benè habitae, & pulchrae visu, quae pascebantur in carecto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, & deformes supra modum & tenui corpore, quales nunquam vidi in Aegypto: quae deuorauerunt priores: quas cum demisissent in sua viscera, tamen id non apparerat: aded semper macie deformes erant, vt prius. Ego somno solutus sum. Deinde rursus oppressus somno, videbar videre septē spicas crescentes in vno calamo, opimas & formosas: secundum quas succrescebant totidam aliae graciles & tenues, & exesae vredine, quae deuorauerunt septem illas generosas. Hæc ego indicaui coniectoribus: sed nemo est qui possit mihi explicare. I. Somnium tuum vnū est Pharaon. Deus praemonet te

net te eorum quæ facturus est: septem vaccæ generosæ, sunt septem anni: septem spicæ item, idem volunt: vnum idemq; somnium est. Septem verò vaccæ & spicæ tenues, septem alij sunt anni, quibus fames vigeat. Hoc idipsum est quid dixit Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terræ, præsertim in Aegypto, quos sequentur alteri, ita infestis penuria omnis cibi; ut lata illa vberitas priorum sit omnino consumenda fame. Tanta inquam laborabitur penuria, ut tantæ rerum abundantia ne vestigium quidem ullum superfit. Nam quod bis somnasti, ideo factum est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ita facere, idq; breui. Quare dispice, Pharaon, virum aliquem scientem & peritum, quem præcias Aegypto. Præterea curatores & ædiles annonæ qui legant quintas in Aegypto, cogantq; quàm maximum numerum frumenti, his proximis septem annis vberibus, quod condant nomine tuo in vrbes. Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Aegyptus defendatur à fame & perniciæ altero septennio.

P. O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo. An quisquam hodiè est, qui æquè spirat numen, atq; hic? Ergo cum Deus indicet tibi Iosephe tantas res, non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque iam nunc volo ut sis gubernator domus meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tuo. Maior

VI DIALOG. SACRORVM

ero te folio tantum. Et trado tibi curam & gubernationem totius Aegypti, atq; ad confirmationem huius rei, hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis: teq; dono hac veste byssina, & hoc tor- que aureo, lubeoq; te vehi curru primo secundū meum: & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne viua Phrao, nisi tu vnus eris in tota Aegyp- to, cuius iniussu non audebit quisquam vel mu- tire. Deinceps iam non vocaberis Iosephus, sed Saphnathopaneß, vt nomine ipso pollicearis in- terpretationem obscurorum. Atq; ego tibi des- pondeo Asnatam filiam Potiphrae pōtifcis He- liopolitani. I. At ego tibi Rex, pro tantis bene- ficijs, habeo gratiam, quātam maximam possum; daboq; operam, Deo volente, vt nec te mandati, nec me recepti muneris poeniteat.

SENTENTIA

Deus pios post dolores & infamiam mira arte enohis ad voluptates & honores. Quod si non omnibus pijs acci- dit in hac vita, at in futura accidet. Nam prima pars vite Ioseph, quae calamitosa fuit, vmbra est huius vi- te piorum, altera verò, futura. Atque idem dico de Ia- cobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores, ad ho- nores per infamiam, ad dulcedinem per amaritudinem, ad altitudinem per humilitatem, per mortem, ad vitam.

IOSEPHVS AGNITVS.

Gens. 44.

ARGVMENTVM.

Filijs Israelis reuocati de via iussu Iosephi, furti se- mulatē accusantur, tandem Iosephus sese eis aperit.

Præf.

Præfatus domus Iosephi, Filij Israelis,
Ruben, Iudas, Iosephus.

Restate viri. Deus vos appello, sistite gressum. Hoc inest humanum factum, indignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, qua herus est solitus porare? At etiam sperabatis eum ignoraturum, qui est diuinus? male omnino à vobis factum. F. Quid tibi vis homo, est tua ista iracundia? aut quid nos accusas? P. Ita vos Deus amet, vt nescitis. F. Nam qui sciamus? P. Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam vt fingunt, vultu? IV. Pate tua dixerimus, vir optime: absit procul à nobis istud facinus. Tute sis vt reportauerimus ad te vsque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore sacerdotum nostrorum: tantum abest vt sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus. Si quem penes deprehensa fuerit patera, ipse moriatur, nos omnes perpetuè seruituti addicamur. P. Imò agemus mitius. Qui fuerit conuictus furti, mihi seruus esto: ceteri liberi discedunto. F. Placet, deponam sarcinas ocyus: hem, scrutare vt libet, placet conquirere à maximi sarcina, ad minimi. Hic quidè nō est, neq; hic, sed profecto inuenietur. Vbi vbi est, diu celari non potest. Euge manifestum furtum. Hic est in sacco minimi natu. An etiam nunc potestis negare? deprehendi ne ego furem manifestarium? F. Aperta res

est, perijimus funditus. Heu rem miseram & luctuosam. An vlli vnquam mortales fuerunt æquè infortunati, atq; nos sumus? IV. Equidem æquè satis mirari, atq; data nobis sunt verba, credamus propere omnes ad Saphnathopancam, si vlla superest spes salutis. Ah pater pater, quam metuo malè, ne tibi accidat, quod metuebas tantopere. IO. Quod facinus fecistis hospites? An ignoratis, me vnum eorum esse qui diuinum? IV. Quid dicemus domine? quid loquemur? quam causam afferemus? Deus patefecit peccatum nostrum, ecce nos tibi seruos, vnà cum eo apud quem inuēta est patera. IO. Bona verba. Imò ipse vnus mihi seruiet, vos redite saluti ad patrem vestrū. IV. Quaeso vt liceat mihi pauca loqui apud te, cum bona venia, nam tu quidē es alter Pharaō. Cum primum huc venimus, vt tute scis, frumentandi gratia, rogasti num nam esset nobis pater, aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratremq; natum iam annoso patre, cuius item germanus alter excessisset vira, illum tum solū restare domi tum matre, patriq; esse charissimum, & tu iūsti fratrem illum adduci ad te, quod diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moriretur præ morore. Tum tu interdixisti nobis aditum ad te, nisi minimus nati frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumq; iuberet nos redire huc eadem de causa, negauimus venturos sine fratre. Pater
discre,

dicere, ex duob. filiis, quos sustulisset ex vxore, alterum à feris deuoratus esse; nec postea visum sit, alterum superesse, qui si abduceretur à se; & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa vt senex miserè interiret. Nunc si reuertar ad eum; neq; reducam puerum, quem vnice amas, simulatq; viderit me, morietur: atque ita fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri, & iusq; senis. Atqui ego vas factus pueri sistendi. Quare obsecro vt ego potius seruiam seruitutis apud te, pro puero: ipse redeat domum, cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem, sine puero; ne videam mala quibus afflictabitur.

IO. Enimvero iam non contineo me, nec possum amplius dissimulare, Vos exite omnes foras. O fratres mei, ego sum Iosephus: Obsecro est ne superstes pater? Quid obstupuistis? amplectimini me. Oh non contineo lachrimas. Ego sum Iosephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Eegyptum. Proinde ne angimini, necue dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à prouidentia Dei, qui voluit vt huc ante venerim. Et tenira duo anni fame infesti elapsi sunt: superest adhuc quinquennium, quo neq; sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quod sciebat vos esse venturos, vt esset qui seruaret vos paternamq; domum. Itaq; non vos sed Deus misit me, qui effecit vt essem Pharaoni pater, toti eius familix dominus, vniuersis

DIALOG. SACRORVM

Aegyptijs princeps. Quocirca proficiscimini cōtinuū ad patrem, & nārratote ei, me esse & viuū, & magnū, atque grātiosum, proinde ne tūctetur cōmigrāre ad me vnā cum tota domo, & pecoribus. Suppellectilem ne morētur: plurimam enim hic esse, Nam alam vos in terra quadam feraci, non procul hinc: Ecce vos vidētis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, vt colloquar vobiscum meo ipsius ore: licet agnoscatis, & omnia renuntietis patri. O mi Benjamin, tēdōne ego te? vt libenter amplector charissimū mihi capitulū. Agite, amplectar vos omnes, Saluete fratres, redditi mihi post longum tempus. FI. Salue & tu frater mitissime.

SENTENTIA.

Dens est mirificus etiam peccata suorum conuersis ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITVS.

Exod. 2.

ARGVMENTVM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis & matri ignoranter traditur alendus.

Iocabeda mater Moſis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusque euasimus clanculum, & iam peruenimus ad flumē. Nunc exponendus est hic infans puer, ne Pharaō resciscat eum esse seruatum à nobis, contra suum mandatum atque

atque voluntatem. Nam quod seruauimus cum,
iam tres menses, fecimus cum magno periculo.
Sed melius erat venire in discrimen etiam de vi-
ta, quam finire necari tam formosum puerum.
O crudelem regem, qui iusserit interfici omnes
partus mares. Quam multi sunt perempti iussu
eius, in ipso ingressu vitæ? Quæ est vnquam au-
ditæ tantæ immanitas? infantes iugulari in ipso
limine & ingressu vitæ? O mi filiule, ego mater
misera, cogor exponere te hic in papyro? te quod
tuli viro, quem peperî, quæm per tres menses
occultavi, & occultarem adhuc, si possem. O rem
acerbam, me me separari à te, sine vlla spe tui
vnquam videndi? Quid me futurum est, quid tu
autem fili, quem hic desero? Verum cum non
possimus quod volumus, velimus quod possumus.
Quod meum fuit, feci, ut te occultum haberem. Nunc
cōmendo te clementiæ & prouidentię diuinæ.
Vale mea delicia, vale mi filiule. M. Mater, ego
hic manebo in occulto, sit tu permittes, ut vide-
am quid futurum sit. I. Permittito, & domum re-
deo. T. Hic est flumen, quod venimus ad lauandū.
Vos pedissequæ hic inambulabitis secundū flu-
men: ego cum ancilla concedam in hunc recessum
amicum & occultum. Sed quid video in papyro,
ancilla? vise quid sit. Videtur mihi esse cista. A.
Et recte videtur, hera, & quidem est oblita bitur-
mine & pice. T. Adfer eam huc, Aperiamus. Ah
miselle, puere est vagiens, miseret me eius. Ex pue-
ris Hebræorum est. M. Venio in summam spem

DIALOG. SACRORVM

conseruandi pueri. Accedam. Salue domina. T. Quid tu ais? M. Vis ne vt accersam tibi nutrice[m] ex Hebræis, quæ nutriet tibi puerum? T. Bene dicis, accerse. M. Iam hic aderit. T. Bonis auspicijs huc descendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidero mihi optatius. Neq[ue] vercor offendere meum patrem, in re tam pia & humana. Ah scelus est, iugulare partus recentes. At quam elegana est, quam benè natus? Nōne flagitium est, necare tales pueros? M. Hic tibi adduco nutrice[m], domina. T. Mulier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum, Ego tibi soluiam mercedem, L. Faciam.

SENTENTIA.

Quas Deus seruare vult, eos equidem in summa pericula venire patitur, et non perire.

Exod. 3.

ARGVMENTVM.

Ioua in domino ardente illoquitur Moysi, eumq[ue] mittit in Aegyptum ad liberandos Israelitas ex seruitute.

Moses, Ioua.

DEum immortalem, quid monstri video? dum in vita ardente[m], vt tamen non consumatur? Libet videre quid hoc sit rei. L. Moses Moses. M. Quid est? L. Deus hic facer est, noli accedere huc. M. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahamæ, Deus Isaac, Deus Iacobi. Vidi angustias populi mei, qui est in Aegypto, gemitumq[ue] audiui,

audiui, quem exprimit violentia exactorum operis. Noui labores meosum. Itaque descendi, ut eripiam eos è manibus Aegyptiorum, abducamq; ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle: quam incolunt Cananæi, Hettæi, Amorritæ, Pherezæi, Heuzi, Iebusæi, Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum, posteros Israelis, ex Aegypto. M. Nam quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educamque Israelitas, ex Aegypto? I. Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxeris eos ex Aegypto, coletis Deum in hoc monte. M. Age sanè adiuuero Israelitas, dixerò me missum à D E O patrum ipsorum. Quod est, dicent nomen eius? Hic quid respondeam? I. Ero qui ero. Dices Israelitis: Ero missus me ad vos: dices inquam, missum te à Ioue Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci, & Iacobi: atq; hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I. Modo, conuocatisque senioribus Israelitis dicito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim: qui que statuerim eos respicere, liberariq; calamitate, qua opprimuntur per Aegyptios, atqui anhere in regionem longe omnium feracissimam. Vbi te audierint (audient enim) adibis tu vnà cum senioribus regem Aegypti, quem admonebitis nomen Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter tridui per desertum, vestroque Deo sacrificare. Nec verò melatèr, non permissurum, nisi vi coactum,

Quare

DIALOG, SACRORVM.

Quare afflictabo Aegyptum miris modis, ut tamen amittat vos libens. Quinetiam abeat is vos vacui, ponam populum in gratiam cum Aegyptijs, perficiamque ut mulieres egressurae exirent vicinas & hospites vasa aurea & argentea, et vestem: quae deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis Aegyptum. M. At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Iouam. I. Quid istud est, quod renes in manu? M. Abijce hominem: quid nunc quid est? M. perijt, serpens est. IO. Ne fuge, sed prehende manu caudam eius. Vides rursus virgam factam, ut credant tibi visum esse Iouam. Age rursus immitte manum in sinum tuum, seduc: vides tam albam lepra, quam est nix: nunc refer in sinum, educ: vides factam esse iterum, ut est ceterum corpus? Quod si prius signo non adducentur, ut fidem habeant tibi a altero. Sin ne duobus quidem prodigijs persuasum eis fuerit, sumes de aqua fluij, quam vbi fuderis in terram, fiet sanguis. M. Quae so te domine: neque antea eras disertus, neque nunc sum post tuum colloquium, nam laboro circubantia oris, & tarditate linguae. I. Ecquis dedit os homini? aut quis fecit mutum, aut surdum? quis videntem, aut caecum? An non ego is sum? I. modo ego moderabor tuae linguae, tibi que suggeram quid sis dicturus. M. Obsecro, mitte idoneum aliquem. I. Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aharon Leuita: is bene disertus est, scio: is procedet tibi obuiam, teque viso laetabitur.

bitur animo : Et tu præbis verbis, quæ vales, ego verò moderabor tuo ori, & eius : præmonstraboque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te : eritque tibi pro ore, tu ei, pro Deo. Feres etiam manu istam virgam, quæ ades portenta. Abi sanè.

SENTENTIA.

Deus voce balborum deiecit hostes suos. Dabit eloquia servire pietati.

VITULUS. Exod. 32. ad mo-

ARGUMENTVM.

Moses pacat Iouam iratum Israëlitis ob vitulum vitulum, ipse pernas illas irrogat.

Ioua, Moses, Iosua, Aharon, Leuitæ.

ABi defende. Iam enim deprauati sunt populi tui, quos eduxisti ex Aegypto. Deflexerunt citò de via, quam docueris duxeruntque sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant : dicuntque Deum esse, à quo sunt educti ex Aegypto. Video sanè populum esse intractabilem, & refractariū. Quamobrem sine me irascar, conficiamque eos, deducamque ex te gentem mag-

DIALOG. SACRORVM.

magnam. M. Cur exardeas ira in tuos, quos eduxisti ex Aegypto, magna vi, manuque valida? an ut iacerent Aegyptij, eductos à te maliciose, ut dederes eos in montibus ad interuentionem, pro suisque tollerentur à medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ita ut docet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis cultorum tuorum, quorum posteritatem iurasti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumque ei terram illam, quam possideant in æternum. IO. Ius oras: hem remitto. M. Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus tabulis. IOS. Quem clamorem audio? pugnatur in castris. M. Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium: sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi, quod flagitium video? totus totus iracundia ardeo: valeant tabulæ. Ah frater frater, quid tibi fecit hic populus, ut cum obligares tanto scelere. A. Ne irascere domine, Tute nosti hunc populum, quam sit peruersus. Cum flagitarent à me, ut facerem sibi Deos, qui præirent eis (sese enim nescire quid accidisset isti Mosis, à quo essent educti ex Aegypto) iussi, ut quod quisque haberet ornamentum aurei, detraheret sibi, & afferret ad me, quod etiam fecerunt. id ego immisi in ignem, unde effusus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. M. Video, Nunc si quis à Ioua stat, huc ad me, Beng habet, conuenerunt omnes

omnes Leuitz. Agite nunc viri fortes, accomodate suum quisque ensem lateri, ite per tota castra: perimite suum quisq; fratrem, amicum, proximum, nemini parcite, nam ita iubet Ioua, Deus Israelitarum. L. Ita fiet.

SENTENTIA.

Populus, si absunt boni magistri, facillime labitur in grauissimos errores, Deus piorum precibus pacari se sinis.

CONQUERENTES. Num, II.

ARGVMENTVM.

Populus voluptates Aegyptias desiderat, fastidium celestem cibum. Et Ioua conquerenti M osi pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad pernam.

Populus, Moses, Ioua.

Vtinam nunquam emigrassemus ex Aegypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? quis dabit hic nobis carnem, quam vescamur? Nam cum venit in mentem piscum, quibus immunes vescebamur in Aegypto, tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, alliorum: consenscimus, nihil ante oculos habentes præter nescio quod manna. M. Hei mihi, quas querimonias audio? O Ioua, cur mihi ita aduersus, ita à me voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius huius populi? Num quid

ego

DIALOG. SACRORVM.

ego populum hunc concepi? nunquid peperit? et mihi iubeas eum ferre in sinu meo, quomodo ferretur alumnus in terram quam iurasti maioribus eius. Vnde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim grauior quam pro me. Quod si isto modo agis mecum, interfice me potius, si quid apud te autoritatis habeo, quam ut videam perniciem meam. I. Cōgrega mihi septuaginta viros, de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores & primarios populi: eosque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi adfuturos tecum. Ego descendam, & ibi colloquar tecum, demumque de spiritu quo præditus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, & vescemini carne. Fletus enim vester peruenit ad aures Iouæ, dum flagitatis carnem, & desideratis Aegyptum. Dabit vobis Ioua carnem quam comedatis: & comedatis non vno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti, sed ad menstruam diem dum vobis exeat per nares, & faciat nauseam: quoniam contempro Ioua, qui versatur inter vos, plorantes apud eum, conquerimini vos exiisse ex Aegypto. M. Sexcenta sunt milia peditum huius populi, qui adest mecum: & tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis macTABUNTUR oues & capræ, & boues, quæ satis sint? Nunquid vniuersi pisces maris congerentur, qui eis suppe-

rant?

cano. L. Nunquid debilitata est Iouæ manus? Iam videbis, euenturane promiserim nec ne.

SENTENTIA.

Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spirituum. Et Deus carnis appetentibus interdum largitur, sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maxime explerentur carnales voluptatibus aderit pena.

CALEBS. Num. 13.

ARGVMENTVM.

Populus deterrentibus exploratoribus, desperat de eorum paguenda promissa terra. Quæ re iratus Ioua iurat non peruenturos, exceptis duobus qui considerant, videlicet Iosua & Calebo.

Exploratores, Caleb, populus,
Iosua, Moses, Ioua.

VEnimus in eam terram Moses, & Aaron, & Israëlitz, ad cuius explorationem missi sumus à vobis: & quidem abundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ. Videtis quanta sit hæc vna, quæ in palo portatur à duobus: videtis & hæc malo granata, & ficus. Sed incolas habet fortes, & vrbes maximas, casque munitissimas. Enace quoque prognatos illie vidimus: Amalechitz ad austrum incolunt, Hetæi, & Iebusæi, & Amorrbæi in montanis, Chana-

DIALOG. SACRORVM.

Chananei aquas accolunt mari & Iordani. C. Ne dubitemus accipere eos, & inuadere illos fines nam sumus futuri victores. E. Minimè verò: est enim populus ille fortior quam nos, terra infau-
sta, suorum habitatorum consumptrix, in qua nõ nisi immani statura homines vidim⁹. Quid quod vidimus Enacios de genere Gigantum, cum qui-
bus comparati, videbamus nobis esse locustæ. P. Utinam autem in Aegypto mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim ad-
duxit nos Ioua in hanc terram ferro trucidan-
dos? mulieribus nostris & paruulis prædæ futuris? Nõne satius nobis est repetere Aegyptũ? Cree-
mus nobis imperatorem, quo duce reuertamur. I O. Cauete Israëlitz, ne quid faciat, cuius vos posthac poeniteat. Terra, quam explorâtes lustra-
uimus, terra est bona in primis, si nobis fauerit Ioua, intromittet nos in eam, eamque nobis da-
bit, terram scatentem lacte & melle. Cæterum ne rebellare contra Iouam, & ne illius terræ inco-
las timere, quos nos præsidij destitutos, adiguat Ioua, conficiemus. Deponite metum. P. Lapidetur lapidetur. I O. Quousq; tandem irritabit me iste populus? Moses. Quousque mihi fidem non habebit tot miraculis per me æditis apud eum? Quin eum peste illata excindo ducturus ex te gentem maiorem, potètioremque quam ista est. M. Ergo cum audient Aegyptij (quibus de medio vi tua eripueris hunc populum) cumque audiant incolæ istius terræ, te Ioua, qui in hoc po-
pulo

pulo versatus, ab eo conspectus sis præsens, ipsius
oculis, te cuius nubes supra eū steterit: qui prae-
ueris ei interdiu in columna nubis, noctu in co-
lumna ignis: qui inquam audiuerint hunc popu-
lum à te funditus esse deletum, dicent te, quia ne
quiueris intromittere eos in terram, quam eis in-
traueris, trucidasse eos in desertis. Quare utere ex-
cellenti ista virtute, Domine, de qua loquebamur
dicebas: Ioua ad iram tardus, ad eleuati-
onem propensus culpam & peccata con-
donans: in poena autem irroganda, po-
nentem culpam innatos, ad persequendum
quartam stirpem persequens.

Remitte
quæso culpam huic populo, ut tua benignitas pos-
tular, utque ei ab Aegypto huc usque remisisti.
IO. Remitto, ut postulas. Veruntamen ne viuis,
nisi Iouæ gloria replebit totum orbem terrarum.
Nam eorum qui viderunt meam gloriam, & mi-
racula quæ feci, tum in Aegypto, tum in solitu-
dine, & me tamen tentauerunt, iam vel decies,
neque mihi obtemperauerunt: eorum inquam
qui me irritauerunt, nemo videbit terram quam
iuravi maioribus eorum. Sed Caldeam meam
(quoniā alio animo præditus, quàm cæteri, mihi
obsequutus est) introducam in terram, quam ad-
iutricamque possidebit eius progenies. Cras re-
uertimini in solitudinem versus mare rubrum.
Etenim quem ad finem tandem audiam istius in
me sceleratae multitudinis Israelitarum male-
dicta?

DIALOG, SACRORVM

dicta? Renunciabaz eis: Ne viuam (inquit Ioua) nisi, quemadmodum locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto cadent cadauera vestra, & omnis vestram numerus, quotquot recessi supra vigesimum annum, murmuraſtis in me. Non intrabitis, inquam, in terram, in qua promisi me collocaturum vos. Excipio Calebum Iephonis, & Iosua Nuniſ filium, Paruulos quoque vestros, quos dixiſtis prædæ futuros, introducam in terram, quam vos renuiſtis, eaque potientur. Atque interea, dum vestra cadauera per deserti & consumuntur, labuntur liberi vestri ibidē pœnas, dabunt vestri meritiſ, per quadraginta annos, quibus vos supplicio afficiemini: pro numero dierum, per quos dies explorauistis terram totidem annis ductis pro totidem diebus: sentietisque quid sit, in me esse contumacem. Ego Ioua & dico, & sine dubio efficiam, vt huius peruersæ, multitudinis homines, qui contra me coierunt, consumantur, & intereant in hac solitudine.

SENTENTIA.

Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quam ferunt promissa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credidit Deus ignabos & diffidentes auferaturque deserit, confidentes verò iuuat; Tantum quisque potest, quantum se diuina ope posse credit; si modo est eius fides fundata in Deo promissis.

B. A. L. A. M. F. S.

Nym.

ARGV.

ARGVMENTVM.

*Asina Balaami ab ipso, quis resisterat, verberata lo-
quitur & Genius, qui ei in via obstabat Balaamum al-
loquitur.*

Balaamus Asina, Genius.

VT te Deus malè perdat asina, qui me in-
uitum de via auchis in agrum. At ego te
pro isthoc maleficio onerabo ictibus im-
proba. Ary, ary: quin ergo redis in viam? Nunt
sumus inter duas macerias, non licebit mihi am-
phius declinare. Hei mihi attriuit mihi pedem ad
maceriam. At dispeream nisi te malè multo plu-
gis. Ary, Ary, quid hoc monstri est? succumbis
at iam saxo te attolles: alioqui hic te contundam
vsque fuste. Hem. A. Quid in te commisi, vt
me iam tertium caderes? B A. Rogitas impro-
ba, quæ me hic ludificaris indignè? atque vtinam
mihi esset gladius præ manu: nam te hic iam
confoderem. A. Nonne ego sum asina tua, cui
tu semper hætenus inequisti? Nunquid tale
solita sum facere tibi? B A. Nihil. G E. Baala-
me, cur excidisti asinam tuam iam tertio? Ecco
ego ipse veni tibi aduersatum, quia hoc iter sus-
ceptum est contra meam sententiam. Asina verò
ubi me vidit, declinavit me iam rer, quod nisi fe-
cisset profecto iam te interfecissem, eam verò si-
nissim viuere. B. Peccavi fateor: sed non videram

DIALOG. SACRORVM

te mihi obuiam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, reuertar. G. Imò eas licet cum istis, verum tamen vidi vt ea demum dicas, quæ tibi suggessero.

SENTENTIA.

Falsi vates minus interdum vident, quam iuuentis.

TRANSIORDANINI. Num. 31.

ARGVMENTVM.

Rubenenses & Gadini impetrat à Mose sedem trans Iordanem.

Rubenenses, & Gadini, Moses.

Hæ regio quam Israëlitarum ceperunt, casis Iona duce, incolis, regio est apta pecori alendo, nos autem habemus pecus: quod nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, vt non traiciamus Iordanem. Mellicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hic manebitis ocelosi? Cur detretretis animos Israëlitarum, ne perueniant in regionem, quam ipsis Iona dedit? Ita nimirum fecere patres vestri quando eos ego misi à Cadabathne speculatum regionem. Cum enim peruenissent ad flumina Escolé, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israëlitarum, ne irent in terram sibi à Deo data. Quare iratus Deus, eodem die iurauit, nullum eorum qui egressi essent Aegyptum, qui modò excessisset vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaaco, & Iacobo: eod

quod

quod non paruissent sibi: exteptis Calebo & Iosua, qui paruierant. Ergo iratus, eos ductauit ultro citroque, errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem desijt totum illud genus hominũ qui offenderant Iouam. Ecce autem vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerũ nocentum, ut ira Iouæ in Israëlitas incremento augeatur. Nam si deseretis eos, ductabit eos adhuc per deserta, atque ira perdidderitis hunc populum. R. Aedificabimus hic caulas pecudibus nostris, & vrbes paruulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Israëlitas, donec collocauerimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in vrbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec reuertemur domum, quin prius Israëlitz venerint suæ quisq; in hæreditatis possessionem. Neque enim dememus hæreditatem cum eis trans Iordanem, quibus obuenerit eis Iordanem, orientem versus. M. Siquidem re præstabis, quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot potestis ferre arma, Ioua spectante, Iordanem transmittetis, nõ redituri nisi deturbatis à Ioua hostibus, terraque subdita Iouæ imperio: si inquam ita agetis, reuertietis postea, purgati & Iouæ, & Israëlitis: atque hac quidem lege possidetote terram, Ioua volente. Sin hæc non feceritis, sic habitote, vos peccare in Iouam, vestrumq; peccatum in vos recasurum.

SENTENTIA

Quibus iam prospectum est, debent ceteros, quibus

DIALOG. SACHORVM.

non dum prospectum est, adiunare.

RACHABA. Iosue. 2.

ARGVMENTVM.

Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israhelitarum clam dimittis per fenestram, pacta cum eis de salute sua & suorum.

Ministri regis Hierichuntis, Rachaba,
Exploratores Hebræi.

R Achaba, nos sumus huc missi à rege, vt ab
ducamus homines eos qui diuerterunt ad
te, venerunt enim gratia explorandæ to-
tius regionis: proinde vide vt eos producas nobis.
R. Ad me quidem venerunt homines quidam,
qui cuiates sint; me latet: ij cum vespere clauderetur
porta, exierunt nec nescio quod se receperint.
Si vobis consequi velociter, assequimini. Salua
res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos ocului
in testis sub fascibus lini, vt eos seruem beneficio
meo. Heus heus hospites: dormitis? E X. Non-
dum. R. Attendite quæ dieam. Non ignoro, Io-
uam dedisse vobis hanc terram: nosque omnes in-
colas huius terræ pereullos vestri terrore, abie-
cesse animos: nimirum audiuius, vt exicauerit
Ioua mare rubrum, quo vobis pateret iter abeu-
nibus ex Aegypto: vtque tractaueritis duos reges
Amorreorum, qui trans Iordanem habitant: So-
honem dico, & Oggum, quos deleuistis funditus.
Quæ res vbi audita est concidimus animis, nec
iani

iam quisquam est qui audiat vel mutire in vos propterea quod Ioua Deus vester, Deus est tam suprâ in cælo, quàm infrâ in terra. Quocirca iurate nunc mihi per Iouam, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relatueros domui meæ paternæ: & mihi date certum signum, quo consuletis saluti mei patris & matris, & fratrum & sororum, & omnium quæ habent, asseretisquæ vitam nostram à morte. EX. Fidem damus nec recusamus mortem (modo ne indicetis nos) cùm Ioua tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bona fide conseruauerimus. R. Ergo hac lege demittam vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, euasistis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos persequuntur: & ibi, dum redeunt, late-
tote triduum, post ituri. EX. Attende diligenter, quæ dicemus, Cùm ingressi fuerimus hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti: conuocabisque ad te totam vestram familiam. Quòd si quis è domo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ verò erunt apud te, ea si quis attigerint, nos præstabis dampnum. Quòd si hanc rem palàm feceris, erimus liberi à iureiurando, quo tu nos obstrinxisti. R. Placet conditio. Valet. EX. Et tu.

SENTENTIA.

Pios aduersus impiorum iniuriam abscondere, piis est, & Deus huiusmodi officio remuneratur.

DIALOG. SACRORVM.

GABAONITAE. Ios. 9.

ARGVMENTVM.

*Iosua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cū eis.
Gabaonitarum legati, Iosua.*

ADsumus huc è finibus remotis, Iosua & Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videtur. I. Fortassis habitatis in finibus his, quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. I. Cuiaten estis? & vnde adestis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Iouæ Dei vestri. Audiuius enim famam eius, & quanta facinora ædiderit in Aegypto, utque acceperit duos Amozos reges Transiordaninos, Schonem Heseboniorum, & Oggum Bassanæ apud Astarota. Hac de causa mandauerunt nobis nostri Senatores, & vniuersi nostrates, ut sumpto viatico, veniremus obuiam vobis, oblaturi vobis seruitium nostrum, & pacturi fœdos vobiscū. Atque ecce panes, quos domi sumpsimus in cōmeatum, cū sumus pfecti ad vos; qui iā marcuerunt innoueruntq; , ut videris. Hæ quoq; lagenæ, quas repleuimus nouas, videris ut sint laceræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, iam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum vllum: bona fide agimus, & ut res est, sic loquimur. I. Ergo componemus pacem vobiscum, vosq; cōseruabimus, & id iureiurando confirmabimus.

SEN.

SENTENTIA.

*Et p̃i interdum falluntur. Nam quò minus sunt ipsi
malicioſi, eò facilius credunt alijs, eos exiſtimantes ex ſua
ingenio. Itaque cauenda p̃iſ eſt incredulitas, & cum co-
lumbina ſimplicitate coniungenda eſt ſerpentina aſtutia.*

IOſUA Iof. 24.

ARGVMENTVM.

*Iofua concio ad populum, in qua commemorat Ioua
erga ipſos benefacta, & populus ſeſe Ioua ſeruiturũ pro-
miſſit.*

Iofua, Populus.

A Vdite vniuerſi Iſraëlitzæ, quamobrè iuſſe
rim vos huc cõuocari, & quid Ioua De-
us Iſraelitarum iuſſerit me vobis effari.
Majores veſtri olim incoluerunt trans flumen,
videlicet Tharethus pater Abrahami & Nacho-
ris, colueruntq; deos peregrinos. Ioua autem il-
linc euocauit Abrahamum, autorem generis ve-
ſtri, eumq; perduxit per omnes fines Chanaanor-
um, & auxit progeniem eius: deditq; ei Iſaacũ,
Iſaaco autem Iacobum & Eſaum. Eſao assigna-
uit Seir montem poſſidendum. Iacobus eiustq;
liberi deſcenderunt in Aegyptum. Ibi cum
excreuiſſent in gentem magnam, numeroſam-
que & potentem, diuexabantur ab Aegyptijs;
ſed Deus Aegyptios mirè infeſtauit, tandemq;
eductos ex Aegypto Iſraelitas deduxit ad ma-
re rubrum. Quò Aegyptijs & quadrigarijs & e-
quitibus perſequentibus eos inuocauerunt Io-
uã, qui illos arcuit à vobis denſa quadã caligine:
immiſſoq;

DIALOG. SACRORVM

immissoq; mari, eos demersit spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum transiit daniarum: eosq; bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisq; concisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Exitit deinde Balacus Sephoris filius, Moabitarum rex, qui vos bello laceraret: accersuitq; Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, conuertitq; imprecationem eius in faustam precationem, & vos tutatus est à manu illius. Ita traiecto Iordane, peruenistis ad Hierichuntè: & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superauistis auxilio Dei: qui quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos reges Amorrhæorum, nullo vestro vel ense, vel arcu: vobis dedit & agrum non vestro labore cultum, & vrbes ab alijs quàm à vobis ædificatas, quas incolitis: vineisq; & oliuetis, quæ non seuistis, viuitis. Quibus de causis verèmini Iouam, cumq; verè & syncerè colite: & auferre deos, quos maiores vestri coluerunt trans fluvium, & in Aegypto. Quòd si non placet vobis seruire Iouæ, dispicite hodie vtrum seruituri sitis dijs, quibus seruierunt conditores vestri trans flumen, an dijs Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem, & domus mea, seruimus Iouæ. Po. Absit, vt emissio Ioua, seruamus alijs dijs. Nam Ioua Deus noster est. Hic eduxit nos, maioresq; nostros, ex Aegyp̃tia seruante: b-

dem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos eustruuit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugauitq; nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum, est enim Deus noster. IO. Non poteritis colere Iouam, est enim Deus sacrosanctus, Deus riualis impatiens: nō ferret vestra delicta & peccata. Quod si eo relicto coleris deos peregrinos, auertetur: & vos non minus multis malis conficiet, quàm antè bonis affecit. P. At eum colemus. IO. Ergo testamini, vos deligere vobis Iouam ad colendum? P O. Testamur. I. Itaq; tollite deos istos peregrinos, & expiate animos vestros Iouæ, Deo Israelitarū. P O. Iouam Deū nostrum colemus, & eius dicto audientes erimus. I. Igitur consignabo hæc literis, & erigam hoc in gens saxam sub hac quercu, quod testis erit (vtpote quod audiuerit omnia Iouæ ad vos dicta) si fortè fregeritis fidem Deo vestro.

SENTENTIA.

Deo seruatori bonorumq; datori serui debet.

IAEL. Iudicium. 4.

ARGVMENTVM.

Iael Sisaram Canaanorum ducem dolo occidit.

Iael, Sisara, Baracus.

DIuerte ad me Sisara, quò fugis? diuerte ad me tutò. S. Bene mones, Sed vbi abdes me? I. Bona animo es: ubi hoc cētone, hic latebis tutissimè. Amabo da mihi paululū aquæ, quod

DIALOG. SACRORVM

quod bibam, nam valdè sitio. I. Imò lac dabo ex hoc sinu, quod melius est aqua. Hem bibe. Nūc quiescito, vbi texero te hac stragula veste. S. Sed ita ad ianuam case, vt si quis me quæret, neges me hic esse. I. Fier. Nunc demum facinus adam maius fœminea manu. Quid hoc? gestit animus, iubetq; audere vlcisci hostem Dei & bonorum, Perijsti Sisara fœminea vi, fœminea manu interimeris. B. Quis mihi nunc, quis demonstret quod fugerit hostis? Quem ego si assecutus fuero, disperiam nisi ei animam eripio malis modis. Sed quò se surripuit? quò fugit? I. A. Deum immortalem, quantum ego facinus feci? quantam laudem inueniet Iael? Sed videone Baracum? Ipse est, sectatur hostem iam iacentem. Barace huc sis ad me vt tibi commonstrem hominem quem quæris. B. Obsecro, est ne is apud te? I. Videbis. B. Proh superi, quid video? Sisaram iacentem humi exanimem? quis hoc fecit? I. Mulieris factum vides. At non muliebrem tamen. Sed quæso, tū ne hoc fecisti? I. Ipsa res indicat. B. Video, sed narra obsecro, quo pacto egeris. I. Vidi fugientem, iussi vt ad me veniret, eumq; operui centone, deinde cū iam quiesceret, cœpi clauū, quē malleo adegī in tempus eius. Ille prouolutus ad pedes meos, efflauit animam. B. Vtinam sic pereant, quotquot aduersantur Deo.

SENTENTIA.

Turpi morte digni sunt, qui Deo aut eius populo aduersantur. Debiliū manu vincit Deus fortis.

GEDAON

LIBER. I.

35

GEDEON TRITVRANS.

Iudicium. 5.

ARGVMENTVM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

ADsit tibi Ioua, vir fortissime. G. Quæso te domine, si adest nobis Ioua, cur tam dira patimur? Vbi nam sunt tot eius mira facinora, quæ nobis narrauerit maioris nostri, nos ab eo esse eductos ex Aegyptijs: cum nos nunc deseruit, & adduxit Madianitis? GE. Vade cum tua ista virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Amabo te domine, qua tandem te defendā Israelitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ? GE. Adiuuante me, concides Madianitas ad vnū. G. Quæso te, nisi molestum est, vt signo aliquo mihi confirmes, te esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. GE. Præstolabor tibi. G. Parauimus omnia. GE. Pone carnem, & panes non fermentatos, super hoc saxo, & effunde ius. G. Hei mihi, ignis consumpsit omnia. Iouæ Genius est: me miserum, qui viderim Genium Iouæ. G. Saluta es: pone metum, non ideo moriēre.

SENTENTIA.

*Dei ope quicquid potest.*GEDEON. *Iudicium. 7.*

ARGV.

DIALOG. SACRORVM.

ARGVMENTVM.

Gedeon delectu habito, dimissisq; domū imbellibus castra Madianitarum noctu explorat, deinde cum trecentis militibus aggressus profligat.

Ioua, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alter Madianita, Milites.

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis copijs vinçetitis hostes Israelite iactarent sese victoriam adeptos esse suo Marte, atq; ita non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proinde cura vt proclametur in exercitu, vt timidi repetât domum, & discedant ex monte Galaado. G. Præco indice timidis & cæteris discessum, secundum legem, vt nosti. P. R. Audite, audite milites. Si quis ædificauit nouam domum, neq; dedicauit, is domum repedato, ne si in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item si quis vineam conseruit, neq; profanauit, domum repedato: ne si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item si quis vxorem desponsauit, neq; duxit, domum repedato: ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item si quis timidus est & molli animo, domum repedato: ne animi sui mollitie effœminet animos aliorum. G. Rectè est, restant decem millia: discesserunt viginti millia. I. Sed ne sic quidem satis pauci sunt. Nam quo pauciores erunt, eo mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad

ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. G. Agite milites descendite ad aquas. I. Da operā, vt quicunq; lambet aquam lingua more canum, hos fecernas ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua. G. Ita factum est. Supersunt trecenti, qui ducta ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. I. Per istos trecentos dabo tibi victoriam Gedeon: & Madianitas tibi dedam. Quocirca iube reliquis omnibus, vt domum repetant. G. Ite domum Israelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. I. Gedeon descende, dū nox est, ad castra Madianitarum, vt intelligas mea tibi tradere. Quod si solus descendere vereris, descende vnā cum Phara famulo tuo, vt audias quæ dicentur, vt ita confirmoris ad inuadenda castra. G. Phara, descendamus clanculum in vallem, vt exploremus quid animi habeant hostes. PH. Placet. G. Caue ne strepitum ædas, hic est via. PH. Tace, tace herte. G. Quid est? PH. Iam non procul absumus à castris. G. Sic habet, audio stertentes: hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio quis loquitur. MA. Scin tu quid ego somniauerim? AL. Sciam si dixeris. M. Panis hor daceus videbatur mihi voluere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculū: q; valida vi impulsus, & labefactatū, à culmine deiecit. AL. Vistibi certò interpretet? Ensis est pculdubiò Gedeonis filij Iouē
Isra-

DIALOG. SACRORVM.

Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitæ
 vnâ cum vniuersis castris. G. Audisti? P. Atque
 equidem libenter. G. Satis habeo, nostra est vi-
 ctoria, redeamus ad nostros. Habemus tibi gra-
 tiam Deus immortalis, qui nobis bene fortunæ
 hoc consilium. P. Non est dubium quin perie-
 rint Madianitæ. O sælicem noctem, & quouis e-
 tiam die clariorem. G. Adeste viri, expergisti-
 mini, vicimus: Deus dat nobis castra hostiû. Sed
 audite diligenter quæ dicam. Distribuam vos in
 tres classes, feretis singuli singulas tubas manu, re-
 stasq; vacuas, & in testis tædas: sed videte vt i-
 mitemini me. Cùm venero ad extrema castra,
 facitote vt videritis me facientem: cumq; audie-
 tis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, vos
 quoque repente colligitote testas, sumptisq; ma-
 nu leua tædis, dextra tubis, clangitote, & magnû
 strepitum circum castra ædirotæ simulq; procla-
 matote, gladi' Iouæ & Gedeonis. Auditis ne? M.
 Audim' & meminerimus. G. Vadam'. Iam ferè
 media nox est, ventum est ad vltimam partem ca-
 strorû: vos ambite castra, sed excitantur custodes,
 clangamus properè. M. Gladius Iouæ & Gede-
 onis. IO. Pæan. GO. Deum immortalem, quid
 video? Deus conuertit ipsorum enses in ipsos:
 confodiunt sese mutuis vulneribus. M. Vt cadunt
 crebri? iam bona pars interiit, cæteri mandant
 se fugæ. G. Fugiant: instate viri, vrgere cõsequi-
 mini, sectamini, vt è tanto numero nullus eua-
 dat.

SEN-

SENTENTIA.

Christianum bellum (quod in Germanico adumbratur) a voluntarijs, nō coactis; gerendū est; & praestari esse paucos alacres, quā multos ignavos. Stulti duces, milites numerant, sapientes ponderant.

IEPHTHA. Indicum. II.

ARGVMENTVM.

Iephtha persuadent senatores Israelitarum, vt se militia ducem praebet aduersus Madianitas.

Senatores Israelitarum, Iephtha.

Missi sumus ad te, Iephtha, ab Israelitis, vt a te postulemus, vt praebes te nobis ducem adgerendum bellum contra Ammonitas, Scimus enim, te esse eo corporis & animi robore praeditum, eaq; peritia belli, vt nemo hodie possit id praestare melius. I. Enimvero vos exegistis me domo paterna pra odio: cur nunc venitis ad me, rebus aduersis? Cur non potius retinuistis me. Cum non egeritis, vt esset vobis copia mei, cum egeritis? S. Noli quiesco, Iephtha, meminisse iniurię. Si nos non recte fecimus, qui te expulerimus: tu recte facies, si maleficio peccabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaueris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atq; ita fiet, vt tibi longē plus sit boni, quā quanta fuit iniuria. I. Ergo si reuocatis me ad debellandos Ammonitas, & Ioua subegerit eos mihi, obtinebo principatum in vos? S. Contestamur Iouam, nos

E

esse

DIALOG. SACRORVM

esse facturos esto modo I. Persuasistis. Eamus.

SENTENTIA

Præstantes viri licet eis in præsentia non egoat, retineri debent in casus futuros.

RUTHA Ruth. 1.

ARGVMENTVM

Noënim ex Moabitica descendētem in Israeliticam terram quamvis dissuadentem, comitatus pro eius amore Rutha, eius quondam nurus.

Noëmis, Rutha & Orpha,

eius nurus.

Postquam Deus cœpit misericordiam sui populi (vt accepimus) eumq; leuauit fame, quæ coegerat me & meum virum & liberos confugere huc ad Moabitas, iam nihil est quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuiq; in domum patriam, postquam estis priuatae viris. Iam satis me comitatae estis. Ita sane secundo Deo, quem precor vt vobis rependat pietatem, qua vsq; estis in mortuos & in me. Det inquam vobis Ioua, vt nanciscamini quietem, suum vtraq; apud maritū. Amplectimini me, charissimæ coniuges meorum olim filiorum. R. Heu nos miseras sicine disiungimur à te? Ah non fiet, suauissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. N. Nihil opus est, meæ filiolar: an putatis me adhuc vtero æditurā filios, qui futuri sint vobis viri? Reuertimini potius meæ filiolar, abite. Nam ego quidem grandior sum, quam vt sim

apta viro. Sed fingite non abesse spem, meq; tradi viro, vel in proximam noctem, filiosq; gignere: an estis expectaturæ, donec adoluerint? poteritis ne tam diu durare sine viris? Non ira filios parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare vrgenti Deo. O. Vera prædicās: melius est reuerti. N. Sapis, amplectere me. Vale, mea quondam nurus. O. Vale & tu, mea quondam socrus. N. Vides Rutha vt tua fratria repetat patriam, & deos penates? Quid apud me hæres? reuertere vna cum ea. R. Ne me vrgē de te relinquendā. Nam quod tu cunq; ibis, ego ibo, vbi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum vnā moriar, tecū vnā humiliabor: ita omnino statui. Atq; ita mihi habeam louati propitium, vt vnā mors est me & te separatura. N. postquam ita animum obfirmasti, nolo improbius obfistere tuo studio. Eamus sanē Deo bene fortunante.

SENTENTIA.

Beati qui Deum Deique populum anteposunt & parentibus & patriā, eos Deus largē remunerabitur.

BOOZVS. Ruth. 2.

ARGVMENTVM.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, vsq; pietatem collaudat.

Boozus, Messorēs, Curator
messor, Rutha.

DIALOG. SACRORVM

ADsit vobis Deus, messorum. M. Et tibi bene omnia secundet. B. Quæ est ista puella, Curator, quam hic video spicas legere? C. Moabitæ est, quæ huc sequuta est Noëmem, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messorum: id quod adhuc fecit à manè, tam paulum inaper domi. B. Audi filia, ne iueris in agrum alium ad colligendas spicas, neque hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas in quemcunque agrum ibunt messum. Ego verabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex iisdem vasis, quibus ipsi hauriunt. R. Quidnam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? B. Perlatum est ad me, qualem tute præstiteris erga tuam socru, post obitum viri tui; utq; relicto utroq; parente, terraq; patria, contuleris te ad populum tibi antea ignotum. Quod factum Ioua Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo premio, sub cuius quasi alarum præfidiu tu te receperis. R. Agnosco tuam gratuitam benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animu meum consolando cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

SENTENTIA.

Pij fauent pijs eisq; benefaciunt.

DISCALCEATEVS. *Ruth. 4.*

ARGUMENTVM.

Boozus,

Boozus, recusante altero propinquo, amio bona Noemi, namque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEUS tu qui hæc transis, ades dum, paucis te volo. P. Quidnam id est? B. Consiste hinc paulisper, dum euoco aliquot de senatoribus ciuitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio, nam seria res est, et getq; testibus. Heus vos senatores, quaeso vos, ut accommodetis huc nobis aliquantisper vestram operam: non faciemus longius. S. Assumamus, diu quid velis. B. Partem fundi, qui fuit cognatus nostri Elimelechi, venundat Noemi, reuera ex agro Moabitarum. Hanc rem visum est mihi ut tibi significarem, ut si empturus es, emas in presentia senatus nostri: si minus, indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior re, secundum quem ego sum. P. R. Ego vero emas. B. Sed cum fundum emes à Noemi, & à Rutha Moabitide, vxore demortui, emes ea conditione, ut ipsam Rutham ducas in matrimonium, ut fuscifecimus illius in eius hereditate. P. R. Non licet mihi hac lege ernere, ne corruptam patrimonium meum. E mo tu si vis, meo loco? mihi quidem ernere non licet. Atq; in huius rei testimonium, accipe calceum meum de manu mea. Ego quem admodum exui me hoc calceo, ita testor me cedere tibi meum ius in hac re. B. Vos senes & populus, hodie mihi testes eritis, ut ego emam

DIALOG. SACRORVM

omnia bona Elimelchi, & Cilionis, & Machlonis, a Noemi: vtque mihi vindicem in matrimonium Rutham Moabiticam, coniugem Machlonis, vt consulam nomini de mortui in eius hereditate, ne eius nomen tollatur eius consanguinitate & patria. Vos hodie testes nuncupo, SE. Testabimur, Faxit Ioua, vt mulier ista quæ intratura est tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israelicam: vtq; egregium quid facias in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlehæm: fiatq; domus tua similis domui Pharis, quem Iudas sustulit ex Thamar, progenie tibi à Ioua data ex puella.

SENTENTIA.

*Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.
Qui vult quod placeat, habeat & quod displiceat.*

SANSON.

ARGVMENTVM.

Sanson vinculus, ad Palestinos deductus, abruptis virgulis occidit maxilla quasi mille viros.

Iudæi, Sanson, Palestini.

AN nescis Palestinos habere imperium in nos? S. Scio. I. Cur ergo incendisti segretes eorum, magno nostro malo? S. Pari retuli. I. Atqui huc venimus, vt te vincitū dedamus eis, S. Siquidem iurciurando confirmatis,

vos

vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis
 licet. I. Fidem damus. S. Agite, colligate, ducite
 abducite quantum potestis. P. Euge adducitur
 ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas
 facies in segetes nostras, nunc nunc vlciscemur.
 Nunquam hodie effugies Samson, hic tibi finis
 adest vitæ. S. Agite verò, si quid animi habetis a-
 gregedimini vinctum: experiar tamen, si quid ha-
 beo solitarum virium, Euge. P. Perijmus, abrupte
 vincula, sed inuadamus vndiq;: non euadet, præ-
 stemus nos viros. S. Sed vnde mihi telum? Ecce
 autem commodum sese offert hæc maxilla asini,
 hæc præbebit vicem clauæ. Pugnate viri pro vi-
 rili: sentietis quæ vir sum. Hem tibi qui primus
 me lacestis, primus perito. Et vos qui hic tam den-
 se conglobati estis, sentite quæ sint vires Samso-
 nis, qui vincit inermis armatos. Heus cogitatis
 pugnare pedibus, quod fugitis? Hic adest hostis ne
 prodite victoriam. Tu quid hic iacebis, tu quo-
 que adiungeris, ei comes dormite, Euge Samson,
 quantam cædem fecisti? Maxilla asini quantam
 stragem ædidi? Maxilla asini prostravi mille
 viros.

E 4. SEN.

DIALOG. SACRORVM

SENTENTIA.

Qui Dei spiritu praeditus est, inuisibilis est, frustra q̃q̃ ob-
fringitur. Deus sepe viliissimis telis vici fecit, hostes suos.

DIALOGORVM SACRO-

RVM LIBER II.

ELIS. 1. Reg. 3.

ARGVMENTVM.

Ioua Samueli praeclit, se se animaduversurum in domũ

Elis sacerdotis, qui in filios suos non animaduvertit.

Ioua, Samuel, Elis.

AMVEL. S. Quid me

vis? A. Currat. Adsum

vocatus à te. E. Non vo-

caui. Redi cubitum. S.

Eiet. I. Samuel. S. Ad-

si Eli, nam vocasti me.

E. Nō te vocavi, fili. Ro-

di cubitum. S. Faciam.

I. Samuel. S. Adsum, nam vocasti me. E. Atar,

nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitũ.

Quod si te vocauerit, respōdet: loquere Ioua, au-

diō. S. Faciā. I. Samuel, Samuel. S. Loquere Dñe,

audio. I. Ego sum quiddam facturus in Israelitis

quod quisquis audiuerit prorsus obstupescet. Sū

enim aliquando importaturus in domũ Elis om-

nia quae decreui, & rem ad exitum perduciturus:

eiq̃q̃ ostensurus, me persecuturum culpam eius,

in eius

in eius

in eius domum in perpetuum: qui cum sciret filios suos malè audire, non animaduertit in eos. Quam ob causam iuro, hanc noxam nullo vnquàm vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

SENTENTIA.

Qui diuina voci non est assuetus, eum interdum effugiat hominis. Peccantes natos non punire, frange peccatum est Parentum: quatuor bonorum indulgentia perditur natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigar. Sed na quid iniuste inmodicius fiat.

S. A. P. L. V. S.

I. Reg. 9.

ARGUMENTVM.

Saulus querens asinas patris, et consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimuerò satis iamdiu conquisimus asinas, neque inuenimus: reuertamur domum, puer, ne pater meus, omissis asellis, sit sollicitus de nobis. P. Non censeo redeundum esse re infecta. Aiunt esse diuinum quendam, & grauem virum in proximo oppido, qui quidquid dicit futurum, euenit. Conueniamus eum, si forte indicat nobis id, cuius causa venimus. S. Sed quid offeremus homini? nam etià pene exhaustæ sunt pecæ nostræ, nec habemus quod dono demus ei.

& ire

DIALOG. SACRORVM.

& ire vacuos religio est. P. Tace: est mihi in præsenti quadrans sicli argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim inter Hæraelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad Videtem: nam qui hodie dicitur Vates, olim vocabatur Videns. S. A. Rectè mones, eamus. Ingressendum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas quæ exeunt aquatum, adeamus eas. Heus puellæ, an non hic est vates quidam? P. Est: & quidem incidetis in eum, si pergetis properate modò, nam hodie venit in oppidum, quia populus facturus est rem diuinam in sacello. Simulas introieritis in oppidum, offendetis eum, antequàm ascendat in sacellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante aduentum eius, quoniam eius est confectare sacrificium: postea epulabuntur inuitati. Itaque ascendite: non est dubium, quin inuenturi sitis eum. S. Habemus gratiam, ascendamus in oppidum. S. A. Video adulescentem huc venissem vna cum puero. Nimirum hic est, quem Ieri prædixit mihi Deus venturum ex regione Beniamitarum, ut cum vocatione creem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab iniuria Palæstinihorum. S. Amabo te, indica nobis domum vatis. S. A. M. Ego sum ille: conscendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum, deinde dimittam vos manè, & indicabo vobis quidquid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu ne esto anxius de eis, reportæ erunt. Sed quorsum de sacello?

pellis? Ad te veniamus. *Deus existimare, te esse
columnen totius nostrae religionis, omniumque sa-
lutem positam esse in te, tuaque domo paternae.
S. Quid ais? In me ne, qui genus refero ad le-
minem, ortus ex obscurissima familia Beniami-
tarum, quae tribus est minima Israelitarum? S. A.
Concedamus modò in hospitium. Deus prou-
debit cetera.*

SENTENTIA.

*Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad ex-
itum perducit.*

SAMUEL. I. Reg. 12.

ARGUMENTVM.

*Samuel iam senex innocentiam suam, & Dei in Israe-
litarum beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehē-
dit, qui regem sibi depoposcerint, & impetrato diuini
ausilio, eos ad obedientiam cohortatur.*

Samuel, Israelitarum.

EN ego vobis in omnibus obsequutus, regē
creavi, deinceps iam vobis praesentum. Nā
me quidem iam senem esse, & canicem est ca-
nicies. Mei liberi inter vos deperit, ego vobis iam
ab incunte aetate praesui. Hic adsum, respondete
mihi corā Ioua, & corā eius vncto: si cuius bonē,
aut asinum sustuli: si cui iniurias, aut violentias
fui: si à quocūque praemium accepi, ut in eius culpa
conni-

DIALOG. SACRORVM.

conuincerem, paratus sum vobis reddere. I. Neq;
 iniurius in nos, aut importunus fuisti, neq; quid-
 quam ab illo accepisti. S. Testis est hodie apud
 vos & Ioua & Iouæ vnctus, nihil habere vos, quod
 me accusetis. I. Planè. S. Adest igitur placet vo-
 biscum disputare, quanta Ioua, & Moysi, & Aha-
 ronis creator, & maiorum vestrorum ex Aegypto
 reditus autor, tum in vos, tum in maiores vestros
 beneficia contulerit. Cùm migrasset Iacobus in
 Aegyptum, inuocatus à maioribus vestris Ioua,
 Mosem misit, & Aharonem, qui illos ex Aegypto
 eductos, in hoc loco collocarunt. Postea ipse
 oblitus, emancipauit Sifarae duci exercitus Hazo-
 ris, tum Palæstiniis & Moabitarum regi, à quibus
 bello vexati sunt. Deinde inuocantibus eis Ioua,
 peccatumque continentibus, quod eo relicto Baal-
 les & Astarorum coluissent: & auxilium contra
 hostes orantibus, seque ei seruituros pollicenti-
 bus, misit Ierobaalem, & Bedanem, & Iophtam, &
 Samuelem: per quos ita vos ab hostibus vestris
 vndique vindicauit, vt in tuto essetis. Vos verò,
 cùm videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege
 inuadi, postulastis à me vt mutato rerum statu, à
 rege vobis regi liceret: cùm Iouam Deum vestrum
 regem haberetis igitur ecce vobis regem, quem
 delegistis, & efflagitastis: regem vobis præficit Ioua.
 Si Iouam Deum vestrum reuerberimini,
 ei que seruietis, & dicto audientes sine contumacia
 vnà cum rege vestro parebitis, bene vobiscum
 agetur. Si minus & vos, & regem vestrum Ioua

manus impetit. Iam verò agite, videte quantam rem Ioua iam nunc in oculis vestris faciat. Triticum messis nunc est, quo tempore tonare aut plueri in his finibus non solet. Atqui ego iam Iouam exorabo, vt tonet atque pluat vt intelligatis, vos in Iouam grauem culpam commississe, qui regem vobis poposcitis. Ioua cœli terrarumque Deus, emitte nunc tonitrua, & nimbum, vt hic populus suum peccatum agnoscat. I. Vt tonat? vt pluit? heu nos miseros. Supplica pro nobis Iouæ Deo tuo ne pereamus: qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adiecimus, vt regem nobis peteremus. S. Bono animo este. Vos quidem ista re grauius peccastis. Verum tamen nolite à Ioua deficere, sed eum toto pectore colite: nèue desciscite ad vana ista, quæ neque iuuare possunt, neque defendere: sunt enim vanissima. Neque enim destituet Ioua populum suum propter sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum habere. Ego quoque absit vt Iouam offendam, aut pro vobis supplicare, vosque decente & recta via deducere intermittam. Tantum Iouam metuite, eumque verè & tota mente colite: videte enim, quantam rem apud vos fecerit. Quòd si peccatis indulgebitis, & vos & rex vester peribitis

SENTENTIA.

Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt iniuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo.
qui

DIALOG. SACRORVM.

*qui toties tam fideliter à Deo defensi tot beneficijs cumu-
latis tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui
inclementi regi seruiant, quando clementem repudiant.
Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non
deferat. Multum valent apud Deum preces iustorum,
qui etiam alieno tempore vel pluuia possint impetrare.*

SORTILEGIV M. 1. Reg. 24.

ARGVMENTVM.

*Saulus Ionathanem filium suum vult occidi, pro-
pter gustatum mel contra votum populi. Sed populus eñ
prohibet occidi.*

Saulus, Paulus, Ionathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispri-
cite & conquirite, cuius hodie culpa fiat,
vt Deus roganti mihi oraculum non red-
dat. Nam Iouam ego opt. max. Israëlitarum con-
seruatorem iuro, si etiam Ionathan. filius meus is
fuerit, eum esse capite pœnas daturum. Vos totus
populus consistite istinc, ego & Ionathan confi-
stemus extrinsecus. P. Vt libet facito. I. Ioua
Deus Israëlitarum age seuerè. Ducantur sortes.
Atat, nos petit fors: alter nostrum sit oportet. Sor-
tiamur. S. O ho Ionathan, fors indicat te. Indica
mihi quid nam feceris? I. Gustavi paululû mel-
lis de capite huius baculi, quem in manu habe-
bam: quod tu, insciente me, fieri vt tueras. Hoc

cin

cine mihi capitale esse æquum est? Deum ego iuro, te moriturum, Ionathan. P O. Ergo morietur Ionathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israëlitis? Nequaquam per Iouam immortalem, ne pilum quidem amittes, qui hodie Deū sui facti adiutorem habuerit.

SENTENTIA.

In hac vita vnius peccatum luunt interdum multi, quia sunt vnum quasi corpus, cuius membrorum omnium est tanta coniunctio atque cognatio, vt sit eorum consensus, tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur anime, sui quisque, non alieni, peccati penas dabit.

OBEDIENTIA. 1. Reg. 15.

ARGVMENTVM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius quàm Ioua præceperat, vltus fuerit.

Saulus, Samuel.

IOuam tibi propitium precor. Feci iussu Iouæ. Sam. Quem ergo balatum & mugitū audio? S A V. Oues & capræ & boues, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorū optimis quibusque necandis abstinuere milites, vt Iouæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. S A. Licetne mihi, quod bona tua venia fiat tibi significare quid mihi Ioua hac postea dixerit? S A. Licet. S A M. Nōne, cum vel te

DIALOG. SACRORVM.

vel te iudice paruus fueris, nunc princeps es tribuum Israëlitarum, vnctus à Ioua rex eorum? à quo cùm in hanc expeditionem missus sis, iussusque sceleratos Amalechitas excindere, & bello ad internecionem persequi, cur ei dicto audiens nõ fuisti? teque ad prædam vetante Ioua, cõuertisti.

S A V. Imò Iouæ paruit: expeditionemque, ad quam ab eo sum missus, confecit, & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum milites de manubijs pecora, bouesque deuotorum primitias desumpserunt, quæ Iouæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. SAM. Quasi verò Iouæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quàm eius dicto audientem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum perinde est, ac magia: & contumacem esse, eadem inculpa ponitur, ac simulachriolam esse: & quia Iouæ mandatum repudiasti, Ipse te vicissim regno exiget. SAV. Peccaui, qui contra Iouæ iussum contraque tua dicta venerim, milites veritus, eisque obsequutus. Sed da mihi quæso hanc veniam, vt mecum reuertare, vt Iouam adorem. SAM. Non reuertar tecum, qui Iouæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicatus regno Israëlitarum, Vale. SAV. At non patiar te abire, vt non me comiteris. SAM V. Quid me retines? ah rupisti meum pallium: & Ioua hodie Israëlitarum regni à te abruptum, idque alteri te meliori tradit. Neque verò fallit Israëlitarum triumphator, neque

que factum mutabile: non enim homo est, vt factū mutet. SAV. Fateor peccatum à me esse. Sed cōcedede mihi hunc honorem apud senatores meorū popularium, apudque Israelitas, vt mecum redeas Iouani Deum tuum adoraturo. SAM. Agē age, przi, sequar.

SENTENTIA.

Nihil placet Deo; quod eius præcepto cōtrarium est, etiam si bono aliqui animo fiat. Debet enim homo Deo (sicut seruus hero, aut filius patri) seruire, non suo sed illius arbitrio.

GOLIATHVS. 1. Reg. 17.

ARGVMENTVM.

David à Saulo impetrat, vt liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pado aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidā,
Alius Ifr. Nuncius, Saulus.

S Aluere mei fratres optimi. E. Deus det quæ velis, germanie lepidissime. Vt valet pater? D. Optimè, gratia Deo: meque misit vt viscerem quid ageretur, vobisque afferrem placentiam, & decem panes, & tesseraſ vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio. G. Quid opus est vos exire ad prælio dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem, qui conserat manus mecum: qui si superauerit me prælio, &

F

intere

DIALOG. SACRORVM

interemerit nos seruiemus vobis : sin ego vicerō,
 vos nobis seruietis. Quanta ego hodie ignomi-
 nia afficio instructos in aciem Israelitas ? Date
 mihi virum, quo cū cōtendā singulari certamine,
 D. Quis est importunus iste, & turgidus Gigas,
 qui tantopere dispicit nos prae se ? cuius vocem
 & aspectum contremiscunt omnes & refugiunt ?
 IS. Nescio quis est natus in nostram perniciem
 & dedecus : cum quo nemo audet conferre ma-
 num : aded ingens est, & terribilis. D. Quid ergo
 prae mīj feret, qui sustulerit eum de medio, & ab-
 oleuerit hoc tantum probum Israelitarum ? Nam
 quis est impurus iste Palestinus, qui inurit tan-
 tam notam ignominiae castris Dei immortalis ?
 IS. Si quis eum deiecerit, rex eum valde dita-
 bit, locabitque ei nuptum filiam suam, dona-
 bitque immunitate perpetua domum eius pater-
 nam. E. Cur venisti huc improbe puer ? aut cur
 deseruisti pauculas illas ouiculas in saltu ? Ego
 noui temeritatem, audaciamque tuam. Mirum
 ni venisti spectatum praelium. D. Quid ego com-
 misi ? an non erat caussa cur venirem ? Sed adibo
 alios. Heus tu, quo prae mīo afficiet rex eum, qui
 occiderit immanem illum Palæstinum ? IS.
 Maximo. D. Quonam ? IS. Ornabit eum ma-
 ximis diuitijs & opibus, committetque ei natam
 suam vxorem, & liberabit domum eius patriam
 in perpetuum. D. Condignum sanè prae mīum
 & regale. Equidem ausim aggredi hominem : ne-
 scio quomodo gestit animus, indignaturque tan-
 tum

tum licere cuiquam in populum Dei. Hæcine
 ut patiar? Impune ergo nefanda illa probra euo-
 muerit in factam gentem? Mori me malim. N.
 Adolescentule, iubet rex ut venias ad se. D. Ni-
 hil est quod facio libentius. Eamus. O si fiat mihi
 potestas pugnandi cum eo, quantum bellum con-
 fecero? vel potius, quantum bellum confecerit
 Deus, vno occiso? NVN. Adduco tibi hic a-
 dolescentulum, Rex, quem iussisti accersi. SAV.
 Quid audio Dauid? Tunc dixisti, te audere in
 Palæstinum illum portentosum, qui perterrefa-
 cit totas nostras acies? D. Bono animo es, ô Rex,
 ne despondeat quisquam animum, Vos spectabi-
 tis: ego ipse subibo hoc certamen, & congregiar
 cum Palæstino. S. Vide quid dicas Dauid. Non
 possis pugnare cum eo, adolescentulus, & rudis
 belli, cum viro robustissimo, & in armis exercita-
 tissimo iam à puero. D. Nihili facio neque vi-
 res, neque vsum armorum eius, habeo longè aliā
 rationem certandi. Audi quid dicam. Cum ali-
 quando pascerem oues patris mei, leo vnà cum
 vrsu inuasit gregem, ouemq; corripuit. Eum ego
 consecutus, cæcidi, eripuiq; ouem faucibus eius.
 Tum vrsus in me irruere: ego verò prehensum
 rostro, ad terram affigere, & cedere, atque ita
 occidi & leonem & vrsu. Non dubito quin idē
 exitus maneat nefarium hunc & teterrimum ho-
 stem, qui audet proscindere conuitijs exercitum
 Dei immortalis. Ioua, qui defendit me à leone
 & vrsu, idem defendet etiam Palæstino isto. S.

DIALOG. SACRORVM

Quando tanta fiducia es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus, Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. D. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica valde me grauat, cassis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplo maiores, quam pro meis pedibus, nec ensis admodum decet meum latus: videorq; magis alligatus ensi, quam ensis mihi. Vah, non possum ingredi cum his impedimētis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis, malo ferre nota tela: pedum dico, & fundum, vnà cum his quinq; leuibus silicibus, quos geram in sacculo. Bene spera Rex, cernes me hodie victorem redeuntem cum exuijs hominis ferocissimi. S. Ita facit Deus. G O. Videcōne ego hominem venire ad me? Tandem habebo qui cum ceterem. Sed quæ, malum, intemperies agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem, subieundum? Heus puer, me ne putas canem, qui cogites pugnare pedo? vt te Dij deæque omnes, quantum est, perdant. Accede ad me sodes, vt iam propinem te dilaniandum & comedendū volucris & bestijs. D. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & hastili, & scuto: ego verò aggreddior te, armatus solo nomine Iouæ armipotētis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus concludit te in manum meam, vt te deijciam abscondamque tuum caput, & pascam volucres & fera

feras non tantum tuo cadauere, sed etiam omnium
 qui militant in vestro exercitu: vt sciant omnes
 mortales, cum demum esse Deum, quem Isra-
 elitæ agnoscunt & reuerentur, discatque omnis
 hæc manus spectatrix, Iouam non adhibere en-
 sem, aut hastam in vincendo, cuius sit vnus ge-
 rere bella quique tradiderit vos nobis in manus?
 GO. Proh Iupiter, egone vt hodie hæc audire-
 rim, idque à puero? at me Deus perdat, nisi te
 iam discerpo his vnguibus. D. Quin age, si quid
 potes: interim excipe hunc lapidem recta in fro-
 tem. Ohe Goliathe, corruis, qui modò stabas tam
 firmè? At ego te contundam vsque hęc pedes
 Hem tibi. Nunc istic iace, prostratus manu pueri,
 qui modò solo aspectu viros & caelum armis
 territabas. Hic te puer iugulat tuo ipsius gladio,
 caputque tuum horrendum præfixit ruz hastæ,
 quod ostenter exercitui.

SENTENTIA.

Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur ab quo-
 nis, aduerso Deo, vel tam puer, quin facile vincat quemi-
 nis, propitio Deo. Dei est victoria, & credendi nihil ar-
 duum.

IONATHAN. I. Reg. 30.

David & Ionathan inter sese rationem ineunt, quæ
 resciscere David queat quis sit Sauli ergo ipsum animus,
 sed ut inter sese in perpetuum paciscuntur.

DIALOG. SACRORVM

David, Ionathan.

QUod nam esse potest meum tantum in-
 tuum patrem peccatum, Ionathā, vt me-
 quzzat ad necem? **IONA.** Ad necem
 verò? non est credibile, nam tanta me-
 res non latēret: quippe cū meus pater nullā rem
 tantam, tantulāmuo faciat, quam non mecum cō-
 munit, nedum vt hoc me celet. Non est ita.
DA. scit vt me habeas intimum: ideo hoc te for-
 tasse coelat, ne agrē feras. Crede mihi, nil tam
 certum est, quam me in summō vitæ discrimine
 versari. **IO.** Ecquid ergo me tibi hac in re com-
 modare posse arbitraris? **DA.** Cras, vt tute sis, a-
 giatur primus dies mensis, quo ego die soleo cum
 rege accumbere. Ruri latebo, te sciente, vsque ad
 vesperum tertij ab hinc diei. Quod si me requi-
 ret, dices, tuo permissu excurrisse Bethlehemam
 in meam patriam, ad sacrificium gentilitiū, quod
 vniuersi anniuersarium facitāmur. Si laudabit,
 saluus sum, si succensēbit, scito eum nunquam
 ad saniozem mentem reuersurum. Sed dabis hanc
 veniam mihi, quem religiosissimo foedere in fa-
 miliaritatem recepisti, vt si commerui, tu me in-
 terficiās potius, quā tuo patri dedas. **IO.** Deus
 meliora. Imò si sensero eum obstinato animo in
 tuam ferri perniciem, admonēbo te. **DA.** Sed
 quis mihi referet, vtrum tibi asperius respōderi?
IO. Excamus sub dium. Ita mihi benefaciāt Io-
 ua Deus Israelitarum, huius celi quod vides con-
 ditor & habitator, mi David, vt ego cras, aut per-
 endie,

endie, scrutabor quid animi habeat meus pater?
 quem si intellexero bene esse in te animatū, mit-
 tam qui faciat te certiorē: sin autem tibi malū
 cogitare, id quoque tibi indicabo, vt me autore
 abeas saluus: adsitque tibi Ioua vt adfuit meo pa-
 tri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quod
 si fallam, tum Ionathani numen iratum sit. Quod
 si tum, cum tui hostes omnes, Dei nutu, fuerint
 è medio sublati, ego iam non ero in viuis, vt tua
 misericordia salutem meam inuicem custodire
 possis: at certè meæ in posterum familiæ & ge-
 neri eam non denegabis. Itaque nunc iterum in-
 eo foedus, non solum tecum meo nomine, sed e-
 tiam cum tua domo nomine posterorum: tibi que
 iuro mi David, quem amo ex animo, facturum
 me vt dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod no-
 uilunium celebratur, tu desideraberis: nam tua
 sessio vacabit. Descendes autem ad summum ter,
 tribus diebus in locum, vbi commodè lateas, quo
 eunque diē negotium hoc fiet: erisque post saxū
 Azellum. Ego, re facta, veniam eò, & ad lapidis
 latus tres sagittas iaculabor, collimans ad scopū.
 Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si
 dixerō eas esse citra ipsum, venias licebit, tuas res
 erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autē
 vltra, abito sanè, Deo volente. Ac quos inter nos
 sermones contulimus, Ioua esto eorum testis
 certissimus.

SENTENTIA.

DIALOG. SACRORVM

Bonorum indissulsa est amicitia, estq; archior virtutis, quam sanguinis coniunctio.

NOVILVNIVM. I. Reg. 10.

ARGVMENTVM.

Saulus filium suum Ionathanem, propter eius cum Davide amicitiam, iaculo transfigere conatur.

Saulus, Ionathan.

CUr non venit Isæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? IO. Petijt à me veniam concedendi Bethlehem: futurum enim sacrificium gentilitium in eo oppido, ad quod adesse iussus esset à fratre suo. Itaque magnopere orare, ut si sibi vellem gratissimum facere, facerem eò se conferendi, fratresq; visendi potestatem. Hæc causa est, quamobrem ad regiam mensam non venerit. S A V. O improbz & contumacis forminz progenies: quasi ego nesciam te Isæi nati percupidum esse, ad tuum quidem & tuæ parentis dedecus, atque ignominiam. Nam quàm diu viuet in terris Isæi filius, nunquàm tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me sistatur: nam morte dignus est. ION. Cur ita tandem? quid commisit? S A V. Docebo te hoc iaculo, quid commiserit. IO. At ego hinc effugiam. O rem indignam: actum est de Davide, nisi aufugit.

SEN.

SENTENTIA.

*Impij piorum amicitiam ferre non possunt, iniustitia
nihil est intolerabilius iusticia.*

ACHIMELECHVS.

2. Reg. 21.

ARGVMENTVM.

*Dauid fugiens Saulum, ab Achimelacho sacerdote
panem ensamq; impetrat, sese ad regium quoddam nego-
cium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.*

Achimelechus sacerdos, Dauid.

Quid est quod solus sis, nullo comitatus?
D. Rex mihi quoddam negotium man-
dauit, quod negotium, ne quis omnino
mortalium rescisceret, nene quod mit-
ter, præcepit. Eam ob rem famulis certum quæ-
dam locum assignaui. Quare si habes quinque
panes, trade mihi, aut quot habes. ACH. Panem
profanum non habeo, sed sacrum habeo, si mo-
dò tui famuli à mulieribus abstinuerunt. D A.
Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc iam
tertium diem, ex quo profectus sum: suntq; cor-
pora meorum famulorum casta. Quod si fortè
tum cum profecti sunt, fuerat cum vxoribus, at-
que ita corpora pura nō habebant: at hodie qui-
dem, antequàm sacris panibus vescantur puri e-
runt, quoniam hic dies tertius est, quod spacium
lustrationi

DIALOG. SACRORVM.

lustrationi tribuitur in nostra lege. A. Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo, præter hos apposititios panes, è cõspectu Iouæ sublatos, summissis statim in eorum locum recentibus? D. Habèanc hic præterea vllam hastam, aut ensẽ? Nam neque hastam neque ensẽ cepi adedò me regis mandatum vrgebat. A. Hic est ensis Goliathi Palæstini, à te in valle quercus occisi, inuolutus panno post ephodum. Eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. D. Nullus est isto melior, trade eum mihi.

SENTENTIA.

In periculis interdum, simularunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, nõ homo propter legem. Dauid vrgete necessitate panes sacros, insons comedit, quamvis non esset sacerdos & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEG PS. 2. Reg. 22.

ARGVMENTVM.

Saulus iniuste curat occidendos Iouæ sacerdotes, quia ei Dauidem non indicauerint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

A Vdi Achitobi nate. A. Adsum domine S. Cur in me coniurasti, cum Isæi nato: cui & cibaria & ensẽ dedisti, & pro quo Deum consuluisti? quæ insidix mihi manifestò parantur. A. Ecquis autem est ex tuis omnibus æquus

nequē fidus, atq; Dauid? regis gener, tuo iussu profectus, & apud te maxima dignitate habitus? An nunc primum Dei oraculum eius nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus, caue ne mihi, aut omnino meæ paternæ familæ, vllum in hac re crimen imponas: nam istius totius negocij sum planè ignarus. S. Morieris Achimeleche, vna cum tota tua paterna familia. Agite mei cursores, circundate & occidite hos Iouē sacerdotes, nam Dauidis partes tuentur, sciebantq; profugum esse, neq; me certiores fecerunt. Quid dubitatis? quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non paretis? Agè Doege, circumueni eos tu, & interfice. D. Fict.

SENTENTIA.

Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni irarū suæ magis credit, & obsequitur, quàm veritati. Miserū est cum iudice negotiū habere, qui veram causæ dictionem non admittit.

DAVID LATITANS.

I. Reg. 24.

ARGVMENTVM.

David Saulum solum nactus in antro, eius penula ovam abscindit. Deinde digressus, alta voce apud eum innocentiam suam testatur, & Saulus suam iniusticiam confitetur.

Comites Dauidis, David, Saulus.

Atat

DIALOG. SACRORVM.

A Tat desleclit Saulus in hoc antrũ, ad par-
rendum necessitati. Dies aduenit, Dauid,
quo die tibi Ioua promissit, se tibi tradi-
turum tuum hostem in potestatem, vt eo vtaris
ad tuum arbitrium. Da. Tacete, tacete, obrepã
ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exo-
nerat. | C. Quid facit? non eum interficit? ò ho-
minem insanum, qui tantam tam subitò obla-
tam occasionem vlciscendi hostis non arripiat?
D. ah toto animo eum moueor, posteaquam oram
eius penulæ absceidi. Auertat Ioua, vt hoc eius
Inuncto domino meo faciam, & ei manus affe-
ram: vel hoc solo nomine, quòd Iouæ Vnct⁹ est.
C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus
non ita cunctanter. D. Nolite Dei munus vsur-
pare: regem non fecistis, regem non delete. E-
iusdem est abolere, qui creauit: Sinite eum. Iam
exit, ego eum subsequar. Heus domine rex. S.
Ecquis me reuocat. D. Cur fidem habes dictis
eorum, qui dicunt Dauidem tibi malum moliri?
Vides profectò oculis tuis, vt hodie Ioua in spe-
lunca tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui
me in tuam necem cohortaretur: sed peperci ti-
bi, meq; negaui manus allaturum domino meo,
qui esset Vnctus Iouæ. Sed vide, pater, vide tuq;
penulæ extremum in manu mea: quod cum ab-
sciderim, neque te interfecerim, cognosce & in-
tellige, nullum me scelus commisisse, nullum cõ-
tra te facinus admisisse, dignũ quam obrem meq;
vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Ioua cau-
sam,

Eam, teq; mihi sine mea opera vlciscatur. Vetus est prouerbiū: A scelerato prodibit scelus. Te quidem mea manu non vlciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? quem tu persequeris? canem mortuum, pulicem. Iouam precor, vt huius sibi causæ iudiciū suscipiat, measq; partes defendens, tuas in me iniurias persequatur. S. Tu àmne ego vocem audio Dauid fili? hei mihi, tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris, id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quam in tuam manum Ioua concluderat) mortem non intuleris. Nam quotusquisq; est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Sed te pro isto tuo hodierno in me facto, Ioua condigno premio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare iura mihi per Iouam, te meam stirpem post meum interitum nō esse excisurum, meæ nōminis memoriā de mea familia deleturum. D. Iuro.

SENTENTIA.

Iniusti calumniatoribus facili mē credūt. Iniusti malum pro bono, iusti contra bonum pro malo reddunt, & Deus vtrosq; tandem pro meritis remuneratur.

ABIGAIL. I. Reg. 25.

ARGUMENTVM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria repudiantur ab eo. Quo audito. Nabalis vxor Abigail

DIALOG. SACRORVM.

gail munera Dauidi obuiam farte properat, & ei obuiam facit, eius in Nabalem iram patat.

Famuli Dauidis, Nabal, Puer,
Abigail, Dauid.

DAuid Isæi filius te, Nabel, tuamq; dominum, tuaq; omnia plurima salute imperitia. Is quia audiuit, vt tonsuram ouium facias, misit nos ad te rogatum, vt (si cum tuis pastoribus non solum sine vilo maleficio, aut iniuria, verum etiam cū magno beneficio sumus versati, ita vt eos ab omni iactura, tutos præstiterimus, quamdiu fuerunt in Carmelo: cuius nobis rei tui famuli testes esse possunt) benignè nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: & quæ commodè poteris des, cibaria ad ipsius Dauidis, tui propè dicemus filij, eiusq; comitum famem propellendam. N. Quis est iste Dauid? quis est iste Isæi filius? is ne est, ad quem hodie serui passim à dominis tràsfugiunt? Scilicet ego cibum, portionemq; meam, & quæ mactaui ad alendos meos tonsores, dem hominib. mihi prorsus ignotis? F. Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, vt eum affectum video. Redeamus ad Dauidem. P. Meus dominus consuluit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, vt caueat. Hera nunc, si quando tua est opus prudentia. A. Num quod malum recens ortum est? P. Et quidem maximum. Missi à Dauide nuncij è disertis

desertis ad herum nostrum, vt aliquid hinc per huius
manitatem auferrent, repudiari ab eo sunt: & ta-
men illos experti sumus viros planè bonos: nul-
la vnquam contumelia aut damno affecti, quam
diu sumus inter nos rusticati. Quin pro muro
nobis noctes diesq; fuerunt, donec versati cum
eis sumus, pascendo pecudes. Proinde dispice tu
diligenter quid agas: alioquin actum est de do-
mino nostro, & tota eius familia. Nā ipsumquidē
conuenire hominem profligatissimū ac perditis-
simū stulticia sit. A. Famuli, capite pperè omnia
hec, quę vobis tradam, quę imposita asinis feretis
antè. Ego iam subsequar. Huc mihi pperè asinū.
Quàm malè metuo, ne mei viri stultitiam lue-
mus. O hominem insanū qui pro nihilo habue-
rit, cū hominem in se irritare, à quo maximè po-
test & iuuari amico, & lædi iunfeso. Sed video
ipsum Dauidem aduerso colle descendentem.
Nescio quid iratus loquitur cum suis. D. Nā
ego frustra conseruauī omnia quę habet iste in
desertis, ita vt nihil omnino de vsu deperdiderit:
& reddidit mihi malum pro bono? At ita perdat
Deus hostes Dauidis, vt ei ante crastinum manē
nihil prorsum reliqui faciam. A. Obsecro te do-
mine, tibi ante pedes suppliciter iacens, vt bo-
na me venia audias. Vide, mi Dauid, ne ho-
minem despiciatissimum, Nabalem dignum
iudices, in quem iras vertas: qui sicut nomine,
ita re ipsa stultus est. Nam ego quidem, cuius
est culpam præstare, missos à te iuuenes non
videram;

DIALOG. SACRORVM.

videram: neque enim fuiffem abire vacuos. Sed vides profectò, vir clariffime, (neque enim dubitari poteft) te à Deo immortali abfterreri à fanguine faciendo in tuis inimicis per temetipfum persequendis: cum ipfius Nabalis infania e-
 iusmodi, fit ipfa per fe fupplicium, vt non aliud tuis hoftibus & inuidis impreandum effe videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculû, quod tibi hic affero, iuuenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas bella diuina gerenti in tuto conftituat Deus: & te in omni vita omni malo prohibeat. Ac fi quis tibi infestus, & tuæ ne-
 cis cupidus exiftat, precor Deum, vt te femper incolumi, & fortiffimè cõfiftente, tuus hoftis varijs iactatus procellis difpereat. Iam verò cum preclara Dei promiffa confequutus, Ifraelitarum dux fueris conftitutus, tanta tua felicitas nulla
 quali labefactabitur labe confcientiæ, qua neceffe effet tuam leticiam, contaminari recordatione effufi fanguinis, & fupplicij ob priuatam iniuri-
 riam fumpti. Deus faciet tibi meliora, memine-
 risq; aliquando mei. D. Gratias ago Iouæ Deo Ifraelitarum, qui te mihi hodie miferit obuiam: necnon tibi, quæ me tua oratione à cæde & vin-
 dicta iniuriæ in me commiffæ auocaris. Nam Deum immortalem teftor, qui me tibi malè fa-
 cere prohibet, nifi tu mihi occurrere properauif-
 fes, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus eueriffem. Verùm eius culpam tibi cõ-
 dono.

dono, tuq; munera grato animo accipio. Abi sa-
nè domum salua.

SENTENTIA.

*Incitare potentiorē, vesania est, bonum malo pensare
fielus. Iratum potentiorē muneribus verbisq; pacato
sapientia est.*

ABSAEVS. 1. Reg. 26.

ARGVMENTVM.

*Dauid noctu clam in Sauli castra digressus, eius dor-
mientis hastam matellamq; surripit. Deinde digressus il-
linc procul, clamore eum extitat, suamq; inuoluntariam i-
terum testatur in calumniatores inuehens, & ille iniqui-
tatem suam iterum confitetur.*

Dauid, Absais, Abner, Saulus.

Vter vestrum descendet mecum in castra
ad Saulum? AB. Ego DA. Eamus sen-
sim & pedetentim per noctem, dum dor-
miūt hostes. S. En omnes sunt oppressi altissimo
somnia. A. Dauid, Dauid. D. Quid est? AB. Hic
sternit Saulus in tentorio, hasta humi ad caput e-
ius defixa. Abner & reliqui temerè circum eum
iacent, nimirum tibi Deus facit tui hostis pote-
statem. Vis ergo vt eum ego hasta configam ad
terram vno ictu, non repetendo? D. Noli eum
perimere, quis enim adferat manum ei què De-
us vngtione creauit regem; quàm obliget se nefar-
io scelere?

G

rio scelere?

DIALOG. SACRORVM

rio scelere? Aut Deus eum perdat, oportet, aut
 dies ei fatalis veniat, aut in praelio cadat. Certe
 meam manū à rege creato diuinitus auertat De-
 us. Sed cape hastam eius, & matellam: abeamus.
 A. Deus bone, v'altè sopiti sunt? nullus omninò
 expergiscitur. D. Nò sine numine hæc fiunt: Cò-
 scendamus montè. Volo ego de summo cacumi-
 ne clamare Saulū, & ei ostendere me non minus
 fidū quàm quemuis eorū, quib' stipatoribus vti-
 tur. Satis iam procul absumus ab eis, ne repen-
 tino eorum aduentu possimus opprimi. Heus
 Saule, heus stipatores Sauli, heus Abner, non
 mihi respondes? heus te appello Abner. A B.
 Quis tu es, qui clamas regem? D. Næ tu es. vir
 eximius, & dignus qui inter Israelitas principatū
 teneas. Itane verò regem dominum custodis, vt
 ad eum necandum, miles quidam modò intro-
 ierit tentorium? Haud egregium sanè istud feci-
 sti. Per Deum immortalem, vos estis digni sup-
 plicio capitali, qui tam malè custodiatis dominū
 vestrum, regem à Deo constitutum. Quæso, v'ide,
 vbi sit hasta, & matella regis, quæ erat propter
 caput eius. S. Est ne ista tua vox, fili mi Dauid?
 D. Mea, ô mi rex, & domine. Sed cur tandem
 persequeris seruum tuum? aut quid feci, aut cò-
 misi? Veruntamen, ne grauius paulisper audire
 me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit,
 precor eum tibi propitiū: sin homines sunt, exe-
 crabiles sunt in conspectu Iouis, de cuius me ho-
 die patrimonio deturbant, quantum est in ipsis,
 & ad

Et ad cultum deorum peregrinorum impellunt.
Sed non finet Ioua terram meo sanguine fune-
stari, quamuis Israelitarum rex occupatus sit in
persequendo pulice (vt ita dicam) vt si perdicem
per montes persequatur. S. Peccaui, reuertere
Dauid filiam enim tibi non malè faciam, quā
ita abstinueris te mea nece. Erravi nimis quam
imprudenter, fateor. D. Hic depono hastam tu-
am, eam petito aliquis iuuentum: ceterum De-
us remuneretur quemq; vt dign⁹, meritumq; est.
Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed
continui me à nece regis. Ergo quemadmo-
dum tuam ego salutem charam habui, sic ille ha-
biturus est meam, meq; hostili manu liberaturus.
S. Maeste virtute Dauid fili, haud dubiè conata
perficies.

SENTENTIA.

*Es iusti iuste, & iniusti iniuste facere persenerant,
Calumniatores, tamesi vtriusq; nocent, tamen reuera per-
nifices sunt ij, qui eorum calumnijs credunt, quam ij,
quos calumniantur.*

PHOEBAS II. Reg. 28.

ARGVMENTVM.

*Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo
Saulis futurum exitium suum cognoscit,*

Saulus, Phœbas, Samuel,

Famuli.

G 2

Phœbas,

DIALOG. SACRORVM

Probas, redde mihi oraculū Phœbi, & scie quem dicam tibi. **P. H.** At tu scis, ut ex-terminaueris Saulus ex hac terra Phœbi-
das & diuinos, cur me in tantum capitis pericu-
lum adducere vis? **SAVL.** Iouam Deū immor-
talem iuro, hanc tibi rem fraudi non futuram.
P. H. Ecquem vis tibi excitem? **S. A. V.** Samuel-
lēm. **P. H.** Fieri heu me miseram, disperij, tu Saul-
lus es, & me indignè decipisti. **SAV.** Ne forma-
da. Sed quid vides? **P. H.** Video augustam quan-
dam & planè diuinam personam ē terra ascen-
derem. **SAV.** Quis est species? **P. H.** Vir est senex,
indutus pallium. **SAV.** Samuel est, præbebo ei
honorem. **SAM.** Quamobrem me cliendo in-
quieras, Saule? **S. A. V.** Magnis præmor angustijæ.
Palaestini me bello petunt, Deus auersatur, nec
iam respōdet, neq; p̄t̄yates, neque per somnia:
hāc ob causam acciui te, ut me doceas, quid mihi
sit faciendum. **SAM.** Cui ergo me consulis, si ip-
se Ioua tibi modo non fauet, sed etiam aduersa-
tur? Faciet ille quidem, quod eloquutus est vocē
mea, tibiq; extorquebat regnum de manu, quod
traderet alteri, videlicet Dauidi: quia non obtem-
perasti ei in vlciscendis. **A** malechitis, quibus in-
sensus erat eam ob rem ita sine dubio te accipiet.
Quinetiam addicet tecum Israelitas Palaestinis:
& cras tu, tuiq; liberi eritis vnā mecum: collatū
etiam Israelitarum tradet Palaestinis. **S. A. V. L.**
Eheu. **P. H.** Perij misera, conuit. Saule, Saule, ob-
secro te obsequere mihi: cape cibum. Tu scis ut
sum

fian tibi morigerata, & caput meum summo periculo obiecerim, vt exequeretur tua iussa. Agedum; praebe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo quem tibi oponam, vt recrearis viribus aggrediaris iter. SAV. Non edam. Ei. Quare? Imò vero edes. PH. Ius oramus. SAVL. Quando tantopere vrgetis, fiat. PH. Agedum surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactio vitulum altilem, quem habeo domi, subigoq; farinā; ex qua conficiam panes subicinericior.

SENTENTIA.

Qui deum deseruerunt, eādem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiant ad eum; à quo ante abhorrerāt, diabolū, à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et scitè equum est, vt qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS. I. Reg. 29.

ARGUMENTVM.

Achis Getha rex, admonitu procerum suorum Dauidem (qui ad ipsum cōfugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palaestini, Achis

Qui nam sunt Hebraei isti, quos habes in nostro exercitu? A. Dauid est, Sauli Israelitarum regis seruus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos, in quo nihil adhuc reprehensione dignum reprehē-

DIALOG. SACRORVM.

di, ex quo ad nos aufugit. P. R. Remitte hominē in eam prouinciam, cui tu cum præfecisti: ne, si nobiscum descenderit in certamen, in nos se cōuertat. Nam qua tādē re melius possit cum suo domino reconciliari, quā horum hominum capitibus? Nōne hic est ille Dauid, carmine illo in choreis celebratus? Saulus mille decem cecidit milia Dauid. A. Dauid, Iouam ego immortalem testor, te mihi tuamq; castrensem consuetudinem probari: neque enim vllum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primū te contulisti, deprehēdi. Sed optinatis non places. Quamobrem discede cum bona pace, ne Palæstinos proceres offendas. D. Nam quid ego commisi? aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primū in tuum conspectum veni, vt in bellum cōtra hostes tuos non proficiscar? A. Scio equidem te mihi tam placere, quā si diuinus esses genit'. Sed verāt satrapę Palæstini, te præliū secū inire. Quamobrem manē vbi diluxerit, proficiscere sanē vnā cum tui domini seruis, qui tecum venerunt. D. Equidem inuitis illis militare nolim: parebitur.

SENTENTIA.

Non ab re suspectū est perfugarū contra suos auxiliū.

AMALECHITA. 2. Reg. I.

ARGVMENTVM.

Amalechita quidem Dauidi necem Sauli nūciat, cuius necis autorem ipse se esse dicit, eamq; ob rem Dauid eum iubet interficere.

Dauid,

David, Amalechita.

V Ideo quēdam huc venientem scissa veste,
 & capite insperso puluere. Haud temerē
 est, nimirum aliquem sinistrum nuncium
 adfert. Vnde nam ades tu? A. Ex exercitu Israeli-
 tarū euasi. Da. Quid actum est? eloquere. A. Fu-
 gerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderūt:
 Saulus quoque & Ionathan eius filius occubue-
 runt. Da. Qui scis Saulum & Ionathanem occu-
 buisse? A. Cum fortē venissem in Gelboem mō-
 tem, video Saulum innixum hastæ, cui currus &
 equitatus iam iamq; imminebat. respexit ille, &
 me viso: Huc ades, inquit. Accessi, tū ille, Quis
 tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me,
 inquit, & interfice, nam magno dolore discrucio-
 or, nec adhuc possum emori. Hic ego quid age-
 rem? videbam non victurum post tam grauem
 casum: itaque interemi, abstuliq; coronam de ca-
 pite eius, & armillam de brachio: quæ tibi affero,
 vt vides. D. Heu calamitosa clades, heu lugubre
 prælium, ô facinus audax. Cuias es? A. Filius sum
 aduenæ cuiusdam Amalechitz. D. Tēne ergo nō
 esse veritum ista impura manu perdere vinctum
 Ioux? Tu iuuenis inuade hominem, neca, meri-
 to moreris, & tuo indicto peris, qui te de rege in-
 terfecto iactaueris.

SENTENTIA.

Si potentes sic tractarent, epi qui ipsis mortem au-

DIALOG. SACRORVM.

malum inimicorum, tanquam rem letam, nuntiant, & Amalechitam hunc traclauit Dauid, aut si saltem huiusmodi nuncios aduersarentur, minus auderent assensatores.

NATHAN. 2. Reg. 12.

ARGVMENTVM.

Nathan Dauidem iussu Iouis, sicla ad rem narrationis simili, ita prudenter adulterij homicidijq; arguit: ut ipse Dauid contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan, Dauid.

DAuid, duo homines erant in quadam vrbe, alter diues, alter pauper. Diues, ouib. & capris bobusq; abundabat: pauper vnam omnino habebat ouiculam, a se emptam & aliam, quae adoleuerat vna cum ipso & liberis eius, vesceretur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiescebat in sinu eius, breuiter erat ei pro filia. Ad illum autem diuitem venit quidam hospes, quem accepturus, praeteritis pecoribus suis ouiculam illam pauperis macstauit. D. Per Iouam immortalem, dignus est morte, qui fecit istud: ouemq; certe quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitauerit. N. Tu ille es, Dauid. Deus creauit te regem Israelitarum, teq; liberauit ex manu Sauli. Tibi tradidit domum domini tui, & vxores, quas complecteris: tibi Israelitarum, tibi Iudaeorum familiam dedit: alia atque alia insuper daturus, si ea non satis essent.

essent. Et tu cōtempo eius praecepto, Vriā Hæ-
teum Ammonitarum telis obiectum, indignissi-
mè trucidasti, eiusq; vxorem, nulla louæ habita-
ratione in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia
nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus
conflabit tibi malum domesticum tuasq; vxores,
te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palam
congregietur. Tu quidem occulte fecisti, sed ipse
id faciet in luce, atque in oculis omnium Israeli-
tarum. D. Peccaui in Deum. N. Deus quoque
remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id
morieis. Sed quia ista re inimicis louæ occasio-
nem maledicendi dedisti: filius qui tibi natus est,
morieitur. Hæc me tibi nunciare iussit Deus.

SENTENTIA.

*Callidè reprehendendi sunt potentes. Qui alterum
damnat seipsum damnat, si similia committit. Nihil est
tam tectum, quin detegatur. Si peccatum veseisci non vis,
peccare noli.*

THECVANA. 2. Reg. 14.

ARGVMENTVM.

*Thecuana femina à Ioabo subornata, oratione tecta
atque figurata, impetrat à Dauide renouationem Abso-
lomi eius filij, ob fratricidium profugij.*

Mulier Thecuana, Dauid, Ioabur.

FIdem tuam, ô Rex. D. Quid mali habes? M.
Mulier sum deserta, & viduata viro, cui su-
pèstites fuerant duo filij; hi cum ruri fortè
inter se contenderent, nec esset qui litem dirime-
ret, cecidit alter alterum, eumq; morte mul-
tauit.

DIALOG. SACRORVM

stauit. Nunc vniuersa me familia vrget, poscens ad necem eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiensque perdere vnicum hæredem parentum: & quod mihi miseræ lucis superest (quod certè est perexiguum) extinguere meiq; viri nomen memoriâque prorsus rerum natura tollere.

D. Recipe te domû tuam: ista mihi curæ res erit.

M. Verùm interim periculum est, ne te, tuisque nescientibus, pœna mihi & meis irrogetur.

D. Si quis in te mutiar, deserto ad me, nã ille faxo nũquam postea tanget.

M. Sed memineris per deũ immortalem, multos esse occisi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum sit.

D. Eundem tibi ego deum iuro, me prouisurum, ne tuus filius vllum pilum amittat.

M. Dabis mihi veniã, si te liberius iam alloquar.

D. Sanè. M. Quæ te (malum) ratio inducit, vt cum

te mihi mulieri vilissimæ tam facilem præbeas, populo toti, ei que præstantissimo ita sis durus &

inexorabilis condonare profugũ tuum, cuius non

minus est cupidus quam ego sum mei nati? præ-

sertim cum in eo non minus fortasse tui generis

propagandi spes posita sit, quàm mei in meo. No-

que enim potest habere exploratũ, te aliũ regni

successorem esse procreaturum. Nam moriendũ

certè est, idque incertum an hac ipsa hora: & ita

moriendum, vt in hanc vitam reditus non pateat:

non magis quàm aqua semel effusa, recolligi non

potest, quo magis nobis habenda ratio est, vt in no-

stri generis propagatione quodammodo immor-

tales

tales reddamur. Quodd si supplicij æquitatem, legi prætendis: vide ne non æquitatem, parendo: sed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, sequi videare. Neque enim ille continuo fontes perdit, id quod tu minime omnium ignoras: sed etiam atque etiam cogitas de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab eo sunt alienati. Atq; vt iam meam rationem intelligas, equidem nõ sine dubitatione feci, vt te hac de re audirem. Nam quod videbam populum ipsum iã parum apud te valere, ne ipsa nihil possem, valde metuebam. Et eam ob rem, quo callidius te inducerem, sic mecũ ipsa cogitavi: Hem regem adibo, & cum eo, quasi meũ sit negotium, sic agã. Quod si obtinuero vt me contra eorum odium tueri velit, qui me vnã cum filio meo fortunis omnibus, vitaq; ipsa euertere pperent: tum ab eo cõtendã, vt si sibi constare velit, suam clementiã, quã vni expositam habeat, tam multis clausam esse non patiatur. Quã me rem impetraturam esse, ô Rex, non diffidebam. Cum enim præclare scirem, te iuredicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadam & planè diuina semper fuisse prudentia præditum, non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuiisset Deus, idẽ nunc esset in hac iustissima causa adfuturus. D. Ne me cõla, quod te rogabo. M. roga sanè. D A. Nõne istud totum fecisti impulsore Ioabo? N. Ita tibi secunda omnia opto, ô Rex, vt nullius harum re-
rum quẽquam vlla ex parte tutorẽ habeo, prætor
Ioabum:

DIALOG. SACRORVM

Ioabum: ipse iussit, ipse præmonstravit quæcunq;
dixit: eius instinctu rem omnem in uolucris figura-
rum texti: quam tu pro tua diuina sapiētia, qua om-
nia quæ in mundo cōstant, tenes, faciliē intellexi-
sti. D. Impetraſti Ioabe. I. sanē reductum adole-
ſcentem Absolōnē. I. Ago tibi gratias immorta-
les, ō Rex, nunc demū intelligo, me apud te vale-
re gratia, postquam hoc sum à te consecutus.

SENTENTIA.

*In aliena causa facilius iudicant homines quàm in
sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per similitudinē
deducere, prudentia est.*

SEMEIS. 2. Reg. 16.

ARGVMENTVM.

*Semeis Dauidem conuicijs proſcindit, quæ Dauid fert
patienter.*

Semeis, Abisæus, Dauid.

P Rodi, prodi, homo sanguinarie & scelerose.
Expetit à te Ioua omnē sanguinem domus
Sauli, cuius tu regnum occupasti, quod Io-
ua Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te
scelera petunt homicida crudelissime, quem ego
iam hīc lapidibus obruam. A. Nōne indignum
est, canem istum mortuum regi conuitiari? Vis
ne ut eum adoriar, eiq; caput decutiam? D. Quid
tum postea, fili Salnæ, si conuitiatur. & si ei Ioua
mandauit, ut Dauidi malediceret, quis ab eo facti
rationē reposcat? En meus ipse filius, qui ex meis
visceribus ortus est, mortē mihi machinatur: quid
faciet Iemine natus? Sinite eum maledicere: nā
Iouæ

Ioua iussu facit. Fortasse respiciet Ioua mea miseriam, mihiq; bonum repêdet pro hodiernis huius conuitijs. S. Sceleratissime, & flagitiosissime mortaliu omnium: non solum bipedum, sed etiâ quadrupedum nequissime: qui per nefarias cædes ad regnum peruenisti, qui Sauli domum funditus extirpasti: qui hominem optimum, eius vxore constuprata, crudelissimè occidisti, & eius nec plurimos te meliores addidisti, adulteriumq; homicidio cumulasti homo perfidiosè & impurè, quid potest in te satis grauitè dici? quem ego hiesaxis iam mactabo, & vnus iustissima cædetor nefarias cædes expiabo.

SENTENTIA.

Maledicta constanter ferre, magni est animi non ferre, effeminati.

ACHITOPHEL. 2. Reg. 17.

ARGVMENTVM.

Achitophel Absolomo prudens, sed impium, consiliū dat, de opprimēdo Absalomī patre Dauide. Verū Chuseus Dauidi bene volens, altero cōsilio illud reddit irritū.

Achitophel, Absalomus, Chuseus.

Absalomē, censeo vt ego nunc, lectis duodecim hominum millibus Dauidē hanc nocte persequar: eumq; perterritum & fatigatum, defessumq; omnibus qui cū eo sum fugā dissipat, solum interficiam: deinde cæteros omnes ad te sic reducam, vt sponsa deduci solet ad sponsum. Ita fiet, vt cū tu vnus mortem expectas, cæterorum omnium salutē consultum sit. A B.

Perpla-

DIALOG. SACRORVM.

Perplacet quidem tuum consilium: sed vocetur huc etiam Chusæus Archita, vt audiamus quid ipse quoque dicat. Chusæe, suadet Achitophel, vt regem hac nocte inuademus: territumque & à suis destitutum, saluis reliquis, opprimamus. Tu quid censes? sequemurne eius consilium, an non sequemur? C. Achitophelis consilium hominis alioquin prudentis, hac quidem in re non probo. Tu scis, vt pater tuus, & qui eum comitantur homines sint strenui, & vrsæ agrestis pullis orbata ferocijores. Præterea pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod si quis principid de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse eandem Absalomorum: illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, examinabuntur. Sciunt enim vniuersi Israelitæ, patrem tuum esse virum fortissimum, nec nõ etus milites. Verùm meum consilium est, vt conueniant ad te omnes Israelitæ à Dane ad Bersabam, qui futuri sunt arena numerosiores, vtque tu ipse inter eos præsens incedas. Tum eum adorti, vbi vbi erit, rore densius inuademus, vt neque ipse, neque eius comitum vel vnus euadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum vniuersi vel finibus cinctum in flumen ita euerriculabimus, vt ne calculus quidem relictus fiat. AB. Melius est istud consilium, quàm Achitophelis obtemperabitur tibi.

SENTENTIA.

Imple-

Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis fauere & consulere contra pios, impium est. Rursus impios ad piorum salutem decipere, pium est, & ipsis etiā impiis utile. Minus enim graues penas Deus dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMVS. 2. Reg. 18.

ARGVMENTVM.

Absalomus ex praelio elapsus, de quercu crinibus pendans à Ioabo necatur. Huius audita nece Dauid sese afflicat, & à Ioabo propterea obiurgatur.

Miles, Ioabus, Achimaas, Chusis, Speculator, Dauid, Quidam.

CVM persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi cæsarie pendentem de quercu. I. Vidisti autem? cur nō eum ad terram deturbatum occidisti? Nam meæ partes fuissent, decē te argenteis nummis & baltheo remunerari. M. Ego verò, si mihi mille nūmi in manum annumerentur, non sim manum filio regis iniecturus. Nam audientibus nobis præcepit rex tibi, Abiseoque & Etzo, vt adolescenti Absalomo caueritis: nedum vt ego tā perfidiosē, tanto cum vitæ meæ periculo facerem, neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum iam ad eum ventum est: tu ipse vide quid tibi agendum putes. IOA. Videbis me non ita cunctantem. Morere boni parentis peruersa progenies. Accipe hæc tria tela de meā manu, rectā in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum conficite. Tu præco, confectum bellum est,

DIALOG. SACRORVM.

est, eane receptui, vt à persequendo reuocentur milites. AC. Vis ne igitur vt ad regem curram, eiq; renunciem, Iouam de eius hostibus sumpsisse supplicium? I. Tu verò ne feceris hodie, aliàs facies hodie quidem non es iucundum allaturus nunciū, ppter eā quòd regius filius est mortuus. Tu Chusi, ad renunciandum regi, quòd vides. C. Libenter, & quidem cursim. A. Quid si ego quoq; Chusim cursu consequar? I. Cur consequaris fili? non es obtenturus euangeliū. A. sed quid si consequar? I. Per me licet. A. Curro, faciliè Chusim anteuertam. I. Nos verò hoc Deo hominibusq; inuisum cadauer, in hanc vastam voraginem in hac sylua detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggre-remus, vt tam nefarium facinus memoria ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. SP. Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. D. Si quidē solus est, boni aliquid portat. S P. Video item quēdam alium, currentem etiam solum. D. Is quoq; lætum nuncium affert. SP. Ex cursu priorē conjicere videor Achimaam esse Sadoei filium. D. Virum bonum nominas, de nūcio læto venit. A. Salue rex: & simul agendas Iouæ gratias existima, cuius auspicio subacti sunt, qui in te arma sumpserant. D. Saluusne est adolescens Absolonus? A. Magnam hominum turbam vidi, cū in huc mitteret Iobab: cæterum quid sit, nescio. D. Recede, consiste isthic. D. Regem plurima salue & læti-

& lætitia impertio, cuius Deus hostes omnes hodie vitus est. D. Saluusne est adolescens Absalomus? GHV. Utinam sic sint omnes tui hostes, & Rex, & quorquor tibi malum machinantur. D. Fili mi, fili mi Absalome, utinam ego pro te sim mortuus. Absalome fili, fili, fili, heu me miserum. C. Luctum attuli, non læticiam: nec solum regi, qui audito interitu filij, se coniecit in cœnaculi portæ, ubi in luctu sit, & se afflicter: sed etiam populo vniuerso, cuius læticiam audita regis tristitia, in mœrorem conuerter, sed video Ioabum huc aduenientem: stomachatur. I. O lepidum regem, & dignum cuius adhuc viuat filius, ubi nã est? Q. Sursum est. I. Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum. Itane verò David? sicine tuos omnes hodie dedecoras? & eorum honestissimam victoriam, in foedissimam luctum conuertis? qui te, tuosque liberos, & vxores, tum iustas, tum concubinas à crudelissima morte vindicauerunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facilè ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo te vnus Absalomi salutem nostra omnium morte velle redemptam. Verum agè, prodi & tuos affare leniter, nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad vnum à te deficiant: quod grauius malum nullum vnquam in vita tibi cœniet,

H

SEN-

DIALOG: SACRORVM SENTENTIA.

*Honora parentes tuos si vis vivere diu. Indignus est
vita qui in autorem vite sue ingratus est. Dignus est
infami morte qui bonum malo pensat. Ardenter amare
ne summa quidem iniuria extinguit.*

BERZELAEVS. 3. Reg. 19.

ARGVMENTVM.

*Berzeleum pro eius in se meritis vult David in aula
ducere. Sed illo propter senectam recusante abducit eos
loco Chamaamum.*

Berzelæus, David.

S Alue nobis tandem reddite Israelitarū rex,
D. O salve multum Berzelæe, homo de me
multum bene merite. Traijcies tu mecum
Jordanem, ego te apud me alam Hierosolymis.
B. At quot annos natus, vt cum rege Hierosoly-
mam ascendam? Ago nunc octogesimum annū:
poterōne bonum à malo discernere? poterōne ci-
bo & potione delectari? aut fidicinum fidicina-
rumue cantus audire: quid opus est vt tibi am-
plius sim oneri? Liceat mihi tecum paululum
trans Iordanem progressio (cur enim tanto me
cumules beneficio? liceat inquam reuerſi, & in
mea patria finire vitam, inque meorum paren-
rum sepulchro humari. Cæterum hic Chamaa-
mus tecum perget: hoc tu vtēris, vt tibi visum
erit. D. Ergo traijciat Chamaamus: ego cum
omnibus beneficijs ornabo, quibus ornandum
iudicaueris: tibi que omnia præstabo, quæ à me
expetiueris.

SEN-

SENTENTIA.

In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.

BETHZABA. 2. Reg. 1.

ARGVMENTVM.

Bethsaba, de Nathanis consilio, a rege Dauid impetrat, vt rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, Dauid, Banaias.

AN non audiuiſti, Bethſaba, Adoniã Hagithæ filium, regem creatum eſſe inſcio domino noſtro Dauid? Agẽ dabo tibi cõſilium, quo tuæ, tuique filij Solomoniſ viri cõſulas. Conueni regem Dauidem, & ex eo quære qui fiat, vt cum Solomoni filio tuo regnum poſt ſe ſoliumque ſuum ſit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego te adhuc cum eo colloquente, ingrediar poſt te, & tuam orationem complebo. **B. E.** Bene conſulis, adeo eum, Salue rex. **D. A.** Quid vis? **B.** Domine, tu mihi per Iouam Deum tuum iuraſti, Solomonem filium meum poſt te regem fore, & in ſolio tuo ſeſſurum. Atqui Adonias te neſciente, regnum inuaſit, bouesque & altiliſ, ouesq; & capras magna copia immolauit: ad quas epulas cū regios omnes, Abiatharemque pontificẽ & exercitus ducẽ Ioabum inuitauerit, Solomonẽ tuum non inuitauit. In te autem, domine rex, omnium Iſraelitarũ oculi ſunt intenti, vt eis ſignifices, ecquis ſit in ſolio tuo poſt te ſeſſurus. Te quidẽ vita deſuncto meo, & cū meo nato Solomone peſſumẽ agetur. **N.** Salue rex Iſraelitarũ Iuſſiſtine

H 2

Ado,

DIALOG. SACRORVM

Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecoraque multa mactauit: & eò regiones omnes natos, exercitusque duces, & Abiatharem pontificem vocauit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniamque regem saluant: me verò, & Sodacum Pontificem, & Banaiam Ioiadæ filium, & Solomonē tuū, non inuitauit. Velim ex te scire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi significaueris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. D. Euocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Iouam immortalē, qui meam vitā ex tor augustijs eripuit, quemadmodum tibi Iouam Deum Israelitarum iurauī, Salomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum, sic hodie faciā. B. Vitam regi Dauidi precor sempiternam. D. Conuocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Banaias Ioiadæ filius. N. Adsumus. D. Adhibete vestros conseruos: & Salomonem filium meum mulē, quam habeo, impositum, deducite Gebonē, eumque ibi tu Sadoce, & tu Nathā, regem Israelitarum vngirote: rum tuba clangitote, & Salomonem regem salutate. Deinde vobis sequētibus ipse venito sessum in solio meo, pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarū, tum Iudzorum imperatorem esse iubeo. A Faxi Ioua deus tuus domine rex, vt quemadmodū tibi adfuit, sic adsit etiam Salomoni, eiusque solium etiam supra Dauidicum extollar.

SENTENTIA.

Sapientia

Sapientioris consilium sequi sapientia est.

SOLOMO. 3. Reg. 3.

ARGVMENTVM.

*Ductum meretricum litem, de oppresso per somnium
alterius infante commendatum; dirimit. Solomo diuina
sapientia.*

Meretrix, Solomo, Altera meretrix.

Tam fidem imploro, ô rex: audi me pa-
lisper. SO. Quid nouæ rei est? Loquere.
M. Ego & hæc mulier in eadem domo a-
gimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post
me, cumque domi essemus, neque quisquam præ-
terea adesset, mortuus est ei filius noctu, ut forte
incubuit ei. Itaque media nocte surrexit, & su-
reptum meum filium, qui meo lateri accubabat,
supposuit sibi: suū autē mortuū mihi, me dormien-
te. Mane ubi me exegi, manum infanti daturus,
video mortuum. Hic ego, cum iam diluxisset, dum
eum diligenter cōtemplor, animaduerti, non esse
eum quem pepereram. A. Non ita est: quin meus
est qui viuit, tuus qui interiit. M. Imò verò tuus
mortuus est, meus viuit. A. Mentiris. M. Non
enim uerò mentior, sed dico quod res est. S. Utra-
que suum esse affirmat eum qui viuit, de mortuūq;
repudiat. Cedo hoc mihi tu cultrum, partim ini-
qualiter puerū uiuentē, & date utrique dimi-
diū. M. Obsecro te rex, detur ei potius, totus q̃
interreat. A. Nec meus eslo, nec tuus, placet di-
uidi medium. S. Pater adiudico priori, quæ perimi
uerat: nam ea mater est.

DIALOG. SACRORVM

SENTENTIA.

Ad plerasque lites dyudicandas opus est diuina sapientia, iudici multa simulanda sunt, vt sapienter iudicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.

ROBOAMVS S. 3. Reg. 12.

ARGVMENTVM.

Roboamus repudiato senum sano consilio iuuenum insanum consilia sequitur, de opprimendo maiori insuper seruituto populo, quam ipsius pater Salomo oppresserat.

Roboamus, Senes, Iuuenes.

P Et ijt à me vniuersum Israelitarum vulgus, vt quoniam mea pater iugo eos pressisset, ego illius seruitutis grauitatem leuarem: Se enim ita demum mihi obedituros. Nunc ex vobis, senes scire velim, quid mihi suadeatis vt eis respondeam super hac rei. S. Si hodie populo phsecutus fueris, ei que obtemperans humane responderis, habebis cum semper obtemperantem. R. Audio, nunc exiote paulisper foras, Introducantur iuuenes, & quales mei mecum que educati. Quid mihi auctores estis iuuenes, vt populo respondeam, petenti vt sibi à grauitate seruitutis, qua sint à patre meo oppressi, relaxem aliquid. I. Tu verò respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quàm tui patennis medium corporis truncum. Quod si ille eos graui iugo pressit, te pressurum grauiore. Si eos seruitutis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probè, vestrum mihi consilium magis probatur, quàm senum, itaque id sequar.

SEN-

SENTENTIA.

*Senum propria est prudentia, iuuenum temeritas. Stulti
et fulorum consilijs libenter obsequuntur.*

SAREPHTHANAM. 3a Reg. 17.
ARGVMENTVM.

*Elias missus à Ioua, Sarephthanam mulierculâ, per-
petuata eius farina & olea, fame tuetur.*

Elias, Sarephthana mulier.

HEus mulier, quæso te. ut petas paululum
aquæ in aliquo vasculo, quod mihi bibe-
ndum des. S. Ego verò & perlibenter. E.
Sed heus afferto tecum & frustum panis. S. Ego
verò (Iouam Deum tuum immortalem testor)
coctum non habeo: sed tantum farinæ pugillum
in cado, & olei pusillum quod in ampulla. Nunc
colligo paululum ligni, ad id quod habeo, mihi,
meisque liberis parandum: quo consumpto, su-
perest ut fame pereamus. EL. Bono es animo, i
factum ut dixisti. Sed mihi prius deprecium inde
confectum afferto, deinde tibi tuisque liberis fa-
ctura. Nam hoc tibi à Ioua Israelitarum Deo cõ-
firmo, non prius farinæ cadum & olei ampullam
exhaustum iri, quàm Ioua terram pluuia irriga-
uerit. S. Faciam ut iubes.

SENTENTIA.

*Tenuis & famelicus respicit Deus. Tenuis & famo-
licus multò facilius credunt Deo quàm potentes & satu-
ri. Primitiæ dantur Deo & suis. Deus eorum laborem
felicitat, qui Deo primitiæ tribuunt. Felicitat habet qui
Deo habet, quantum unicuique habet.*

DIALOG. SACRORVM

ELIAS. 3. Reg. 13.

ARGVMENTVM.

*Elias cum ieiunasset tres annos & sex menses, quo tam
bo spacio non pluerat, inuentus ab Abdia, venit ad regē
Achabum: & conuocat is Baalis Lucanisq; vatibus, com-
inter ipsos & Eliam certamine delitatione, cum illi lita-
re Bali non potuissent, ipse Ioua litat, deinde rates illos
necandos curat. Postremo consensu monte Carmelo, plu-
uiam impetrat à Ioua.*

Abdias, Elias, Achabus, Popueus, Vates
Baalis, Puer Elias.

M Iste me rex ad querendam tota regione
aquam, si forte gramen inuenire possi-
mus, quo toleremus equos & mulos, ne
iumentis priuemur. Ipse rex alia via eiusdem rei
gratia profectus est. Iam enim tres annos & am-
plius nulla fuit pluuia: Itaque omnis peraruerit,
nec vsquam viriditas vlla potest inueniri. O Elias
tux preces nobis inuexerunt hanc siccitatem: que
non nisi tuis eiusdem precibus finiri potest, sicut
ipse minatus es. Quod nisi pateris inueniri te, actū
est, perijmus. Sed video venientem huc hominē
hirsutum, qui habet latera cincta cingulo pelli-
ceo. Fallor ne? an is est ipse Elias? Certē videtur.
Heus tu ne es dominus Elias? E. Sum I. nuncia-
to domino tuo, adesse Eliam. A B. Nunciatum
verò? quid peccavi, ut tu me Achabo necandū
obijcias? Iouam ego immortalem iuro, Deum
tuum, nullam gentem, nullum regnum esse, quod
dominus meus non dimiserit qui te cogniterent
Cumq;

Cumq; negarent adesse te, ille regna & gentes
obrestabatur, ut dicerent an tu illic esses, quod te
nusquam inueniret. Et tu mihi nunc iubes, ut do-
mino meo nunciatū eam, adesse Eliam? qui post
q̃ à te digressus fuero, auferet te Iouæ spiritus
nescio quō. Ego interea q̃ hoc Achabo nuncia-
rum iuero, cum ille te nō inuenierit, interficiat ab
eo. Et tamē Iouæ reuerens fui à pueritia: nisi for-
tè tibi relatu non est, quid ego, Iezabelæ vates
occidente, fecerim, ut eorum centum abdiderim
in duabus cavernis, videlicet in vtraq; quinquar-
ginta; & eos pane & aqua aluerim. Et tu mihi nūc
iubes, ut eam adnunciandū domino meo, adesse
Eliam, quod me interficiat? E. Sic viuat armipotēs
Ioua, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego
me Achabo ostendam hodie. A. B. Postquā istud
mihi ita confirmas, ibo. Salue rex: incidi in Eliā.
A. In Eliam autem? A. B. Ita. A. Eliam tu inueni-
sti? A. B. Eum ipsum. A. Quæso te, adest Elias va-
tes? A. B. Adest Elias vates. A. Duc me ad eum
contiuuō. A. B. Eam⁹ hāc inueniemus. Atque e-
cum tibi obuiam. A. Tūc is es, qui perturbas Is-
raelitas? E. Non ego. Israelitas, perturbo, sed tu
tuaq; paterna familia: qui omisisti Iouæ præcep-
tis, Baalis sequimini: quæ causa fuit, ut Ioua vo-
bis istos ardores immiserit. Verū cura mihi cō-
uocandos omnes Israelitas in montem carmelū,
Baalasq; vates quadringentos, quinquaginta: &
lucanos vates quadrāgētos, Iezabelis cōuictores.
A. Fiet ita. Adsunt quos iussisti, Elia. E. Audire
verō

DIALOG. SACRORVM.

verò Israelitæ: Quòvſq; in vtramq; erus claudis-
 eatiſ? Si Ioua Deus eſt, hunc ſequimini: ſin Baal
 Deus eſt. Baalẽ ſequimini: Nihil ne reſpondetiſ?
 Ego vnus Iouæ vates ſuperſum; cum Baalenſes
 vates ſint quadringenti quinquaginta. Iucorumq;
 vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quo-
 rum vnum illi ſibi deligant, diſcedentq; & lignis
 imponant, neque ignem ſubijciant: alterum ego
 immolabo, ſuperque lignis collocabo. Nec ignẽ
 ſupponam. Tum vos dei veſtri nomen appellate:
 ego Iouæ nomen appellabo. Ac qui Deus igne
 de celo demifſo annuerit, ſeq; exoratum oſten-
 derit, iſ Deus habeatur. P. Placet verò, atque ita
 fiat. E. Vos igitur, Baaliſ vates deligite vobis tau-
 rum alterum, & priores facite, quoniam plures e-
 ſtiſ, deiq; veſtri nomen intuocate, nullo igne ſub-
 iecto lignis ſacrificialibus. V. Accipimus cõditi-
 onem; Maſtemuſ taurum, imponamus fruſtra lig-
 niſ. O Baal, exaudi noſ, ô Baal demitte ignem de
 celo, quo te deũ eſſe oſtẽdas, Baal Baal, ô Ba-
 al, ô Baal præpotens deus. Baal, ô Baal deus no-
 ſter: noli committere, vt vnus Iouæ vates pluſ
 poſſit apud deũ ſuum quàm noſ octingenti quin-
 quaginta apud te. Effice Baal, vt quoniam te plu-
 res colunt quàm Iouã, maiores etiã vires habere
 videariſ. O Baal Baal, Baal, ô Baal; nõ audis noſ?
 Non te ritẽ coluimus haſtenuſ? quid in te com-
 miſimus? nõ viſ tuas vires oſtẽdereſ? Quo plures
 habes cultoreſ, nõnne æquũ eſt eo te magis exo-
 rari? Baal, ô Baal, niſi noſ exaudiſ, actum eſt de
 te, de-

te, deq; tuo populo. Vnus hæc Iouæ vatēs tuus
cultum abolebit. Quis te colet, ô Baal? quis te de-
inceps adorare volet. ô Baal? Baal, ô Baal, quis
te non contemnet, & pro nihilo ducet, si nos in
tanto discrimine non exaudiueris? In quem ve-
rò magis necessarium vsum referuabis tuam po-
tentiam? Nos tē inuocamus, nos aram tuam pre-
tergredimur: & iam meridies est, neq; tu respō-
des, aut exoraris. O Baal, Baal, ô Baal noli per-
dere nos. E. Clamate maiore voce. Certè enim
Deus est: sed fortisan aliquid altius cōtemplatur,
& animo agitat, quàm vt possit istas tam exiles
voçes audire: aut occupatus est, aut iter habermi:
si fortè dormit, vt sit expergesciendus. V. Hen
Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus? ô
Baal, ô Baal, ô Baal. E. Euge, rectè secate vos isto
modo gladijs & cultellis, vt a vobisip̄s cruētati,
misericordiam Baalis excitetis. Sed nihil respō-
det, nec attendit vestros clamores. Surdo ca-
nitis. Agite iam omnis populus, accedite ad me.
Instauremus aram Iouæ, quæ diruta est: & saxa
duodecim capiamus, pro numero tribuum filio-
rum Iacobi. Ex his saxis aram Iouæ nomine
construamus, & circum eam ducamus profun-
dam scrobem. Agite, componatur strues ligno-
rum, mactetur taurus, & superimponatur. Re-
ctè est. Replete quatuor amphoras aqua, & eam
in hostiam, inque struem effundite. Iterate
idem tertiatè. Benè est. Redundat aqua cir-
cum aram, ipsamque scrobem repleuit: ne quid
fraudis

DIALOG. SACRORVM.

fraudis subesse putetis. Nunc o Ioua De⁹ Abra-
hami, Isaaci & Israelis, effice vt hodie intelliga-
tur apud Israelitas & te Deum & me seruum tu-
um esse tuoq; iussu hæc omnia fecisse. Exaudi me
Ioua, exaudi me, vt sciat hic populus te Iouam
esse Deum, qui eorum animos retrò flexeris. P.
O rem miram. Ignis delapsus à Ioua, & hostia,
& ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis
aquam lambit. Ioua Deus est, Ioua Deus est. E.
Si igitur Iouam esse Deum agnoscitis, & ad ter-
ram proni adoratis, comprehendite Baalenses
vates omnes, qui vos à Iouæ cultu magno vestro
malo auocarunt. Cauete ne quis omnino euadat.
Agite ducamus eos ad Cisionem fluminis, iugaleh-
ter hi vates oēs Baalis, ne quem deinceps à veri
Dei cultu possint auertere. Perite populi de-
ceptores, corruptores, atq; pestes, dignas præsti-
gijs vestris pœnas dare: vt deinceps adoretur, &
in honore habeatur is vnus, cui debentur omnia.
Nunc Achabe, ascende, ad capiendum cibum
sentio enim iam adesse murmur pluuie. Ego as-
cendam in verticem Carmeli. Sequere me puer.
P.V. Faciam; here. E. Age iam puer, dum ego
hic in summo Carmeli iugo maneo, i spectatum
mare versus: & mihi quod videris, renunciaturus
venito. P.V. Libenter here. Feci here: neq; quid-
quam vidi. E. Revertere eodem septies. P. Pare-
bitur, iam iterum venio. Iam tertio. Iam quar-
to. Iam quinto. Iam sexto. Superest vt septimo
speculatum eam. Here, vidi nubeculam instar
palmæ

palme hominis ex mari efferri. E. Instat pluvia,
I nuntiatum Achabo, vt iunctis iugalibus in vr-
bem descendat, ne à pluvia opprimatur. P V.
Eo. E. Ego succinctis lateribus ei Iezrael præcur-
ram. P V. Salve rex. Iubet Elias, vt properè iun-
gas equos, & te in urbem recipias, ne te pluvia op-
primat. A. Agite mei, festinemus, ingruit pluvia:
nigrescit cælum nubibus, atque vento, propere-
mus: vix cuademus, quin madescamus.

SENTENTIA.

*Iustorum proceres incredibile dictu quantum polleant
apud Deū. Iniusti iustor accusant eorum malorum, quo-
rū sunt ipsimet autores. Prasente Elia nihil possunt Ba-
alēses. Prasente Ioua torpet Baal. Vt vox diei, sic veri-
tati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia, pia-
rum exiguus est numerus. Sape magis vni credendum,
quàm mille nam paucorum est sapientia. O cecum genus
hominum, quando tandem hæc videbitis? aut que tan-
dem lux penetrabit istos oculos? Nunquam ne nisi serò
sapietis? vti nam adsit aliquis igneo spiritu igneaq; ora-
tione Elias, qui charitatis ignem de cælo deuocet, quo
nostrarum precum sacrificia exardescant, vt deinceps so-
lus Ioua extollatur.*

MICHAËAS 3. Reg. 22.

ARGVMENTVM.

*Achabo Israelitarum regi consulunt falsi vates, vt
Remotha Gallaaditicam urbem bello adoriatur, fore e-
nim, vt ea potiatur. At Michaas vates contrarium præ-
dicit, eamq; ob causam conijcitur in vincula.*

Achabus

DIALOG. SACRORVM.

Achabus Israelitarum, Iosaphatus, Iudaeorum rex, Vates, Nuncius Sedechias, Michzas.

AD sunt hic vates, Iosaphatè, plures minus quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem censuisti atterfendos. IO. Video, superest vt eos interroges. A. Quid mihi autores estis, vates? censetis ne vt bello Ramotha adoriar, an ab incepto desistam? VA. Nos verò censemus vt adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. I. Nunquis præterea hic est Iouz vates, ex quo sciscitemur? AC. Est item vnus, sed quem malè odi: quoniam nihil vnquam mihi, nisi sinistrum vaticinatur. Is est Michzas filius Imlæ. I. Non decet regem ita loqui: sed iube eum acciri. A. Tu siste huc nobis properè Michzæ. NV. Ita faciam. S. Vides ne hæc Achabe cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quasi cornu peres, & fundes Syros ad interuersionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Agredere sanè Ramotha. feliciter pugnabis, eamque Dei beneficio capies. N. Cæteri quidem vates omnes, Michza, regi vno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo vt tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. M. At ego Deum immortalem iuro, me ea solum dicturum, quæ mihi diuinitus inspirata fuerint. A. Michzæ, quæ est tua sententia? armæ in Ramotha

motha inferimus, an non? M. Quid ni inferas?
 iam tibi victoriam annuit Ioua. A. Quousque tū-
 dem mihi illudes? Te etiam atque etiam obte-
 stor per nomen Iouæ, ne mihi quidquam nisi ve-
 rum dicas. M. Nunc verum pudies. Vidi omnes
 Israelitas palantes in montibus, sicut oues sine
 pastore solent. Atque Ioua: Non habent isti do-
 minos, inquit: redeant suam quisque domum, eū
 bona pace. A. Dixi ne ego tibi, eū nihil mihi nisi
 infausū prædicturum? M. Igitur audi certissimū
 oraculum. Vidi Iouam in solio suo sedentem,
 omni cælesti exercitu dextra læuāq; stipatum,
 atque ita dicentem: Ecquis mihi in errorem ig-
 ducet Achabum, quo Ramotha ibi casurus, in-
 uadat? Cumq; alius aliud diceret, processit qui-
 dam spiritus, qui stans ante eum: Ego, inquit fa-
 cturum me recipio. Cui Ioua: Quonam modo?
 Tum ille. Aspirabo falsa omnibus eius vaticiniis,
 quæ dicant. Probè, inquit Ioua, succedet: aggre-
 dere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes
 istos tuos vates esse falso spiritu afflatos, & De-
 um tibi malè cogitare. S E. Accipe colaphum
 pro isto tuo mendacio. Nam qua ratione diui-
 num numen, cuius tu instinctu te loqui simulas, à
 me emigravit, vt te docuerit? M. Tum scies cum
 trepidus te in intima penetralia penitus abdes.
 A. Corripe Michæam, & eum deduc ad Amo-
 nem prætorem vrbis, & Iosua regium filii-
 um: & iube meo iussu in carcerem concludi at-
 que ibi pane atro & aqua parcè ac durè
 pasci,

DIALOG. SACRORVM.

pasci, donec saluus redeam. M: Si quidem saluus redibis, nihil causa est quo minus dicar mentis oraculum: atq; equidem hoc clarissima vult omnibus inculcatum volo.

SENTENTIA.

Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere solent quae placeant hominibus, & in primis assentiri principibus. Veri vates (qui pauci esse solent) assentiri nesciunt, & improbis semper dure dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent, fit plerumque ut veritatis praemium vincula sint & nece. Nam obsequium amicos, veritas odium parit. Omundi potentes, vsinam haec in animos vestros demittatis.

SYNAMITIS. 4. Reg. 4.

ARGVMENTVM.

Eliseus ab hospita sua Sunamitide oratus, eius filium vocat in vitam.

ECce Sunamitidem illam, hospitam nostrā, Gihezi: curre ei obuiam, rogaturus vtrum valeat ipsa, & vir, & puer eius, G. Faciam: Salue mulier: satis ne salua es, & tuus maritus, & puer? valent ne? S. Valent: sed sine me peruenire quod volo. G. Quonam properas? S. Ad tui herū. G. Nescio quid noui videtur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier, tūc audes pedes vatis cōplecti? Apage. E. Sine eam: animo eius malè est, quod me loua celauit. S. Petieram ne à te filium? an non admonueram, ne mihi imponeres? E. Accingere Gihezi, & cape meum baculū, atq; abi. si quem offenderis ne

salutatos

salutato: salutatus: ne resalutato. Vbi eò perueneris, bacillum faciei pueri imposito. G. Eo. S. At ego profectò nūquam te omittam, quin vnā mecum venias. E. Age sanè, tuę voluntati obsequar, pręi, iam te sequor. G. Here, feci vt iusseras: sed puer neque vocem ædit, neque audit, neque potuit omninò expergeri. E. Ne trepida mulier, introeamus cubiculum. S. Hic quidem planè mortuus iacet in meo lectulo. E. Exite foras, & me hic relinquite solum eum solo, clausa ianua. G. Nescio quid magnum expecto: non abs re sese conclusit intus. S. Faxit Deus vi natum recipiam. G. Hospita. S. Quid nouę rei est? G. Salua es, visus sum audire sternutatem puerum. S. Reuixi, si verum prædicas. E. Heus Gihezi. G. Me uocat: quid est, here? S. Accerse huc mihi istam scēminam. G. Te vocat. S. Adeo. E. Recipe iam tuum filium incolumem. S. O diuine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? E. Deo hoc tutum acceptum ferendum est, mulier: non mihi, qui per me possum nihil.

SENTENTIA.

Fides est omnipotens. Suorum preces, quamuis maxima potentium, exaudit Deus.

NAAMAN. 4. Reg. 5.

ARGVMENTVM.

Naaman Syrus ab Elisæo à lepra sanatus, ei gratias agit, & dona offert, sed quę Elisæus non accipit. Deinde digressum Naamanem consequutus. Gihezus Elisæi famulus, ab eo pecuniam & vestes auferit per mendacium,

DIALOG. SACRORVM

sanq; ob causam ab Eliseo reprehensus, fit leprosus.
 Naaman, Elifæus Gihezis, mini-
 stri Naamanis.

R Euertor ad te Elifæ: & meum tum in Deum, tuum in te peccatum confitens, veniam peto. E. Quid nam peccasti? N. Cum tu me per ministrum tuum iussisses corpus in Iordane septies immergere, si à lepra, cuius de pellendæ causâ veneram, sanus esse vellem: primū indignat' sanè sum, & me tibi despiciatui esse ratus, quòd tantum administrum ad me misisses. Nam speraueram te ipsum exiturum, & inuocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ita morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, vt cum Abana, aut Pharphar, fluuij Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanandum inutiles. Iordanis tantam habere vim putaretur. Itaque adhibam ira plenus. Quod nisi mei famuli fuissent me sapientiores, equidem medicinam repudiassem. Sed cùm illi dicerent absurdum esse, me, qui rem quamlibet magnam salutis causa facturum essem, à tam parua refugere, tentavi quid possent aquæ Israelitarum, & me septies in Iordanem immerfi: quo facto, ita sum (vt vides) sanatus, vt non sit pueri corpus nitidius, aut integrius. Quapropter intelligo iam, & confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quæso te, vt à me munusculum hoc accipias. E. Apagesis:

ego ut munus accipiam? N. At ne me repudia.
Non equidem id facio, quò tibi tantum meritum
remeriar, quod neque fieri potest: sed ut hoc mei
in Deum, & in te grati animi pignus, apud te relin-
quam. E. Istum gratum animum apud te habeto:
donà ne addito. N. Atqui. E. Ne urge tantoperè.
Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem iuro,
cui ego appareo, atque administro, me nihil à te
accepturum. N. Si ita decreuisti, nolo improbius
instare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duo-
rum mulorum onus asportare liceat. Nam statui
deinceps nullis dijs, præterquàm vni Iouæ, ado-
lere, aut sacrificare. E. Laudo, asportato sanè. N.
Præterea est aliud, super quo te velim consulere.
Soler meus dominus, quâdocunq; in ædem Re-
monis, adorationis gratia, com meat, meis hume-
ris inniti, ubi, eo inclinante se, non possum quin
me quoque inclinem. Eam mihi rem Ioua ignos-
cet, opinor. E. Ita. Abi cum bona pace. G. Hæc
par sit dominus meus accipe oblata sibi ab isto Sy-
ro munera? At mihi ita sit Ioua propitius, nisi e-
um cursu consequor, aliquid accepturus. Immu-
nis ut abeat tandiu es homo, tanto affectus bene-
ficio? Non conuenit. N. Religioniq; habeo, ni-
hil ei dedisse. Sed videòne eius famulum huc
cursu contendentem? ipse est, quantum ex in-
cessu coniicio. G. E curru defiluit, & mihi proce-
dit obuiam. N. Saluane omnia puer? G. Pax, te
tribus verbis volo. Modò ad herum meum ve-
nerunt duo de vatum genere iuuenes, è monte

DIALOG. SACRORVM

Ephramitarum . Ea de causa rogabat herus, vñ mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendidioribus. N. Imò verò duo talenta auferas: atq; vtinam plura voluisset, libenter dedissem. G. Non est opus. N. Ne dubita accipe, erit aliquis eorum vsus. Vos colligite hoc argentum in duobus fiscis, addite has duas vestes. Vos duo præferte ei has sarcinas. Iubeto tuum herū meo nomine saluere plurimū. G. Faciam. Vale. N. Et tu. G. O me felicem, cui res tam bene succedunt. Ite hæc iuuenes, sequimini me per hoc obscurum ostium, imponite hic sarcinas, iam mihi nihil opus est vestra opera. Quod reliquum est ipse facilè per me perficiā. Abite. M. Vale ergo. G. Valetè vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est, abscondam hic hunc thesaurum, vbi cum nemo, præter me, sciat. Sed iamne meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, offeram me ei. E. Vnde noster Gihezis? G. Nusquam equidè tuus. E. L. At etiā audes velle mihi verba dare? quasi ego non vna animo adfuerim, cum homo de curru reuertit tibi obuiam. Hoccine tempus est accipiendorum vllorum munerum? Improbè à te factum, Itaq; pro isto tuo peccato, lepra, qua liberatus est Naamam, te, & in tua progenie in posterum hærebit.

SENTENTIA.

Bona spiritalia plerunque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Ne famulari quidem consilium contemnendum est. Sæpè etiam est olivæ valde

tor valde opportuna loquutus. Dona spiritualia non emuntur precio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriā precipitat. Dei spiritum latere frustra coneris.

HAZAE L. 4. Reg. 8.

ARGUMENTVM.

Hazael percontanti prędicat Eliseus mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hazaelis regnum, & seuitiam in Israelitis.

Hazael, Eliseus.

Benadadus Syrię rex, qui nunc æger est, misit me ad te, Elisee, ad percontandum de salute sua. EL. Renunciato ei, eo morbo leuatum iri: & tamen Ioua mihi interituum significauit. Heu. H. Quid sibi volunt ista suspiria, quę fixo vultu alte trahis? E. O Hazael Hazael, video quantam tu vastitatem sis Israelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu iuuenes ferro trucidabis, tu pueros occides, tu grauidas muleres discerpes. H. Egone vilissimus hominũ, tanta facinora potero? E. Ostendit mihi Ioua, te fore regem Syriorum.

SENTENTIA.

Hys dolet populi Dei calamitas, quamuis merito & dininitus illata.

IEHVS. 4. Reg. 9.

ARGUMENTVM.

Iehus ab Elisei puero vinctus rex Israelitarum. Toramum Israelitarum, & Ochoziam Iudeorum regem, & Izabelem Torami matrem occidit.

I 3 Puer

DIALOG. SACRORVM.

Puer Elifzi. Iehus, Duces, Speculator,
Ioramus Israelitarum rex, Nun-
cius, Alter nuncius
Iezabella.

Habeo quoddā ad te mandatum, dux. I E.
Quem nostrum appellas? P. Te ipsum,
dux: secedamus intro. Ioua te, Iehn, De-
us Israelitarū, hoc oleo per me vngit regem suo-
rum Israelitarum: iubetq; vt Achabi domini tui
stirpem truces. Statuit enim suorum omnium
tum vatum, tum reliquorum sanguinem ā Ieza-
bele expetere, vniuersamq; Achabi domum per-
dere: & eius memoriam, genusq; stirpis ex Is-
raelitis tollere: eamq; eō redigere, quō redacta
domus est Ieroboami Nabati filij, & Basæ Aciz
filij. Iezabelem autem comedent canes in agro
Iezraelano insepultam. Sed ego hinc fuga me
proprio. DV. Quomodo se res habet, Iehu?
quorsum venit, ad te lympharus iste? I E. Ho-
minem nostis, eiusq; orationem. DV. Minimè
verò. Doce nos quid nam dixerit. I E. Vixit me
regem Israelitarum de Iouæ mandato, cui certū
est Achabum, Achabiq; domum per me vlcisci.
D. Supponam^r pperè regi vestes nostras, socij,
eumq; collocemus in æditissimo graduū. Tu
p̄cepto proclama tuba, regem esse Iehū. I E. Nunc
duces si vobis ita videtur, cauere nā quis ex op-
pido euadat, qui huius rei nuncium Iezraelā per-
ferat. Nos conscendamus equos, & eō festinem^r
ire. Nam illic decumbit Ioramus sanandorum
vulne.

vulnerum gratia, quæ in prælio contra regem Hazael à Syris accepit: eodemq; venit Ochozias Iudæ rex, ad eum visendū. SP. Video quendam hominum globum. IO. Tu cōscende equum, & ei cursu profectus obuiam, quære vt valeat. N. Fiet. IE. Accurrit huc eques quidam. N. Rogat rex, vt valeas, Iehu. IE. Quid, vt valeam? recedeponè me. SP. Peruenit nuncius ad eos, neque reuertitur. IO. Heus tu, cōscende equum, & eodem curre. N. Fiet. IE. Accurrit huc alter. N. Rogabat rex, Iehu, an valeas. IE. Quid, an valeam? recedeponè me. SP. Peruenit ad eos nuncius, sed non reuertitur. Incessus autem ferocitas, declarat esse Iehum Namsis filium. IO. Iunge currum equis auriga: exeamus homini obuiam Ochozia. I. Tandem veniunt ipsi reges, oportunè. IO. Valésne Iehu? IE. Quid valésne? durantibus tot matris tuæ Iezabelis stupris, & maleficijs? IO. Fugiam? Ochozia. circumuenimur. IE. Si quidem potestis effugere: experiat tamen, an me^{us} arcus possit de regis corpore sanguinè elicere. hem tibi, hic moriturus eras. Tu Badaecar triumuir, abiice eū in fundū Nabothi Iezraelensis. Nā memini, cum aliquando ego & tu, Achabum huius patrē in eodē curru sequeremur: ei oraculo dictū esse, Iouā sanguinè Nabothi, eiusq; natorū pridie eius diei respexisse: eumq; in agro eiusdē Nabothi, quē ille iudicio p calumniā oppressisset, in illū vindicaturū esse. Quare sume hoc cadauer, idq; in fundū abiice, sicuti ferunt Iouæ dicta.

DIALOG. SACRORVM.

Sed fugit Ochozias: persequimini, cum occidite, pereat hoc ad flagitia concursus hominum genus. Pergamus in oppidum: nōdum peracta ultio est. Super est totius mali fons lezebel, quam iam videre videor de fenestra prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut morti placeat. IEZ. Nunquid bene accidit Zimbri, qui dominum suum interfecit? IE. Ecquis istic à me est? Rectè: vos eius eunuchi præcipitate eam. Peri sceminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

SENTENTIA.

Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Atque est enim, ut qui aduersus Deum, dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) aduersus eum consurgant ipsius serui.

IOAS. 4. Reg. 13.

ARGVMENTVM.

Ioas Israelitarum regi se egrotum visenti prædicat Elisæus victorias, quas sit de Syris reportaturus.

Ioas rex Israelitarum, Elisæus.

HEu pater patriæ, heu columen Israelitarū, tu quidem nunc æger iaces. E. Non est eiulandi tempus, cape arcum & sagittas. I. En cepi, quorsum? E. impone manum arcui. I. Feci. E. Aperi fenestram obuersam orienti. I. Aperui. E. Iaculate. Hem sic volo: collimasti. I. Ista, ista, est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occides. Sed petge porro, cape sagittas. I. Cepi: quid tum? E. Feri terram. O factum malè, si quinquies percuss-

perculsisſes, aut ſexies, tum poteras Syros delere
funditus. Nunc eos ter tantum ſuperabis, quoties
videlicet terram pulſauisti.

SENTENTIA.

*In rate plus eſt praſidij quàm in exercitu, Vatis mora
eſt & regi deploranda. Fata abſtruſa ſunt.*

IONAS. Ione. I.

ARGVMENTVM.

*Vexati tempeſtate nauæ, inuocati ſuſſra dñs, facti iſq;
iacſura, Ionam ratem excitant, qui in naui dormiebat.
Deinde ſortè iacſa, vt eum fontem & tēpeſtatis cauſam
eſſe deprehenderunt, iaciunt in mare, ipſiſuſmet admoni-
tu. Ita pacatur tempeſtas.*

Nauclerus, Nautæ, Ionas.

PRò Iupiter, quanta ſc̃uit tempeſtas? quanti
vndarum fluctus noſtram nauem vndique
verberant? Dicaſ Neptunum & Aeolum,
omneſq; aded deos in noſtram coniurauiſſe per-
niciem. Ne ſc̃ui tantopere aquarum præpotens
Neptune: ne eos perde, qui ſe tuæ fidei mandaue-
runt. Tuq; ô Aeole, cui poteſtatem in ventos de-
dit Iupiter, cohibe tam effrenatum eorum impe-
tum. NAVT. Dij immortales, quid habetis in a-
nimo? huccine veniſſe noſ, vt tam miſerè perire-
mus? Pareite, quæſumus, pareite: noſ vobis ſacra
faciemus, tibi Neptune taurum, vobis agnâ Tem-
peſtates maſtabimus. tantum liceat hinc ſalutis e-
uadere. AL. Ledæ proles Caſtor & Pollux amici
nautis ſidera, obſecro veſtram fidem, reddite no-
bis mare tranquillum, reddite amicam cæli ſere-
nitatem

DIALOG. SACRORVM

nitatem. NAVC. Nihil agimus video, tam sur-
 di sunt dii, quam est ipsum mare. NAVT. Quid
 superest? NAVC. Vt iacturā faciamus. NAVT.
 Durum. NAVC. Sed necessarium, extremo au-
 tem malo extremum adhibendum est remediū,
 atque vtinam vel sic euadere liceat. Festinate,
 deijciamus has merces. Præstat rem perdere, spē
 aliquam retinentes, quam cum re certum exitiū
 expectare. Vos o cœli marisque potentes Dij,
 este saltem contenti hac nostra miseria: quid mor-
 tem insuper minamini? Hei mihi, magis magisq;
 furiant venti, ingrauescit tempestas: irritantur su-
 peri, non placantur, nostris votis & precibus. Quò
 iam, quò me vertam? Erat hic nescio quis pere-
 grinus. Vbi nunc est? NAVT. Dormit ad infimū
 naus latus. NAVC. O supinā securitatē. Heus,
 heus peregrine, quem tandem dormiendi modū
 facies? potes in tanto periculo indulgere somno?
 quin tu surgis, & tuum in hoc temporis articulo
 Deum inuocas: si quis forte superum existat, qui
 hoc à nobis malum auertat, & præsens auxilium
 ferat? NAVT. Frustra laboramus: causa tātī ma-
 li perscrutanda est. Oportet aliquem hic adesse,
 qui se nefario aliquo scelere obstrinxerit, propter
 quem tantopere irascantur dii. Sortiendū quis sit
 in causa. NAVC. Placet, ducantur sortes. Euge,
 fors hunc peregrinum designat. Vides te peregrine
 accusari. Dic quæso, vnde tantum in nos malū
 ortum sit, quod vitæ genus sequaris, vnde & quò
 eas, cuius sis, & qua gente natus. I, iamiam nullū
super-

superest effugium: teneor manifestò, ò inevitabilem Dei potentiam. Ego sum Hebraeus, Iouæ celestis Dei cultor, qui, & mare & terrâ fabricatus est. Is me Niniuen venire iusserat, vt eum populû, & ocio luxu diffluentē, & perditû, mea admonitione ad meliorem frugē, & saniorē vitæ rationem deducerē. Cuius ego muneris tristitiâ defugiens, statuerâ Tarsum in ciciliâ me confere, & eius conspectum euitare, cuius oculis omnia sunt subiecta. N. Perijmus funditus: Inscitè prorsum homo, & malè abs te factum. Sed postquâ factû quod est infestum fieri non potest, quid tibi nunc censes faciamus, vt placatiore mari vtamur, quod vehementius semper agitari vides? I. Vos verò me in mare deturbetis, si id sedatum vultis. Nâ certò scio ego, mea vnus causa vos hanc tam vehementi tempestate afflicti. N. Auertant superi, vt tua morte saluti nostræ, consulamus. Nô faciemus. Agite viri fortes, incumbemus remis, conemur ad terram appellere. Eia adhibete summas vires: eia rumpamus hos flectus. O rem miseram: crescit assiduè malum, nulla ratione terram possumus attingere. IO. Frustra fudatis inuito Deo. N. Quid ergo est, tene nos in mare? IO. Nisi mauultis mecum vnâ perire. N. O desperatissimum perfugium: sed tamen satius est, te solum quàm nobiscum interire. Faciendû est socij: nulla alia ad euadendum via est video. Effëratur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamus eû, Obsecramus te
 Ioua,

DIALOG. SACRORVM

Iouane peramius ob huius viri mortem: necue à nobis pœnas sanguinis eius expetas. Vides nos necessitate impulsos facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: iaciatur. O rem admirabilem? vides ut subito sedata sit tempestas, eo deiecto: Vide eis mare sic tranquillum, ut nunquã tranquillius. Agnosco, agnosco ego Iouis potestatem immensam, is nimirum Deus est, ceteri nequicquã precibus interpellantur. Vni, vni debetur gratia, vni itaque sacra vota que faciamus.

SENTENTIA.

E frustra implorentur falsa numina, sentiente verò numine. Down effugere nec terra nec mari possis. Cum somnibus navigare, hoc est versari, noxiũ est. Ad auente causa pœne, manet pœna.

RAPSA CES. 4. Reg. 18,

ARGVMENTVM.

Rapsaces ab Assyriæ rege Senacheribo missus. Hierosolymitanos qui erant in muro, ipse extra muros, iubet ad ditionem facere, & in Iouam eiusq; populum petulantissime inuehitur, nemine quidquam respondente.

Rapsaces, Eliacimus.

Vos hęc nomine regis magni, id est regis Assyriorum, Ezechia nũciat: Qua tandem fiducia nitatur? verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogitet? qua tandem spe fretus, ab eo defecerit? an videlicet confidit contrafacto isto culmeo baculo, id est Aegyptij: cui si quis inuitatur, ei manum perforet? talis est Aegyptiorum rex Pharaon in omnes qui ei cõsidunt. Quod
si mihi

si mihi dicetis, vos Iouæ Deo vestro confidere,
 an non is est, cuius Ezechias sacella, arasque sustu-
 lit, iussitque Iudæis & Hierosolymitanis, vt Hierosolymæ ad certam quandam aram Deo supplicarent? Agè Ezechia, viscum domino meo rege Assyrio sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni tu non possis ad eos totidè equites suppeditare? Tunc ausis vultu subire vel vnus prætoris, minimi seruorum domini mei? & fiduciam tibi collocas in Aegyptiorum curribus & equitibus? An porro sine Ioua ad hunc locum vastandum ascendi? Ioua ipse me iussit in hanc regionem proficisci, eamq; depopulari. E. Quæsumus te, vt nos Syriacè (scimus enim) alloquaris non Iudaicè, in auribus hominū qui sunt in moribus. R. Quasi ad dominū tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda, ac non ad eos qui sunt in muris, vt vobiscū & merdam suam comedant, & vrinam bibant. Audite Iudæi, regis magni regis Assyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias, neq; enim poterit vos ab eius manibus defendere: nèue ab eo persuaderi vobis sinite, vt Iouæ fidatis, quasi vos defensuro, neque urbē istā in manum Assyriorum regis permisso. Nolite Ezechia credere, sed potius Assyrio regi obtemperate, qui vobis mandat, vt secum beneuolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper vtamini, donec veniat ad vos in vestræ similem terrā transferendos, in terram frumenti & vini, & panis, & vinearum, & oli-
 uarum,

DIALOG. SACRORVM.

uarum, & olei, & mellis feracem, vt hæc ratione vestrae salutis prospiciatur, neue Ezechiae fidem habeatis: fallit enim vos inani fiducia defensionis Iouæ. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyriae rege defenderunt? Vbi sunt dii Hemathi & Arphadi? vbi Sepharnaim? vbi Enæ? vbi Auæ? nunquid Samariam ab eius manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum dijs, qui suam terram ab eius manu defenderit, vt Ioua Hierosolymam defensorus esse videatur? EL. Obmutescamus, neue ei quidquam respondeamus: ita enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nunciatum.

SENTENTIA.

Res secunde insolentes sapè reddunt homines, & ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi ascribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis rixandū non est, sed Deo committenda causa.

EZECHIAS. Esa. 38.

ARGVMENTVM.

Ægrotans rex Iudeorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vate denunciata mors, precibus à Ioua impetrat vitæ prorogationem.

Esaïas, Ezechias.

IMpera domi Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuncium. O sancte Deus, memineris quam fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? sic religionem remuneraris?

neraris? Méne nunc in medio ætatis cursu, in eas angustias esse redactum vt subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu, iam non ego fruar? cõmuni hoc cælo: cælo ego non fruar, cuius amœna luce illustrantur, qui in terra degunt vitã. Iam ego auellor à charo cõspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbẽ incolunt. Ex hac vita discedo & emigro tanquam è pastorali tuguriolo, fatali xui flamine & filio ante diem amputato. Paulatim atteror, & consumor in horas: neque quidquam propiùs expecto, quàm vt iam iamq; absumptus animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vespertinũ expecto. Hirundinis aut gruis, ritu, stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus cœlumq; suspiciens, consumptis lachrymis, ipsa oculorum tabe, intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri iniuriam, cuius te vindicem esse par est. Miserum me, quid iam, quid mihi venire in mentem possit, quò possim tuum animum ad id quod volo flectere? Meane vitæ breuitatem miserabiliter commorem? O rerum autor, & moderator longiùs est profectò naturale viuendi spacium quàm quantulum à te mihi conceditur. Haccine mihi ætate tam immatura spiritus reddendus est? An tu me videlicet sempiterno somno consopire paras, vt postea in vitam reuoces? aut cuius altissimam tranquillitatem accerbissimo casu
contra-

DIALOG. SACRORVM.

contaminari passus sis, tum scilicet iam læthe absumptum, è putido busto vindicabis? & cuius vitæ ægrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis vsu rursus donabis, peccaris (quorum de fonte mors scaturit) quasi post tergum reiectis, & æterna obliuione obliteratis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis, credo sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati. Viui, viui tibi gratias agent, velut ego hodie: & parentes liberis commemorabunt tuam egentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ saluti, Ioua & nos de tuis laudibus carmina quam diu viuemus, in æde tua modulabimur. ES. Ades animo, rex. Iubeor tibi læta nuntiare. Ioua, Deus Davidis, autoris generis tui, tuam precationem audiuit, tuasque lachrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, & tertio ab hinc die ascensurum in sanum. Quinimò addet tibi quindecim annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum, vna cum hac vrbe, cuius se defensor præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam vlceri eius imponatis, vt conualescat. EZ. Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, & tertio die venturum in ædem? ES. Vides hoc Achazi solarium? EZ. Video. ES. Optio tibi datur, vtrum velis vmbra decem gradibus procedere an reuerti. EZ. Facile est vmbra progredi: potius retrocedat. O rem miraculosam: nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

SEN-

SENTENTIA.

Pq̃s precibus vsque adeo flectitur Deus, vt interdum etiam decretū suū rescindat. Quamuis morbos interdū naturalibus remedijs incurabiles sanat Deus, tamē naturalia remedia non semper repudiāt. Non medicina, sed Deo, tribuenda est sanatio: & tamē utendū est medicīnā.

IEREMIAS. Ier. 26.

ARGVMENTVM.

Ieremias vrbis & templi ruinam ratiatur, eā ob causam cōprehenditur à sacerdotibus & vatibus ad necē dūm. Sed factō ad tumultum concursu, proceres & senatores & Ahicamus id prohibent.

Ieremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Proceres, Senatores, Ahicamus.

A Vdite omnes omnium Iudez vrbū homines, quotquot hoc templū, in cuius ego sto vestibulo, intratis, adorandi numinis gratia: audite, quā Deus mea voce vobis effatur. Nisi eū audietis, & ex lege quā vobis prescripta, viuetis: tum autē dicta vatū, eius cultorū, quos ipse ad vos mittit, p quos vos maturē admonere nunquam intermittit: ea inquā nisi audietis, hāc ipsam & dem sacram in eum statū rediget, in quē Silonem redegit, & hanc urbē omniū orbis terrarum gentiū ludibrio exponet. SA. Quid sibi vult clamor iste? V. Omnibus minatur exitiū. SA. At sibi non minatur, sed conflāt maximū malū. Quin inuadimus hominem? V. Atque ita opus est. S. Comprehendite eum viri, cauete ne effugiat: faxo iam scias Ieremia, quā mala nobis ob-

DIALOG. SACRORVM

nuncias, ea te in remeripsum excitauisse. Itane
 verò vt huic templo Sionis ruinam, & vrbi va-
 stam euersionem & solitudinem denunciaueris,
 & hæc tam dira impunè protuleris? morte pœnas
 Iues. V. Meruit certè. P. Vnde tantus iste tumultus,
 sacerdotes? aut quid vult tantus hominù con-
 cursus? quid nouæ rei accidit? S. A. Hic homo di-
 gnus est, qui capite det supplicium, qui quidè tam
 horrendas clades huic vrbi sit varcinatus, quem-
 admodum vos ipsi audiuiſtis. I. Audite me, si pla-
 cet, & vos omnes populares audite me. Iouæ ego
 optimi maximi instinctu huc veni, ea in fanum &
 urbè prædicturus, quæ vos audiuiſtis. Quare cor-
 rigite vestram vitam & mores. Dei quæ vestri ad-
 monitioni obtemperate, vt mutet consilium, ma-
 lumq; quod in vos cogitat, auertat. Quod ad me
 pertinet, equidem video me in vestra manu esse:
 vos mihi quod videbitur, faciatis licet. Veruntame-
 n sic habetote, si me interfeceritis, vos, urbèq;
 & hanc rempublicâ innocentis sanguinè suppli-
 cio luituros. Certè enim Ioua misit me ad vos,
 vt vobis audientibus, ea omnia dicerè. P. R. Nos
 quidem non videmus iustam causam cur hic ca-
 pite plectatur: si quidem nos nomine Iouæ Dei
 nri affatus est. S. Audite vos vicissim, nisi molestû
 est. Micheas Morastita, vates fuit tẽpore Ezechie
 regis Iudæorû, qui Iouæ optimi max nomine, om-
 ni Iudæo populo audiẽte, ausus est dicere, Sionẽ
 in agrum redactam, aratûiri, Hierosolymamq;
 in rudera collapsurâ, & montẽ sacrum in solitudi-
 nem

nem redigendum. Nunquid in eum morte animaduertit? Ezechias, aut vllus Iudzorum? An non Deum reuerentia & precatione sibi placuerunt, malumque quod ad illo iam iamque imminabat, depulerunt? & nos tam immani scelere animos nostros obligabimus? Quid Vrias, nihilne nos mouebit? is fuit filius Semaiæ, ex Caria-thiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Ioua est vaticinatus, quæ modò Ieremias. Quod cum Ioa-chimus rex audiuiſſet, nec nõ eius milites & pro-terres, eum quæſiuit ad necem. Id vbi reſciuit ipſe, territus auſugit in Aegyptũ. Sed eò miſit rex El-nathanem, & quosdam alios, qui illine extractũ, ad eum adduxerunt: eumq; ferro crudelliter neca-uit, & eius corpus in plebeiorũ ſepulchretũ proij-ciendum curauit. Itaq; qui fuerit exitus videris. Nunc diſpici-te, vtrum nefarium huius facinus, an conſideratam illius prudentiam malitis imitari. AH. Profectò nunquam ſinam vòs manus Iere-miæ ſanguine commaculare.

SENTENTIA.

Veritas odiũ periculũq; parit. Mulo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumq; plus ſapiũt & plus equitatis habent ineruditi, quàm doctores. Penã ſi vis effugere, fuge culpã. Mitiora imitanda ſunt exẽpla, immittiora de-olinda.

ANANIAS. Ierem. 28.

ARGVMENTVM.

Ananias Iudeis liberationẽ ad biennũ falſo vaticina-tur. Ieremias contra grauiorẽ inſuper captiuitatẽ predi-cis, & ipſi Anania mortẽ à Ioua denũciat.

DIALOG. SACRORVM

Ananias, Ieremias.

A Vdi tu Ieremia, vnà cum vniuerso hoc populo, quæ iussu Dei vobis denũcio. Ego (inquit Ioua optimus max. Israelitarum Deus) iam rumpam iugum regis Babyloniorum, & post duos annos referã in hunc locum omnia vasa rēpli, quæ Nabuchodonosor hinc ablata, Babylonē deportauit. Ieconiamq; filiu Ioaquimi Iudæ regis, omnesq; captiuos Iudæos, qui sunt abducti Babylonē, huc reducã, fracto Babyloniarum imperio. I. Utinam ita faciat Ioua, & tua dicta omnia ad rem conferat, atq; huc vasa sacra reponet, captiuosque omnes à Babylone reuocet. Verum audi, & quæ apud te, & omnē populū eloquar, trade memoriz. Clauerūt ante me & iam olim vates, qui multis nationibus, magnisq; regnis bellū, aut famem, aut pestē præsignificauerunt. Quod si quis aliquando, secunda pronuntiabat, eius prædictum, aut rei euentus à diuino affatu profectum cōprobabat aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurū certō scio, malo te rei exitu confutari, quàm mea oratione irritari. **A.** Cedo mihi istam torquē: audite verò omnes qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ita Iouam scitote perracturū dominationē Nabuchodonosoris, post bienniū. I. Nolo tecū amplius rixari. **A.** Abeas licet: ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate Iudæi, aduentat iam certissimū vobis præsidium, & salus. Bono animo este. I. E. Adsum tibi à Deo Ananias, qui

nia, qui tibi me ita renunciare iubet: Vincula lig-
nea, inquit, rupisti Anania, sed pro eis ferrea so-
ceris. Nam ego ferreum iugum collo imponam
omniū istarū gentiū, quod seruiāt Nabuchodonos-
ori Babyloniorū regi, sub cuius ego ditionē etiā
agrestes bestias subiunxi. Hæc sunt, de quibus et
Ananias. Deus meo ministerio præmonitum vo-
luit. Sed non est, crede mihi Anania, nō est quod
incitationē eā & permonitionem diuinam ostē-
des, & hunc populū spe inani erigas. Neq; enī
deo missus es, cuius ego institū pñiciē tibi pro-
ximā denūcio, neq; hoc annō vitā defuncturū con-
firmo: quoniam tuis verbis deficiēdi ab eo causā ex-

hibeo. **SENTENTIA.**

*Mali doctores solent improbiis fausta dicere, & quæ
placeant. Boni contra. Hinc fit, ut boni iniuri sint: mali
amētur, & auctoritate polleāt. Per istos viros rē credi-
tur ante euentū, præsertim si adsunt falsi vates, qui veris
contraria doceant. Mali vates, dñi pñas improborū verbis
leniunt, ut ipsi exasperant. Cū peritacibus rixandum
non est. Qui improbi blandiuntur, eos à Deo auocant.*

SEDECIAS. Jerem. 38.

ARGVMENTVM.

*Jeremias consulente se Sedeciam, Iudæa regem mos-
net, ut si dedat Chaldeis, alioquin venturum & ipsum
& urbem in miseram calamitatem.*

Sedecias, Ieremias.

Volo ego te consulere super rebus meis,
Ieremia: sed noli me quidquam celare
I. Rem omnem tibi aperiam: sed ea con-

ditione,

DIALOG. SACRO RVM

ditione, ne me interimas, neue consilium meum repudies. SE. Per Deum immortalē, qui nostros animos creatur, non perimam te: neque tradā illis hominibus qui tuam necem cupiunt. I. Satis habeo: accipe iam quod sit Dei consilium. Si te cōtuleris ad principes Babylonios, & tuarū tuorumq; vitæ consules, & incendium ab vrbe depelles. Sin minus, & vrbs Chaldaeis dedita igni cremabitur, neque tu eorum manus deuitabis. SO. At enim valde metuo, ne me Chaldaei Iudæisq; ad ipsos transfugerunt, tradant, omni irrisione ludendum. I. Non tradent, crede mihi, obtemperā Dei monitis, cuius ego voluntatis interpres tibi sum datus: si te ipsum amas, tuarūq; salutē provides. Quod si te dedero renuis, hæc tibi diuinitus denuncatio: Omnes mulieres quæ super sunt in regia, eductæ ad principes Chaldaeos, te in os indignissimæ irridebunt, vt circumuentum & proditum à tuis necessarijs, & in ipso eceno perfidē destitutum. Tuæ autem vxores omnes, & liberi, tradentur Chaldaeis: neque tu eorum manum effugies. quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque vrbe incendet. S. Vide ne quis hæc resciscat, ne supercas. Quod si procures audierint nostram congressionem, teque conuenerint, rogantes, quade re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaueris, dices, te à me precibus periuisse, ne committam vt domum Ionathanis reducaris ad miserabilem mortem.

SENTENTIA.

Veritas

*Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes dum le-
uimus aliquod malū inenitabile vitant, incurrunt in gra-
uius, quod fuerat enitabile. Qui tolerabiles penas Deo
dare recusat, eum incitat ad grauiiores.*

DIALOGORVM SA.

crorum Liber tertius.

TOBIAS. *Tobias. 4.*

ARGVMENTVM.

*Tobias Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde
iubet, vt. ducem quærat ad petendam ex Media pecu-
niam, ibi a se depositam. Tobias Genium, qui se hominum
insulabat, nactus, eum eo proficiscitur.*

Tobias pater, Tobias filius, Raphael Ge-
nius, Anna mater.

VM ex hac vita discessero, nate
sepelito me honorificè: tum au-
tem matrē tuam honorato, nèue
eam donèc viuet deserito, nèue
ei parum morigerando vitā red-
das acerbam. Recordare fili, quot dolores per-
pessa sit propter te, cum esses in eius utero. Cum
igitur vitam finiueris, eam mecum honestè sepe-
lito in eodem sepulchro. Ac per omnem vitam
memento Creatoris tui, nèue eum offende, cuius-
ne præcepta omitte.

Quantumcunque tibi Ioua largitus erit, de eo

DIALOG. SACRORVM

ne par cito liberalitatem exercere . Ad homines inhumanos ne te aggregaueris . A respiciēdis egētibz Israelitis ne abhorrueris , ne loua vicissim tuis tēporibus aduersis à te respiciēdo abhorreat . Quod si tuæ facultates non ferunt vt largē id facias : at pro eo, quantum id erit, quod suppeditabit, ne parce in benignitatem cōferre, vt diuitias tibi, & argenti aurique thesauros in beneficentia repositos habeas . Nam thesauri nihil impios iuuant . At hæc, virtus à morte vindicat : ac quisquis beneficentiam exercet , Dei conspectū videbit, quemadmodū habet scriptū illud . Ego per beneficentiam conspectū tuum videbo, quā qui exercent, cœlestes habendi sunt . Tu ergo nate, corpus tuum ab omni libidinis obscenitate tuere, vxoremq; de tua cognatione ducito, nequaquā alienigenam, aut alius sanguinis, quā tuorū maiorum . Nos enim vatum progenies sumus . Memoria repete Abrahamū, Isaacum, Iacobū, qui vxores de sua sibi gente adsciuerunt, extraneorū affinitate repudiata, eoq; liberis fortunati fuerunt . A nimū intende fili ad ea quę ages . Quod tibi nolis fieri, alijs nē facito . Operarij mercedem ne retineto noctē vnā, post eum diē in quem cum eo pactus eris, vt tuo te præmio remuneretur Deus . Corpus tuum ab ebrietate abstinetō, in nulla nequitia te oblectaueris . De tuo victu largire esuriētibus . De tuo vestitu indue nudos . Quod tibi superat, id omne in beneficentiam confer : neque id grauatē , hoc est vere pane & vino sepulchra

iustorū

iustorum perfundere. Audi & attēde quemlibet, qui modò verū tibi consilium det. Ab Ioua omnibus temporibus pete, vt tuas rationes, consiliaq; dirigat: neq; enim homini in manu posītū est cōsiliū: sed vni Deo opt. max. qui quidquid vult efficit alios deprimens, alios efferens. hęc mea dicta & p̄cepta omnia conseruato, & nunquam nō ante oculos habeto, fortiq; & infracto animo esto, nam Ioua tibi auxilio p̄sidioq; erit, si ei toto animo, totoq; pectore studueris. Nūc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quā habeo apud Gabelum, mihi cognatione propinquū (ea est decem argenti talenta) Ragz in Media, nam incertum est, quando sim moriturus. Tu fili, si Iouā metues, teq; ab omni scelere conseruabis, magnas ab eo opes consequeris. T. Omnia vt p̄cepisti mihi, pater, sic faciā: sed velim mihi cōsiliū des, quare ratione queam istam à Gabele pecuniam recuperare, nam neq; ille me, neq; illum ego agnosca: neq; quo signo repetam pecuniam scio, neq; quā via eat in Mediani teneo. To. Quod ad signū pertinet, hoc dices: me, cū ille mihi marsupium suū tradidisset, dixisse. Accipe de manu mea, atq; ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigessimū. De via autem quare tibi iam hominem aliquem fidelem qui tecum vadat, cui p̄miū dābimus. Proficiscere fili, adhuc viuentē me, & argētum pete. Ioua te Deum Israhelitarum in iuine conseruentibq; beneuolentiam, studiū, misericordiā, & illius, & omnium qui

DIALOG. SACRORVM.

te videbunt, conciliet: teq; nobis fospitem & incolumē & ducat & reducat, ante meum interitū.

T. Eo igitur ad cōquirendum ducem. Et fortasse præstō adest, qui faciat. Nā video iuuenem quēdam in via stantem accinctum, & ad iter (vt videtur) paratū.

R. Adolescens cuias es.

T. Domine, possisne mecum in Mediā proficisci.

R. Equidē noui vias omnes, sumq; aliquando vsus hospitiō Gabelis gentilis nostri, agentis Rages, in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estq; mōtana: Ecbatana autem in campestri loco posita sunt.

T. Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renunciatum eo. Nam magnoperē cupio te comitem habere, tibiq; dabo mercedem pro itinere.

R. I properē. Ego hic manebo, donec redeas: noli diutius morari.

T. Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur.

T O. Euoca eū ad me, vt scisciter vnde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes.

T. Faciam. Heus accerseris a patre meo.

R. Eo. Salue vir diuine.

T O. Si saluo, cur mihi hæc vsu veniunt, vt oculis captus in tenebris cæcus sedeam?

R. Qui tibi oculorū lucem cæcando ademit, idem te, quia vir bonus es, sanabit.

T O. Ita faxit Ioua. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire in Mediā, frater, poteris ne ire cum eo? & ego tibi mercedē dabo.

R. Potero, quippe qui vias omnes no-uerim, omnemq; illā regionem peragrauerim, & montes teneam.

T O. Cuias es? cuius generis?

& qua

& qua ciuitate? R. Quid amplius quæris? cùm mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex tui animi sententia? T O. Frater, nomen tuum scire velim, & cuius nationis sis. R. Ego sum Azarias Hananeelis filius, de familia Solomiti maioris, tuus gentilis. T O. Quod salutare faustumq; sit. Sed noli ægre ferre frater, quòd voluerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, ægregia & nobili ortus familia. Nimirum nostri Hananeëlem & Nathanem, duos Solomiti filios, qui mecum itabant Hierosolymā cūm Israeliticā terrā incoleremus, in cūm q; ibi adorabant: neq; vnquam ad deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, descuerunt, quod ceteri gētiles nostri fecerunt. Quare vade frater feliciter cum filio meo: & redite feliciter, adiuuante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam soluum, & victum vt filio. Quòd si vos Deus Opt. Max. saluos reduxerit, istud tibi præmium augebo. R. O mitte timorem. Nam ego cū filio tuo, saluus cum saluo, ibo & redibo. T O. Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectiōem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat, & reducat, & vobis hoc iter ductu genij sui prosperet. T. Valet mei parentes obseruandi. T O. Vale & ambula prospere. A N. Oh oh oh oh. T O. Quid fles. A N. Rogas? Nihilne vereris puerum ab te amittere, qui in oculis nostris obseruando, nostram senectutem redderet leuiorem: quasi verò nō nos
sine

DIALOG. SACRORVM.

fine illo argento aliturus esset deus noster. To.
Ne time soror. Nam & prosperè ibit, & incolu-
mem ad nos reuersum tu ipsa tuis oculis aspicias.
Deus ei noster Genium attribuet, qui ei iter be-
ne fortunet, eumq; saluum reducat. A. Eheu.

SENTENTIA.

*Parentum est filios docere pietatem. Piorem curam
mandauit Deus Genijs suis.*

ASMODAEVS. Tob, 6.

ARGVMENTVM.

*Raphael genius agit cum Tobia. deducenda in matri-
monium Sara Raguelis filia. Deinde ubi ad Raguelm
peruenerunt, fit matrimonium.*

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

IAm tãdem peruenimus Echatana, Tobias fra-
ter, Hac nocte diuertemur apud Raguelem.
Is senex quidam est, qui filiam habet vnicam,
forma præstantem nomine Saram. Ego cum eo
agam, vt eam tibi det in matrimonium. Est bona
indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta
mihi, & de ea agito. Vbi Rage redierimus, cele-
brabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille
tuis postulatis contra dicturus, neq; eam contra
legem Mosis alienigenę traditurus. Nos eam ad
patrem tuum ducemus. T. At audio, frater, eam
iam septem viris esse traditam, qui antequam in
eius complexum venerint, mortui sint, ab Asmo-
dæo (vt dicitur) dæmonũ rege necati. Quapropter
ne me ille interficiat, non mediocriter perti-
mesco. Quod si fieret, parentibus tristissimam
sam

fatm exitus preberem, qui alium nullum neq; filium neq; filiam habent, à quo eis vita defunctis parentetur. R. A. Verere modò Iouam, eiusq; memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo iussus es vxorem eiusdem tecum familiæ ducere. Tû me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam in hanc noctem in matrimonio esse habiturum. Igitur ybi in cubiculum cû ea introiueris, sumito cor piscis, quem tu in Tigri flumine dilacerasti: & ex eo sub eius pallâ suffitum facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunq̃ eam repetiturus postea. Cû autem tibi cum ea cõgredi libebit, surgitote de lecto gemali, Iouamq; oratote, & obsecratote, vt vobis pro sua clementia opem ferre, puellæq; mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abijce: nam ea tibi destinata est ante orbem cõditum, per teq; eam Ioua à dæmone vindicatur⁹ est. T. Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, vt à coniugio non abhorream. R. A. Iam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salue, R. Saluete & vos. Aspice huc Edna, q̃ hic adolescens forma referat Tobæum fratrem meum? E. Vnde estis, fratres? R. A. Ex captiuis qui sunt Ninuæ, ex Nephthalina tribu. E. Nostis ne Tobæum fratrem nostrum? R. A. Nouimus. E. Valetne? R. A. Valet. T. Iste Tobæus frater (vt dicitis) vester, pater meus est, R. A. O faustem diem. Li-
bet te

DIALOG. SACHORVM.

bette complecti. Iouam tibi propitium precor,
 fili: nam ex viro optimo & probissimo natus es.
 Agè vxor, si quid est lautius, apparetur cœna: pla-
 cet arietem mactari. Volo ego hos hospites acci-
 pi liberaliter. Succedite nostro lecto: præstemus
 nos hilares. T. Iam tempus admonet, Azaria, vt
 de matrimonio mētionem inijcias. R. Memini.
 Quoniam filiam habes iam nubilem, Raguel, &
 hic est adolescens, & æqualis illi, & tribulis, pete-
 bat vt eam sibi nuptum locares. R. Non me præ-
 terit, satius esse eam tibi quàm alteri tradi. Sed
 verum tibi dicam. Eam iam septem viris locaui
 (vt tu scias) qui omnes ante eius cōgressum mori-
 tui sunt. Verum ede & bibe, & istam rem omitte.
 T. Nihil agis neq; cibum ego neq; potionem ca-
 piam, quin tu eam mihi in matrimoniū concess-
 seris. R. Postquàm ita infixū in animo habes, ob-
 tineto sanè. Et quia consanguinei estis, ego iam
 nūceam tibi in matrimonium trado, ex instituto
 Mosaico & Israelitico. Huc ades Sara, accipe hāc
 Tobia. Ioua Deus cœlestis vos hac nocte custo-
 diat incolumes, suaq; in vos clementia vtatur.

SENTENTIA.

*Piorum opera sunt autore & duce Deo. Pij volup-
 tatibus etiam licitis imperant, non seruiunt. Pij fugant
 demonia, In pios potestatem non habet demon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGVMENTVM.

*Tobias Ragueli sorero suo vale dicit, secum abducens
 illius filiam Saram, vxorem suam.*

Tobias,

Tobias, Raguel.

MI socer Raguel, tu à me postulasti, vt ma-
nerem apud te dies quatuordecim, & cū
filia tua vxore mea Sara suauiter viuerē:
id quod tibi concessi. Nunc finita est dies: itaq;
peto abs te, vt me dimittas. Mei enim parentes
ambodies numerant, neq; putant hoc loco rem
esse. R. Doleo me tam paruum spacium à te peti-
isse. Sed nihil obstat, quo minus id fiat longius.
Mane apud me diutius: ego mittam ad tuum pa-
trem nuncium, qui ei totū negocium renunci-
et, ne sit de te sollicitus. T. Quæso te, noli me remo-
rari: cupio omninò ad parentes reuerti. R. Quā-
do vrges, non remorabor inuitum. En trado tibi
meam filiam Saram, necnon dimidium faculta-
tum mearum. Ite fœliciter. Deus Ioua, De' ma-
iorum nostrorum, vos fœcundet, mihiq; ex vo-
bis liberos mares ostendar, qui Iouanz legi dent
operam. Agite, deosculari vos volo. Vide mea fi-
lia, vt tuum socerum, & socrum (qui nunc tui pa-
rentes sunt) habeas in magno honore: maritum
diligas, familiam regas, domum gubernes: & te-
ipsam præstes inculpatam, & cum bona pace p-
fecta, efficias vt bonam de te famam viuentes ad
huc, læti hilaresq; accipiamus. Et tu Tobia fili,
vale: Ioua te Deus cœlestis saluum perducatur,
mihiq; ex te & filia mea Sara liberos Iouæ stu-
diosos, eiq; probatos, ostendat, antequam mori-
ar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua: no-
li eam vnquā malè tractare. Ite sanè incolumes.

S. Valere

60 · DIALOG. SACRORVM.

S. Valetē parentes charissimi: valetē cognati & amici omnes. T. Vale focer: vale socrus: valetē omnes. Ago Iouis gratias, qui me lxtum reddiderit, & tot beneficijs tam mirificē affecerit.

SENTENTIA.

Vxoris est sequi virum, & propter eum parentes, patriq; relinquere. Est enim matrimōij cōiunctio arctior quā naturā.

TOBAEVS. Tob. II.

ARGVMENTVM.

Tobias ex Media reuersus venit ad parentes & felle piscis oculos patris sanat à tacitate, qua de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis quā sollicitū reliqueris utrūque parentem. Quapropter antecedamus ego & tu, vxore tua cum famulis, reliquoq; nostro comitatu subsequente. T. Bene mones. R. Præpara fel piscis. A. At at! o mi vir, aduētat meus Tobias, cum comite. Curro ei obuiam. Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur, atque sanabuntur. Itaq; cū ad eum accesseris illi iusto eius oculos isto felle: tum ille fellis mordacitatem sentiēs sibi oculos fricabit: atq; ira deiecta albugine, & cælum & te lxtus videbit. A. Ognate iam mortem non deprecor, postq; tuum conspectum cernere licuit. T. Salue mea mater. Sed accedito huc pater. Hei mihi, collapsus est. Accurā. O mi pater, salue. T. O. Salue fili optatissime, vt vales? T. Optimē, est Deo gratia.

ta: Sed patere me tibi oculos illinire hoc felle.
Nanspero hoc tibi fore salutare. T.O. Libenter
patiar. T. Exspectemus paulisper. T.O. Sentio fel
lis mordacitatem. T. Frica tuos oculos. T.O. O
supra modum mirandum miraculum. Nunc te
liquidum video. Fili amplectere me. Gratias ago
Dno Dey Israelitarum, qui cecos illuminat, qui
mihi oculos aperuerit: cuius nomen nullis vnquam
seculis satis digne laudari poterit, qui in me hoc
tantum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat
hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te
nobis, feliciter expedire iussit, saluum latum
q̄ restituit.

SENTENTIA.

*Deus suos a miseria tandem liberat, Medicus mor
dos, Deus gratias sunt agenda de omni bono.*

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTVM.

*Raphael Tobie & Tobie, sibi mercedem saluare vol
lentibus, se indicat, eisq; officium precipit.*

Tobias, Tobias, Raphael.

Obia fili, iohannus isti homini, qui te co
mitatus est, mercedem: & eam cum corol
lario. T. Pater, densus est dimidiam par
tem pecunie, quam illi utamur. Nam is me inco
lumem duxit, & reduxit: meamq; vxore sanauit,
& argentu a Gabele abtulit, & tibi oculos sana
uit: pro quibus omnibus, quoniam et referri par
gratia potest. Huc ades Azaria. Accipe frater
mercedem tuam, id est dimidiam pecuniam, qua

DIALOG. SACRORVM

Illinc apportasti: & vale. R. Canite Iouæ carmen:
 nouum, eiq; gratias agite, & eius nomen celebra-
 te, p̄ tātis eius in vos collatis beneficijs: tribus-
 q; precibus, supplicationibus & beneficentijs er-
 ga egentes cum affectate quoad viueris. Nam
 plus apud eum valet assiduum beneficentia offi-
 cium, quàm argenti, aurique copiosa congeries: ve-
 potè cum beneficentia vindicet à morte. Equidè
 nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore
 tu tuasq; mirus Sara, sancti opem numinis preci-
 bus suppliciter, magno cum animi angore implo-
 rabatis, vestras ego preces (vt vos scistis) ad man-
 iestatis soliū subuehebam, cumq; tu mortuos se-
 peliebat, aderant tibi inq; difficillimis rebus, ab
 Iouæ, qui te oculorum cecitate tentauerat. (Sed
 enim hoc pacto periculū facere bonorū) missus
 sum ad te sanandū, & Saram tuam auxū. Sum au-
 tem Raphael genius, vnus de principibus, qui ad
 gloriæ soliū famulatur. Nolite timere. Benevo-
 bis se res habet. Agite Iouæ gratias pro tātis mi-
 raculis, quæ vobis exhibuit. Nam quid me quā-
 diu vobiscum versatus sum, edere & bibere iudi-
 sis, species illa fuit, quæ vestris oculis obuer-
 sature: cum ea ipsa neglexerem, neq; biberem:
 Quare mādare hæc omnia literis, quæ vos vestri
 erga Deū officijs per omnem vitā edmoreat, atq;
 hanc rem in omnem omnium ætatis æternitatē
 testentur: & Iouæ gratias agite, eiusq; sacra me-
 moriam pie retinete, meq; iam absoluite, vt ad
 Deum me recipiam, à quo sum missus ad vos.

S E N

• Inob solo **SENTENTIA.**

• Denique sapientie cogitantibus quidem prospicit. Per
tinet illud Deus suus ad fallitatem; Piorum primor-
dia tristitia pectus lach.

• **ACHILLO** R. **ACHILLO** R. **ACHILLO** R.

• **ACHILLO** R. **ACHILLO** R. **ACHILLO** R.

• **ACHILLO** R. **ACHILLO** R. **ACHILLO** R.

• Quibus Oloferni de Indocorianis flauis, narrat Achil-
lo, quodam die inuictus esse dicitur nisi forte Deum fid-
em effundit in eum. Oloferne cum iherosolymis ad Babiloniam
euntes Indocoriani, et non cum illis essent, eosque ha-

• **ACHILLO** R. **ACHILLO** R. **ACHILLO** R.

N Attate mihi, vos Chananæi, de istis na-
tionis hominibus, qui in montanis habi-
tatis, quas incolant vrbes, quantam habe-
ant copiarum multitudinem, quam plurimum valean-
t si possunt, quos rege, & exercitum duce trahant
& cum soli ex occidentalibus mihi obviam veni-
re negligerint. A. Audi domine, orationem ser-
ui tui, et reuelabo tibi rem occultam, et se habet,
de gente ista montana, quæ finitimos tibi fines
incolunt, quæ illum ex ore meo mendacium ex-
ciderat. Homines sunt prognati à Chaldæis, qui
principio Mesopotamiam incoluerunt. Cum
enim deos patrios Chaldæorum detrectarent
patriisq; moribus relictis unum sibi Deum cæ-
lestem ad adorandum delegissent ab illis exagi-
tati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cum ali-
quandiu commorati essent, iussu à Deo suo in
Chananam commigrare, paruerunt, atque in
Chananæa commorati, magnū auri argentiq; &

DIALOGI SACRORVM

pecoris numerum comparauerunt. Postea domi-
 nante fame, in Aegyptum deueniunt, ubi tunc
 incoluerunt, donec in innumerabilem hominum
 multitudinē excreuerunt. Deinde cum regē Ae-
 gypti crudelius traherentur, & lateres conficere
 iudignē & labore sterili cogderentur, Deum su-
 um implorarunt, qui totam Aegyptum inelusa-
 bilibus calamitatibus suis perculit. Quibus ma-
 liis coacti Aegyptij, eos tandem ab sese dimiserunt.
 Sed postea remisso malo, cum eos fugientes leu-
 care, rursusq; in solitudine redigere conaren-
 tur, Deus illis mare rubrum disclusit, ita ut
 tropha latere, aqua in inuicem firmitate con-
 creta staret, qua illi via in sicco per medium mare solum
 pertransuerunt. Eodem Aegyptius exercitus co-
 sequutus, aqua submersus. Ita est, ut ex innume-
 rabili multitudine nuncius quidem euaserit.
 Traiecti mare rubrum solitudine moritur. Sin-
 venerunt ubi mortali nemo consistere valeret, aut
 habitare potuerat: ibi dapes ex amaris fontes ad
 bibendum habuerunt, & victum de caelo per qua-
 draginta annos acceperunt. Atque cumq; vix ve-
 nerunt, Deus eos hostes pro eis, nullo arcu, nul-
 la sagitta, nullo scuto, nullo gladio debellauit,
 neq; vnquam huic genti resisti potuit, nisi qua-
 do a sui Dei cultu deslexit. Nam quoties alium
 Deum quam suum, coluerūt, direpti sunt, & om-
 nes a bello contumelias pertulerūt. Quoties au-
 tem Dei sui cultum repetiuerunt, Deus eis ec-
 cessis resistendi vires dedit. Ad extremum Cha-
 nanxos

namque, Iebuseos, Pherezcos, Hetteos, Heueos,
 Amorrzos, & fortissimos quoq; Hesebonitas de-
 leuerunt, eorumq; agros & oppida occuparunt.
 Ac quando sese à Deo suo offendendo cōtinue-
 runt, multis bonis fructi, Deoq; suo (qui impro-
 bitatem odit) prospero vsi sunt & ante hæc tem-
 pora, cum ab ea viuenditatione, quam eis Deus
 tradiderat, declinauissē, diuersis diuersarū gen-
 tium bellis profligati, & tandem frequētes in ex-
 traneas regiones captiui abducti sunt, eorumque
 & sanum solo æquatū, & oppida capta, & ab ho-
 stibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum
 conuersi, ex dispersione ac dissipatione congrega-
 ti sunt, desertosq; montes occuparūt, & Hieroso-
 lymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerūt,
 Quare disquirendum est domine, si qua in offen-
 sa sunt apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso
 cōcedente, superabimus. Quod si nihil ab eis est
 commissum bello supersedendū censeo: ne Deo
 pro eis propugnante, infamā apud omnes mor-
 tales subeamus. P R. Quis est iste, qui tātum tri-
 buit Israelitis, ut eos putet Nabuchodonosori
 posse resistere? homines imbelles, & rei militaris
 ignaros, qui me hercle vnum tui, Olofernes, exer-
 citus impetum sustinere non poterunt. Inuadamus
 modò, & Achiori ostendamus, eos posse su-
 perari. O L. Quoniam tu nobis istud oraculum,
 præclare vates, ædidisti, Israelitas à Deo suo de-
 fensum iri, ut intelligas vnū esse deum Nabucho-
 donosorem, contra cuius iniustam potestatem

DIALOGUS AGORVM.

ne illorum quidem Deus stare possit: nosque ab eo missi sumus, illos ad vnum funditus, ad inter-
 necionem ita debebimus, & equitatu proculca-
 bimus, ut eorum montes sanguine redundent, &
 campi corporibus compleantur: citiusque illos ad
 fugam, quam nos ad perdendum vires deficient.
 Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosoris
 indeclinabilis sententia. At tu Ammonitarum mer-
 cenarie, Achior, qui tam diuinus nobis oraculum
 effatus es, esto sanè tantæ particeps potentiae, &
 quos nobis anteponis, ad eos desice, ut cum eis
 potius, ut dignus es, pereas, & inter eos à nostra
 acie contrucidatus des pœnas. Quod si tantum tuæ
 superstitioni confidis, ut me, quæ suspicio, presta-
 re nō posse credas, quid metu exalbestis? Hic ti-
 bi tuta sunt omnia, non peribis, nisi cū illis, quos
 perire nō posse vaticinaris. Vos mei satellites, ab-
 tripite hunc Betuliam, ad suos Israelitas: ut illorum
 potius exitij, quam nostræ sit socius victoria.

SENTENTIA.

*Veritas inuasa mundo, etiam de veritate peritæ, ve-
 ritatem audire nolunt. Assentatorum plene sunt domus,
 auresque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat,
 Casum antecedit superbiis.*

IUDITHA. Iudic. 8.

ARGUMENTVM.

*Juditha Betuliensis primates obiurgat, quod de verbis dedi-
 tione pacti sint, et eos consolatur, sese ad eis succurrēdū pa-
 rat. Iuditha, Ozias, & ceteri Senatores.*

A Trēdite primates populi Betuliensis, Pro-
 amissis populo, & quidē Interposito iure.

iurando, vos urbem hostibus post quinque dies esse
 dedituros, nisi Deus vobis interea tulerit auxi-
 lium. Itaque verò tempus diuinæ statuitis miseri-
 cordiæ? Sæci diē vestro arbitrio dicitis? Hoccinē
 tandem est Deum ad clementiam pellicere? an
 ad iracundiā instigare? Dicite mihi, vos qui Dei
 voluntatem in certum quoddam curriculum in-
 cluditis, potestisne, non dicam Dei, sed hominū
 animus qui sit, & consilium, peruestigare? Quid
 Dei horum omnium autoris mentēme eius te-
 neris? Nihil minus, fratres. Nolite Dei iram p-
 uocare, qui si nōlit intra quinque dies auxiliari
 nobis, at potest intra quot volet, potest nos quo
 libet die vel tutari, vel hostium crudelitati obij-
 cere. Vos verò nolite Dei quasi vadari consiliū.
 Neque enim is est, vt aut minis, hominū more,
 terrendus, aut arbitrio cuiusdam sit coercendus.
 Quare expectemus ab eo salutem, seiusque auxi-
 lium petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nos-
 tras preces auditurum, præsertim cum nulla ho-
 die in nostro genere neq; tribus extet, neq; natio,
 neq; populus, neq; ciuitas, quæ deos colat fabri-
 les: quæ res superioribus tēporibus in causa fuit,
 vt patres nostri bello & diræptionibus vastati, &
 ab hostibus magna clade concisi sint. At nos alifi
 Deum non agnoscimus: vnde sperare debemus,
 eum non esse nos nostrumq; genus despecturū.
 Quod si in hostium potestatem venimus, non tã-
 tū nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Indæe,
 nostraq; licraria depeculata reliquerim⁹, quorū
 L 4 pollutio.

DIALOG. SACRORVM.

pollutionē, & consanguineorum nostrorū metū,
 & nationis captiuitatē, & nostrarum possessionum
 vastitatē Deus temeritati nostræ accepta feret,
 & à nobis pœnas reposcet, vbi cunq; gentium su-
 mus seruituri, vt à nostris dominis indignitates
 omnes & contumilię nobis sint perferendæ. Ne-
 q; enim talis seruitus vobis Dei gratiam, sed hor-
 minum, asferret infamiam. Quamobrem fratres
 (quandoquidem à vobis aliorum animi pendet,
 vobis sacrarium, vobis fanum, vobis ara nititur)
 demonstrate consanguineis nostris, non esse des-
 peradū, contraq; quidquid acciderit, fortiter esse
 & constanter ferendum, Deoq; in his omnib. gra-
 tias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres no-
 stros tentauit. Recordamini Abrahamū, Isaacū,
 Iacobū, Moysen, deniq; omnes veros Dei cultor-
 es, & amicos, quot, quātos, q̄ varios perpeffi sint
 dolores. Cōstituite nunc altera ex parte eos qui
 Dei periclitationis impatientes contemptius de
 eo & grauius & senserūt, & loquuti sunt, vt scdē
 perdiri, & à serpētibus examinati sint. Quare ne
 horum desperationē sequamur, sed illorū supe-
 riorum fiduciam imitemuri cogitemusq; nos nō
 vt hostes extremo supplicio affici, sed vt seruos
 fontes salutari verberationis medicina corrigi.
 Oz. Rectē tu quidē oīa, & quę nemo neget. Ne-
 q; nunc primum tua prudentia, intelligentia, cō-
 filiū innotescit, quin iam ab iuuenīte ætate vulgē
 cōperitū est, ista esse in te singularia. Sed & plebē
 scis ad efflagitandum, & nos plebs ad iurandum
 adogit.

adegit, quod iusiurandum violare nobis nefas est. Quocirca precare tu p nobis Deū, quæ pia & religiosa mulier es, vt pluuia nostros lacus impleat, ne siti deficiamus. IV. Quemadmodum igitur id quod dicitur Deo esse sentitis: ita etiā id quod facere decreui, ab eodem proficiat, periculū faciet Deumq; orate, vt meum cōsiliū cōprobet. Sum enim facinus æditura, quod omnis posteritatis memoriæ concelebrēt. Vos hoc nocte ad portam eritis: ego cum ancilla mea exibo, ac spero fore, vt Deus intra dies post quos vrbis deditionem cōcessistis, per me Iſraelitis subueniat. Sed nolo vos in meum propositū inquirere (neque enim vobis, nisi re perfectā, enuntiabo) neq; quidquam aliud, nisi Deum pro me vsq; ad meū seditum orare. OZ. Bene vale, Deo tibi ad hostiū ritionē in viam præeunte.

S E N T E N T I A.

Deo præscribendum non est. In somnibus etiā in summa desperatione de Deo bene sperandum est. Magnū est innocentia præsidium.

O L O F E R N E S. Iudis. 10.

A R G V M E N T V M.

Iuditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Iudæi victoriam.

Exhibitores, Iuditha, Melites, Olofernes.

C Vias es mulier? vnde, & quod? I. Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestra potestate, ab eis transfugio, meq; ad Olofernem Imperatorem recipio,

vt ci

DIALOG. SACRORVM

ut ei illorum arcana aperiā. viamq; demonstrē,
qua omnibus montanis, sine suorū cuiuspiā cede,
potiatur. EX. Bene tuz vitæ prosperasti, quæ ad
dominū nostrū venire, & citō venire detraueris.
Nos te antecū sistentus. Quō cūm peruenieris,
molito animo formidare, quo minus rem omnē ei
exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te
eo benefico esse vsuram. Deducamus eam ad re-
gis tabernaculum. Vos reliqui inerea exubias
nihilominus habete. Nos centum eam ducemus.
MI. Heu tu, quō tam manē, tanto studio & fre-
quentia festinatus. AL. Dicitur transsugam quā-
dam Hebræam ad imperatorem duci, quæ sit mi-
rabili pulchritudine. M. Accurramus. O venusta-
tem incredibilem. Quis militiam detrectet ad-
uersus Hebræos, qui tales habeant mulieres, pro
quibus pugnando occubere quis dubitet? I. Salue
Imperator maxime. Q. Allēuate eam mei sa-
uallites. Bonō animo es mulier, deponē affimi-
metum. Nam ego nemini vnquam malefecī, qui
terrarū orbis domino Nabuchodonosori seruire
voluerit. Quōdāsi tui me, rationem fidentia, cō-
tempnissent, nunquā ego meam in eos hastam vi-
brauissem, Sed ipsi sibi malū hoc conflauerūt. Ve-
rūm dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos per-
fuga transieris. Num ad salutē venisti, sumē ani-
mum & viues & in hanc noctē, & in posteriū, neq;
tibi quisquam officiet, contraq; tecum bene ag-
tur, quomodo solet cum seruis domini mei regis
Nabuchodonosoris. I. Attende igitur, quæ dicī,
domine,

domine, & ea memorie manda. Dicam tunc iustis
 yamum (abſe) ſed ea dica, quæ ſi ſequi voles, rem
 ſibi perfectam tradet Deus, neq; tunc te conatus
 frustrabitur. Ita viſit omniũ terrarum rex Nabu-
 chodonosor, & ei uſdem tibi concedita poteſtas;
 à quo ad omnes mortales corrigendos miſſus es,
 ut per te non ſolum homines illi ſeruiant, verum
 etiã feras, pecora, volucres ſub eius imperium tuã
 virtute ſubijciantur. Nam non ſolum de tua ſa-
 pientia tuq; ingenij acuminẽ fama apud nos per-
 crebuit: ſed etiã per omnes iſt' oras ſermones diſ-
 ſipati ſunt, ut vnũ eſſe toto iſt' regno optimũ, po-
 tentiſſimum, & in rei militaris prudentia admi-
 rabiſſimum. Iam verò Achior quæ in tuo concilio
 dixit, & quæ tu ei reſpondiſti, audita nobis ſunt.
 Naſa comprehenſus à Betoſienſibus, rem omnẽ
 eis expoſuit. Cuius tu cane ne orationẽ negligas,
 ſed memorie tradas: eſt enim vera, neq; enim ſu-
 perari, neque armis debellari natũ noſtra poteſt,
 niſi Deum ſuum ſcelere aliquo ſibi infeſtũ reddi-
 derit. Quare ne tuus labor irritus & inanis fiat, ex-
 ſpectandum eſt dũ ſcelus quoddã, quod iam in a-
 nimis concepit habet, commiſerint, quo ſcelere
 cum Deũ irritauerint, facilem & ſibi perniciem,
 & tibi victoriam conciliabunt. Cũ enim com-
 meatu & aqua deficiantur, ſtatuert pecora in-
 vadere, & quæ guſtare Deus in lege vetuit, om-
 nia decreuerunt inſumere, frumenti q; primitias
 & vini olei q; decimas (quæ ſervabãt dicata ſacer-
 dotibus, qui Hieroſolymis apud Deum noſtrũ

DIALOG. SACRORVM

ministrant) consumere habent in animo; quæ nec
manibus tangere cuiquâ profano fas est. Idq; ut si-
bi facere liceat, miserunt Hierosolymâ (nam &
Hierosolymitani eadē fecerunt) qui sibi potestatem
à senatu asserant: qua potestate ad eoa relata, fa-
cturi sunt quod dixi, & tum demû in tuam pote-
statem venturi. Horum ego omnî non ignara ab
eis aufugi, eiusmodi erga te facinus ex Dei man-
dato & ditura, ut ad eius auditû omnes sint morta-
les admiraturi. Sum enim religiosa, & reliq; præ-
potentem Deum noctes diesq; colo. Interea apud
te cômorans, domine, noctu ititabo in vallē, Deû-
que precabor: qui ubi mæ certiorē de eorû per-
fecto scelere fecerit, veniâ id tibi indicatû. Tum
tu cum omnibus copijs, nullo ex eis repugnâte,
proficisceris. Te ego per mediâ Iudæâ ad ipsam
perducam Hierosolymam, tumq; currû in media
vrbe sistam, ut eos tanquâ pastore destitutas oues
abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego
mihi præsignificata, & prænunciata, ut tibi enun-
ciarem, missa sum. O. Benefecit Deus, quod te
populo præmisi: quæ res & nobis victoriâ, & do-
mini mei contēptoribus perniciē asserat. Quod
si tu quàm es & forma eleganti, & oratione elo-
quenti, tam præstabis quæ locuta es, & Deus tuus
mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris dome-
stica per totû orbē celebraberis. Agite mei serui,
ducite hâc in meâ cellâ, eiq; de meo penu alimē-
ta præbete. I. Dabis veniâ: non libet mihi gustare
tua, nisi velim mihi malû cōflare; Sed vescar eis,
quæ

que mecum attuli. O. Quid vbi que tecum habes de-
fecerint, unde tibi talia subministrabimus, cum ve-
stratia cibaria non habeamus? P. Sic tu bene viuas,
domine, ut ego non ante consumpsero quae habeo, quam
Deus per me effecerit quae decreuit facere.

SENTENTIA.

Qui verum audire non vult, dignus est qui menda-
ci decipiat. Qui veritati non credit, in mendacio sa-
cile capitur. Nil aliud pulchritudo & oratio fallax. Bo-
num consilium qui repudiat, in malis consiliis cadit.

PIRAGO. Iudith. 13.

ARGUMENTVM.

Iuditha nocte caput Olofernis ferens, Betuliam por-
tam aperit, intrat, & caput illud ostendens, ei quid facto
sit opus praescribit. Deinde quoniam pacto Olofernem in-
terfecit, Achior narrat.

Iuditha, Excubitores, Cines, Ozias, Achior.

Hecus, heus vigiles, aperite aperite portam.
Deus, Deus noster nobis adest, qui hodie
in signem & praeclarum victoriae honorem tra-
dit Israelitis. P. Iudithae vox auditur, socii descen-
damus prope ad portam. Conuocentur huc sena-
tores, vos incendite faces. I. Vide Abra, ut istud
caput habeas in promptu, ut id poscente me con-
tinuo de pera, una cum velo depromas: iam hic aderit
omnis ciuitas. C. Praelucere funalibus vos: ape-
rite portam ianitores: intromittite eam, ut videamus
quid noui ferat. I. Laudate Deum, laudate
Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam
non auerterit, sed hostes nostros hac nocte per-

meas

DIALOG. SACRORVM.

tgeas manus fregit. En vobis caput hostia vestra,
 Olofernis, summi Assyrii Imperatoris, em
 velamen, in quo ille iacebat ebrius, quem Deus
 mea facie deceptum, muliebri manu occidimus,
 que euntem, manentem, redeuntem, inuiolaram,
 intemeratamq; conseruauit, neque ab illo violari
 permisit. Et nunc & illum vicisse, & me euasisse, &
 vos liberatos esse, laetor, voloq; vt Dei bonitatem,
 infinitamq; misericordiam predicetis, exhortor.
 C. Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantā vir-
 tutem tribuerit, vt hodie pectus nostros hostes in
 nihilū redegerit. *Ps.* Omnia mortaliū scē-
 minarum Deo acceptissima scēmina: & celi ter-
 rarumq; creatoris Dei nunquā facis predicanda
 laudes: qui tuū vultus in caput principis hostiū
 nostrorum direxerit: quo facto, tantā tibi hodie-
 no die nominis gloriam comparauit, vt tuā virtu-
 tis laus tam diu in hominum mentibus hæsurā,
 & linguis celebranda sit, quā diu huius immorta-
 lis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem
 in tantis nationis nostræ angustijs nō dubitaueris
 vitā tuā ruinæ opponere, & iam despondentibus
 animos, subuenire. I. attendite nunc fratres. Hoc
 caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis.
 Deinde orto sole vniuersi armati eruptionē fa-
 ciētis, ita vt ad eorum oppugnāda præsidia descē-
 dere videamini. Tūc accidet (id quod erit neces-
 se) vt ad Olofernis tabernaculū concurratur: quo
 inuento mortuo, tantus illos timor occupabit, vt
 præsidium sibi in fuga ponāt. Tum vos sequamini li-
 cebit,

esset, eosq; passim Deo cōcedente obtrahis. Sed
antē accessit mihi Achior Ammonita, vt Israel
itarum contempore (à quō ad nos tanquam ad
certam nēdē amandatus est) videat. Ades dum A
chior, Deus Israelitarū (cui tu testimoniu dedia
st, vt totū esse hostis suorum) caput omniū in
fidelium, hac nocte mea manu troneauit. Quod
vt ita esse credas, ecce tibi caput. Olofernis, qui
sua arrogantiā Deum Israelitarū despicabatur, tū
biq; mortē in obitū Israelitarum eade assigna
bat. A C. O te non solū in omnibus Iudez doctis
cilijs, sed etiā in omnibus gentibus scilicet, cuius
audito nomine homines ad Deū laudandū exci
tabuntur. Sed iam narra mihi si placet, quomoda
tē hac tota in se gesseris. I. Principio cū hinc (vt
scis) profecta incidissem in rigiles, ab eis deducta
sum ad Olofernē, apud quē magnam omniū ex
pectationē: iussa dicere aur usque nāssēm, simulam
me esse perfugā, quē desperatione, rē nō pstratū
ad eum transissem, demonstrāssēm, id quā ex te
audiuisset, esse verū. Nēq; enim genus hoc homi
nū posse superari, nisi aliquo facinore. ad illūq;
Sed iā fatigē pello. I. Irpelitas, cogitare velle eis,
quib; velle lex phibet: quo scelere si se obstrin
xissent, facile eos victū iri. Quare expectaret, dum
id scelus esset perpetrātū mihiq; inter ea in eis ca
stris versantj faceret, quodocunq; velle, ex eundi
potestate, vt Deum procraret, & illo scelere com
misso à Deo certior fierem, eumq; de eo admo
uerem: tum demum enim esse superaturum.

Credi-

32 DIALOG. SACRORVM.

Credidit ille, mihiq; omnia quæ petieram, concessit, Ita triduo in castris versata sum noctu inter im-
 in vallem, Deo salutandi gratia, ventitans, Dei que
 præsens auxiliū suppliciter implorans. Quarto de-
 aiq; diē ab illo ad compotationē tractatus, adfuit
 ostendiq; me quidquid imperasset, esse facturū. Re-
 statur: ipse mei cupiditate ardens, largius esse iniū-
 tat, Clausa cœna cum ceteri, vini pleni discessis-
 sent; Vagar eunuchus tabernaculū externē clau-
 sit, me ibi sola relicta cum Oloferne qui ebrieta-
 te & somno oppressus, in lecto recubuerat. Hic e-
 go cum pedisloquæ meæ mandauissem, vt extra
 cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret;
 Deum (peditibus lectum frans) cū animo meo o-
 rari, vt mihi cum meisq; adesset; Deinde ad lecti
 columellā, quæ erat propter caput Olofernis, ac-
 cedendo acinacē detraho, & ad lectū me appli-
 cans, sinistra cæsariem eius preherido: Deumque
 tacitē precata, vt me in eare confirmaret, collum
 summa vi bis secundo amputo quæ capite, corpus à
 stragula veste prouoluo, & ablato, veleno, ac
 pedisloquæ caput trado; quo in cœstris imperā in-
 dito, ambo de more, sic quasi ad supplicationem
 egressē, huc rursū peruenimus. C. Salui sumus, re-
 uiximus. O traxitā noctē, quæ nos ab æterna nocte
 vindicat. A C. Quanquā quod dixi Oloferni, de
 Dei vestri potestate, non aliter dixi quā sentie-
 bam; tamen nunc multo magis hac re confirmatus,
 credo, voloq; deinceps, non iam Israelitarū lau-
 dator, sed ciuis esse & in vestrum numerum, pi-
 gnore

gnore circumcissionis adscisci.

SENTENTIA.

*Superbissimus quisque turpissima morte dignus est.
Vel semina manu potest Deus hostes suos vlcisci. Causa
duer, facile vincuntur milites.*

SUSANNA. Daniel. 13.

ARGUMENTVM.

Susanna à duobus Senatoribus (quia ipsorum libidini obsequi recusasset) accusata adulterij, ad supplicium damnata ducitur. Sed diuinitus superuenit Daniel, qui interrogationis prudentia Senatorum calumniã palam facit, atque ita in ipsorum caput supplicium conuertit.

Duo senatores, Concio, Susanna,
Daniel, puer.

A Vdite vniversa Iudeorum concio, quam obrem in vestrum iudicium adducta sit hec Ioacimi vxor Susanna. Heri cum nos duo iudices in hortis eius mariti soli deambularemus, hæc cum duabus pedissequis ingressa esset, quas vbi foras amandauit, hortorumque ianuam obserauit, venit ad eam quidam iuuenis, qui tum in oculo latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animaduerso tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, sed illum comprehendere nequimus. Nam cum esset valentior quam nos, aperta ianua exiit. Tantum hanc prehensam rogabamus, quis esset ille iuuenis, sed noluit nobis enũciare. Hæc nos, impositis huic rex (sicut mos est) manibus testamur, C O. Satis explorata res est, Senato-

DIALOG. SACRORVM

res sunt qui testificantur: & iidem iudices, dubitari non potest. Plectatur capite, quēadmodū lex iubet. S. O deus immortalis, qui occulta nosti: qui omnia etiā anteq̃ facta sūt, p̃spicis: tu scis, vt hi falsum cōtra me testimoniū dixerint, ac vides vt capite dem p̃enas, cū nihil eorū cōmisserim, quā isti cōtra me p̃ calūniā malitiāq̃; cōmēti sunt.

D V O S E N. Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, vt hoc tam detestabile facinus expietur, ne tam fœda in populo macula hæreat. D A. At ego testor, me in huius sanguinem nullo modo consentire. C O. Quid nam istud est, quod clamas tu? D A. Itāne stulti estis, Israelitæ, vt neq̃; quæstione habita, neque veritate comperta, Israelitidem condemnaueritis? Reuertimini in forū. Dico istos contra eam falsa esse testatos. S E. Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam tibi senatus diuinitus datur. D A. Seiungite procul alterum ab altero, vt eos examinem. Adducite huc mihi istū. Vetule annis, veterator malitia, nunc tua te sceleraperunt, quæ factitabas antea, cum in fontibus condemnandis, fontibusq̃; absoluendis, iniqua iudicia faceres, Ioua innocentem & iustū interfici vetante. Nunc igitur, hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. S E. Sub lentisco. D A. Probè in tuum caput mentitus es. Iam enim Dei Genius, mādato ab illo accepto, discindet te medium. Amouete hunc, adducite hunc

hunc alterum. Age genus Chananæum, non Iudæum, te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem peruertit. Ita verò agebaris cum Israelitibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Iudæ proles vestra nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressosprehendisti? SE. Sub ilice. DA. Tu quoque probè in tuum caput mentitus es: iamq; præsto est Dei Genius cum ense, qui te medium dissidet, ambosq; perdât. C. O Dei bonitatè immensam, à quo nunquã deseruntur, qui in eo fiducia suam collocarunt. Abripiemus ad necè hos nequissimos & improbissimos vetulos, vt ex lege eadè pœna plectantur, quam innocenti moliebantur.

SENTENTIA.

Impij peccata peccatu tegere valunt; Deus innocentium preces exaudit. Impij in foueam cadunt, quam ipsi excauerunt.

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGVMENTVM.

Nabuchodonosor Babylonie rex Chaldeis iubet, vt somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldæi.

AGite verò coniectores, augures, trioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate inuoluta peritissimi, euellite hûc mihi ex animo scrupulû, inueniq; mihi somnium aperite, cuius interpretationem anxius

M 2 desidero.

DIALOG. SACRORVM

desidero, nam eam ob rem estis conuocati. CH. Vitam tibi rex, sempiternā precamur. Eloquere sanè nobis somnium? & nos id interpretando euoluemus. N. Oblitus sum, quod nisi vos & somniū mihi, & somni) significationem edisseritis, & vos per summum dedecus vitam admitteris, & vestrae domus complanabuntur. Sin autem æditis, multis à me muneribus & præmijs atque honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. C. At somnium dicere tuum est: nos interpretationem recipimus. N. Enimuero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quod videtis eam rem mihi memoria excidisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hac suspitione lenatis, nō potest esse dubium, quin vno, omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, vt intelligam, vos interpretari etiam posse. C. Nemo est in terra, qui istud præstare possit; neque quisquam vnquā rex, aut princeps, aut dominator: tale quid quæsiuit ex vilo diuino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quàm quod possit quisquam expedire, præter vnos deos, qui inter mortales non versantur. N. Papæ: ergo vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei professione, tenebras offunditis? Quis vestri erit vsus? Comprehendite satellites, colligate, adducite ad extremū supplicium istos omnes nebulones. Iubeo ego atque impero, totum hoc tam indoctum & inf-

Insipiens doctorum & sapientum genus; ad necē trahi: ut quorum nullus in vita vltus est, eorum mors sit viuētibz salutaris.

SENTENTIA.

Deus sapientium sapientiā perdit. Deus sapientes huius mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Dan. 2.

ARGVMENTVM.

Daniel Nabuchodonosori somniū ipsius dicit, & interpretatur: quod quidē est de quatuor mūdi imperijs, videlicet Chaldeorum, Persarū, Macedonū, & Romanorum, quibus succedit regnū Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

Noli interimere istos sapientes, Ariochē, quos iussit rex occidi. Sed deduc me ad eū ego suscipio interpretationem. A. Placer, sequere me. D. Sequor. A. Nactus sum hominē ex captiuis Iudzis, o rex, qui pollicetur interpretationem. N. Tūc is es, Balthasar; qui possis mihi & quid in somnis viderim, & quid id significet, effari? D. Quod tu quæris arcanum, o rex, nō sapientes tibi, non coniectores, non arioli, non prodigistores possunt explicare, verū est in cælo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim euentura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundū quietem occurrit, huiusmodi est. Cum in lecto cubiculari iaceres, in cogitationem venisti, quid post hac futurum esset: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat, idēque mihi, non propter excellentem

DIALOG. SACRORVM

cellentem sapientiam, qua vnus cæteris mortali-
 bus præstet: verum mihi idem aperuit, quò tibi
 plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti.
 Tibi in somnis obiecta est species quædam inusi-
 tata magnitudine simulachri, ante tuos oculos
 stantis, aspectu terribili: cuius caput erat ex auro
 probatissimo, pectus & brachia argentea, venter
 & femora ærea: pedes partim ferrei, partim cre-
 tacci. In eo spectando dum tu hæres, saxum sua
 sponte auulsum incidit in eos pedes, eosque con-
 triuit, quo casu contractum simul est ferrum, cre-
 ta, æs, argentum atque aurum: omniaque frag-
 menta ventus, tanquam æstato stipulas ex area, sic
 sustulit, ne vestigio quidem relicto, ipsum autem
 saxum, quo acta est statua, muratum est in inge-
 tem montem, qui totum terrarum orbem comple-
 uir. Et hoc quidem est somnium. Iam interpreta-
 tionem addemus. Tu rex es regum: tibi cœlestis
 ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissi-
 mam largitus est potestatem: omnesque homi-
 nes, quotquot vbique terrarum sunt, terrestresq;
 bestias, & aerias volucres, sub tuum imperium di-
 tionemq; subiunxit: Ita tu caput aureum. Post te
 autem exister aliud regnũ, quo deterius, id erit ar-
 genteum. Deinde æreum, cuius ditio latè in om-
 nem terram patebit. Post, quartum surget, durũ
 & planè ferreum. Vt enim ferri duritate omnia
 atterruntur & comminuuntur, ita eius imperij vio-
 lentia & rigor omnia violabit & contundet. Pe-
 des autem pedumq; digitos quòd vidisti partim
ferreos,

ferreos, partim fictiles, regnum illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla coniunctum. Illa verò digitorum, partim ferro, partim argilla constantium diuersitas, regni inæqualitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quoddamque ferrum vidisti argillæ coniunctum: illi quidem propinquitate inter se coniungentur, sed inuicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Eius regni tempore suscitabit Deus regnum nulla vnquam temporum serie delendum, neque alij genti tradendum, quod quidem franger & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti e rupe saxum nulla manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque per fregit. Ita Deus ille maximus tibi præsignificat, ea quæ post hoc tempus futura sunt: estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conueniens, NO. immensam ineffabilemque sapientiam, o profundum & ingeniosum intellectum? afferre huc cito odores & libamina. Dignus est, cui suffragia fiant, cuique diuini honores præstentur. O Balsasar, vester Deus verè Deus est, Deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator: postquam tu rem tam profunda ignorationis caligine demersam potuisti in lucem eruere.

SENTENTIA.

*Deus arcana sua p̃ys, & per pios etiã alijs patefacit,
Omnia in deterius abeunt vsq; ad aduentum Christi. Christi
imperium eternum est.*

DIALOG. SACRORVM

FORNAX. Dan. 3.

ARGVMENTVM.

Nabuchodonosor Babylonia rex erectā à se statuam aureā imperat à cunctis suis populi congregatū adorari. Hoc cū Sidracus, Mesacus, & Abdenago Iudæi facere recusassent, in ignis fornacē conjiciuntur. Sed cū ab igne indenes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores, Nabuchodonosor, Proceres.

QUorsum pertinet tanta hominū multitudo, à tam diuersis nationibus in hunc locum conuocata? M. Nescio nisi quodd, dū video immanem illam statuam iussu regis erectam, metuere incipio, ne quid rex impium cogitet. AB. Ego quoque valde commoueor: ac ne velit eam adorari, vereor. S. Quid agemus igitur si iusserit? A. Nos verò non adorabimus, nam hoc quidem esset, Deo cultum renunciare. S. Qua rādem istud ratione? A. Rogas? Hominem, viuā Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mortalis simulacri procūbere? Quid indignius, aut magis impiū fieri aut cogitari potest? M. At licebit periculi deprecandi gratia, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. A. Apāgesis. Satis ne se viro probaret mulier, si cū alteri corpus suū prostitueret, se tamen virum suum semper in animo ferre diceret? Hæcine tibi iusta excusatio videretur? ME. Nequaquam. AB. At qui non

nō minus est hoc absurdū. Tunc, qui vnus es, te-
ipsum diuides, & alteram tui partem Deo, alte-
ram Veiovi addices? Quæ tanta animi mollities
est, aut quæ peruerfitas nos, quos honestum esset
propter mortales dominos q̄ liber mortē oppe-
tere, quiq; id in alijs laudamus, metu frangi, & ab
officio & pietate erga Deū immortalē deduci?
S. Quid ergo censes? A. A. Subeundum quemuis
cruciatum potius, & fortiter occumbendū, quàm
tantillum modò de via desectendū. S. O mas-
culum pectus: laudo te, Equidem ita sentiebam,
sed volui quid animi haberes tentare. Verū e-
dicitur silentiū, & video in loco ædito præconem:
audiemus quid proclamet. P. R. Pax sit rebus. E-
dico vobis, qui ex quacunq; natione, populo, lin-
gua præsentēs adestis, vt simulatq; sonū audietis
tubæ, tibæ, citharæ, sambucæ, psalterij, sympho-
niæ, & reliquorū concētuū, procumbatis, &
signum aureum adoretis, q̄ rex Nabuchodono-
sor erigendum curauit. Quod si quis nō paruerit,
continū in igne candētem fornacem iniicietur.
S. I. Deū immortalē, q̄ scelus video? Eōne im-
pietatis & insanix prolabi homines: vt id tanq̄
Deum colant, q̄ hominum manu factum, homi-
ne deterius est, & inferius? M. O vefaniā: illud
vide sis, vt prociderūt omnes? Ego certe centies
mortalū. DELA. Videtis ne illos tres ludæos,
qui non procubuerunt? AL. Video: enunciandū
id est regi. DEL. Rectè sanè, eam⁹ ad eum. AB.
Adq̄ne concidisse constantiam, vt in tanto nu-
mero

DIALOG. SACRORVM.

mero nullus sit, quem non labe factauerit metus?
D. Optamus tibi, rex vitam quam longissimam,
 Tu edicto cauisti, vt omnes audito cantu musico
 procumberent, & aureū simulacrum adorarent:
 rebellibusq; pœnam descripsisti, vt igni crema-
 rentur. Nunc homines quidam Iudæi, quos tu
 procuratori Babilonicæ præfecisti, Sidrachus,
 Mesachs, & Abdenago, tuū edictū contemnunt,
 neq; eosdem tecum deos colere, neq; statuam a-
 dorare curant. **N.** Itane est? Ergo inuenientur,
 qui meum imperium detrectent? ergo ego non
 maximus? Properate, adducite eos properè. **O.**
 Fiet. **N.** Iam ego eos docebo, quid sit mihi non o-
 bedire: iam efficiam, vt sciant esse regem. **D.** Ad-
 ducimus tibi homines, ô rex. **N.** Itane est Sidra-
 ce, Mesace, & Abdenago vt vos neq; meos deos
 venerimini, neq; auream statuā à me erectā ado-
 retis? Quid? nunc saltem non estis parati, auditis
 concentibus musicis, accidere ad eam? Nam nisi
 facitis, protin⁹ in fornacem immittemini. Ecquis
 verò est Deus, qui vos à meis manibus liberet? **S.**
 Nihil sumus solliciti: quomodo tibi ad ista respō-
 deamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & po-
 test nos ex flammis, seruare: & ex tuis manibus,
 rex, profectò seruabit. Quod, etsi non ita esset, ta-
 men omninò (ne tu erres) neque deos tuos colo-
 remus, neque ante statuā inclinaremur. **N.** Proh
 Deū atque hominū fidem, tanta esse quenquam
 audacia vt ausit mihi in os repugnare? Ite, com-
 portate ligna, subijcite igni alimenta, efficitur eū
 septu-

Septuplum huius qui nunc est. Vos verò ô fortis-
 simi veri totius exercitus comprehendite hos tres
 viros, colligate. Eia, quid statis? nihil opus est de-
 trahere vestes, vincite unâ cū omni amictu. Hem,
 sic volo, præcipitate eos in flammam. Videamus
 quid possit eorum Deus. properate ignaui, ego
 vobis hoc sceptrum comminuam capita. Pape. vi-
 dete ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam
 alios coniecerunt. Sed quid? ô rem miraculi ple-
 nâ: quid ego video? Eho mei proceres, nonne tres
 viros in ignem constrictos iniecimus? P. Factum,
 rex. N. Atqui ego video quatuor viros solutos, in
 media fornace ingrediētes, illesos, & indemnes:
 quorum quartus forma est augusta, & planè diui-
 na. O rem inauditâ. Accedam propius ad ostium
 fornacis. Heus Sidrace, Mesace & Abdenago,
 summi Dei cultores, exite huc. S. Adsumus, ô
 rex, è torrida flamma, diuina benignitate erepti.
 PR. Dij boni, quid hoc rei est? quanta miracu-
 la hodie cernimus? Videte, ut ignis in horum
 corpora nullam vim habuerit, ut ne pilus qui-
 dem crematus sit: ut amictus integri, nulla flamma
 nota iniusti sint. N. Gratias ego Deo Sidra-
 ci, Mesaci, & Abdenagonis, qui geniū suum mi-
 serit ad liberandū sui cultores, qui ipsius fiducia
 auxi, spreto regis edicto, maluerūt sua corpora ad
 cruciatum tradere, quàm ulli Deo, præterquam
 suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque
 decerni placet, decretumq; in omnib. omnium
 linguarum nationibus & gentibus promulgari,
 ut qui

DIALOG. SACRORVM.

ut qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, eiusq; domus publicetur, & euertatur, ut illius facinus memoria & nomine loci notetur. Nam præter hunc vnum præsens, ac salutis præpotens Deus nullus est.

SENTENTIA.

Maxima pars mundi homines magis metuit quam Deum. Mori satius est quam simulachra colere. In iustissimū quemq; grauissimè seuiunt principes huius mundi. Deus suos mouit vel ex medijs flammis eripere. Pij patiendo vincunt.

BALSASAR. Dani:; ARGVMENTVM.

Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babylonia rege Daniel rates, ei legit & explanat scriptum manus in pariete, qd Chaldei non poterant.

Balsasar, Regina, Daniel.

NVllū ne esse à vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullā rem idoneos. Quid attinet vos tanto in honore esse, si cum maxime opus est, tum minimè potestis? R. Regem multum diuq; saluere iubeo. Audiui ut tu te crucies & æstues, qd nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne te afflicta, nèue tantoperè pertimesce. Vir est quidā in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cuius excellens perfectaq; doctrina, peritia, sapientia, tempore patris tui cognita perspectaq; fuit: quo nomine rex cum maiorum, ariolorum, diuinorum, Chaldeorumq; magistrū esse voluit, quòd cum

eum Danielelem (nam id est ei nomen, quanq̃ rex
 Balsafarem nuncupauit) compertum esset singu-
 lari ingenio & prudentia valere, inq̃; somnijs in-
 terpretandis, ambiguisq̃; aperiendis, & obscuris
 declaradis longè alios omnes antecellere. Pro-
 inde si me audies, eum euocabis, vt te ista difficul-
 taret liberet. B. Euocetur sanè. R. Mox aderit, ne
 trepida. D. Adsum tuo accersitū. O Rex. B. Tūc
 es ille Daniel, ex captiuis Iudæis, quos meus pa-
 ter huc è Iudæa traduxit? D. Etiā. B. Audio te
 afflatu augustissimorum deorū agi, scientiaq̃; &
 prudentia atq̃ue sapientia facile principem esse.
 Eā ob rem te aduocaui. Sed q̃ ad rem, audi. Cū
 hic læto solutoq̃; animo oppipare conuiuarer,
 vnā cum mei regni optimatib⁹, ecce extitit qua-
 dam quasi manus, quæ digitis inscripsit in recto-
 rio parietis è regione candelabri, ea quæ tu vi-
 des, ad quæ explicanda euocaui omnes Babylo-
 nios sapientes. sed eorum nemo non modò inter-
 pretari, sed ne legere quidem potest. Te autē ac-
 cepi implicata euoluere, & obscura optimè de-
 clarare posse. Nunc itaq̃; si potes hoc legere, &
 mihi quid sit eloqui, purpura & aureo torq̃; insig-
 nitus, tertiū regni principatū obtinebis. D. Tua
 tibi dona habeto, aut ea alij largitor. Ego tamen
 hoc scriptum & legem, & tibi planū faciam. Ita-
 q̃; ades animo ô rex. Nabuchodonosori patri tuo
 olim largitus est Deus magnificum regnū, splen-
 doremq̃; egregium: qua de causa omnes eum gē-
 tes & nationes trepidè metuebant: quippe, qui
 quoscun-

DIALOG. SACRORVM.

quoscumque visum erat, interimeret, cæderet, effe-
 feret, deprimeret. Sed cùm iam secundis rebus
 elatus, intemperanter superbiret, & animos tol-
 leret, de folio deturbatus est: & omni splendore
 amissus, ex hominũ consortio eiectus, tum in bru-
 tam naturam sensumq; translatus, inter feras ha-
 bitauit: & herbarum pastu, boum ritu delectatus,
 ventos, imbresq; & omnes naturales cœli muta-
 tiones nudato corpore pertulit: donec tandem
 recognouit tandem illum Deum terrestris huius
 imperij principem esse, & ei quem vellet, præfi-
 cere. Tu quoq; Balthasar, qui es eius satù editus,
 nihilo te modestiorem præbuiisti, cùm tamen ea
 omnia præclare scires: sed te contra cœlorũ Do-
 minũ insolentiũs gessisti, & nunc vasa terrestris
 eius domicilij proferri iussisti, quibus tu tuq; p-
 eeres, & vxores, tum iustæ, tum concubinæ, in bi-
 bendo vino abusi estis. Quinetiam deos celebra-
 uisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, &
 lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, ne-
 que sentiunt: Deo autem in cuius manu tua vita
 & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti.
 Quare ab eo missa est hæc manus, cuius scriptũ
 hoc est: Mensus est, mensus est, ponderauit & diui-
 sit. Sensus autem: Mensus est, mensus est Deus tu-
 um regnũ, & id consumauit pōderauit, pōdera-
 nus est in trutina, & inuentus leuior: deuifit, diui-
 sum est tuum regnum, & Medis Persisq; distri-
 butum.

SENTENTIA.

Quum

Quum maxime opus est, tum minime iuuant huius mundi sapientes. Quum trepidat & nihil potest humana sapientia, tum maxime sese exercit diuina. Qui alieno exemplo non sapit, is suo periculo maloq; dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.

HAMAN, Ester. 3.

ARGUMENTVM.

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Iudeos, eamq; ob causam rex illum iubet in crucem tolli ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Machabeum Iudaum.

Assuerus, Ester, Haman, Harbona.

LAURE sanè & prolixè à te accepti sumus regina, vxor charissima. Quamobrem roges iam quidlibet licet, id rogatum feres. Dic quid petas: vel sit dimidiũ regni mei, tamè impetrabis. E. Siquidem habeo te propitium, ò rex, & si ita tibi videtur, vitam mihi, meisq; popularibus concedes. Hoc vnũ peto. Nam sumus prodici, & indignissimo crudelissimoq; exitio destinati. Quod si seruituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus esset hostis, qui tantũ regi damnum compararet. AS. O superi quis hominũ est tam audax, vt id ausus sit etiam cogitare? aut vbi est? EST. Ecce hic adest hostis infestissimus, homo hominũ quantum est pessimũ, Haman. A. Proh Deũ atq; hominum fidem: ò cælum ò terra, ardeo, tanta inuentum esse quẽq; audacia? HAM. Exijt ira inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restim redijt.

Sed

DIALOG. SACRORVM.

Sed tamen tentabo animum reginæ, si fortè miserescat mei, quod si hoc nō succedat, actum est, ilicet perij. Regina, iam non deprecor culpam, merui, fateor: nec potest vllum supplicium maius esse meo crimine. Sed te supplex genua amplectens, per istam clementiam. A. Quem neq; pudor neq; mea maiestas deterruit. Sed quid video? Atat etiam ad lectū reginæ? O magne Iupiter, etiam ne ut reginam domi apud me vi comprimat? Corripite, velate vultū, indignus est qui lucem tueatur. HAR. At etiam si scias quid machinatus sit in Mardocheum hominē de te, rex optimè meritum, vtpote per quem facta in te cōiuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curauit, in quā eum tolleret. A. Per commoda cadit, autorem in eam tollite, ut eadem, qua alios captat, via capiat.

SENTENTIA.

Muliebrium illecebrarū magna vis est in vtrāq; partem, hoc est vel ad nocendum, vel ad adiuvandum. Malum consilium consultori pessimum. Impij suo ipsorum laqueo iugulantur.

ARTAXERXES. *Nehem. i.*

ARGVMENTVM.

Nehemias à rege Artaxerxes veniam & opes impetrat eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

Qui fit ut vultu sis aded tristi, cum non ægrotes? Mirum, ni animi tristitia est. N. Rex in perpe-

perpetuum viue. Possūne non tristi vultu esse,
cum vrbs, in qua sepulchra sūnt maiōrū meorū,
euerſa sit, & eius portæ igne deflagrauerint? A.
Quidnā ergo petis? N. Si tibi videtur, & si quid
apud te valeo, vt me dimittas in Iudæam, ad in-
ſtaurandam urbem patriam. A. Ego verō dimit-
to. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Cu-
rabis, si placet, vt mihi dentur literæ ad prætores
Syriæ, qui me curent deducendū, dum perueni-
am in Iudæam. Deinde literæ ad Asaphū regnæ
ſylæ custodem, qui mihi ligna suggerat, ad reſci-
ciendas portas arcis, quæ est ædi coniuncta: vrbiſ-
q; mœnia, & domū, in quam sum diuerſurus. A.
Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immor-
tales, rex, tibiq; fortunatiſſimum longiſſimumq;
regnum precor.

SENTENTIA.

*Regis animum Deus habet in manu, cuiusq; quocunq;
vale, inclinat. Cui propitiuſ eſt Deus, huic conciliat bene-
uolentiſſam potentiam.*

NEHEMIAS. *Nehem. 5.*

ARGUMENTVM.

*Expoſtulat pauperes Iudei de diuitiis erga ſe iniqui-
tate auaritiæ. Et Nehemias diuites cogit in bñdiciā.*

Plebæi. Nehemias, Primæci,

Sacerdotes, populus.

Magnus eſt tui noſtrum, cum noſtorum
liberū numerus comparandū eſt inde
frumētū, quo viuamus. PL. Oppigne-
randi ſunt fundi noſtri, & vineæ & domus, vt nos

N

frumen-

DIALOG. SACRORVM

vt nos frumento contra famen muniamus. A L.
Iampro nostris agris & vineis, ad tributum regi
pendendum, pecuniam sumpsimus mutuam. An
æquum est, vt cum eiusdem nobiscū consanguini-
tatis sint alij, eademq; sit liberorū eorum, at-
que nostrorum conditio, nos tamen liberos no-
stros in seruitutem dedamus, sinque iam filiarū
nostrarum nonnullæ emancipatæ, neq; eas vin-
dicare possimus, cum fundos & vineas nostras re-
neant alij? N. O indignum facinus. Itane verò
principes scæus à vestris exigitis? Ergo nos cō-
sanguineos nostros Iudeos, In exteras gentes vē-
ditos pro nostris virib; redemerimus: & vos eos-
dem emetis, vt dominos non amiserint, sed mu-
tauerint? Non rectè facitis. Nonne in metu Dei
nostri viuetis, vt barbarorum, hostium nostrorū,
vituperationē euitetis? Ego quoque, & mei cog-
nati atque famuli, argentum eis, frumentumq;
mutuū dedimus. Agite, remittamus hoc nomen.
Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & oliue-
ta & domos: tum centesimam condonare argen-
ti, & frumenti, & vini, & olei, quæ eis mutua de-
distis. R. Reddem; neq; ab eis quidquā exigem;
Sic faciemus, vt tu hortaris. N. Vos verò sacerdo-
tes, iurate vos ita facturos. S. Faciemus. N. Ergo
quæ admodū ego meū gremiū excutio, sic quicū-
q; nō hæc presterit, nū excutiat. De; ex domo &
labore suo: sicq; esto excussus, vacuusq;. P. Amen.

SENTENTIA

Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animā venale

habet. Et alius pollet, etiam apud iniquos, iustus & grauis
 homo. *PERITAS. 3. Esd. 3.*

ARGVMENTVM.

Darius Persarū rex proponit optimatibus suis trium fidi-
 patorū suarū sententias, ad iudicandū quam esset
 optima. Sūt autē ea, de viribus vini, regis mulierū, & va-
 ritatū. His tñ stipatores iussu regis, suā quisq; sententia
 rationē reddidisset, palam obtinuit Zorobabel, qui verita-
 ti primas tribuisset, & a rege prætor statutiū disputationis
 promissū impetrat, vt Hierosolymitanū sabbū instauraret.

Darius, Anagnostes. Stipator, Alter Stipa-
 tor, Zorobabel, Optimates.

HAcc causa est, mei proceres, cur vos iusse-
 rim cōuocari. Cū mei corporis custodes
 dormiente me, inrer se (vt fit cō) fabularē-
 tur: ed delapsi sunt, vt certatim dicerent suā quis-
 que sententiā, et quæ res maximā vim habeat:
 ea conditionē, vt cuius dictū ego & Persidis tri-
 umuiri doctissimū iudicassetus, huic victori pro-
 nunciatio ea darentur, quæ iam audietis, recta
 schedulā. *AN.* Cuius dictum sapientissimū erit
 is a Dario rege ingentia dona, & victoriæ orna-
 menta consequitor, purpuraq; induitor, & auro
 bibito, & in auro dormito: & aureis frenis currū
 byssinūq; eidarim, & torque cliteundatum collū
 habero: & secundum Darium primus propter
 suā sapientiā sedero, Darij; familiaris dici-
 tor. Primi sententia est hæc: Maximā vim habet
 vinū. Alterius: Maximā vim habet rex. Terti;
 Maximā vim habent mulieres, sed omnia

DIALOG. SACRORVM

vincit Veritas. D. Nunc euocentur huc iuuenes,
vt ipsi sua dicta declarent. Dicite iuuenes, sux
quisque sententiae rationem. ST. PRIM. Quan-
tam vim habet vinum, o viri? Omnes à quibus
bibitur, homines fallit: eadem regis ac priuati, e-
andem serui ac liberi, eandem pauperis ac diui-
tis mentem efficit, omniumq; animos ad lætitiā
& hilaritatem conuertit, neque doloris vllius ne-
que debiti memor, omnium animos diuites red-
dit: oblitūq; vel regis, vel satraparū efficit, vt ni-
hil nisi magnificum loquātur: vtq; cum potage-
runt homines, & fraternæ necessitudinis & ami-
citiz memoria deposita, continuo gladios strin-
gant: neq; postea vbi à vino resipuerunt, quid fe-
cerint, recordentur. O viri nōne permagnam
vim habet vinum quod hæc fieri cogat? AL. O vi-
ri nōne permagnam vim habent homines, qui
in terras & maria, quæq; in eis insunt, omnia te-
neāt? Atqui rex omnib. antecellit & dominatur,
in eosq; principatū tenet, ita vt quidquid iubet,
faciant. Si iubet vt inter se belligerent, parent: si
contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros,
& tūres demoluntur: occidunt, & occidūtur, ne-
q; regis edictum excedūt. Quod si vicerunt, ad
regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, &
cetera. Item qui non militant, neq; bella regunt,
sed terram colunt, hi quoq; vbi fata messuerunt,
ad regem referūt, cogūtq; alius alium tributa re-
gi ferre. Is vnus si iubet perimere, perimūt: si di-
mittere, dimittūt: iubet verberare, verberāt: iubet
vastare

vastare, vastant. iubet construere, construunt, iubet
 excindere, excindunt. iubet serere, serunt. cunctus-
 q; eius tum populus, tum magistratus eidem pa-
 rent. eoq; interim accumbente, cibum capiente,
 dormiente circum vndiq; custodiam agunt, neq;
 cuiquā discedere, & sua negocia curare licet, ne-
 q; eius dictis non parere. Quare sic statuo viri, re-
 gis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z.
 Magnus quidem rex est, viri, & homines multi,
 & vinum multum potest. Quid, qui his domina-
 rur? Quis autem horum principatum tenet? non-
 ne mulieres? Mulieres regem genuerunt, & om-
 ne mortaliū genus, qui mari ac terra domina-
 tur, ab his ortum est: hę ipsos educauerunt vinea-
 rum satores, ex quibus vinum fit: hę hominum
 vestes faciunt: hę hominibus glorię sunt, nec
 possunt sine feminis homines esse. Quod si aurū,
 argentum, aut aliquam rem præclaram compa-
 rauerunt, nonne pulchrę alicuius, & eleganti for-
 ma mulieris amore capti, his omnibus omissis in
 eam oculos defigunt? eam hianti ore intuentur?
 auroq; & argento, & omni rerum pulchritudini
 anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à
 quo educatus est, suaq; patria, vxori adhęrescit,
 & cum vxore vitam finit, & patris & matris & pa-
 trię immemor. Atque vt perspiciaſtis, mulieres
 in vos dominari, nonne quę labore & industria
 paratis, omnia mulieribus datis atque affertis?
 Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandū
 & furandū proficiscitur, & mare, & flumina tra-
 nat, &

DIALOG. SACRORVM.

nat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur: atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amitam omnia refert: plusq; diligit homo suam coniugem, quam parentes: usq; adeo ut propter, fœminas multi mente alinati, multi serui facti sint, multi perierint, multi lapsi sint, & peccauerit. Quid? an mihi non creditis? nonne ingens regis potentia est? nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbã, cum hominis præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de eius capite diadema auferret, suôq; imponeret: tum regis malam sinistram manu feriret, rege interea eam ore hianti aspiciente, & arridenti arridente, & succensenti blandiente, quod eam sibi reconciliaret. An non multum valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? multum sane & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cœlû & sol cursu velox, qui vno die cœlum circumuectus, eodem recurrit, vnde profectus est, magnus sanè est. Sed Veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem, omnis terrarum orbis vocat. veritati cœlum ipsû fauet: veritatem omnia reformidant & tremiscunt: neque quidquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosimortales omnes, & eiusdem vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò viuit, vigerq;: neque ea est, quæ cuiusquam ratione de recto deflectat, ac non eadem sit omnibus:

nibus; sed ab omni iniquitate & pravitate aliena,
equum facit, eiusq; factu probant omnes, nec in-
est in eius iudicio quidquam iniquum. Cæterum
& ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia,
& à maiestate seculorū omnium laudetur Deus
veritatis. O Maxima veritas est, maximāq; vim
habet. D. Vicisti, pete quid vis, etiam præter ea
quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam
doctissimus inuentus es, & a me proximus sede-
bis, meusq; familiaris vocabere. Z. Memēto vo-
ti tui, quō te Hierosolymam instauraturum pol-
licitus es, tum. cū regnum assecutus es: omnia-
q; vasa Hierosolyma exportata, eō remissurū, quæ
se posuit Cyrus, cum de Babylone excindenda
votum fecit, eaquæ se illō missurum promisit. Et
tu recepisti te instauraturum sanum, quod igni
cremarunt Idumæi, tum, cū à Chaldeis per-
uastata Iudæa est, & nunc hoc est, quod à te po-
stulo, rex domine, atquæ flagito: hæc est magnifi-
centia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum
præstes, quo cœli regi, tuo ipsius ore nuncupasti.
D. Laudo te, & bene mones faciam.

SENTENTIA.

*Homō est de virtute contentio. Utinam inter sese
sic certarentur. hodie stipatores principū. Utinā & prin-
cipes bona retrāq; dicla sic & iudicārē & remunerārē-
tur. Sed fuit illud seculum argenteum, nostrum est fer-
reum. Certē rari sunt hodie in aula bini frōdi cerasmi-
na. Omnia vincit veritas.*

DIALOGORVM SA.

cronum Liber quartus.

MARIA. Luc. I.

ARGVMENTVM.

Gabriel genus Mariae nunciat edituram filium Dei
quarentiq; modum, demonstrat id fore à spiritu sancto.
Illa credens assensitur.

Maria, Gabriel.

Alue ornatissima, Do-
mino cōiunctissima, mu-
lierū felicitissima. Quid
metuis Maria? bono es
animo. nam accepta es
Deo. En ego tibi renū-
cio, te isto vtero cōcep-
tum parituram natum,
quem Iesu nomine vocabis. Is erit maximus, &
filius summi parentis censebitur eumq; donabit
rerū omnium prapotens De^o solio Dauidis, au-
toris generis eius. Itaq; posteris Iacobi regnabis
in eternū, nec vllus erit eius regni finis. M. Quo-
modo fiet istud, cū ego viri noticiam non habeā?
G. Spiritus sanctus sese in te insinuabit, teq; Dei
optimi vis grauidabit. Itaq; sanctissimus iste for-
tus vt erit, ita etiā dicetur Dei filius. Elisabetha
quoque (quò magis credas) tua cognata, iam se-
nex concepit filiū, & nunc sextum iam mensem
fert vterū, & tamen inter steriles habebatur. Vt-
que adeò nulla res est q̃ Deus non possit. M.

Ecco

Ecce me Domini seruam: veniat mihi, prout tu dixisti.

SENTENTIA.

Deo nihil est arduū. Promittenti Deo credendū est, etiam si quid natura contrariū promittat. Neque enim natura obnoxius est, autor ipse natura.

BAPTISTA. *Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3.*

ARGVMENTVM.

Ioannes Baptista populum docet vitæ correctionē, & de Christo vaticinatur.

Ioannes, Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram pœnā fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus, & ne ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Iā verò securis arborum radici admota est, omnisq; arbor fructum bonū non edens, excinſeda est, & in ignem iniicienda. P L. Quid ergo faciemus? IO. Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. P. Nobis autem, magister, quid faciendū est? IO. Nihil amplius, quam quantum vobis decretum est, exigite. MI. Quid etiam nobis? IO. Ne quem pulsate, aut per sycophantiam circumuenite, & stipendijs vestris este contenti. Sed audite vniuersi. Ego quidem ablus vos aqua, ad vitæ emendationem. Sed me præstantior, me subsequitur: & ita præstātor, vt ego non sim dignus, qui eius calceorum solua

corri-

DIALOG. SACRORVM

corrigiam. Is vos abluet sacro spiritu & igne: qui quidē vannum manu tenet, arēā suā perpassaturus, frumentumq; in horreū cōportaturus, & paleam igni crematurus inextincta.

SENTENTIA.

Bona arbor bonos fructus adit. Abstinentium ab indulsis, si penas vitare velis.

NATHANAEL. Ioan. I.

ARGVMENTVM.

Nathanael à Philippo monitus venit ad Iesum, et in eum credit.

Philippus, Nathanael, Iesus.

DE quo scripsit Moses, in nostra disciplina, & vates, cum reperimus: Iesum dico, filium Iosephi, à Nazareth. N. A Nazareth potest aliquid bonū existere? P. Prouise mecum. I. Video huc venire verē Israelitam: ad est, hominem ab omni fraude alienū. N. Vnde me nostis? P. Prius quam te Philipp. appelleret, cum esses sub ficu, videbam te. N. Magister, tu es filius Dei, tu es rex Israelitarū. I. Quoniā dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ita credis: maiora his videbis. Credite mihi, posthac videbitis coelū apertū, & Genios diuinos ascēdētes, & descēdētes ad mē.

SENTENTIA.

Vnde minime speres, inde existat bonum. Ad eundem est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus si credas, ad maiora venies.

NICODEMVS. Ioan. 3.

ARGVMENTVM.

Iesus

Iesus differit cum Nicodemus de renascendo. Nicodemus, Iesus.

M Agister, scimus te doctore venisse diuinitus, nā nemo ista tā portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit oī Deus. I. Es. Accipe igitur doctrinā: eō dignam qui venerit à Deo. Qui denuō natus nō fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci nō potest. N. Qno pacto potest homo nasci, qui sit senex? Numquid potest iterū in ventrem sui matris ingredi, atque nasci? I. Cū de Dei regno, quod diuinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perueniatur, esse diuinam. Proinde omittē istam à muliere natiuitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequā renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus; propterea quod ex re terrestri & mortali q̄ nascitur (cuiusmodi est mulier) id terrestre & mortale est: quandoquidē quæq; res sui simile gignit. At ex spiritu qui fuerit renat⁹, is diuina quadā & spiritui cōueniēte natura pręditus erit: quoniam quod à spiritu gignitur, id eius simile est à quo originē habet, videlicet spiritus. Neq; verò mireris, quod dixi: im, vobis esse renascendū: quāuis hāc natiuitatē non videas. Nā quod accidit in venter, cuius quālibet in partem spirantis sonitū audis, neq; tamen oculis cernis vnde veniat, aut quid feratur: idē sit & in omnibus ex spiritu genitis, vt hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspicī non possit,

DIALOG. SACRORVM

possit. N. Quomodo possunt ista fieri? I. Tu Israelitarum magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantū audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimoniū nostrū vos nō accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo, cælestia si dixerō, credetis? Si hāc similitudinē, q̄ ego duxi à vento (quæ res terrestis est, & subiecta sensibus) non capis, Ideoq; nō credis: quomodo intelliges ipsam, cuius declarandæ causa similitudine vsus sum, quæ res cælestis diuināq; est, neq; sub sensu cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est. Neq; enim potestis in cælū ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cælum nemo ascendit, præter eum hominē qui de cælo descendit, qui quidē est in cælo. Is autē ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperāda vobis cognitio est. Quocirca attēde, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodū Moses serpentē illum æneū extulit in desertis, in quē serpentem intuentes à serpentum morſu sanarentur: ita me oportet extolli, vt omnes in me intuentes, à me pendentes, mihiq; fidentes, non pereant, sed vitā adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superius à me proposita, sine qua negauī quenquā posse regnū cæleste consequī. Nam qui mihi fidem habēt, ita immutātur, tantoq; meliores fiāt, vt planē renati dici possint, & cælesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanū proſecutus est amore Deus, vt vnigenitū filium suum tradide-

DIALOG. SACRORVM.

ab eo, tibiq; ipse daret aquam perennem. S. Do-
 mine, neq; stultus habes, & pareus est p'sandus: vna
 de ergo habes ista aqua perennem? Num tu maior
 es patre nostro Iacob, qui tradidit nobis hunc pu-
 teuq; aqua non vsus est ipse, & filij eius atq; pe-
 cocae. I. aqua sitim ad tempus tantum explet, mea
 autē ad perpetuandū, ita, ut qui ex aqua a me ac-
 cepta biberit, non sitiat vnquā. nam ea aqua fiet
 in eo fons scietis in omne perennitate. S. Domi-
 ne, imperti me ista aqua, ne amplius sitiam, neue
 hac ad hauriendū veniā. I. I vocatū virum tuum,
 & huc cum eo veni. S. Non habeo virum. I. Re-
 ctē ais, te non habere virū. Quinq; enim viros ha-
 buisti, nunc quē habes non est tuus vir. Istud verū
 dixisti. S. Video se esse verum, itaq; non cōmittā
 ut tibi frustra incidisse videar. Maiores nostri in
 monte hoc Deū coluerunt. Atqui eos contem-
 ditis, Hierosolymis esse colendū. Quid censes? I.
 Mulier, creda mihi, venit tempus, tūc neque in
 monte hoc, neq; Hierosolymis colēt patrē. Vos,
 quid colatis, nescitis, quid colatur, scimus:
 quippe quia salus a Iudeis est. Sed veniet tempus, &
 quidem iam est, cū viri cultores patrē unimo &
 verē colent. Etenim a talibus se pater colā postu-
 lat. Animus est Deus, & qui enim coluit, animo &
 verē debent colere. S. Scio venturū esse Messia.
 In eū veneris, rem omnem nolis planari faciet.
 Legisti illē, qui tecum loquitur. D. S. Video
 magistrum ad puteū se dentem, & colloquentē
 cum quadam muliere. A. I. Mirum est, solū eū
 sola.

DIALOG. SACRORVM.

tu rectum subeas sed tantum iube verbo, & sancta-
bitur. Nam ego quoque, qui sub alterius sum po-
testate, tamen obrineo auctoritatem in eos, quibus
præsum, milites: ac si quæ iubeo ire, ita si venire, ve-
nit: seruū facere quid, facit. IE. O rem admi-
ratione dignissimam. Credite mihi, ne in Israelitia
quidē tantā fiduciā inueni. Et sine dubio multi ab
oriēte atque occidente profecti, accumbent cū
Abrahamo, Isāaco & Iacobo, in regno celesti: cū
interea ij ad quos regnum pertinebat, in alta no-
ctis caligine demersi, nihil aliud quā flebūt & frē-
debunt. Tu abi, & vt confidisti, sic obtineto.

SENTENTIA.

*Christus tam facile morbis imperat, quā dux mili-
tibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES. Luc. 5.

ARGVMENTVM.

Petrus iacto reti iussu Iesu, plurimos pisces capit.

Iesus, Petrus.

Subduc. in altum etiam Petre, vt retia laxetis
ad prædam. P. Præceptor, totam noctem la-
borantes nihil cepimus: sed tamen postq̃ ius-
iubes, demergā rete. O ré mirā. Adeste socij, adiu-
uate nos. Rūpitur rōce, ita multis piscibus est ple-
num. Corripe tu istos plagas alteriuscui, vos vos
inuergite in nauiculā. Desinite, desinite, sustinepe
rete: iā hæc plena est, infundamus in alterā. O ré
inaudicā, penē submergūtur cymbæ, præ piscium
multitudine. Quæso te dñe abi à me homo nocte-
sum. I. Ne metue deinceps iā homines piscaberis.

SEN

SENTENTIA.

*Absque Christo piscari, hoc est homines docere operam
ludere est. Christo auspice felix est piscatura.*

SIMON, Luc. 7.

ARGUMENTVM.

*Iesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ip-
se cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere
attrahari, causam reddit.*

Simon, Iesus.

I Amdudum spectro mulierem istam, quæ meū
hunc hospitem tam molliter curat. Qui si va-
tes esset, intelligeret, utique quæ & qualis sit
mulier quæ ipsum attrahat, nam prostituta pud-
icitia est. I. Simon, paucis te volo. S. Dicas licet
magister. I. Duos debitores habebat quidā cre-
ditor, quorum alter quingentos, alter quinqu-
aginta debebat denarios. Ij cum non essent sol-
uendo, utrique condonauit. Dic, vter eum plus
amare debeat. S. Opinor, cui plus condonauit.
I. Rectè iudicas. Vides hanc mulierem? cum in-
troiuissem domum tuam, ne aquam quidem ad
lauandos pedes meos dedisti: ea & lachrymis eos
perfudit, & sui capitis capillo exterfit. Tu mihi os-
culū non dedisti: ea, postquā sum ingressus, nō de-
stitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi ca-
put vnxi: ea vnguēte etiā mihi pedes perunxit.
Qua de causā sic habeto, ei multa remitti pecca-
ta, quoniā multum amauit. Cui autem minus re-
mittitur minus amat. Remittuntur tibi peccata,
mulier, tua te fiducia seruauit: abi cum bona pace.

O

SEN-

101 DIALOG. SACRORVM
SENTENTIA.

*A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex coniectura
indicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor
conciliatur.*

I A I R V S. Matt. 9. Luc. 8.

A R G V M E N T V M.

*Iesus à Iairo exoratus, eius filiam it sanatū, & inter
eundem mulierem profluvio sanguinis laborātem sanat.
Deinde ubi Iairi domum venit, eius filiam qua interea
decefferat, reuocat in vitam.*

Iairus, Iesus, Mulier, Petrus, Nuncius.

Est mihi vnica filiola, optime Iesu, duodeci-
mum annum agens, quæ nunc domi despe-
rato morbo laborat. Obsecro te, & obrestor
etiam atque etiam, vt domum venias, ei que ma-
nus imponas, vt reuiuifcat, & reualefcat. I. Faciā
verò, eamus. M. Salua sum, si possum vel extre-
mam eius oram vestis attingere. Conabor, nec
me hæc hominum turba impediet, quo minus ad
eum accedā. I. Quis nam tetigit mea vestimē-
ta? P. Tu vides quanta te hominum multitudo
circūfistat & comprimat, & rogas quis te tette-
rit? IE. Certè tetigit me aliquis: nam sensi vim
quandam exire à me. M. Perij misera, non latui
eū. Obsecro te, ignosce mihi, ego sum illa. I. nar-
ra mihi ré omnē, vt sese habet. M. Ego misera, iā
duodecim annos languebā, pfluuiio: de sanguinis:
cum interea toto illo tempore multis adhibitis
medicis, & omnem rem insumpsissem, neque quid
quam profecissem, sed indies deterius haberem:
iamq;

famq; ab omnibus medicis eram desperata. Cum
 hūc tuorū factorū admirabilitatē fama atq; audi-
 tione accipissem, accessi ipsa, sic mecum cogitans:
 O me felice, si vel limbum eius togæ liceat tan-
 gere. Hoc animo per mediā turbā accessi, ppius,
 nec me spes fefellit, nam simulatq; te tetigi, sensi
 vim omnē morbi fugatā esse, & omnē sanguinis
 fluxionem constitisse. I. Bono animo es, filia, tua
 re fiducia seruauit: abi cū bona pace, ex tuo ma-
 lo sana. N. Tua filia mortua est, laire: quid iā mo-
 lestus es magistro? I. Ne metue, laire, tātū cō-
 fide: euadet. Sed quē ego domi strepitum audio?
 intrōeamus. Eho, quid tantoperē fletis? Pax sit re-
 bus. Nō est mortua puella, sed dormit. Exite foras
 omnes. Petre, Iacobe, Ioannes & vos puellæ pa-
 rentes, manete intus. Videbitis quanta sit Dei po-
 tentia. Cedo mihi istā puellę manū: puella surge.
 IA. Bone Deus, quā mirificus es? O mea filiola,
 videōne ergo te renatam? I. Videte diligēter ne-
 quis hoc resciscat & puellæ cibum præbere.

SENTENTIA.

*Plus potest vel limbus vestis Christi quāmiuersa ho-
 minū sciētia. Quæ alijs insanabilia, Christo sunt facilima*

PHILIPPVS S. Matt. 14. Mar. 16,

Luc. 9. Ioan. 6.

ARGVMENTVM.

*Iesus quinque panibus, & duobus piscibus quinque
 virorum millia satiat.*

Discipuli, Iesus, Philippus, Andrias.

Q 2

Vides

DIALOG. SACRORVM

Vides quæ te: circumstet hominū multitudo, in tā vasta solitudine: & iā dies multū inclinavit: itaq; censemus vt eos dimittas, vt in finitima rura & vicos diuertāt, & sibi cibaria cōparent. Hic enim quod edant, nō habent. I. Nihil opus est vt abeant. Præbete vos eis cibum. D. At non satis nobis suppetit, vnde tantū hominum numerū pascamus, sunt enim (quantū licet cōiungere) plus minus quinquies mille viri, vt mulieres & paruulos omittamus, nisi fortè eamus emptum panes. I. Vnde aurē ememus ad tā multos, Philippe? P. Equidē non video: nā ducentis denarijs vix tantū emi possit, vt inde ad singulos minimū quantū pueniat. I. Quot habetis? videte. A. Adest hic puer, qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos pisces: præterea nihil est. Sed hæc quātula sunt ad tā multos? I. Adferre huc modò. Iubete omnes in viridī gramine discūbere cateruarim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nūc pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neq; in multis pascendis tenuior, neq; in paucis copiosior es, qui nulla lege rerum teneris, à quo omnium natura pendet, effice, rogo, his tantulis cibarijs multiplicandis, vt hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuā inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satis superq; erit, vnde ad satietatem comedant.

SENTENTIA.

*Christi cibus inexhaustus. Plus habet Christus, quam
egent homines.*

PA-

PANIS. Ioan. 6.

ARGVMENTVM.

*Iesus de viuifico pane, hoc est de seipso, differit apud
Iudeos.*

Iudæi, Iesus.

MAgister, quando huc venisti? IE. Vos profecto me queritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interituum, sed in omnem perennitatem permansurum, quem quidem ego vobis dabo. Nam me pater comprobauit Deus. IV. Quid agemus, ut diuina opera faciamus? IE. Hoc est diuinum opus, ut fide habeatis ei quem misit Deus. Iu. Quod ergo tui specimen das, ut eo visibili credamus? quid tale facis, quale fecit olim Moses? quo duce maiores nostri manna vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est. Panem de celo dedit eis comedendum. IE. Non Moses (mihi credite) panem vobis de celo dedit. Nam Dei panis est, qui de celo descendit, & vitam dat hominum generi. IV. Domine, da nobis perpetuum panem istum. IE. Ego sum panis vitalis. Qui venit ad me, non esuriet; & qui mihi fidem habet, non sitiet vnquam. Sed hoc vobis dico: & vidistis me, neque fidem habetis. Quidquid mihi dat pater ad me veniet: & venientes ad me non eicio foras. Descendi enim de celo, non ut meum, sed ut eius qui me misit, voluntati paream. Hæc est autem eius qui me misit, patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit, nihil perdam, sed id vltimo die exscai

DIALOG. SACRORVM

tem . Hæc est autē eius qui me misit voluntas, vt quisquis filiū aspiciat, eiq; credat, is vitā æternā adipiscatur, & à me vltimo die in vitam reuocetur.

IV. Nonne hic est Iesus Iosephi filius, cuius nos patrē matremq; nouimus? quō pacto igitur ait, se de cœlo descendisse? I. Ne missate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi patrē qui me misit, trahente eum, à me vltimo die in vitam reuocandum. Scriptum est in vatibus, omnes fore diuinitus doctos. Quisquis ergo ex patre audiuit & didicit, is ad me venit: non quia patrē quisquā viderit, nisi qui est à Deo, is patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidei, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis . Manna vsi sunt maiores vestri in desertis, & tamē mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, eiusmodi, vt qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendit: quō pane qui vescetur, viuet in perpetuum. Panis autē quē ego dabo, caro mea est, quam pro humani generis vita dabo. I V. Quomodo potest hic nobis carnē suam dare comedendā? I. Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnē, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam reuocabo vltimo die. Caro enim mea vere est cibus, & sanguis meus verē est potus. Qui mea carne vescitur, meumq; sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vixit pater qui me misit, ita & ego p patrem

trem viuo, & qui me comedet, is quoque per me
 viuet. Hic est panis qui de cælo descendit: cuius
 longè alia vis est, quàm mannæ quæ vñ maiores
 vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui viscitur,
 viuet in sempiternum. D. Dura vox, quis eam au-
 dire possit? I. Ergo hoc vobis absurdum videtur?
 Quid si me videatis eò ascendentē, vbi eram an-
 tea? Nōne multo vobis absurdius videbitur, vt
 qui in cælum ascenderit, is in terris comedatur?
 Non sunt mea dicta ita accipiēda, vt dicam ipsam
 carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil
 iuuat: sed est diuina quædā comedendi ratio, qua
 vita æterna comparatur, de qua ratione verba fa-
 cio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is
 per panem, viuit: ita qui per me viuit, (id quod
 mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me
 comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui
 fidem non habent. Hanc ob causam dixi vobis ne
 minem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fue-
 rit à patre meo. Iam verò multi à me propterea
 discedunt. Quid vos? num etiā vultis discedere?
 P. Domine, quem ad eamus? tu verba vitæ æternæ
 habes: & nos credim⁹ & nouimus, te esse Christū,
 Dei viuentis filium. I. Equidem vos duodecim
 elegi, sed vestrum vnus diabolus est.

SENTENTIA.

*Animæ cibus magis est procurandus quàm corporis. Vñ
 panis corpus, scilicet veritate (qui Christus est) anima pascitur.*

PRÆPOSTERI. *Matth. 15.*

Marc. 7.

DIALOG. SACRORVM

ARGVMENTVM.

Iesus à Phariseis & Scribis de discipulorū suorū illotis manibus reprehensus in illos reprehensionē retorquet, demonstratq; peccatū non extra, sed intus esse in animo.

Pharisei, & Scribæ: Iesus, Discipuli, Petrus. v

C Ur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorū, vt cibum capiant illotis manibus? I. Cur & vos contra præceptum Dei facitis instituto vestro? Deus enim (vt ait Moyses) parentē vtrumq; coli præcepit: & si quis patri matriue maledixerit, eum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, vt parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum tēpli collata, in ipsorū parentum vtilitatē esse cessura. Ita estis in causa, vt nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant: quāuis parentibus non, vt debent, subueniant, quo vestro instituto Dei Præceptum rescidistis, Multa sunt eiusdem generis alia, in quibus dū hominū instituta tenearis Dei præcepta omittitis: lotionis vrceorum, & poculorum, & cætera eiusmodi. Ficti homines, rectē vaticinatus est de vobis Esaias, vbi ita dicit. Hic populus ad me ore accedit, et me labijs colit: sed animo procul à me absunt. Verū frustra me ex institutis præceptisq; hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Nō quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os hoc verò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. DIS. Ecquid scis,

scis, Phariseos isto tuo dicto esse offensos? I. Omnis stirps à patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur. Sumite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foueā cādent. P. Ediffere nobis sententiā istam. I. Adebne etiam vos tardi estis? aut nōdum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? non enim in cor penetrat, sed in ventrem feretur, & in latrinam per excrementa ciborum eijcitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscuntia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur maleuolentiæ, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, maliciæ, dolus, proteruitas, inuidētia maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa in trinisecus manentia, polluūt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

SENTENTIA.

Ficti homines speciem pietatis habent, eiusdem vim repudiant. Quo quisq; plus tribuit rebus exterioribus, eo minus habet interiori. Tantò minoris quisque facit speciem, quantò plus habet rei.

CHANANAEA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTVM.

Iesus à Chananea exoratus, eius filiam liberat à furia.

Chananea, Discipuli, Iesus.

Miserere mei ô tu Dauidide, filiā habeo, quæ furijs miserè agitur. Heu me infelicem, ne respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei, respice

DIALOG. SACRORVM.

spice me, vtere tua in me clemétia & mansuetudine. D. Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. I. Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israelis. C. Domine subueni mihi. I. Siue primum saturari liberos. Neque enim conuenit, liberorum panem obijcere catellis. C. Etiam sanè: & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorū suorum. O mulier, magna est tua fides, Obtine-to sanè quoduis. Et propter istud dictum, abiecta: nam furia emigravit è tua filia.

SENTENTIA.

Christus exorabilis est etiam ijs quos maxime videtur excludere Fide Christus expugnatur.

FERMENTVM. Mat. 19. Marc. 8.

ARGVMENTVM.

Iesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit, qui quod ipse de fermento spirituali dixerat, intellegebant de carnali.

Iesus, Discipuli.

CAuete vobis diligenter à fermento Pharisæorum & sadducæorū, tum etiam Herodis. D. Hoc dicit, quia panes non accepimus. I. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à nobis esse omisos? adeòne cæci animo estis? adeòne sensum omnē amisistis, vt nihil intelligatis, neq; vobis veniat in mentem illorum quinq; panū, quos in quinq; hominū millia distribui? quot enim corbes frustis refertas abstulistis D. Duodecim. I. Quid cū septem panes in quatuor

pro millia dissecui, quot canistrorū frustra abstulisti? D. Septem. I. Qui sit, vt non intelligatis, me non de pane loqui, dum iubeo vitari fermentum Phariseorum & Sadduceorum.

SENTENTIA.

Dicta Christi spiritualia, interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere est difficile. Dissidentia ex homine quamuis pio agere pellitur.

CLAVIGER. Mat. 16.

Mar. 8. Luc. 9.

ARGVMENTVM.

Iesus discipulos sciscitatus quæ nam esset hominū de se fama, & audita Petri confessione, ei clauēs regni cœli promittit, deinde eius carnalem in cruce deprecanda animū obiurgat, & de hominis abnegatione docet.

Iesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alij Ioannē Baptistam, alij Eliā, alij Ieremiā, aliquem ex veteribus vatribus, qui in vitam redieris. I. Vos autem quæ me esse dicitis? P. Christū, Dei viuentis filiū. I. Beatus es Simon Bariona, quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es: sed à patre meo, qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, quam ne vniversæ quidem Orci vires superabunt: tibi quæ dabo clauēs regni cœlestis: ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis: & quicquid solueris in terra, erit solutum

DIALOG. SACRORVM.

solutum in cœlis. Cæterû etiam atq; etiam caue-
te, ne cuiquam indicetis me esse Christû. Me qui-
dem oportet Hierosolymam proficisci, omnesq;
à senioribus & pontificibus & scribis contumeli-
as & indignitates ppassum, interfici, tertioq; pòst
die resurgere. P. Respice te Domine: nunquàm
istud tibi accidet. I. Abi è meo còspectu, Satana:
impedimento mihi es, q; diuina nò sapis, sed hu-
mana. Quòd si quis me vult sequi, renûciet sibi-
ipsh, & me, crucem ferens quotidianam, subsequa-
tur. Nam qui volet vitam suam seruare, eam per-
det. Qui verò vitam perdiderit mea causa, & E-
uangelij, eam seruabit. Quid enim prodest, què-
quàm etiam totum mundum lucrari. si vitæ suæ
iacturam faciat? aut quid habet quisquā, q; cum
vita sua compensare possit? Etenim quem mei,
meorumq; dictorû in hoc adulterio, sceleratoq;
hominû genere pœnituerit, eius me vicissim pœ-
nitebit, cum & meo & paterno splêdore conspi-
cuus veniam, vnà cum sanctis & diuinis Genijs.
Nam venturus sum, & pro suis quenq; factis, re-
muneraturus. Quinetiam hoc vobis confirmo,
quosdam esse ex hoc conuentu, qui non sint obi-
turi mortem, quin me regni diuini præpotentem
venisse viderint.

SENTENTIA.

*Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequen-
dus Christus est, isq; omnibus præferendus.*

LYNATICVS. Mat. 17. Marc. 9. Luc. 9.

ARGVMENTVM.

Iesus

Iesus lunaticum, quem eius discipuli sanare non potuerant, sanat, ab eius patre exoratus.

Pater lunatici, Iesus, Dæmon, Quidā, Alius.

MAgister oro te, vt me, meumq; vnicū filiū, quem tibi hīc adduco, respicias. Agitatur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripuit, tum verò admotis dolorum facibus repente diuexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sæuis cruciamentis perfractus, à tam immanium furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oraui vt eum à tanto malo liberarent. Sed nō potuerunt. I. O diffidens hominum genus, & prauum: quousque versabor inter vos? quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. P. Ecce eū tibi. Hei mihi, vide sis vt repenti, te viso concidit: vide, vt spumans volutatur. I. Quam pridem hoc ei euenire cœpit? P. Iam à puero. ac sæpe in ignem, sæpe in aquā præceps ruit, vt dicas eum in mortem ferri. Sed tu si quid potes, opitulare nobis, nostri miserus. I. Si potes credere, nihil est q̃ credēti fieri non possit. P. Credo ego quidem, Domine sed tu adiua fidem meam. I. Spiritus mute & surde, ego tibi impero vt istinc emigres, remigraturus nunq̃. D. Bru u m. QUIDAM. Vt cōuulsus est? vt mortuo similis? A L I V S. Imò ego puto placē mortuum, ita nihil omninò mouetur. I. Cedo mihi

DIALOG. SACRORVM.

mihi istam manum, surge, esto incolumis. Trado
tibi filium tuum omni morbo vacuum.

SENTENTIA.

*Hominiſ imbecillitas, diffidentia argumentum eſt. Fi-
des eſt omnipotens. Chriſtus etiam infirma fidei opita-
latur.*

LAPIDANTES. Ioan. 8.

ARGVMENTVM.

*Ieſus de ſeipſo cum Iudeis diſſerit, eorum vanam ob
Abrahamicam ſtirpem arrogantiam retundit, veram li-
beratem docet, & lapidationem ab eis effugit.*

Ieſus, Phariſæi, Iudæi.

Ego ſum lux mundi. Qui me ſequetur, non
ingredietur in tenebris, ſed vretur luce vitæ.
P. Tu de te ipſo teſtaris, teſtimoniũ tuũ nõ
eſt verum. **I.** Et ſi ego teſtor de me ipſo, verũ eſt
tamen teſtimonium meum, quoniam ſcio vnde
venerim, & quò abeam: id quod vos nescitis. Vos
more hominum iudicatis, ego non iudico quen-
quam. Et tamen vt maximè iudicem, iudiciũ me-
um verum ſit: vtpotè qui non ſim ſolus, ſed yna
etiam adſit, qui me miſit, pater. In veſtra quoque
lege ſcriptum eſt, duorum hominum teſtimoni-
um verum eſſe. Ego de me ipſo teſtimoniũ dico,
dicit etiam is à quo ſum miſſus, pater. **P.** vbinam
eſt tuus pater? **I.** Vos neque me nouiſtis, neque
patrem meum. Si me noſſetis, meum quoq; pa-
trem noſſetis. Ego abiturus ſum, & vos me re-
quiretis, atq; in peccato veſtro moriemini. Quò
ego abibo, vos non poteſtis venire. **IV.** Num ipſe
ſe ſe

se interficiet, ut dicat, quod ipse abiturus est, non venire non posse? I. Vos hinc infernè estis, ego supernè. Vos ex hoc mundo estis, ego non idem: Ideoque dixi vobis vos, in peccatis vestris morituros: id quod fiet, nisi credideritis me eum esse. P. Nam quis tu es? I. Iamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere: sed ut ille qui me misit verax est, ita ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, hominibus renuncio. Verum enim verò cum me extuleritis, tum demum intelligetis me eum esse, qui mea sponte faciam nihil: contraq; sicut me docuit pater, ita loquar: mecumq; habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit pater, ad cuius ego arbitrium omnia semper facio. Quod si vos, qui mihi creditis (video enim esse non parum multos) in meis dictis manebitis verè discipuli mei eritis, veritatemq; intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. IVD. Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquā vnquam seruimus: & tu audes dicere, nos factum iri liberos? I. Credite mihi, quicumque facit peccatum, seruus est peccati. Atqui seruo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergo si vos filius libertate donabit, re ipsa liberi eritis. Neque verò me præterit, vos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognoui à patre meo, loquor: itidem, vos quod didicistis à patre vestro, facitis. IVD AEI.

Noster

DIALOG. SACRORVM.

Noster quidem pater Abrahamus est. I. Si Abrahami filij essetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum affatus, id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. IV. Atqui è stupro nati non sumus. Vnum patrem habemus Deum. I. Si à Deo patre essetis, amaretis me, quippe cum à Deo profectus venissem. Neque enim mea sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Veroe estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille iam ab initio fuit homicida, nec in veritate persistit, nempe veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo loquitur: utpote mendax, mendaciorque pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis vestrum coarguerit peccati? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. IVD. An non rectè dicimus, te esse & Samaritanum, & furiosum? I E. Ego furiosus non sum, sed patrem meum decoro: vos verò me probo afficitis, sed non ego meæ laudi studeo; est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi: qui mea dicta obseruanerit, mortem non videbit vnquam. IVD. Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates: & tu cum à morte in perpetuū vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu maior es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus

tuus est, ut etiam ipsi vares? Quem tu te facis? I. Si ego me ipsum laudatē, laudatio mea nulla esset. pater meus est qui me laudat: quem, vos, cum dicatis vestrum esse Deum, tamen non nouistis. At ego noui: id quod si negarem, vestri essem similis, id est mendax: sed noui eum, eiusque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestiuit videre diem meum, & vidit, & vidisse gaudens est. Quinquaginta annos nondum habes, & Abrahamum vidisti? I. I. Imo antequā Abrahamus esset, ego eram. IVD. Proh scelus, hæcne nos tam indigna ferre? quin eum cooperimus lapidibus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? nusquam comparet: euauit.

SENTENTIA.

Patrem sequitur sua proles. Cui quisq; obedit, eius filius aut seruus est. Ex opere iudicatur de homine. Impij sunt ex Diabolo nati. Seruire iustitie, ea demū libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia meliuntur. Simulatorē si homicidā argueris, occidet te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Vtimum tantum sciret mundus, ut ex suis eos fratribus cognosceret.

CHECKS NATVS. Ioan. 9.

ARGVMENTVM.

Iesus cæcum natum sanat. Pharisei postquam hoc etiam interrogatis eius parentibus rescluerunt. De Iesu maledicunt, & sanant, quia de Iesu benedicbat, & curauit. Iesus ei sese aperit, & Phariseos cæcitatis arguit, de se ipso, bono pastore disputat.

DIALOG: SACRORVM

Discipuli, Iesus, Cæcus natus, Vicini,
Pharisæi, parentes cæci.

M Agister, utrū propter suum hic, an prop-
ter parentū peccatum cæcus natus est? I.
Propter neutrum: tantū vt diuina in eo
opera demonstrarentur. Me oportet rem agere
eius qui me misit, dum dies est. Venies nox, cum
agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum
hominum. Sed age iam, huic homini lucem con-
feram. Confectum est. Abi lotum in piscina Si-
loa. C. Faciam, & quidem libenter. O me felicē,
si possum adipisci id quod homines vocant lucē,
quo ita delectantur, vt negent quidquam esse iu-
cundius. At ego nunq̃ ne suspicari quidem potui
quale esset? nēq; p̃mūdō animo & cogitatione
comprehendere, quid albū, quidue atrū dicant.
Ita mihi natura iniqua fuit, vt mihi rem omniū
predicatione suauissimā inuiderit. Sed iam vide-
or mihi ad piscinā peruenisse. lauabo me, vt sum
iussus. O Deus immortalis, quid hoc rei est? hōc-
cine est videre? Ho, ho, vix sum mei cōpos, præ
gaudio. Vide, ego cælum, terram, homines. Bo-
ne Deus, quis est hodie tā fortunatus, q̃ ego sum?
O populares, aspiciate, aspiciate eum qui ex vtero
matris cæcus est exceptus, nunc liquido videntē.
V. Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare?
A L I V S Planē. A L I V S. Fieri non potest. A-
lius est, eius similis. C. Imō ego verō ille ipse
sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? C. Qui-
dam homo, quem Iesum nūcupant, puluerē spu-
to suo

to suo tēporatū meis oculis illeuit: deinde iussit
 ut irem lotum in Silos: quo facto, sensum vidēdi
 sum affecutus. V. Vbi est ille? C. Me latet. V. De-
 ducam⁹ eum ad Phariseos. C. Quō libet. V. Ad-
 ducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cū
 à natiuitate cæcus esset, videndi munus à Iesu es-
 se affecutum. P. Quomodo istud amabo? C. Cæ-
 no mihi oculos illeuit: quibus deinde ablutis, vi-
 deo. PHARIS. Is homo nō est à Deo profectus,
 ut qui sabbatum non agat. ALIVS. Qui possit
 improbus homo tam stupenda? PH. Tu quid de
 eo cēses, qui tibi oculos aperuerit? CAE. Egō ne-
 vatem esse. Iud. Credibile nō est, eum qui nūc
 videt, cæcū fuisse. Euocentur huc eius parentes.
 ALIVS. Sanè placet. Heus vōs, aecerite eos.
 NVNC. Fiet. IVD. Placet hanc rem altius scis-
 citari. NVNCI. Adfuit. IVD. Hiccinē est filius
 vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum?
 Qui sit ut nūc cernat? PA. Hunc filium esse nō
 strū, & cæcum fuisse natū, scimus; quomodo nūc
 cernat, nescimus: quisitē ei oculos aperuerit, nō
 fugit, ipse iam grandis est, ipsū interrogate, de se
 ut eloquatur. PHA. Appelletur iterum. Adestū,
 fateri verū. Nobis satis cognitū est hominē illū
 esse sceleratum. CAE. Sceleratus sit, necne, nesci-
 o: vnū illud scio, me, cū cæcus fuerim, nūc ocu-
 lis vti. PH. Quid fecit tibi? quomodo illustravit
 tua lumina? C. Iā vobis dixi, neq; audiuiſtis. Quid
 denuō vultis audire? Nū vos quoq; vultis eius di-
 scipuli fieri? PH. Abi in malam rem. Tu es eius

DIALOGI SACRORVM

discipulus: nos Moſis ſumus diſcipuli. Satis ſci-
mus, cum Moſe locutum eſſe Deum: at hic vnde
ſit, neſcimus. C. Ergo in eo eſt admirabilitas, q̃
vos neſcitis vnde ſit, cū mihi oculos patefecerit.
Iam ſcim⁹ improbos à Deo nō audiri: ſed ſi quis
pius eſt, & Dei voluntati parens, cum audit De⁹.
Nunquam poſt hominum memoriam ſando au-
ditum eſt, quēquam illuſtrauiſſe oculos cæci na-
ti. Quod niſi eſſet iſ proſectus à Deo, nil poſſet.
PH. Tu ſcelerum plenus es, & nos doces? Abi
foras in malum crucem. I. Audio eum, quem na-
tiua cæcitate liberaui, exactum eſſe à Iudæis. Et
ecce eū. Heus tu, habesne fidem Dei filio? CAE.
Quis autem iſ eſt, vt ei fidem habeam? I. E. Video
eum, iſ ipſe eſt, qui tecum loquitur. C. Ego verò
fidem habeo. I. E. Ego in hunc terrarum orbem
ad hoc diſcrimen, & ad hunc delectū veni, vt qui
non vident, videāt, & qui vident, cæci fiant. PH.
An tibi nos videmur cæci? I. E. S. Si cæci eſſetis,
non eſſetis in vitio. Nunc quia dicitis vos cerne-
re, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui nō
intrat per ianuam in caulam, ſed alia trāſcendit,
iſ fur eſt & latro. Qui autem intrat per ianuam,
paſtor eſt ouium. Huic ianitor aperit. Huius vo-
cem exaudiunt oues. Hic ſuas appellat nomina-
tim, eaſq; educit, eductiſq; præit viam: hunc oues
conſequuntur, vt cuius vocem agnoſcant. Alie-
num autem non ſequuntur, ſed deſugiunt: quo-
niam non agnoſcunt alienam vocem. Verū vt
intelligatis quid mihi velim, ſic habetote: Ego
ſum

sum ianua ouium. Omnes quicunque ante me
 venerunt, fures sunt, & latrones, nec eos audiue-
 runt oves. Ego sum ianua. Per me qui intrabit,
 seruetur, & ingressum & egressum liberum ha-
 bebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob
 causam venit, quam ut furetur, mactet, perdat. E-
 go veni ut vita fruatur, & melius habeant. Ego
 sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro
 ouibus. At mercenarius ille, non pastor, cuius sue
 non sunt oves, si quando videt lupum venientem,
 relictis ouib⁹, in pedes se coniicit: lup⁹ oves agit
 rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenari⁹,
 nec curam habens ouium. Ego sum pastor bonus,
 & meas noui, vicissimq^{ue} eis sum notus. Quemad-
 modum nouit me pater, ita ego noui patrem: &
 animam pono pro ouibus. Habeo autem alias o-
 ues, quæ non sunt huius ouilis, quæ etiam mihi ad-
 ducendæ sunt, meamq^{ue} vocem audient: atq^{ue} ita
 fiet vnum ouile, vnusq^{ue} pastor. Ideo me pater a-
 mat, quia animam pono, eam resumpturus. Eam
 quidem nullus mihi eripere potest, sed ipse mea
 sponte eam pono, habeo enim potestatem eam
 ponendi, rursumq^{ue} sumendi. Hoc mihi in testi-
 monio dedit meus pater. IV. Furiosus est, & insanit.
 Quid eum audiris? AL. Hæc non sunt furentis. Pro-
 testne furia cæcorum oculos lucis usu donare.

SENTENTIA.

Quos sanaturus est Christus, prius fœdas, hoc est scœ-
 das esse ostendit. Simulatoribus nihil est, vel pertinacius,
 vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi etiam si reliqui

DIALOGI SACRORVM.

omnes veritati cernerent; simulatores non esse credituros.
Quos mundus rejicit, Christus accipit, eisq; sese aperit.
Qui diuina sapiens mundo furere videntur. Aperi hic eadē
dem oculos. o cæce munde noli continuo furoris arguere si
quis aliquid vel agit, vel dicit, quod tu, o belua ceticæps
vel non approbas vel non intelligis. Cognosce, & iterum
tertioq; cognosce, antequā iudices. Nam a foolcs bolt
is sone shot. ad penitentiā properat, citò qui iudicat,

RENOUALIA. Ioan. 10.

ARGVMENTVM.

Iesus Iudeis Christum Deiq; filiū se esse fatetur, ob
eāq; causam illi eum lapidare conantur,

Iudæi, Iesus.

QUādiu nostros animos suspensos tene-
bis? Si tu es Christ⁹, dic nobis apertè. I.
Id dixi vobis, nec creditis. ea quę patris
nunc facio, satis de me testatur. Sed
vos non creditis quia non estis ex ouibus meis:
quemadmodū dixi vobis: Oves meę vocem meā
audiunt, & ego eas cognosco, ipsę mē sequuntur
ego eis vitam largior sempiternā. Non possunt
vnquā perire, neq; mihi eas quisquā de manu eri-
puerit. Pater meus, qui mihi eas mādauit, maxi-
mus est omnium: nec eas possit quisq; de eius ma-
nu extorquere. Ego autem & pater vnū sumus.
IV. O audaciam, videtis quā nefaria vox? Agi-
te, obruamus hominem lapidibus. I. Multa ego
vobis præclara opera patre meo autore, edidi, q̃
tandem est eorum, propter quod me lapidetis?
IVD. Nullam bonū ob tem te lapidamus, sed ob

impia

Impia tua in Deum dicta: simul quod homo cum
 sis, Deum te facis. I. Eho an non ita scriptum ex-
 tat in vestris literis: Ego vos deos appellavi? Si
 Dij appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus
 est, quod scriptum rescindi non potest: me, quem
 pater cōsecrauit, & in hunc terrarum orbem mi-
 sit, vos impium dicitis, si dixi me Dei filium esse?
 Si patre digna non præsto, mihi ne credite: sin e-
 tiam, si non mihi, at factus credite: & eādem cog-
 noscite & patrem in me, & me in patre esse. I. E-
 nim verò ista iam non sunt ferenda: iniiciamus
 ei manus, quid istamus? Papæ ubi est? nusquā est,
 ubi est? euauit in auram, præstigiator, at non
 semper euadet: tenebitur aliquando.

SENTENTIA.

*Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia
 sua religionis nomine pretextant simulatores. Vera dicta
 habet mundus pro impijs*

THOMAS. Ioan. II

ARGUMENTVM.

*Iesus discipulos suos se comitari iubet, euntem ad La-
 zarum in vitam reuocandum.*

Iesus, Discipuli, Thomas.

A Beamus iterū in Iudæam. D. Magister,
 modò te volebant lapidare Iudæi, & eō-
 dem redis? I. Diei horæ sunt duodecim.
 Qui inter diu iter facit, nō offendit: vitur enim
 communi hac luce. Qui autem noctu, offendit:
 caret enim lumine. Iam verò Lazarus ille noster
 amicus obdormuit: cum ego eo expergefactum.

DIALOG. SACRORVM.

D. At si obdormiuit, saluus est. I. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestra causa gaudio, vt rei fidem adiungatis, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

SENTENTIA.

Christo mortuum excitare tam facile est, quam homini dormientem, Christo mors somnus est.

LAZARVS. Ioan. 12.

ARGVMENTVM.

Iesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Iesus, Maria, Iudæi.

CVM essem domi, allatus est mihi nuncius, aduenire Iesum. Itaque ei extra vicum obuiâ procedo. Sed eum aduenientem video, adibo & salutabo. O Domine si adfuisses hîc, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiâ scio, te quicquid à Deo petiueris, impetraturum esse. I. Reuiuescet frater tuus. Mart. Scio ego reuicturû cum reuiuiscant homines in illo nouissimo die. I. Ego sum resurrectio & vita, ita vt mihi confidentes omnes & mortui sunt reuicturi, & viui nunq̃ sint morituri. Credis hoc? Már. Etiam Domine. Ego credo te esse Christû illum Dei filium, orbi expectatum. Sed eo euocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera luctu tabescit. I. Quàm multa acerba & p̃pessu aspera euenire in hominû vita necesse est? Me miserescit harum miserandarum muliercularû, quæ charissimi fratris morte concussa, mœrore conficiun-

conficiuntur, & iam ad me, sicut ad certum asylū
 confugient, opemq; meā & presens auxiliū imple-
 rabunt. Atq; ecce eas huc accurrentes, cū magna
 hominū multitudine. Ipsa autē Maria, vt plorat,
 vt lamētatur, vt suo luctū omnibus lachrymas ex-
 cutit? Iam credo mihi ad pedes iacebit supplicās.
 M. O Domine, si tu huic adfuisses, me⁹ frater nō
 fuisset mortuus. I E. Vbi eū posuisti? I V. Veni vi-
 sum. Vt cōmotus est, & lachrymarū vim profudit?
 nimirum eum valde amabat. A L I V S. Non pote-
 rat is qui cæci oculos reclusit, efficere, vt hic non
 moreretur? Sed videte vt rursū cōturbatur. I E.
 Hic est monumentum: amouete saxum. M A R.
 At iam foetet, Domine, nam quatrīdū est. I E.
 dixine ego tibi, te, si potes fidere, visurā gloriosū
 & planē diuinū factū? Tollite modō: Pater gra-
 tias tibi ago, quōd me audiūisti. Equidē sciebā vt
 me semper audias: sed dicebā ppter circumstantē
 hominū multitudinē, vt credāt me à te esse missū.
 Lazare veni forās. I V. O rem seculis omnibus
 inauditā. Videte, videte hominem è sepulchro e-
 mergentē, vinctis pedibus & manibus fascijs, vul-
 tuq; sudario obuclato. O immensam Dei poten-
 tiam. I E. Soluite eum & dimittite liberum.

S E N T E N T I A.

*Christi vox etiam à mortuis auditur, & nos vi-
 tam non audimus.*

R E P V D I V M. Matt. 19. Mar. 10.

A R G V M E N T V M.

Iesus cū Phariseis & discipulis de diuortio colloquitur.
 Phari-

DIALOG. SACRO RVM

Pharisæi, Iesus, Discipuli.

L Icet ne viro repudiare vxorem, qualibet de causa? I. Quid vobis præcepit Moyses? B. Moyses permisit vxori nuncium remittere, scripto diuortij instrumento. I. An non legistis, vt qui eos principio fecit, maré simul & fœminâ fecerit? vtq; ita pronunciatum sit: propterea vir, relicto vtroq; parente, hærebit suæ coniugi, fietq; ex duobus vnum corpus. Itaq; iam non sunt duo, sed vnum corpus. Proinde quod Deus coniugauit, homo ne disiungat. PH. Cur ergo præcepit Moyses, ei dari diuortij tabulam, eamq; repudiari? I E. Habuit videlicet rationem vestræ peruicaciæ. Verum olim non erat ita facilitatû. Quin hoc vobis confirmo, quicumque repudiauerit vxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat. Eadem in causa sunt & fœminæ. DISC. Si hæc est viri cum vxore conditio, non expedit connubiâ cōiungere. I. At nō omnes id præstare possunt, sed ij duntaxat quibus datû est. Nā euiratorû alij ita ex vtero matrû orti sunt, alij manu castrati sunt, alij seipsos castrauerunt propter regnum æcclæste. Qui hoc potest præstare, præstato.

SENTENTIA.

Deus ipse, propter hominû peruiciaciâ, aliquid interdû permittit, quod alioquin permittendû non esset. Olim fuit mundus minus malus, & omnia abeunt in dies in deterius. Libidini resistere, nisi dono Dei, nemo potest.

D I V E S. *Math. 19, Marc. 10.*

Luc. 18.

AR.

ARGUMENTVM.

Iesus ab adolescente interrogatus, vita viam docet, & quam sit ea diuitibus difficilis, ostendit, deq; premijs suorum disserit.

Adolescens, Iesus, Discipuli.

M Agister bone, quid boni faciendum mihi est, vt vitam æternam adipiscar? I. Quid me dicis bonū? Nemo bonus est nisi vnus Deus. Quod si vis ad vitam peruenire, serua præcepta. A. Quæ nam? I. Ne adulterato. Ne occidito, Ne furator. Falsum testimonium ne dicito. Ne quæ interuertito. Parentem vtrumq; colito. Alterum vt teipsum diligito. A. Hæc omnia seruavi iam à teneris. Quid mihi restat? I. Probo. Vnum tibi deest. Si vis perfectus esse, i venditū rem tuam omnem, & precium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in cælo: deinde ad me sequendum, crucem ferens venito. Eho, abit mæstus: est enim perdiues. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cælestæ perueniunt? Obstupetis? O filij, quàm difficile factū est, vt qui diuitijs freti sunt, in regnū diuinum ingrediantur. Dicam iterum: Facilius est rudentem traijci per foramen acus, quàm diuitem in regnum diuinū introire. D. Ecquis igitur poterit seruare? Hoc humanis quidē viribus fieri non potest, sed potest diuinis. Nam omnia quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri possunt. D. Nos quidem (vt vides) reliquimus omnia, vt te sequeremur: quid ergo hinc asseque-

DIALOG. SACRORVM

assequemur? I. Vos quidē certē, qui mē secuti estis, cum in renouata vita in tribunali magnificus confedero, sedebitis etiā in duodecim tribunali-
bus duodecim tribus Israelitarū iudicātes. Et om-
nino, quisquis dōmū, aut fratres, aut sorores, aut
patrem, aut matrē, aut coniugē, aut liberos, aut a-
gros reliquerit, mei nominis & Euāgelij regniq;
diuini gratia:is & in hoc xuo, etiā inter tot acer-
ba, centuplū accipiet, & in futura ætate vita frue-
tur sempiterna. Sed multi primi erūt vltimi, & vltimi primi. Nam in regno cælesti idem vsu venit,
quod in quodā patrefamiliās, qui primo mane exi-
it ad conducendos in vineā suam operarios: & cū
singulis denarijs in diē cum eis decessisset, eos in
vineam dimisit, iterūmq; circiter horam tertiam
egressus, vidit alios ociosos in foro manētes, quos
etiā in vineā suam dimisit: seq; eis quod æquum
esset, daturū promisit, Itē circa sextā & nonā horā
egressus, fecit idem. Hora autem ferē vndecima
egressus, cum alios desides inuenisset: Quid hic
(inquit) statis totū diē ociosi? Nemo nos cōdux-
it, inquiunt illi. Tum ille: Ite & vos in vineā meā
& quod erit æquum, accipietis. Vespere mandat
vineæ dñs procuratori, vt operarios conuocet,
eisq; præmiū persoluat, initio factō ab vltimis ad
primos. Hi qui venerant hora ferē vndecima sin-
gulos acceperunt denarios. At primi, qui se plus
accepturos rati essent, cum tantundē accepissent,
murmurabant in patrem familias, quod vltimos,
qui vnā horā opus fecisset, ipsis æquauiſſet, qui
totius

totius diei onus pertulisset, & ardores. Tū ille vtrū ex eis, Amice, inquit, non facio tibi iniuriā. Nōne denario mecū depactus es? aufer tuum, & abi. Liber mihi tantū dare huic vltimo, quātum tibi. An mihi non licebit meis vti meo arbitrio? Eōne tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ita in regno cælesti vltimi primorū, & primi vltimorū conditione erunt. Multi enim sunt euocati, sed pauci electi.

SENTENTIA.

Diuitia magno sunt ad salutē impedimento. Diues diuitijs, deniq; homines ijs quæ habent charissima, renūdere, humanis viribus nequeunt, diuinū queunt.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGVMENTVM.

Diues inmisericors apud inferos cruciatus, ne tantulum quidē misericordiā à Abrahamo impetrare potest.

Diues, Abrahamus.

Pater Abrahame miserere mei: & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discretior enim in hac flamma. A. Fili memineris, te bonis in vita, Lazarū malis esse defunctū. Nūc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & vos vasta vorago, vt hinc ad vos aut istinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. D. Saltē illud oro te, pater, vt eū mittas in domum mei patris, vt meos fratres (habeo enim quinque) cōmonefaciat, ne ipsi quoq; cōmittant, vt in hunc rā tetri cruciatus locū veniendū sit. A. Ha
bens

DIALOG. SACRORVM.

bent Moſen, & cæteros vates: eos audiũto. D. Eſt illud quidẽ aliquid, pater Abrahame. Sed ſi quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitã corrigent. A. Si Moſes & vates non audiunt, ne ei quidem qui reuixerit, obtemperaturi ſunt.

SENTENTIA.

Inclémentes inclémenter punientur. Qualem ſe quiſq; alteri præbuerit, talem in ſe experietur Deum. Impiorũ ſera pœnitentia. Beati qui plorent, nam conſolatione afficiuntur. & gaudentibus, dolebunt enim. Nam rerum viciffitudo eſt. Qui ſancta doctrina ad ſanitatẽ non reuocatur, deſperandus eſt.

FILII ZEBEDÆI. *Matt. 10. Mar. 10.*

ARGVMENTVM.

Ieſus Iacobo & Iohanni regnũ petẽtibus, crucẽ proponit.

Mater Iacobi & Ioannis, Ieſus, Iacobus & Ioannes.

MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mei duo filij. IE. Quid nam id eſt? IA. Vt tibi, cum ſplendorem & imperiũ fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter affidẽamus. IE. Nescitis quid petatis. Potestis ne idem mecum poculum ebibere, eademq; lotionẽ ablui? IAC. Poſſumus. IE. Meum quidem poculum bibetis, meaſq; lotionẽ lauabimini. Sed vt mihi dextra læuæque affidiatur, non eſt meum dare, niſi eis, quibus id paratum eſt à patre meo.

SENTENTIA.

Ad regnum Dei non niſi per crucẽ venit, & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.

FIN.

FINITORES. *Mat. 12. Mar. 11. Luc. 20.*
ARGUMENTVM.

Iesus à Pontificibus & scribis & Senioribus de auctore sua potestatis interrogatus, ipsos vicissim de auctore lotionis Ioannis interrogat. Deinde p similitudines eius futurū prädicit, vt propter se repudiatiū, regno priuētur.

Pontifices, & Scribę, & Seniores, Iesus.

Dic nobis, ex cuius auctoritate ista facias, & quis tibi dederit vt tantum posses? I. Ego vicissim vos quiddā rogabo, de quo si mihi responderitis, dicā vobis ex cuius auctoritate hæc faciā. Latio Ioannis vnde erat? à cælōne, an ab hominibus? P. Si cælo dicimus, dicit: Cur ergo ei non credidistis? sin ab hominibus, periculum est ne vniuersus nos populus lapidet. Omnes enim Ioannē habēt pro vate. Negemus scire nos. Agē nescimus. I. E. Ego quoq; non dicam vobis, quahæc auctoritate faciā. Sed quid censeris? Habebat quidem duos natos, quorū priorē aggressus est his verbis: Nate, abi ad faciendū opus hodie in vinea. Cui ille: Non libet, inquit, post tamen mutata sententia, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus iturū se, non iuit. Vter paruīt voluntati patris? P. O. Prior. I. E. S. Credite mihi, publicani & meretrices antecediū vos in regnum diuinum: Venit enim ad vos Ioannes, vir integra vita, vos non credidistis: publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, ne sic quidem mutastis animum, vt ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Finit quidam

DIALOG. SACRORVM.

quidē paterfamiliās, qui conſeuit veniā: quā cū ſepibus circūdediſſet, torcularq; in ea deſiſſet, & caſtellū extruxiſſet, elocauit agricolis, domoque poſtea multo tēpore abſuit. Poſt ſuo tēpore miſit ad agricolas ſeruū, ad percipiendū fructū vineæ, quē illi malē acceptū plagis, inanē remiſerunt. Iterum mittit alium: eum quoq; illi lapidib⁹ contuſum, & iſtibus indigniſſimē mulctatum, vacuū remiſerunt. Nec ſatis, addit tertium: quem etiā vulneribus conſectum eiecerunt. Pergit mittere alios atq; alios: qui omnes vel pulſati, vel occiſi ab eis ſunt. Et iā cum vnū haberet filiū, eūq; chariſſimū, ita ſecum cogitabat: Quid agā? mittāne ad eos filiū, meas delicias? at mittā, fortaſſe eius conſpectū reuerēbūtur. Itaq; facit. At vinitores eo viſo, ſic loqui inter ſe inſiſtunt: Hic quidē eſt heres interrimamus eum, vt inuādamus in hæreditatē. Itaq; eiectū ē vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ domin⁹, quid faciet agricolis illis? P. O. Malos malē perder, & vineam alijs tradet agricolis, à quibus fructū percipiet ſuo tempore. Sed abſit vt quid tale eueniat. I. E. S. Nunquā ne legiſtis dictū illud in monumentis literarum? Quē lapidē improbauerunt ſtructores, adhibitus eſt ad caput anguli. A Domino ꝑfectū id eſt, & mirum vobis videtur. Quamobrē ſic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum diuinū & dabitur genti ſuū fructū edituræ. Ac quiſquis inciderit in lapidē eum, confringetur: & in quē lapis inciderit eum cōteret. Nam in regno cœleſti ſimiliter,

Similiter accidit, atq; in rege quodā, qui nuptias filij sui factururus, seruos suos misit, qui inuitatos ad nuptias vocarent. Cumq; illi noluissent venire, alios item seruos misit, quibus negotium dedit, vt ostenderent inuitatis, ipsum parauisse prandium: iuuenos & altilia esse mactata, omnia deniq; esse parata: vt venirent ad nuptias. At illi eum aspernati, descenderunt alius in suum agrū, alius ad mercaturam. Ceteri comprehensos eius seruos, è vita per summā ignominia sustulerunt. Qua re audita iratus rex, eō suas copias misit, & homicidas illos perdidit, eorumq; urbem incendit. Deinde suis seruis mandauit, vt (quonia paratae erant nuptiae, & qui at eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per vias passim abirent: & vt quemcunq; inuenissent, ad nuptias vocarent. Illi in triuia profecti, quoscunq; inuenerūt, coegerūt, tum malos, tum bonos, ita vt compleretur cœnatio conuiuiis. Ad eos cōtemplandos ingressus rex, animaduertit ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: & Amice inquit, quid huc intrasti sine vestimento nuptiali? Cumq; ille obmutuisset, iussit rex famulis, vt eum pedibus manibusq; constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, vbi futurus esset ploratus stridorq; dentium. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

SENTENTIA.

Publicani & meritricēs ad Dei regnū sunt aptiores, quā populorū magistri atq; gubernatores. Qui diuinis donis ornatus ingratus se præbet, is donis priuatur. Opti-

Q

ma quæ

DIALOGI SACRORVM

simā quæq; maximè improbatur à potētissimis quibuscq;

DENARIVS. *S. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.*

ARGVMENTVM.

Iesus à Phariseorū Herodisq; discipulis de tributo Cæsari pendendo malitiosè interrogatus, prudētè respondet.

Discipuli Phariseorū, Herodiani, Iesus.

MAgister, scimus vt verax sis diuinamq; viuendi rationē verè & sincerè tradas, neq; vllius omninò hominis gratia de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceat ne nobis cēsum pendere Cæsari, nec ne? I. Quid me tentatis, simulatores? exhibete mihi nummū tributariū. D. En tibi denariū. I. Cuius est imago hæc, & inscriptio? D. Cæsaris. I. Itaq; red-dite quæ sunt Cæsaris Cæsari: & quæ Dei Deo,

SENTENTIA.

Astutis astutè respondendū. Captiosa ad nocendū interrogatio, vitiosa est, sed ad eandē astuta ad seipsum suendum responsio vitiosa non est.

SADDUCEI. *Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.*

ARGVMENTVM.

Iesus à Sadduceis de septem maritorum vxore interrogatus, cuius nam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fere matrimonia, & obite resurrectionem fore ostēdit. Deinde legisperito de maximo legi præcepto respondet. Postremò, illos quadam interrogations de genere Christi compefcit.

Sadducæi, Iesus, Scribæ, Pharisei, Legisperitus.

MAgister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite vxore & fratre,

fratre, ut is frater eius uxorem duceret, fratrique prole suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum vnus ducta uxore, sine liberis mortuus est; fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius: donec tandem singulis ad vnum mortuis, vltima omnium moritur femina. Cum ergo reuixerint homines, cuius ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? I. Erratis ignoratione literarum, & diuine potestatis. In hac vita homines connubunt: sed quibus contingit dominari vita illa nouata, ij nullis inter se matrimonijs copulantur, si quidem ne mori quidem iam possunt, suntque; quasi caelestes & diuini genij, Dei filij. Mortuos autem ad vitam reuocari, vel Moses indicat in rubo (si forte vnquam legistis) ubi Deus ait: Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Iacobi. Viuentium nimirum Deus est non mortuorum, cum ei omnes uiuant. Qua in re vehementer erratis. L. Quando hic tam expostite respondie, volo ego quoque eius acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege preceptum? I. Audi Israelita: Dominus deus tuus, dominus vnus est: Dominum Deum tuum toto animo, omni cura, studio, cogitatione, opera, amato. Hoc est primum & maximum preceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut te ipsum amato. Maius his preceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. L. Præclare sanè magister dixisti. Nā vnus est Deus, præterea nullus, quem summa animi ope, cura, studio, opera,

Q.

cogita.

DIALOG. SACRORVM

cogitatione amare, nec non alios vt se ipsum diligere, omnibus præstat piamenti & sacrificijs. I. Nô longè abes à regno diuino. Sed vt vos ego viciſſim interrogè Phariſæi, quid cenſetis de Chriſto? cuius proſtatū fore? P. Dauidis. I. Qui ſit ergo, vt eū Dauid numine aſſatus Dominū vocet, ad hūc modū: Dixit Dominus Domino meo. Se- de ad dexterā meam, donec tuos tibi hoſtes ſcam- ni inſtar calcandos tradidero. Si eū Dauid Domi- nū vocat, quī fieri poteſt, vt ſit Dauidis proſtat⁹.

SENTENTIA.

Sublate morte ſublata erūt et matrimonia, vt pote ad ge- neris humani propagationē inſtituta, qua propagationē iā nihil opus erit, nemine moriēte. Amor legis eſt perfectio.

P E T R V S. Luc. 22, Ioan. 13.

ARGVMENTVM.

Ieſus moritur⁹ diſcipulos ſuos modeſtiā amoremq; docet; ſui deſertionē, & Petri abnegationē prædicat, deq; ſuo ad patrem diſceſſu & ſpiritus ſancti miſſione diſſerit.

Ieſus, Petrus, Diſcipuli, Philippus,
Iudas Thaddæus.

INter gentes vt quiſq; plurimū opibus valet, ita maximè rex eſt, & potētiffimus quiſq; faciliſſime principis nomē obtinet. At veſtra longè alia eſt ratio: quantoq; quiſq; maior eſt, tātò ſummiſſius ſe gerat: & quāto plus imperio pollet, tanto magis miniſtrum ſe præbeat. Vter enim maior eſt, qui accumbit, an qui miniſtrat? nōne qui accumbit? Atqui ego inter vos ſum ſicut miniſtrās, vobiſq; (qui permanſeritis mecum in meis rebus aduer-

aduersis) legatum mihi à patre meo regnū similiter lego, vt edatis & bibatis in eadē mecum mēsa in regno meo: & in tribunalibus sedētes, ius duo decim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli adhuc parumper vobiscū futurus sum: quæretis me & quemadmodum dixi Iudæis, quò ego iturus sum, eos venire non posse: ita vobis quoq; nunc dico. Itaque hoc nouum vobis præceptum do, vt ametis vos inter vos, & ametis quemadmodū ego vos amaui. In eo cognoscēt omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. P. Domine, quò abiturus es? I. Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. P. Qui minus nunc possum? animam pro te ponā. I. Animam pro me pones? Crede mihi, nōdum cecinerit gallus, cū tu me ter adiuraueris. Si mon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expectauit vos ad cribrandum, quasi frumentū. Verū ego oraui pro te, ne tu de constantiæ gradu deijcereris. Tu vicissim aliquādo recreatus, cōfirmato fratres tuos. P. Atqui paratus sum & carcerem tecum, & mortem subire. I. Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu me tibi notum esse ter negaueris. Porro cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num qua re caruistis? D. Nulla. I. E. At nunc, qui habet crumenam, adhibeto, nec minus peram. quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (ne vos nescitatis) superest cōprobandum scriptum illud: Et inter improbos habitus

DIALOG. SACRORVM

habitus est: habentq; meæ res finem. D. Dōmine ecce hīc duo gladij. I. Satis est. Cæterum nolite animo perturbari; fidem habetis Deo, & mihi fidem habete. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Quòd si secus esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reueniā ad vos mecum assumēdos: vt vbi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quòd, & qua via proficiscar, sitis. D. Nos verò nescimus quòd eas, tantum abest vt viam tenere possimus. I. Ego sum via, veritas & vita. Nemo venit ad patrē nisi p me. Si cognosceretis me, meum quoq; patrē cognosceretis: & iam nunc cognoscitis, & vidistis eum. P. H. Dōmine ostende nobis patrem: id satis erit nobis. I. Tantum iam tempus vobiscum versor, & tu me non nosti? Philippe, qui vidit me, videt patrem. Qui fit, vt tu iubēas vobis patrem ostendi? Non credis & me in patrē, & patrē in me esse? Quæ vobis dico, mea sponte non dico: sed ipse pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi & me in patre, & patrē in me esse: aut certè de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, cum qui mihi fidem habebit, eadē mecū, vel etiā maiora facturum. Nam ad patrē meum me confero facturum quidquid per meū nomen petieritis, vt patris gloria in filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meū, id ego faciā. Si me amatis, præcepta mea conseruate. Ego verò exorabo patrem, vt alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: spiritum illum, certum veritatis

autho.

authorem dico, quem hominum vulgus non potest cōprehendere, qui eum neq; videt, neque cognoscit, at vos cognoscitis, quoniā apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: inuisam vos. Post paulò iam me non videbunt homines, at vos videbitis: quia ego uiuo, & vos uiuetis. Tum cognoscetis & me esse in patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet praecepta mea, eaq; conseruat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à patre meo, eundemq; ego quoq; amabo, meq; ei aperiā. IV. Quid causæ est vt nobis te ipsum sis aperturus, promiscuè hominū multitudini non itē? I. Qui me amat, dicta mea vita exprimet: eumq; meus pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eū degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autē quem auditis, meus non est: sed patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (spiritum sanctū dico) quē mittet pater nomine meo vos docebit, & recolet omnia quæcunq; dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audiuiſtis vt dixerim vobis, abire me reuſurum vos. Si me amaretis, gauderetis, quia dixissem ire me ad patrem, qui maior me sit. Et nunc dixi vobis, priusq; venit: vt eum euenerit, credatis. Iam nō multa loquar vobiscū. Venit enim huius mundi princeps, nec habet quod in me carpat, tātum eò res tēdit.

DIALOG. SACRORVM

vt intelligant homines me amare patrē, & ita facere vt mihi mandauit. Surge, abeamus hinc.

SENTENTIA.

Inter Christianos quo quisque maior, eo summissior. Ex charitate cognoscitur Christianus. Vt quisque sibi maximè confidit, ita faciliè labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.

PILATVS. *Matt. 17. Marc. 14. Luc. 23. Io. 18.*

ARGVMENTVM.

Iesum accusant Iudæi. Pilatus interrogat, Iesus de suo regno & officio responder. Pilatus eū ad Herodē mittit.

Pilatus, Iudæi, Iesus, Pontifices.

QUODNAM crimē adfertis in hunc hominem, quem mihi vinctū tradidistis? **IV.** Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. **P.** Abducite eum vos, & ex lege vestra iudicatore. **IV.** Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus peruertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, seque Christum, regem esse dicentem. **P.** Libet ex ipso sciscitari. Heus, tu ne es rex Iudæorum? **IE.** Tuāne istud sponde dicis, an ex alijs auditum. **P.** Quasi ego Iudæus sim. Tui te populares, & pontifices, mihi tradiderunt. Quid cōmisisti? **I.** Regnū meū terrestre nō est, quod si esset, mei satellites pugnauiſſet, ne Iudæis addicerer. Verū regnū meū hic positum non est. Tu ergo rex es? **IE.** Rectè ais, ego eō natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, vt testimonium perhibeam veritati. Quisquis

à verie

Veritate est, vocem meam audit. P. Quid est veritas? Heus Pontifices, & plebs Iudæa, ego nullū deprehēdo crimen in hoc homine. P. O. N. Atqui nemo est hodie nocētior, neq; supplicio grauiore dignus. P. Nō audis quæ in te proferāt crimina? nihil né respondes? Vide vt te grauitè accusent, quid taces? nequeo mirari satis. P. O. N. Populum sua doctrina, à Galilæa ad hunc vsque locum excitat. F. Estne is Galilæus? P. O. N. Est. P. Percōmodè cadit, quodd est ditionis Herodis, qui nunc in vrbe est. Itaq; eum ad illum duci iubebo.

SENTENTIA,

Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum Christi regnum mundanum non est.

BARRABAS. Mat. 27. Mar. 16. Luc. 23. Jo. 19

ARGUMENTVM.

Pilatus Iudeorū importunate fatigatus, Iesum damnat ad crucem, Barrabamq; latronem liberat.

Pilatus, Pontifex, Iudæi, Iesus.

Nunc Iudæi adduco vobis eū, vt intelligatis me nullū in eo crimen inuenire. Ecce homo. P. O. N. Crucifige, crucifige. P. I. Cōprehendite eum vos, & crucifigite. Nā ego nullū in eo crimen inuenio. IV. Nos legem habemus, quæ iubet eum morte plecti, quia filiū Dei se fecit. P. Metuo quorsum euadant hæc. Vnde natus es? mihi non eloqueris? An nescis, me potestatem habere tui vel crucifigendi, vel reiaxandi. I. Non haberes vllam in me potestatem, nisi id datū esset supernè. Itaq; qui me tibi tradidit, in maiore culpa est.

DIALOG. SACRORVM.

pa est. P. Hic quidem mihi amittendus est, video.
 IV. Si eum amittis, nō es amicus Cæsari. Quis
 quis enim regem se facit, aduersatur Cæsari. P.
 Age iam educam eū ad vos. Ecce rex vester. IV.
 Tolle in crucem, tolle in crucem. P. Regem ego
 vestrum in crucem? IV. Nullū habemus regem
 præter Cæsarem. P. Nihil ago, video: cedendum
 est multitudinis libidini. Cedo huc mihi aquam.
 Hac manuum lotionē testatum volo, Iudæi, me
 in sanguine huius innocentissimi rei, ab omni
 noxa abesse. Vestra culpa esto. IV. Eius sangui-
 nem nos, nostriq; posteri luunt. P. Ergo Barra-
 bā hunc latronem liberum habete, Iesum autem
 vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

SENTENTIA.

*Potestas a Deo est. Cæsari malunt seruire inimici Chri-
 sti, quam Christo, & latronem liberari, quam infontem,
 Vtinam non eadem fierent hodie.*

SIMON, Ioan. 21.

ARGVMENTVM.

*Iesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis ap-
 pareret. Deinde cum eos prandere iussisset. Petro violenti-
 tam mortem prædicit.*

Iesus, Discipuli, Ioannes, Petrus.

HEus iuvenes, nunquid edulij habetis? D.
 Nihil. IES. Iacite rete ad dexteram nauis
 partē, & inuenietis. D. Faciem? O mira-
 culū: tanta est in nostro reti piscium multitudo,
 vt trahere non possumus. IO. Dominus est. P. E-
 go igitur indusiū succingā, & ad eum ad ripam
 natabo,

natabo. D. At nos nauigabimus: neque procul à terra absumus, iam appulimus: Hic est prunè impositus piscis, & panis. IE. Afferte de piscibus, quos modò cœpistis. P. Attraham rete ad terrā. O magnum numerum piscium. D. Quot sunt? P. Enumerabo. Sunt centū quinquagita tres. D. Mirum est, rete non esse ruptū. IE. Venite pransum. Vescimini hoc pane & pisce. Simon Ioannides, diligis me plus quàm hi? P. Etiam Domine, rure scis quàm te amem. IE. Pasce agnos meos. Simon Ioannides, diligis me? P. Etiam Domine, tute scis vt te amem. IE. Pasce oues meas. Simon Ioannides, diligis me? P. Domine tu omnia scis, tu nosti quàm te amem. IE. Pasce oues meas: simul & hoc accipe. Cum esses iuuenis, ipse te cingebas, & ibas quò volebas: sed cū senueris, alius te, cum manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. P. Hic autem quid. IE. Si cum volo manere, donec reueniā, quid ad te? tu modò sequere me.

SENTENTIA.

Iubente Christo, qui piscatur, feliciter piscatur, id quod de hominibus, secundum spiritum, accipiendū est. Qui Christum amat. huic Christus oues committit. Discipuli eadem conditio est que magistri.

LINGVE. Act. 2.

ARGUMENTVM.

Quia Christi discipulos nouis linguis loquentes Iudei putarent ebrios esse: Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donum spiritus sancti à Christo in vitam

DIALOG. SACRORVM.

*vitam excitato effusi. Hoc audito, illi penitentia agunt
& in Christi nomine lauantur.*

Iudæi, Petrus.

Nonne omnes hi, qui loquuntur, Gallilæi sunt? ALIVS. Sunt. I. Ecquid est quodd nostrum quisq; vernaculâ sibi linguâ audiat? Parthi, Medi, Elamitæ, Mesopotamitæ incolæ, & Iudææ, & Cappadociæ, Ponticq; & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphilæ, & Aegyptij, & eius libyæ partis quæ secundum Cyrenen, & peregrinantes Romani tum Iudæi, tum aduentitij, Cretensesq; & Arabes, audimus eos rerum diuinarû amplitudinem nostris cuiusq; linguis eloquentes. Hoc quidem iam non humanû est. Equidê sic obstupesco, vt nesciâ, vigilem ne, an somniem. Quid hoc rei est? Bacchi agitatio est. O Bacche, pater eloquentiæ. I. Quid ais? AL. Vini pleni sunt, mera temulêtia est. Vnde enim tam multas linguas, tam diuersas, tam repentê didicissent? P. Viri Iudæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, & mecû quæ dicam recognoscite. Non sunt hi temulenti, quæadmodû vos arbitramini (est enim hora dici tantû tertia) sed viget illa vatis Ioelis predictio: vltimis autê tēporibus (inquit Deus) omne hominû gen^o meo spiritu perfundâ, ita vt vestri filij filiarq; vaticinêtur, & iuvenes visis, & senes in somnijs educantur. Quinetiam serui & ancillæ tunc meo spiritu delibuti vaticinabuntur. Sed id signis quibusdâ præsignificabo, tû suprà in cœlo, tû infrâ in terra: videlicet sanguine, & igne, & fumido

vapo-

vapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini nomen inuocarit, euadet. Audite verba hæc, viri Israëlitz. Iesum Nazarenū, at quē virum? qui vobis à Deo præsentatus est portentis, miraculis signis, quæ per eum De^{us} in medio vestrū edebat, vt sciris: hunc vos definito Dei consilio & prouidentia traditum, hominū impiorū opera comprehensū, ad palum alligatum sustulistis: quem Deus creptū ex mortis doloribus, in vitam reuocauit, quaten^{us} fieri non poterat vt à morte teneretur. David enim dicit de eo: Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoq; mihi dextero, nulla re commoueor: nec verò solū mentis atq; animi læticia gestio, verū etiam ipso corpore fidenter persto: quò tu animam meā apud inferos non deseres, nec permittes is qui tibi sua pietate placet, interitu deleatur: sed me viam vitæ docebis, mihiq; cumulatissimam apud te voluptatem præstabis. Si licet apud vos viri, fratres, liberè de summo patre Dauide loqui, is & vitam finiuit, & sepultus est, & eius monimentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cum vates esset, & sciret Deū sibi iurauisse, sese ex foetu lumborū eius, quod ad humanā conditionem peruenet, suscitatum Christum, & in eius solio collocaturū, præsciens Christi resurrectionis dixit, eius neq; animam apud inferos relinquendā, neq; corpus interitu esse delendum. Hunc Iesum suscitauit Deus, cuius nos omnes

DIALOG. SACRORVM.

omnes testes sumus. Is Dei dextera elatus, & promissū sancti spiritus à patre consecutus, effudit hoc quòd vos non videtis & auditis. Neq; enim Dauid ascendit in cælum, sed is ipse loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, sede ad dextrā meam, donec tuos tibi hostes instar subsellij calcādos tradidero. Hoc igitur pro certo habeant omnis Israelis posteritas, dominū & Christū factū à Deo esse hunc ipsum Iesū, q̄ vos crucifixistis. IV. O nos impios: Quid agemus, viri fratres? P. Mutate pristinam mentem, & ablui mini cuncti nomine Iesu Christi, ad remissionē peccatorum, & accipietis munus sancti spiritus, ad vos enim pertinet promissio, & ad vestros liberos & ad omnes remotiores quosunque vocauerit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestre, eripite vos ex hoc peruerso hominum genere. I. Bene & liberaliter dicis, & nobis omninò sic placet. Eleuamur.

SENTENTIA.

De spiritualibus carnaliter iudicant carnales.

CLAVDVS. Actor 3.

ARGVMENTVM.

Claudū sanant Petrus & Ioannes. Deinde cōcursu facto populi, Petrus ad populum de Iesu (in cuius nomine fuerit sanatus ille) verba facit. Hic superueniunt secta doctorem & Apostolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Ioannes, populares, Sacerdotes & Antistites
sani, & Sadducæi.

• Respicite

R Espicite hunc miserum claudum, viri optimi quē mater claudū peperit, ita ut nūquā sese pedibus potuerit sustinere. Date mihi aliquid honoris & a moris Dei gratia: vobis Deus sese vicissim benignum prebeat. P. Aspice nos. Nequā; argentum mihi nequā; aurum est, sed quod habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula. C. O. mirū miraculum, ut mihi roborati sunt pedes ut nunc firmiter incedo? O quā dulce est cōsecutū esse bona, quib⁹ carueris? Ago tibi gratias Deus optime maxime, cuius tanto sum beneficio sanatus. Vah quā iuuat ingredi & salire? P. Q. Nōne hic est mendicus ille claudus, qui solebat pro foribus templi sedens mendicare? A. L. I. V. S. Planē is est: nec possum satis mirari, hunc tam expedite nunc ingredi, qui antea loco se mouere non posset. P. O. Videor mihi somniare. Subsequamur eū, ingreditur in porticum Solomonis. P. E. Quanta huc cōcurrit multitudo? Quid hoc admiramini, viri Israelitæ, aut quid nos intuemini, quasi priuatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Isaaci, & Iacobi patrū nostrorū, illustrauit puerū suū Iesū, quē vos in conspectū Pilati aductū repudiastis, cū ille absoluedū iudicasset. At vos sancto & innocento repudiato, petistis hominē homicidā vobis cōdonari, & vitē authorem occidistis, quē Deus à mortuis excitauit, Cui⁹ nos testes sum⁹, eiusquē nominis fiducia hic quē videtis & nostis, corroboratus est, &
illius

DIALOG. SACRORVM.

Illius confidentia intergerimā valetudinem in vestro omnium conspectu consecutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiā fecisse, vt etiam vestros principes: sed Deus, qui tot suorum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem reuertimini ad sanitatem, vt deleantur vestra: peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cum prænunciatum vobis Iesum Christum mittet: quem oportet cælo contineri, vsq; ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum iam olim prædixit. Moses enim maioribus nostris ita dixit. Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate, mei similē: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis vati illi dicto audiens nō fuerit, is ex numero hominū tollitur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerūt, qui hæc tempora prædixerūt, & tanta denuntiauerunt. Vos estis ex vatibus orti, & in eo scdere cōprehensi, q̃ percussit Deus cum maioribus nostris, cū dicerit Abrahamo, per eius semen felicitatem consequuturas omnes orbis terrarū nationes. Ad vos primū Deus suscitātū puerum suum Iesum misit, qui vobis felicitatē afferret, si modo vestrū vnusquisq; à suis virijs descisceret. SAC. Enimuerō iam ferendū non videtur, tantam eis licentiā dari, vt populum publicē doceant. Nam quid futurū est? SAD. Quid? nisi vt nobis relictis, omnes ad eos transcant? Nā quod resurrectio-

resurrectionē mortuorum per nescio quem Iesum futuram prædicant, facile animos imperitæ multitudinis in suam sententiā pertrahunt. AN. Itaq; maturè occurrendum huic malo est: Cōprehendite eos satellites, cōijcite hos nugatores in vincula. Hac illi nocte garriant, cras nobiscū seriō disputaturi. Non iam cum indoctis rationē habebunt, quos possint facile seducere: ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

SENTENTIA.

Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti huius mundi.

PRIMATES. *Act. 4.*

ARGVMENTVM.

Petrus & Ioannes de sanato claudio apud primores causam dicunt, & illis interdicens ut deinceps Iesum docerent, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Ioannes, Primates, Annas, Caiphas.

QUānam potestate, & cuius nomine hoc fecistis? P. E. Si nos hodie de collato in nomine infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Israelitarum senatores, quānam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoq; Israelitarum populo, notū esse volumus, sanatum esse in nomine Iesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortu-

R

is exci-

DIALOG. SACRORVM

is excitauit. Per eum hic astat in vestro cōspectu
sanus. Hic est lapis à vobis ædificātib. reiectus, qui
adhibitus est ad caput anguli, nec est in vllō alio
salus, nec vllum aliud nomen est sub cœlo homi-
nibus datū, per quod nobis liceat seruari. **PRI.**
Hoc super omnia mirabile est, homines illitera-
tos & idiotas tam confidenter & scire loqui.

SE. Atqui erant hi Iesu comites, & hic homo verè
sanatus est. Iubeantur exire paulisper è concilio,
vt hac de re inter nos consultemus. Exite paulis-
per. Quid faciemus hominibus his? Nā cōspicuū
abeis miraculū editum esse omnibus Hierosoly-
mæ incolis manifestū est, nec possumus negare.

CA. Ita est. Sed ne hæc res in vulgus dimanet la-
tius, minemur eis accerrimè, ne amplius hoc de
nomine cuiq̃ mortalium verbū faciant. Nam qua
ratione in eos animaduertamus, nō video. Om-
nis populus hac de re Deū laudat: homo cui tam
difficili in re tam præsens auxiliū oblatū est, an-
num agit supra quadagesimum, estq; omnibus
notissimus. **AN.** Bene mones. Intromittantur.

CA. Attendite Galilæi. Interdicitur vobis, ne
omninò vocem mittatis, nèue doceatis nomine
Iesu. **P. & IO.** Vtrum æquum sit & Deo probari
possit, vobis obtemperare potius quam Deo, vos
videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidi-
mus & audiuius, non dicere. **C.** Vos nisi male
coacti, rectè facere nescitis. Sed nisi parebitis, ve-
stræ contumaciæ pœnas acerbissimas luetis.

SENTENTIA.

Beneh-

*Beneficia diuina pro maleficijs habent primores tribus
veritatemq; predicari non patiuntur. Veritatemq; suam,
celauit Deus sapiētes & literatos, eamq; patefecit paru-
lis. Deo magis obediendum est quā hominibus.*

GAMALIEL. Actor. 5.

ARGVMENTVM.

*Cum fuissent Petrus & Ioannes ex vinculis diuinitus
liberati, primores, eo cognito, illos euocāt, & illi doctrina
sua causam dicunt. Tū Gamalielis suasu dimittuntur.*

Apparitores, Antistes fani, Quidam Ponti-
fices, Sacerdos, Petrus Gamaliel.

Carcerem quidē inuenimus clausum dili-
gentissimē, & custodes foris ante ianuam
astantes: sed ybi aperuimus, neminē intus
inuenimus. AN. Videor videre rerū naturam in-
uerti. Nunq̃ huiusmodi monstra, ne fando quidē
audita sunt. Quid? egressosne esse clauso carcere?
Q. Homines illi, quos vos in custodiam dedistis,
sunt in fano, & ibi populum docent. AN. Hæc sūt
eiusmodi, vt quemuis de mente dei ciant. Sequi-
mini me, apparitares: adducam eos in consilium.
P O. Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgi
seditionē, & statim ad saxa venirem, nam mag-
num est plebis in eos studium. SA. Nisi prouide-
mus, actū de nobis est, iā nullo in precio sumus:
omnium oculi in eos sunt coniecti: prospicien-
dū aliqua ratione est. AN. Ecce homines. P O.
Nōne vos veruimus isto nomine docere? Atqui
repleuistis Hierosolymam doctrina vestra, &
vultis in nos illius hominis sanguinem deriuare.

R 2

PET.

DIALOG. SACRORVM

PE. Parendum Deo magis est, quàm hominib⁹.
 Deus maiorum nostrorum Iesum suscitauit, quē
 vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc
 Deus ductorem & seruatorem, sua dextera extul-
 lit, vt per eum Israelitis ad saniores viuendi ra-
 tionē reuerfis, veniam daret peccatorum. Et nos
 sumus ei testes harum rerum: nec non sacer ille
 Spiritus, quo Deus ei obediētes afflauit. **PON.**
 O audacissimos impostores. Quid agimus veri?
 quinde his pœnas sumimus? **Ga.** Iubete, si placet,
 eos paulisper foras discedere. Cōsiderate viti Is-
 raelitæ, de hominibus his, quid eis sitis facturi.
 Superioribus diebus exitit Theudas quidā, qui
 sese iactabat esse aliquem, cum quo homines ad
 numerum quadringentorum sese coniunxerunt.
 Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati,
 & ad nihilum redacti. Post eum exitit Iudas Ga-
 lilæus, tempore professionis, multamq; ad sese
 hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui
 ei obtemperabant, profligati sunt. Nunc quoq;
 vos summonco, vt vobis ab his hominibus tem-
 peretis, eosq; missos faciatis. Nam si hoc consili-
 um & opus ab hominibus est, dissoluerur, si a
 Deo est, id dissoluere non potestis, nisi fortē val-
 eis videri Deo repugnare. **AN.** Nō male consu-
 lit Gamaliel. **PON.** Vt mihi quidē videtur. Sed
 euocemus homines, eosq; virgis exdamus, & ve-
 temus vllam Iesu nominis mentionem facere.

SENTENTIA.

Nihil est ad veritatem credendam durius primoribus huius

*mundi. Boni consiliarij maxima est utilitas. Qui Dei e-
peri repugnat. Deo repugnat.*

STEPHANVS. *Actor. 6.*

ARGVMENTVM.

*Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto
spiritu, vt ei resistere non valentes Iudeorum primi eum
lapident.*

Testes, Pontifex, Stephanus, Sena-
tores, Scribæ.

HIchomo nõ desinit impiè cõtra hunc re-
ligiosissimum locum, & contra legem lo-
qui. Etenim audiui⁹ eum dicere, Iesum
Nazarenum euersurum esse hunc locum, & tra-
ditos nobis à Mose ritus mutaturum. P. Sũntne
ista vera? S. T. Attendite, fratres & patres. Deus
gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cum
esset in Mesopotamia antequam Charræ dege-
ret: eiq; mandauit, vt ex solo natali digrederetur,
veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tũ
ille ex terra Chaldæa profectus Charræ habita-
uit, vnde cum (mortuo eius patre) Deus in hanc
terrã transtulit, quam vos nunc incolitis: in qua
nullam ei possessionẽ tradidit, ne vestigium qui-
dem pedis, & tamen promisit, sese ei possessionẽ
daturum, & eius post eum soboli, cum liberos nõ
haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc mo-
dum: eius posteros peregrinos fore in terra extra-
nearum, eorumq; seruitutem & iniurias per qua-
dringentos annos perpessuros. Sed illam ego gẽ-
tem, cui seruiant, (inquit) vlciscar: exhibuntq; po-

DIALOG. SACRORVM.

stea, & me hoc ipso in loco adorabunt, eaq; rem
 initio cū eo circūcisionis fœdere firmavit. Is ge-
 nuit Isaacum octauoq; die circumcidit. Isaacus
 Iacobū, Iacobus duodecim summos patres. Sū-
 mi patres inuidia adducti, Iosephum in Aegyptū
 ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eūq;
 ex omnibus angustijs eripuit, & effecit ut Pharaō
 Aegypti rex ei sua sibi sapientia cōmendato, to-
 tius Aegypti, totiusq; suæ familię principatū tra-
 deret: cū autem, orta fame in omni Aegypto &
 Chananza, patres nostri in magna essent diffi-
 cultate cibaria, Iacobus, qui audiuisset frumentū
 esse in Aegypto, eos illd semel atque iterum di-
 misit: estq; Iosephus altero itinere à fratribus su-
 is agnitus, eiusq; genus Pharaōni declaratum.
 Tum Iosephus patrem suum Iacobum, & famili-
 am om̃em ad homines septuagintaquinq; , ac-
 cersuit. Descendit igitur Iacobus in Aegyptum
 vbi cū vitā finiuisset, ipse & patres nostri trans-
 lati sunt Sichemam, & in sepulchreto siti, q̃ ibi
 Abrahamus argenti precio à filijs Emoris eme-
 rat. Interea propinquantē promissi tempore, de
 quo Deus Abrahamo iurauerat, crescebat popu-
 lus Aegypti multipliei numero: donec extitit
 rex alius, qui Iosephū non nouerat. Is nostrum
 genus frustrari conatus, patres nostros eūsq;
 afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, ne
 conseruarentur. Quo quidem tempore natus est
 Moyses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres
 menses nutritus, cū tādē expositus esset, sub-
 latus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio edu-

atus: fuitq; Moses in omnibus Aegyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisq; potens. Cumq; iam quadragesimum ætatis annum cõpleret, venit ei in mentem consanguineos suos Israelitas visere, cumq; vidisset quendam iniuria affici, eũ defendit, eiusq; iniuriam, cæso Aegipptio, ultus est. Arbitrabatur autẽ cõsanguineos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare, q̃ illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contententes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans: cur alijs alijs nocerent? Sed qui alteri faciebat iniuriã, eum repulit quærens, quis eum principẽ & iudicem in eos constituisset? num se vellet interficere, quomodo pridie interfecisset Aegyptium? Ex eo dicto Moses aufugit, & in terra Madianitarũ peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Synæ, Genius Domini in flãmã & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cùm ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox huiusmodi est. Ego sum Deus patrũ tuorũ, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Iacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intrare: Detrahe tibi (inquit ille) calceos de pedibus, nã locus in quo tu stas, sacer est. Vidi afflictionẽ populi mei, qui est in Aegypto: eorũq; gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaq; volo mittere te in Aegyptum. Hunc Mosẽ, quẽ illi repudiauerãt, quæretes quis eum principẽ & iudicem cõstituisset: Hunc

DIALOG. SACRORVM.

ipsum Deus principē & liberatorem misit ductū
 Genij, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos edux-
 it, miraculaq; fecit, & prodigia, tum in Aegypto
 & mari rubro, tum in desertis, annis quadragin-
 ta. Hic est Moses ille, qui dixit Israelitis. Domi-
 num Deum ipsorum vatem eis ex eorum consā-
 guinitate suscitaturum, ipsi Mosi similem, cui pa-
 rērent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in de-
 sertis, cum Genio, qui cum eo locutus est in mō-
 te Sina, & cum maioribus nostris, qui viralem ac-
 cepit doctrinā, quam vobis traderet: cui nolue-
 runt dicto audientes esse maiores nostri, sed eo
 reiecto, animis sese in Aegyptum conuerterunt,
 & ab Aarone petiuerunt, vt sibi facerēt deos, qui
 se antecederent: nā Mosi illi à quo essent ex Ae-
 gypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaque
 vitulum tum fecerunt, & sacrificium statuz pe-
 regerunt, delectati operibus manuum suarum. Et
 Deus auersus, eos fuit prolabi ad cultum astro-
 rum, quēadmodum in vatū monumentis scrip-
 tum est: Nunquid mihi victima, & sacrificia ob-
 tulistis quadraginta annis in desertis, posteri Is-
 raelis? an non adhibuistis tabernaculum Mola-
 chi, & sidus Dei vestri Rophanis? quæ vos simu-
 lachra fecistis ad adorandum, ob quæ ego trans-
 feram vos vltra Babylonem. Tabernaculum ora-
 culare habuerunt maiores nostri in desertis, si-
 cut præscripserat is, qui Mosi rationem eius fa-
 ciendi ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum
 successores vnā cum Iosua introduxerunt tum,
cūm

cū inuaserunt in fines earū gentiū, quas Deus
eorum aduentu exterminauit: donec ventū est ad
tēpora Dauidis, qui vsus Deo fauente, voluit do-
miliū inuenire Deo Iacobi. Solomon autē adē
ei edificauit. Sed non in tēplis manufactis habitat
supremus ille, quemadmodū dicit vates: Cælum
mihi sedes est, & terra pedibus meis subsellium:
Quam mihi vos domum extruetis (inquit Domi-
nus) aut quis mihi locus requietis erit? Nōne
mea manus fecit ista omnia? Pertinaces & animo
& auribus incircumcisi: vos semper spiritui sancto
restitistis, & vos & maiores vestri. Nam quem illi
vatū non sunt insectati? An non eos necauerunt,
qui aduentū iusti prænunciauerunt? cuius vos mo-
do proditores fuistis, & interfectores, qui Genio-
rum administratione acceptā legem nō seruastis.
PO. Disrumpor prae iracundia. Huncine tā ar-
roganter? ST. Ecce autē video cælos apertos, &
filium hominis Deo ad dextram astantē. SENA.
& SCRI. O impudentiam. Quid eum audimus
amplius? inuadamus in eum vniuersi, ei jciamus eū
ex vrbe. Agite iam, lapidetur. Vos testes, vestrum
est initiū facere lapidationis, sustinete partes ve-
stras. T. Nos verò plibenter. Atq; vt simus expe-
ditiores, hic apud te, adolescēs, vestimēta nostra
deponemus. SC. Quid cūctamini? ferite, ferite, e-
tiā atq; etiā geminate. Vos oēs cooperite hūc la-
pidibus, cōjcite vniuersi, iacite grandine densius.
ST. Domine Iesu accipe spiritū meum. SE. Pro-
peremus, obruamus eū lapidibus. ST. Domine,
noli

DIALOG. SACRORVM

noli in hos vindicare hoc facinus.

SENTENTIA.

*Veritatē impietatis loco habent rectores huius seculi,
A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum huius mundi.*

CORNELIVS. Actor. 10.

ARGVMENTVM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Iesu docet, & in eius nomine lauat.

Cornelius, Petrus.

AVdiui modò intus aduenire eum, quem curavi accersendū. Itaq; ei exeo obuiā. O salue multum mi. P. Ah quid agis? surge, quid me ita accedis? Ego quoq; homo sum, ne tu me diuinis honoribus afficias. Ingrediamur. Qui nā sunt isti, quos hīc cōuenisse video? C. Mei sunt cognati, & necessarij atq; amici, quos huc iussū cōuocari. P. Vos scitis, vt nefas sit homini Iudæo hērere, aut cōgredi alicui extero. Sed me Deus docuit, neminē profanū aut immundū censere hominē. Quamobrē, accersitus, nihil dubitavi venire. Nūc scire velim, quā ob causā me accersueritis. C. Quarto ab hinc die, ad hanc horam eram ieiunus, & domi meæ hora nona preces faciebam. Ecce autem vir quidā extitit in meo conspectu, veste splendida, &. Tua (inquit) precatio, Corneli, exaudita est, tuāq; misericordia & benignitas Deo in memoria infedit. Mitte ergo Ioppen, accersitum Simonē cognomine Petrum (is diuersatur apud Simonē coriarium, ad mare) qui vbi ad-

ubi aduenerit colloquetur tecum. Ego continuo
misi ad te. & tu rectè fecisti, quod uenisti. Nunc
nos omnes in Dei conspectu adsumus, ad audien-
da omnia tibi à Deo mandata. P. Re ipsa com-
perio, nullum Deo personarum esse discrimen: cō-
traq; apud omnes nationes, qui eum metuunt, vi-
tamq; innocenter instituerunt, ei esse acceptos.
Omnium summa est in disciplina, qua curauit e-
rudiendos Israelitas, quos læto pacis nuncio affe-
cit per Iesum Christum. Vos scitis quæ res acci-
derit per totā Iudæam, vsq; à Galilæa, post lotio-
nem quam publicauit Ioannes: de Iesu loquor
Nazareno, sacro Dei numine, & potentia prædi-
co: qui vltro citroq; cōmeans, mula multis bene-
ficia conferebat, omnesq; sanabat, quorquot a
Veiove illo diuexabantur: quippe cum Deus ei
adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cū
in reliqua Iudæa, tum Hierosolymis. Quem ipsi
Iudæi palo affixum sustulerunt. Eum Deus tertio
die in vitam reuocauit, & manifestò ostendit non
vulgò, sed nobis designatis diuinitus testibus, qui
quidem cibum portionemq; sumpsimus cum eo,
postquam à morte reuocatus est. Ac munus ab eo
assignatum habemus, vt vulgo predicemus, & re-
stificemur eum viuentium esse mortuorumq; iu-
dicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates te-
stantur eum esse, per cuius nomen, veniā peccato-
rum cōsequantur, quorquot confidunt. Sed quid
hoc nouæ rei est? numine corripitūtur omnes qui
me audiūt, & iam diuersis linguis loqui incipiūt.
nunquid

- DIALOG. SACRORVM

Numquid causę est cur minus aqua abluatur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? Abluuntur sanè nomine Domini.

SENTENTIA.

Nullius conditionis hominem nõ admittit Christus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuant innocentę; viuunt, Deo accepti sunt.

CIRCVMCISI. Act. 11.

ARGVMENTVM.

Reprehensus à Christianis Iudeis Petrus, quòd cum Cornelio extranea gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obstat.

Christiani, Petrus.

NOs quidem factum tuũ probare nullo pacto possumus: vt liberè loquamur. P. Quod nam id est tandem? CH. Quòd homines præputio præditos cõuenisti, & cum eis cibũ cœpisti. P. Si vobis videtur, rem omnẽ, prout sese habet, enarrabo: vos ea audita, iudicabitis. CH. Placeat, enarra. P. Cum in oppido Ioppa orarem, visus sum mihi videre (cum essem extra me raptus) vas quoddã descendens, quasi linteũ magnũ, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usq; peruenit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupeda terrestria, & feras, & reptilia, & aëreas volucres, simulq; vocẽ audiui dicentem mihi: Age Petre, macta & vescere. Tum ego: Minimè, Domine, nihil enim vnquam immundũ, aut impurũ per os meum intrauit. At illa vox iterum de cœlo inquit: Quia Deus purgauit, tu ne pollue. Idq;

ter

ter factum est, & tum demum omnia in celum subduta sunt. Tum continuo preesto fuerunt tres homines in ea domo, in qua era, ad me Casarea missi. Cum his ut abiecta omni cunctatione congregarer diuino afflatu admonitus sum. Iuerunt una me, cum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressus renunciauit ille, ut genium domi sue vidisset astantem, & sibi precipientem ut mitteret Ioppen homines, qui accerserent Simonem cognomine Petrum: ex quo ea audiret, quae & ipsi egissent, & ipsius totae familiae salutaria. Hic cum ego loqui coepissem, illi diuino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum, quo dixerat, Ioannem quidem abluisse aqua, sed nos spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Iesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram, ut possem obistere Deo? CHR. Iam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitae castigationem additum ad vitam patefecerit.

SENTENTIA.

Imitanda est Petri modestia, qui quod diuino iussu fecerat, eius tamen causam hominibus reddere non dedignatus. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

RHODE. Act. 12.

ARGUMENTVM.

Eductus diuinitus ex carcere Petrus, Christianis natus, quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite

DIALOG. SACRORVM.

A Perite mihi has fores aliquis. R. H. Ne scio quis pulsat hostium, prouiso quis sit. P. Equis mihi aperit tandem? R. Petrus est. Petr^{us} est. O me fœlicem: ô populares, salui sumus. Petrus pro foribus vestibuli stat. C. Insanis, R. H. Minimè verò. Agnoui eius vocem. C. H. Genius eius est. P. Heus, heus, an expectatis dū ego hæc affringam fores? R. Non auditis eum pulsantem? C. Aperiamus. O mirum miraculū. Tūc ergo verus ades Petrus? P. Pax sit rebus. Audite vt me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hac nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirēt ante ianuam custodes, ecce adest Genius Domini, cuius in aduentu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergefatum, iussit surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ira feci, iussusque amicare pallium, & eum sequi, parebam: cū iam egressus, nodum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer. Et iam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quā itur in urbē: quam vltro nobis patefactam egressi, processimus vicum vnum, atq; ibi me relinquit ille. Tum ego, vbi ad me redi, aperitè intellexi, eum à Domino missum esse ad me ex Herodis manu, & tanta Iudæi populi expectatione, eripiendum. Hæc vos Iacobo & fratribus nunciabitis,

adhibitis. Mihi aliò concedendum est.

SENTENTIA.

Dei nulli carceres, nulla catena prohibens, quo minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. Actor. 17

ARGUMENTVM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione loquens, à philosophis deridetur, à Dionisio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicuræi, Paulus, Dionysius.

P Ossumus ne ex te scire, quæ sit ista tam noua doctrina quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Iesus nescio quem nouum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint velimus ex te discere, PAV. Video vos omninò Athenienses, paulo superstitioniores. Nam cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi, in qua scriptum inerat, Ignoto Deo. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cū sit cæli terræq; dominus, non habitat in tēplis manusfactis: nec hominū manibus colitur, quasi vlla re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia deniq; cōferat: quiq; ductū ex vnius sanguine omne hominū genus, in omni terræ solo collocauerit: quibus statuta viuendi tēpora, certosq; inhabitandi terminos præfiniuit, vt suū Dominū quererent, si fortè peruestigare & inuenire eū possent, cum tamen non procul absit ab vnoquoque nostrum

DIALOG. SACRORVM.

nostrum: cum per eum viuamus, moueamur, & firmus, ut quidam etiam nostrorum poetarum dixerunt: eius enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei, non debemus existimare, auro, aut argento, aut lapide arte & industria humana cælato, nume esse simile. Ac nunc omissis ignorantie temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo vniuersos homines cum summa æquitate iudicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreuerat: quem dum à morte reuocauit, certam eiusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festiuum nugatorum, qui hic nobis homines morti eripit. S. De hoc satis in præsentia: alias te de eadem re audiemus. D. At ego ita affectus sum tua oratione, peregrine, ut iam nihil dubitare quin ita sit: statuique à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi ista doctrina, quantum satis est, instructus. PA. Mihi verò nihil iucundius fieri potest, quam & tecum, & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ diuinitus edoctus, passim diuulgare sum iussus.

SENTENTIA.

Mundana sapientia diuinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.

LYSIA S. Actor. 12.

ARGVMENTVM.

Comprehensus in templo Paulus à Iudeis illis eripitur à Lysia tribuno, eiusque permissu apud Iudeos causam dicit. Sed illis tumultuantibus Lysias cum virgis eadi iubet, verum ubi ciuem Romanum esse cognouit, soluit.

Iudæi,

Iudzi, Lysias, Paulus, Centurio.

Securrite viri Israelitæ. Hic est homo ille, qui contra populum, & legem, & locū hunc omnes vbique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locū profanauit. LY. Extrahamus eum è fano: interimamus eum. Quid expectabamus? Iampridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas euitassemus. ALIUS. Vapula, homo seditiose. Hic nos te istibus trucidabimus. Hem tibi AL. Desinamus hunc verberare, populares? nam video huc venire tribunū cum militibus. L. Vnde tam subitò tanta orta est seditio? Eho, hiccine in causa est? comprehendite hunc milites, & ei iniicite catenas. Quis nam est? aut quid fecit? Tacete clamosi homines. Possūne ex vobis scire, quid nam cōmiserit? Alius aliud nescio quid clamat. Nihil intelligo, abducatur in castra. Quæ (malū) hæc tanta violentia est? Hic iam, credo, opprimemur in turba. IV. Interime eum. PAV. Licet ne mihi te alloqui? LY. Scis ne Græcè? Nōne tu es Aegyptius ille, qui superioribus diebus concitata seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia hominum sicariorum? PAV. Ego homo sum Iudæus, Tarsensis, ciuis non obscuræ Ciliciæ ciuitatis. Sed oro te, Permite mihi ad populū loqui. L. Permitto. PA. Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego homo Iudæus sum, Tarsi in Cilicia natus, & in hac vrbe educatus ad pedes Gamalielis, patrijs legibus accurate in-

DIALOG. SACRORVM

tē institutus, & Dei cupidus, quem admodum vos
 omnes estis hodie: qui hanc viuendi viam sum cap-
 italiter infectatus, viros simul & mulieres con-
 stringendo, & in carcerem condendo. Testis est
 mihi Pontifex, totusq; senatus, à quibus etiā epi-
 stolas ad fratres acceperam, & Damascum profi-
 ciscebar, eos quoque qui ibi essent, vinctos Hiero-
 solymam ad supplicium adducturus. Sed in eo iti-
 nere cum appropinquare Damasco, circiter me-
 ridiem, repētē de cælo multa me lux circumful-
 sit: & collapsus ad terram, vocē audiui dicentem
 mihi Saule, Saule, quid me infectaris? Tum ego:
 Quis es Domine? Atque ille: Ego sum Iesus Na-
 zarenus, quem tu infectaris. Qui autem mecum
 aderant, lucem viderunt illi quidē, & territi sunt,
 sed vocem non audiuerunt alloquentis me. Tum
 ego: Quid agam, Domine? Et Dominus: Surge
 inquit & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicetur
 omnia, quæ te facere statutum est. Cumq; præ lu-
 cis illius splendore non viderem, manu ductus à
 meis comitibus, perueni Damascum. Ananias au-
 tem quidam vir pius, & legi conuenienter viuēs,
 testimonio omnium illic habitantium Iudæorū,
 venit ad me, & astans mihi Saule frater, inquit,
 aspice. Cumque ego eodem temporis vestigio in
 eum intuitus essem, Deus patrum nostrorum (in-
 quit ille) destinauit te ad cognoscendam eius vo-
 luntatem, & ad iustum videndum, vocemque ex
 eius ore audiendam: quoniam testis ei futurus es
 apud omnes homines earum rerum quas & vide-
 ris,

ris, & audiueris. Et nunc quid cunctaris? Agedū,
 abluere, & inuocato Domini nomine peccata tua
 elue. Reuerso autem mihi Hierosolymam, & in
 templo oranti, accidit, vt extra meipsunt raptus,
 viderem eum dicentem mihi: Properea, & Hie-
 rosolyma celeriter exi: non accipiens enim tuum
 de me testimonium. Cui ego: Domine, inquam,
 sciunt ipsi, vt ego solitus sim in custodiam dare,
 & per collegia virgis cedere, eos qui tibi confide-
 rent: vtque cum tui testis Stephani sanguis effun-
 deretur, ego adessem, & eius neci cōsentiens vesti-
 menta custodirem eorum qui eum interficiebāt.
 Tum ille: Vade inquit, nam ego te ad procul re-
 motas gentes amandabo. IVD. Tolle istū
 ex orbe terrarum: neque enim conuenit eum vi-
 uere. L. Nihil vnquam tale vidi. Necesse est gra-
 uiores aliquam esse causam, quæ vniuersum po-
 pulum in hunc commoueat. Neque enim ita cla-
 marent, & vestes discinderent, pulueremq; in aë-
 rem iacerent. Hæc non solent sine maxima cau-
 sa fieri. Milites intromittite eum in castra, & vir-
 gis cogite causam fateri, propter quam causam
 ita in eum clameretur. CEN. Fiet. Dispolietur
 iam, & funibus deligetur. P. Licetne vobis homi-
 nem Romanū indemnatum verberare? CE. Vide
 quid agas, Lyfia, nam hic homo Romanus est. L.
 Itane? Adibo eum. Dic mihi, es ne Romanus? P.
 Etiam. L. Ego ipse magno precio in istam ciui-
 tatem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. De-
 sistite milites, iam satis superq; factum est.

DIALOG. SACRORVM
SENTENTIA.

Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi vi geritur res. Romana ciuitas plus habet autoritatis apud homines, quàm Christiana. Sic fit & hodie si cuius prepotentis ciuitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique inuenies. Sin nihil nisi iustitiam habeas, vilissimus eris.

ANANIAS. Actor. 23.

ARGVMENTVM.

Paulus vincit Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, vt ex legem. Deinde dicens se sperare resurrectionem, Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis aduersus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias,
Sadducæi, Pharisei.

FRATRES, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi conscius fui. A N A. Percutiarur ei os. P A V. Percussurus est te Deus paries incrustate. Ergo tu sedes, vt de me ex lege iudices, & contra legem iubes me pulsari? A S. Pontifici Dei conuiciaris? P A V. Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim: Principi populi tui ne maledicito. Verùm audite fratres, qui in hoc consilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei filius: speratæ resurrectionis mortuorum reus sum. S A D. Lepidum nugatorem: hoc se modo euadere posse sperat. P H A. Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quod si spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius, ne Deo repugnemus. S A D. Ideo eum defendi-

tis, vos

tis, vos quia se vobiscum sentire clamar. PHA.
 Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? vultis opprimere infontes? SAD. Imò vos vultis rueri fontes? I.
 Videndum nobis est, ne hic ab istis discerpatur. Tu iube huc descendere exercitum, vt eis eripiat^r tur, & in castra abducatur.

SENTENTIA.

*Iouis iudex in crustatus paries. Pys profunt interdū
 aduersariorum inter se controuersia, quemadmodū inter
 se rixantibus canibus euadunt homines. Si quādo tuetur
 simulator pius, id magis sui, quam aequi amore facit.*

NEPOS PAULI. Actor. 23.

ARGUMENTVM.

*Lyfias à Pauli nepote de Iudeorum in Paulum con-
 iuratione certior factus, copias parandas curat, qua Pau-
 lum ad Felicem prætorem tuū perducant.*

Centurio, Lyfias, Nepos Pauli.

PAULUS, is qui est in vinculis, me euocatum
 rogauit, vt hunc ad te adolescentulum ad-
 ducerem: habere enim eum aliquid ad te.
 L. Cedo mihi manum, adolescentule. Dic mihi
 hic in occulto, quid habeas quod velis mihi enū-
 ciare. NE. Iudæi cōstituerunt petere à te, vt cras
 in conciliū educas Paulū, quasi aliquid diligēcius
 in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtēperare inam
 insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta,
 qui sese deuouerunt, si vel comederent, vel bibe-
 rent, quin eum interfecissent. Et nunc parati, tuū
 mandatum expectant. L. Laudo te, quòd me scitē

DIALOG. SACRORVM.

admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indica-
bis, quæ mihi demonstrauiſti. Vos duo centurio-
nes, paratos habete milites ducetos, qui Cæſareâ
proficiſcantur, & equites ſeptuaginta, haſtatoſq;
ducentos ad horâ tertiam noctis, & iumenta adhi-
bete, vt eò impoſitum Paulû, ad Felicem præto-
rem perducant. Ego ad eum Epistolam ſcribam.

SENTENTIA.

*Ficti homines p̃ijs pertinaciſſimè inſidiantur. Sæpe ni-
mus eſt ingentilibus iniquitatis, quàm in ijs qui ſe Dei
populum gloriantur.*

TERTVLLVS. Actor. 24

ARGVMENTVM.

*Paulum accuſat Tertullus orator, apud Felicem præ-
torem. Paulus crimina diluit. Felix cauſæ cognitionem
differt in aduentum Lyſie tribuni, Paulumq; iubet re-
miſſius cuſtodiri.*

Felix præſes, Tertullus orator, Paulus,
concio Iudæorum.

A Deſt hic reus ille Paulus Anania ponti-
fex, & vos ſeniores. Super eſt, vt veſter o-
rator accuſet. T. Quòd maxima pace per
te fruimur, quodq; tua prudentia hæc prouincia
rectè adminiſtratur, nobis omninò gratiſſimû eſt,
optime Felix: & agimus gratias quàm poſſumus
maximas. Sed ne tibi diutius ſim moleſtus, quæſo
vt nos pro tua æquitate, paucis audias. Inuenimus
hominè hunc peſtilentem, & ſeditiones omnibus
vbique terrarum Iudæis concitantem, ac ſectæ Na-
zarenorû principem, eò uſque vt etiâ ſanum pro-
fanare

fanare conatus sit. Eum nos cōprehensum voluimus ex nostra lege iudicare. Sed intercessit Lysias tribunus, eumq; magna vi è manibus nostris eripuit, ac iussit vt eius accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si quærere voles, certior fieri de omnibus criminibus, quibus nos hunc insimulamus. Atque hæc ita se habere, testis est vniuersa Iudæorum, quos adesse vides, concio. C. Ita est. P. Licetne mihi causam dicere? FEL. Licet. P. Equidem eò confidentius pro me dico, quod scio te multos iam annos huic gēti ius dicere: vt possis intelligere, me non duodecim compleuisse dies, ex quo Hierosolymam ad diuinum cultum concessi. Neque verò me in templo inuenerunt cum aliquo colloquentē, aut vulgi seditionem facientē, neq; in collegijs, neq; oppidatim: nec me eorū possunt conuincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te cōfitebor, me ex institutione, quā sectā dicunt, Deū colere patrium, fidemq; adiungere omnibus quæ in disciplina nostra & vatibus scripta extant: tantumq; mihi de Deo spondere, vt exploratum habeam, mortuos tum bonos tū improbos, aliquando reuicturos: id quod ne ipsi quidē non sperant. Atque equidem in id incumbo, vt rectā conscientiam Deo semper hominibusq; probare possim. Veneram autem post annos cōplures, vt muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium alleuarem, ac ferta libarem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba, aut

DIALOG. SACRORVM

tumultu. Ij sunt quidā ex Asia Iudxi, quos oportebat apud te preſto eſſe, & accusare, ſi quid in me haberent. Aut etiam hi ſi quod deprehenderunt in me crimen, dicant ſanè, dum adſto in conſilio. Niſi fortè criminofa eſt vna hæc vox, quam inter eos ſic clamaui: Ego hodie à vobis reus agor deſenſæ mortuorū reſurrectionis. P. Iam finē facite. Cum Lyſias tribunus venerit, cognoscam de veſtra cauſa. Interea tu Centurio Paulū cuſtodi. Ita vt remiſſus habeatur: nèque aliquis neceſſariorum eius aditū aut famulatu prohibeatur.

SENTENTIA.

Veritatis profeſſionē, ſeditionem interpretatur calūnia. Calumniatores modò emētiendo, modò torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè eſt, inſontibus innocentia non item. O iudices, ubi nam dormit lex talionis.

FESTVS. Act. 25.

ARGVMENTVM.

Paulus ad Agrippā regem cauſam dicit, in qua de ſua legatione mortuorumq; reſurrectione diſſerit. Feſtus præſes eum inſanum appellat. Agrippa inſontem indicat.

Feſtus præſes, Agrippa rex, Paulus.

VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & oēs viri, qui hic adeſtis, de quo omnis me Iudæorū multitudo tū Hieroſolymis tū hic interpellauit, clamās, indignū eſſe eum viuere amplius. Ego verò cū cōperirē, nihil eum capitale amiſiſſe, & ipſe ad Auguſtū prouocauiffet, ſtatui mittere: & tamen quid certum de eo ſcribam ad domi-

ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum
ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut re dis-
quisita, habeam quod scribam. Absurdum enim
mihi videtur, mittere vinctum: neque crimina, que
ei imponantur, significare. A G. Liberum est tibi,
per teipso dicere. PAV. Quod omnia, de quibus a
Iudæis postulo, hodie sum apud te, rex Agrippa,
defensurus, hominem Iudaicarum consuetudinum
atque controuersiarum vel in primis peritum, e-
quidem beatum me existimo. Quamobrem oro te,
ut me æquo animo audias. Ac meam quidem æ-
tatem ab ineunte ætate vitam (principio enim ver-
sus sum Hierosolymis inter meos populares)
norunt omnes Iudæi, iam diu scientes (modo ve-
lint fateri) me vixisse Phariseum, quæ exactissi-
ma nostræ religionis secta est. Et nunc hic sto reus
speratæ præstationis eorum, quæ maioribus no-
stris à Deo promissa sunt: quo quidem se peruē-
turas duodecim tribus nostræ, Deum noctes diesque
assidue colendo, sperant. De hac spe, rex Agrippa,
à Iudæis accusor. Itane verò incredibile apud vos
iudicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem sta-
tueram, multa mihi contra Iesu Nazareni nomē
esse facienda, itaque feci Hierosolymis: multosque
sanctos per potestatem, quæ mihi à pontificibus
permessa erat, in carceres conclusi, & capite mea
sententia damnavi. Quin eos per omnia collegia
tormentis sæpè cogebar nefaria dicere: iamque
immodicè in eos furens, persequabar etiā ad ex-
teras vrbes. Cumque aliquando proficiscerer Da-
mascum,

DIALOG. SACRORVM

masculum, cum potestate mihi à pontificibus per-
 missa, die medio, Rex, in itinere vidi de cœlo so-
 lis splendore maius lumen, quod me meosq; co-
 mites circumfulsit. Cumq; omnes ad terrâ cor-
 ruissemus, vocem audiui affantis me, & Hebræo
 sermone dicentis: Saule, Saule, quid me insecta-
 ris? Durum tibi fuerit cōtra stimulos calcitrare.
 Tum ego: Quis es, inquam, Domine? Ego sum,
 inquit ille Iesus, quem tu insectas. Verum surge,
 & consiste in pedes. Nam eò tibi apparui, vt te &
 ministrum & testem constituam eorum quæquæ
 vidisti, quæq; tibi demonstrabo, vindicando te à
 populo & gentibus, ad quas nunc te mitto, ad eo-
 rum oculos aperiendos, vt é tenebris in lucē &
 ex Satanæ potestate ad Deum se conuertant, &
 ita peccatorum veniam consequantur, & ad eā-
 dem cum eis sortem perueniant: qui, quia in fi-
 dem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego,
 rex Agrippa, cœlesti visioni non fui dicto audi-
 ens: quin primùm eis qui Damasci erant, & Hie-
 rosolymis, perq; omnem Iudææ regionem, nec-
 non ipsis gentilibus correctionē vitæ denuncia-
 rem, & exhortarer vt ad Deum sese conuerterēt,
 & vitæ correctionem factis ostenderent. Hac me
 causa Iudæi in fano comprehensum, conabantur
 interficere. Sed diuino præsidio ad hunc vsquē
 diem steti, paruos iuxta ac magnos commone-
 faciens, neque quidquam dicens extra ea quæ tū
 ceteri vates, tum Moses futura ante denuncia-
 uerūt: Christū videlicet esse mortē passurum, pri-
 mumq;

munq; ex mortuis in vitam reuocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. FESTVS, Insanis Paule. Nimia te literæ ad insaniam redigunt. PA. Non insanio, optime Feste, sed veracis & sobrij hominis verba profero. Scit Rex, ad quæ confidenter loquor, vt quem nihil horum latere putem: neq; enim in tenebris gestum est. Credisne rex Agrippa vatibus? Credis, scio. A. Propemodum mihi persuades, vt Christianus fiam. P. Deus faciat, vt non propemodum, sed planè, nò solum tu, sed etià omnes qui me audiunt, hodie fiant tales, qualis ego sum: exceptis his vinculis. FE. Surgamus; discedamus hinc. Hic homo mihi videtur nihil morte dignum, aut carcere, commisisse. A. Poterat absolui, nisi prouocauisset ad Cæsarem.

SENTENTIA.

Vera sapientia, stultorum iudicio insania est. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quàm verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accusabatur Paulus de resurrectione mortuorum, sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etià resurrectio, seruauit non iniuste causæ suæ.

INDEX. Math. 25.

ARGVMENTVM.

Christus in vltimo aduentu suo, de bonis malisq; sententiam pronunciat.

Iesus, Iudex, Dextri, Sinistri.

Venite

DIALOG. SACRORVM.

Venite beati patris mei: possidete paratū vobis regnum ab orbe condito. Nam cū esurirem, dedistis mihi comedere, cum sitirem, bibere: hospitem me accepistis: nudum vestiuiſtis: ægrum visitauiſtis: in custodiam datum inuiſtiſtis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, vt aluerimus? aut sitientem, vt potum deriderimus? quando autem hospitem, vt acceperimus? aut nudum, vt vestiuerimus? quando ægrum, aut in vinculis, vt inuiferim? IE. Credite mihi quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrables, in ignem æternum. Ve ioui, cuiusq; Genijs paratum: qui me neque esurientem cibo, neque sitientem porione refecistis; hospitem non suscepistis: nudum non vestiuiſtis: infirmum, & in carcerem coniectum, non inuiſtiſtis. S. Domine, quādo te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subuenimus? IES. Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

SENTENTIA.

Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quod cuius Christianorum fit, id ipsi Christo fit.

FINIS.

DECEM DEI PRAECEPTA,

& alia deinceps sequentia, quæ ad Reipub.
institutionem pertinent, ex Exodi

Cap. 20. & reliquis.

Deus

Deus hæc omnia Israelitis ad hunc modū
effatus est: Ego sum Ioua Deus tuus, qui
te eduxi ex domicilio seruitutis Aegyp-
tiz.

2 Deos alios nullos, præter me habeto.

Simulachrum vllius rei, quæ extet aut suprâ in
cælo, aut infrâ in terra, aut in aquis sub terra, ne
facito, nèue ea venerator, nèue colito. Nam ego
sum Ioua Deus tuus impatiens socij: qui paren-
tum culpam etiam in liberos persequor, vel ad
tertiam vsq; quartamq; stirpem osorum mei: cle-
mentiaq; vtor ad millesimâ vsque stirpem erga
mei amantes, mea; præcepta conseruantes.

3 Iouæ Dei tui nomen inaniter ne adhibeto:
neque enim sinet impunitum Ioua, qui eius no-
men inaniter adhibuerit.

4 Diem sabbati sanctè agere memento. Sex
dieb. agito: tua; opera omnia patrato. Septimo
autem die, q. Iouæ Dei tui Sabbatum est, nullum
opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu
tuus seruus, aut ancilla, neu tuum iumentum, neu
apud te degens peregrinus. Nam cùm sex diebus
fecisset Ioua cælum, terram, mare, quæq; in eis
sunt omnia, feriatus est die septimo: qua de causa
Ioua diem Sabbati faustum sacrumq; fecit.

5 Parentem vtrumq; honorato, vt diu æratem
producas in terra, q̄ tibi Ioua Deus tuus donat.

6 Ne hominem occidito.

7 Ne adulterato.

8 Ne furator.

9 Falsum

DIALOG. SACRORVM.

9 Falsum testimoniū contrā alium ne dicito,
 10 Alterius domum ne concupiscito: alterius
 vxorem ne concupiscito: néue seruū, aut ancil-
 lam, néue bouem, aut asinā: nihil denique quod
 sit alterius.

Hic vniuersus populus visis fragoribus, fulge-
 tris, tubæ sonitu, & mōtis fumo, perterriti, abse-
 dere: & procul stantes, à Mose petiere, vt ipse eis
 audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerē-
 tur. Quib. Moses: ne metuite, inquit nam ad vos
 tentandos venit Deus, vtq; vos eius timor ob o-
 culos propositus à peccando deterreat. Igitur p-
 cul stante populo, accessit ad illam caliginem, v-
 bi Deus erat. Et Ioua Mosi sic fatus est: Comme-
 morato Israelitis, vt me secum de cœlo viderint
 loquētem, ne præter me deos sibi argenteos aut
 aureos fabricentur. Sed mihi cespitium altare fi-
 at, in quo solida sacrificia & pro salute balātibus
 bubusūe faciatis: quocunq; in loco mei nominis
 monumentum posuero, ibi vos aditurus, vobisq;
 prosperaturus. Quod si mihi altare lapideū fiet,
 ne ex quadrato lapide excitato: nam id ferramē-
 ta admouēdo profanaretis. Néue per gradus ad
 meum altare ascenditote, ne in eo obscœna ve-
 stra appareant.

Cap. 17.
 Lex seruitu-
 tis.

Hæc autem eis iura propones. Si emeris seruū
 Hebræum, sex annos seruito, septimō autem an-
 no manumittitor gratuitō. Si cœlebs venit, cœ-
 lebs manumittitor: sin maritus, uxor cum eo ma-
 numittitor. Si dominus ei vxorem dederit, ex
 qua

qua filios aut filias procreauerit, foemina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si seruus captus amore sui domini, & vxoris, & filiorum noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, eiq; ad valuam aut ad postem applicato, aurem subula perforato, & ille ei perpetuum seruito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne seruorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eum affecit ignominia. At si eam filio suo destinauerit, eodem iure cum eo, quo cum liberis agito. a. si aliam duxerit, hanc victu,

a. scilicet
præter eam.
b. scilicet
matitali.

vestitu, b. congressu ne fraudato. Si tria hæc ei non confecerit manumittitor gratis, sine precio. Qui hominem pulsauerit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captauerit, sed in eum fortè fortuna incurrerit, statuam vobis locum quod confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsauerit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumq; vendiderit, aut is apud eum inuentus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno, si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit, si surrexerit, & foras baculo

310
baculo innixus inerit, percussor sine fraude esto,
tantum illius cubatum & medicatione præstato.

Id est eius
iuris est, ut
pote emp-
tus.

Si quis seruū suum, aut ancillam baculo per-
cusserit si præsens mors sequuta fuerit, tenetur.
Verum si vnum aut alteram diem superstes fue-
rit, ne tenetur, quoniam * pecunia eius est.

Lex talio.
214

Si qui dimicando mulierem gravidam vulne-
rauerint, & abortum intulerint, si perniciēs non
fuerit, ad æstimationem mariti mulieris multa
esto, & ad eam rem arbitri sunt. Sin autem per-
niciēs fuerit, vitam pro vita pendito: oculum pro
oculo, dentem pro dente, manū pro manu, pe-
dem pro pede, suggillationem pro suggillatione,
vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Si quis serui sui, aut ancillę oculum percusse-
rit, eumq; corruerit, eū manumittito pro oculo.
Et si serui sui, aut ancillę dentem decusserit, eum
manumittito pro dente.

Si bos pulsa
uerit.

Si quem bos virum, aut fœminā cornu peti-
uerit, & is mortuus fuerit, bos lapidator, eius ca-
rone comestor, dominus bouis impunitus esto.
At si bos antea fuerit petulcus, & eius dominus
admonitus fuerit, neq; tamen custodiuerit, si vi-
rum aut fœminam occiderit, & bos lapidator, &
eius dominus morte plectitor. Sin ei multa im-
ponetur, tantum vitæ suæ precium dato, quantū-
cunq; ei fuerit imposuim. Siue puerum petiue-
rit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domi-
no soluuntor, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit, vel demiserit, nec
obduxe-

abduxerit, & eò deciderit bos aut asinus, auctor fosse præstato, argentum domino illius soluito, ipse mortuum habeto.

Si cuius bos alterius bouem vulnerauerit, & ille mortuus fuerit, bouem viuum vendunto, & eius præcium diuidunto; & mortuum etiam diuidunto. Aut si notum fuerit, bouem antea esse petulcum, neque eum dominus eius custodiuerit, * bouem boue pensato, ipse mortuum habeto.

* Viuum bouem pro illo reddito furti pœna. Cap. 22.

Si quis bouem, pecusue clepserit, mactaueritq; aut vendiderit, quinque boues pro vno reddito, & quatuor balantes pro vna.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & inde mortuus, homicidij pœna ne esto (nisi orto sole) rum homicidij pœna esto, Si habet unde reddat, reddito: si nõ habet, veditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ouis, capra viuens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore cõpauerit fundum aut vineam alterius, damnũ sarcito de optima parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas immissus ignis, metam aut segetem, aut messiem corruerit, auctor ignis detrimentum præstato.

Lex depositi.

Si quis apud alterum argentum suppellectilem reposerit, idq; de illius domo surreptum fuerit, si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocatur, ni rem alterius interuerterit. Quacunq; in re crimen statuetur, in boue, in asino, in oue, in capra, in veste,

quæcunq; res erit amissa, quæ cuiã dicatur, cau-
sa amborum ad recuperatores deferretur: vtrum
condemnauerint recuperatores, alteri duplũ red-
dito.

Scilicet ruri
ab actoribus
aut hostibus.

Si quis alterius fidei asinum, bouem, ouem, ca-
prã, aut quoduis pecus cõmiserit, si id nullo vidẽ
te fuerit mortuũ, aut fractum, aut* abactum, ius-
iurandum Iouẽ interponitor, illum rem alterius
ad se non auertisse: eamq; satisfactionem dominũ
accipito, neq; fiduciarius rẽ reddito: Quod si ei *
furto ablatũ fuerit, damnũ præstato domino rei.
Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque
raptum præstato.

*Scilicet do-
mo.

Si quis quid ab altero vtendum acceperit, & id
fractum aut mortuum fuerit, domino rei absen-
te, damnnum præstato. At præsepte, ne præstato si
conducticium & precio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellegerit: et cũ
ea cõcubuerit, eam sibi in matrimonium dorato.

Raptum.

Si puellæ pater eam locare illi nollit, argentũ
pendito, vt fert dos virginum.

Sagas viuere ne finitote.

Quicunq; rem habuerit cũ bestia, cap itale esto.

Qui dijs sacrificauerit, sacratus intereat, nisi v-
ni Iouẽ.

Officia erga
inopes.

Peregrinum ne premito, neue angito: nam pe-
regrini fuistis in Aegypto.

Viduam nullã, aut pupillum premito si pres-
seris, cum ad me conquerentur, eorum ego quæ-
relas exaudiam, iratusq; ferro vos trucidabo: e-
runtque vestræ coniuges viduæ & liberi pupilli.

Si cui

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaueris, ne te ei foeneratorem præbeto ne ei usuram imposito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id vnum habet operimentum, cum cuticulę amictum, in quo recubet: qui si apud me quæstus fuerit, exaudiā vt sum misericors. Magistratui ne maledicito.

Ne eū execrator, qui est in tua natione princeps

Officia erga
maiores. t. r.
ga Deum.

Fruges & liquorē tuum ne auertito.

Primogenitum filiorum tuorū mihi dato. Idē in bobus & balantibus facito. Septē dies cum matre sua esto, octauo die id mihi daro.

Præstato te vos mihi puros homines: & carnē ruri raptā ne gustatote, sed ad canes projicitote.

Cap. 23
Officia erga
homines.

Auditionem falsam ne accipito.

Societatem cum impio ne coito, vt sit testis iniurius.

Multitudinem in vitio ne sequitor, neue in lite de recto in sentētiā multitudinis deflectito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si aduersarij tui bouem, asinumue offēderis errantem, ereducito. Si inimici tui asinum vide ris oneri succubuisse, ne ei auxilium denegato, sed opitulator.

Inimici tui ius in lite ne deprauato.

A re falsa abesto. Insontem & iustum ne interficito: nam ego iniquum non absoluam.

Neue donum accipito: nam donū cæcat etiam perspicaces, bonorūq; virorū orationem puerit. Peregrinū ne vexato: scitis enim vos quæ sit mēs peregrinorum

Sabbatum.

peregrinorū, vt qui pegrini fueritis in Aegypto.

Sex annos aruū tuū cōserito, eiusq; prouentū
pcepito: at septimo intermittito, remittitoq; ad
cibatu egenorū populariū tuorū & (si quid illis
superfuerit) bestiarum terrestriu. Idē in vinea &
oliueto facito.

Sex diebus opus tuum parato: & septimo feri-
ator, vt requiescat bos tuus, asinusq; vtq; respi-
ret natus ancillæ tuæ, peregrinusq;.

Omnia quæ cunq; dixi vobis seruatote.

Nominis alienorum Deorum memoriam ne
vsurpato, neue in ore habeto.

Tribus temporibus in anno mihi festa agito. A-
zimalia seruato, per quæ septē dies Azimis ves-
ceris (vt præcepi tibi) statuto tēpore mensis ver-
ni, quia in eo emigrasti ex Aegypto: ergo coram
me vacui ne apparento. Item Messalia primitiua-
rum frugum operis tui, quas in agro seueris. Itē
conditalia in exitu anni, vbi tuas fruges ex agris
condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectū
Domini louæ sistuntor.

Cum meæ victimæ sanguinē, eam mactando,
effundes, fermentum ne habeto.

Mei festi adeps in posterum diem ne pernocta-
to. Principium primitiuarum frugum tui fundi
in ædem louæ tui inferto.

Hæcūm in sanguine matris suæ ne coquito.

FINIS.

DIALOGORVM SACRO.

rum. Libri I. *Catalogus.*

Adamus	Fol. 2	Gedeon	31
Cainus	Fol. 3	Iephtha	33
Lotus	4	Rutha	33
Abrahamus	7	Boozus	34
Ephron	7	Discalceatus	34
Rebecca	8	Samson	35
Idumus	10		

LIBRI II.

Venator	10		
Iacobus profugus	11		
Laban	12	Elis	36
Iacobus redux	14	Saulus	37
Iosephus venditus	14	Samuel	38
Iosephus captiuus	15	Sortilegium	39
Iosephus coniectoꝝ	16	Obedientia.	40
Iosephus agnitus	18	Goliathus	41
Moses expositus	19	Jonathan	43
Dumus	20	Nonilunium	44
Vitulus	22	Achimelechus	45
Coquerentes	23	Doegus	45
Calebus	24	Dauid latitans	46
Balaamus	26	Abigail	47
Transiordanini	26	Abisæus	49
Rachaba	27	Phœbas	50
Gabaonitæ	28	Achis	51
Iosua	29	Amalechita	52
Iael	30	Nathan	52
Gedeon triturans	31	Thecuana	53

Se-

INDEX.

Semeis	54	Olofernes	85
Achitophel	55	Virago	87
Abfolomus	56	Sufanna	89
Berzelæus	57	Chaldæi	90
Bethſaba	58	Daniel	91
Salomon	59	Fornax	92
Roboamus	59	Balfasar	94
Sarephana	60	Haman	96
Elias	60	Artaxerxes	96
Michæas	63	Nehemias	97
Sunamitis	64	Veritas	98
Naaman	65		

LIBRI III.

Hazael	67		
Iehus	67		
Ioas	68	Maria	100
Ionas	69	Baptiſta	101
Rabſaces	70	Nathanael	101
Ezechias	71	Nocodemus	102
Ieremias	73	Samaritana	103
Ananias	74	Centurio	104
Sedecias	75	Piſcatores	104

LIBRI III.

Tobias	76	Simon	105
Aſmodæus	78	Iairus	105
Raguel	80	Philippus	106
Tobæus	80	Panſ	107
Raphaël	81	Præpoſteri	108
Achior	82	Chananæa	109
Iuditha	83	Fermentum	Ibidem
		Clauiger	110
		Lunaticus	111
		Lapidantes	Ibidem
		Cæcus	

INDEX.

Cæcus natus	113	Lingux	126
Renoualia	115	Claudus	128
Thomas	116	Primates	129
Lazartis	Ibidem	Gamaliel	130
Repudium	117	Stephanus	131
Diues	118	Cornelius	133
Diues immiseri.	119	Circuncisi	134
Filij Zebedæi	Ibidem	Rhode	135
Vinitores	120	Philosophi	136
Denarius	121	Lyfias	137
Saducæi	Ibidem	Ananias	138
Petrus	122	Nepos Paul	139
Pilatus	124	Tertullus	139
Barrabas	125	Festus	140
Simon	Ibidem	Iudex	141

FINIS.

*preterit hora undecima
ec ulla mora quin domum
eamus*